

**REGIONALNA DYREKCJA LASÓW PAŃSTWOWYCH
W BIAŁYMSTOKU**

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

**PLAN URZĄDZENIA LASU
NADLEŚNICTWA DOJLIDY
NA OKRES 01.01.2017 – 31.12.2026**

**Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej
Oddział w Białymstoku**

Wykonano na zlecenie
Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku

Wykonawca
Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Białymstoku
ul. Lipowa 51, 15-424 Białystok
tel. (85) 713 15 17, faks (85) 713 15 20
e-mail: sekretariat@bialystok.buligl.pl

Dokument opracował
mgr inż. Rafał Zarzecki – *taksator*

Nadzór nad opracowaniem
dr inż. Marek Ksepko – *z-ca Dyrektora Oddziału BULiGL*
mgr inż. Janusz Porowski – *starszy inspektor nadzoru i kontroli*

SPIS TREŚCI

1. Wstęp	11
1.1. Cel i założenia metodyczne	11
1.2. System ochrony przyrody i kształtowania środowiska naturalnego w lasach nadleśnictwa	12
1.3. Treść i układ Programu Ochrony Przyrody.....	14
2. Ogólna charakterystyka obszaru nadleśnictwa	15
2.1. Położenie	15
2.1.1. Położenie administracyjne.....	15
2.1.2. Położenie fizycznogeograficzne.....	16
2.2. Stan posiadania.....	17
2.3. Zasoby naturalne	19
3. Formy ochrony przyrody, krajobrazu i obszary funkcyjne	19
3.1. Ochrona powierzchniowa i indywidualna.....	20
3.1.1. Rezerваты przyrody	20
3.1.2. Park krajobrazowy.....	27
3.1.3. Obszar chronionego krajobrazu.....	30
3.1.4. Użytek ekologiczny	30
3.1.5. Pomniki przyrody	31
3.1.5. Gatunki roślin, grzybów i zwierząt podlegających ochronie prawnej	34
3.2. Sieć Natura 2000	47
3.2.1. Obszary specjalnej ochrony ptaków	48
3.2.2. Specjalne obszary ochrony siedlisk.....	51
3.2.2. Siedliska przyrodnicze	55
3.2.4. Gatunki roślin i zwierząt chronionych w ramach sieci Natura 2000.....	59
3.3. Obszary funkcyjne.....	61
3.3.1. Lasy ochronne	61
3.3.2. Lasy wielofunkcyjne (gospodarcze).....	61
3.4. Inne formy zabezpieczenia cennych elementów przyrody i krajobrazu	63
3.4.1. Bagna.....	63
3.4.2. Grunty do sukcesji.....	64
3.4.3. Leśny Kompleks Promocyjny	64
3.4.4. Otulina parku narodowego	65
3.4.5. Źródłiska.....	65
3.4.6. Lasy HCVF.....	66
3.4.7. Strefa ochronna ujęć wody w Jurowcach i Wasilkowie.....	67
3.5. Teren nadleśnictwa na tle koncepcji obszarów chronionych	68
4. Walory przyrodniczo-leśne nadleśnictwa.....	69
4.1. Geomorfologia i rzeźba terenu	69
4.2. Stosunki wodne	70
4.3. Klimat.....	71
4.4. Charakterystyka gleb.....	76
4.5. Charakterystyka lasów	78
4.5.1. Typy siedliskowe lasu	78
4.5.2. Grupy lasu i kategorie ochronności.....	82
4.5.3. Struktura wiekowa drzewostanów.....	83
4.5.4. Struktura gatunkowa drzewostanów.....	85

4.5.5. Bogactwo gatunkowe drzewostanów	87
4.5.6. Struktura pionowa drzewostanów	88
4.5.7. Pochodzenie drzewostanów	89
5. Walory historyczno-kulturowe	90
5.1. Rys historyczny	91
5.2. Obiekty kultury materialnej i budownictwa	97
5.3. Zabytki archeologiczne.....	105
5.4. Mogiły i miejsca pamięci narodowej.....	106
6. Zagrożenia środowiska przyrodniczego.....	109
6.1. Środowisko przyrodnicze i oddziaływanie na nie człowieka	109
6.2. Czynniki wpływające na trwałość ekosystemów leśnych	110
6.3. Rodzaje zagrożeń.....	110
6.4. Zagrożenia antropogeniczne	111
6.4.1. Zanieczyszczenia powietrza.....	111
6.4.2. Zanieczyszczenia wód	112
6.4.3. Zanieczyszczenia gruntów	115
6.4.4. Hałas	116
6.4.5. Promieniowanie elektromagnetyczne	117
6.4.6. Pożary lasu	121
6.4.7. Szkodnictwo leśne	122
6.4.8. Presja turystyczna	123
6.4.9. Wadliwe wykonywanie czynności hodowlano-ochronnych.....	123
6.5. Zagrożenia abiotyczne	123
6.5.1. Czynniki atmosferyczne.....	124
6.5.2. Gleby porolne.....	124
6.6. Zagrożenia biotyczne	124
6.6.1. Struktura drzewostanów.....	118
6.6.2. Szkodniki owadzie	125
6.6.3. Grzybowe choroby infekcyjne	125
6.6.4. Zjawisko zamierania jesionów i innych gatunków liściastych	126
6.6.5. Nadmierne występowanie zwierząt roślinożernych.....	126
6.6.6. Podtopienia powodowane przez bobry	128
6.6.7. Gatunki zwierząt obcego pochodzenia	129
6.6.8. Gatunki roślin obcego pochodzenia.....	129
6.7. Poziom uszkodzeń drzewostanów w oparciu o inwentaryzację BULiGL.....	130
6.8. Poziom uszkodzeń drzewostanów w oparciu o monitoring	132
7. Plan działań z zakresu ochrony przyrody.....	132
7.1. Zadania dotyczące szczególnych form ochrony przyrody.....	132
7.1.1. Rezerwaty przyrody	132
7.1.2. Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej	132
7.1.3. Pomniki przyrody.....	134
7.1.4. Ochrona gatunkowa roślin	134
7.1.5. Ochrona gatunkowa grzybów	135
7.1.6. Ochrona gatunkowa zwierząt.....	136
7.1.7. Ochrona roślin i zwierząt z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej i Załącznika I Dyrektywy Ptasiej	136
7.1.8. Siedliska przyrodnicze z Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej.....	138

7.1.9. Wytyczne do organizacji gospodarstwa leśnego, regulacji użytkowania zasobów oraz wykonywania prac leśnych	140
7.1.10. Obszary chronionego krajobrazu.....	142
7.1.11. Użytek ekologiczny „Żurawka”	143
7.1.12. Otulina Narwiańskiego Parku Narodowego.....	143
7.2. Zadania dotyczące lasów ochronnych.....	143
7.2.1. Lasy stanowiące ostoje zwierząt i stanowiska roślin podlegających ochronie gatunkowej.....	143
7.2.2. Lasy wodochronne.....	144
7.2.3. Lasy glebochronne.....	144
7.2.4. Lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody	144
7.2.5. Lasy na stałych powierzchniach badawczych i doświadczalnych	144
7.2.6. Lasy stanowiące drzewostany nasienne wyłączone z użytkowania rębego	145
7.2.7. Lasy położone w granicach administracyjnych miast	145
7.2.8. Lasy mające szczególne znaczenie dla obronności i bezpieczeństwa państwa....	145
7.3. Ochrona obiektów kultury materialnej, walorów historycznych i krajobrazowych ...	145
7.4. Kształtowanie stosunków wodnych, mała retencja.....	145
7.5. Kształtowanie granicy rolno-leśnej.....	146
7.6. Ochrona różnorodności biologicznej	146
7.7. Martwe drewno	147
7.8. Założenia ogólne do organizacji gospodarstwa leśnego, regulacji użytkowania zasobów oraz wykonywania prac leśnych.....	148
7.9. Założenia w zakresie stosowania obcych gatunków drzew i krzewów	149
7.10. Zadania dotyczące ochrony środowiska.....	149
7.11. Założenia ochronne w zakresie rekreacji i turystyki	149
7.12. Inne zadania z zakresu Programu Ochrony Przyrody	150
8. Turystyka i promocja wartości przyrodniczych.....	150
9. Porównanie stanu lasu – zestawienia historyczne	157
10. Monitoring skutków realizacji postanowień Planu	162
LITERATURA	163
ZAŁĄCZNIKI	172
Załącznik 1. Wykaz stanowisk chronionych roślin w Nadleśnictwie Dojlidy.....	172
Załącznik 2. Wykaz stanowisk chronionych porostów w Nadleśnictwie Dojlidy.....	189
Załącznik 3. Wykaz stanowisk chronionych zwierząt w Nadleśnictwie Dojlidy	191
Załącznik 4. Wykaz bagien na terenie Nadleśnictwa Dojlidy	194
Załącznik 5. Grunty do naturalnej sukcesji w Nadleśnictwie Dojlidy.....	195
Załącznik 6. Wykaz drzewostanów bez zabiegów gospodarczych.....	197
Załącznik 7. Zestawienie przedmiotów ochrony, dla których wyznaczono obszary Natura 2000 w lasach Nadleśnictwa Dojlidy	207
Załącznik 8. Zestawienie zadań z zakresu ochrony przyrody	218
KRONIKA.....	223

SPIS TABEL

Tabela 1. Stan posiadania Nadleśnictwa Dojlidy (bez współwłasności)	18
Tabela 2. Struktura gruntów Nadleśnictwa Dojlidy.....	19
Tabela 3. Rezerwaty w Nadleśnictwie Dojlidy.....	20
Tabela 4. Porównanie wybranych cech taksacyjnych drzewostanów w rezerwachach przyrody na tle drzewostanów Nadleśnictwa Dojlidy	27
Tabela 5. Pomniki przyrody na gruntach Nadleśnictwa Dojlidy	32
Tabela 6. Pomniki przyrody na gruntach innych własności w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Dojlidy.....	32
Tabela 7. Chronione gatunki roślin i grzybów potencjalnie występujących na obszarze Nadleśnictwa Dojlidy.....	35
Tabela 8. Chronione gatunki zwierząt potencjalnie występujących na obszarze Nadleśnictwa Dojlidy.....	39
Tabela 9. Siedliska przyrodnicze z Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej występujące na gruntach nadl.....	55
Tabela 10. Siedliska przyrodnicze z Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej wg inwentaryzacji LP i Planu UL (wg wydzielen).....	56
Tabela 11. Lista gatunków roślin i zwierząt chronionych w ramach programu Natura 2000 występujących w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa	59
Tabela 12. Porównanie wybranych cech drzewostanów w ramach funkcji lasu	62
Tabela 13. Wykaz źródeł znajdujących się na terenie Nadleśnictwa Dojlidy	66
Tabela 14. Kategorie lasów HCVF wyznaczone na terenie nadleśnictwa.....	66
Tabela 15. Średnia roczna i miesięczna temperatura powietrza dla stacji w Białymstoku	72
Tabela 16. Średnia prędkość wiatru w km/h w układzie miesięcznym dla stacji w Białymstoku	73
Tabela 17. Średnie miesięczne i roczne sumy opadów dla stacji w Białymstoku.	74
Tabela 18. Średnia miesięczna wilgotność (w %) dla stacji meteorologicznej w Białymstoku	75
Tabela 19. Powierzchniowe zróżnicowanie gleb nadleśnictwa	76
Tabela 20. Zestawienie typów siedliskowych lasu w Nadleśnictwie Dojlidy na powierzchni leśnej zalesionej i niezalesionej	79
Tabela 21. Podział powierzchni leśnej Nadleśnictwa Dojlidy wg dominujących funkcji lasu	82
Tabela 22. Udział powierzchniowy i miąższościowy oraz zasobność w klasach i podklasach wieku w Nadleśnictwie Dojlidy.....	83
Tabela 23. Udział powierzchniowy i miąższościowy oraz zasobność dla gatunków panujących Nadleśnictwie Dojlidy na gruntach leśnych zalesionych (z przestojami)	85
Tabela 24. Udział powierzchniowy i miąższościowy oraz zasobność dla gatunków rzeczywistych w Nadleśnictwie Dojlidy na gruntach leśnych zalesionych (bez przestoi).....	86
Tabela 25. Bogactwo gatunkowe drzewostanów Nadleśnictwa Dojlidy	88
Tabela 26. Podział drzewostanów Nadleśnictwa Dojlidy wg struktury piętrowej	88
Tabela 27. Zestawienie powierzchni i miąższości według rodzajów i pochodzenia drzewostanów oraz grup wiekowych.....	89
Tabela 28. Rejestr zabytków nieruchomych	98
Tabela 29. Rejestr zabytków archeologicznych.....	106
Tabela 30. Miejsca historyczne i kulturowe	107
Tabela 31. Zestawienie powierzchni (ha) wg form borowacenia	118
Tabela 32. Zestawienie powierzchni drzewostanów w stopniach zgodności składu gatunkowego z siedliskiem	121
Tabela 33. Zestawienie pożarów na terenie Nadleśnictwa Dojlidy w okresie 2007-16	122

Tabela 34. Czynności z zakresu zwalczania szkodliwych owadów w minionym 10-leciu w Nadleśnictwie Dojlidy	125
Tabela 35. Czynności z zakresu zwalczania grzybów w minionym 10-leciu w Nadleśnictwie Dojlidy	126
Tabela 36. Szkody spowodowane przez zwierzynę w Nadleśnictwie Dojlidy	127
Tabela 37. Powierzchnia zabezpieczeń przed szkodami powodowanymi przez zwierzynę w Nadleśnictwie Dojlidy	128
Tabela 38. Powierzchnia poszczególnych typów uszkodzeń drzewostanów w Nadleśnictwie Dojlidy	130
Tabela 39. Zasięg stref ochronnych oraz okresowe terminy ochrony w ostojach w Nadleśnictwie Dojlidy	143
Tabela 40. Zalecane gatunki biocenotyczne i domieszkowe w odnowieniu lasu	146
Tabela 41. Średnie wartości martwego drewna w drzewostanach nadleśnictwa	148
Tabela 42. Zmiany bogactwa gatunkowego	157
Tabela 43. Zmiany stopnia borowacenia w Nadleśnictwie Dojlidy	158
Tabela 44. Zmiany w typach siedliskowych lasu pomiędzy IV i V rewizją urządzania lasu (pow. leśna)	159
Tabela 45. Zmiany przeciętnej zasobności na powierzchni leśnej w kolejnych rewizjach urządzania lasu	160
Tabela 46. Zmiany w powierzchni klas wieku pomiędzy IV i V rewizją urządzania lasu	160
Tabela 47. Zmiany przeciętnego wieku drzewostanów w kolejnych rewizjach urządzania lasu.....	161

SPIS RYCIN

Ryc. 1. Schemat systemu ochrony przyrody i kształtowania środowiska naturalnego w lasach Nadleśnictwa Dojlidy.....	12
Ryc. 2. Mapa zasięgu administracyjnego Nadleśnictwa Dojlidy z zasięgiem gmin.....	15
Ryc. 3. Mezoregiony przyrodniczo-leśne w granicach Nadleśnictwa Dojlidy.....	17
Ryc. 4. Położenie Nadleśnictwa Dojlidy na tle RDLP w Białymstoku	18
Ryc. 5. Położenie rezerwatów przyrody w Nadleśnictwie Dojlidy	21
Ryc. 6. Bór mieszany w rezerwacie Antoniuk.....	22
Ryc. 7. Rezerwat Kulikówka ze stanowiskiem pióropusznika strusiego.....	24
Ryc. 8. Grąd w rezerwacie Las Cieliczański	25
Ryc. 9. Położenie Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Dojlidy.....	29
Ryc. 10. Obszar chronionego krajobrazu Dolina Narwi oraz użytek ekologiczny Żurawka w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Dojlidy	31
Ryc. 11. Wielosił błękitny (str. lewa) częsty gatunek siedlisk wilgotnych i podejrzonych marunowy w leśnictwie Antoniuk na jednym z niewielu stanowisk w Polsce.....	35
Ryc. 12. Stawy Dojlidzkie - jedna z najważniejszych ostoi ptactwa w regionie	46
Ryc. 13. Zasięgi Obszarów Specjalnej Ochrony Ptaków na terenie Nadleśnictwa Dojlidy.....	50
Ryc. 14. Zasięgi Specjalnych Obszarów Ochrony Siedlisk na terenie Nadleśnictwa Dojlidy	54
Ryc. 15. Sosnowo-brzozowy las bagienny - siedlisko 91D0 w leśnictwie Krasny Las	57
Ryc. 16. Dąbrowa świetlista w leśnictwie Suraż	59
Ryc. 17. Porównanie przeciętnej zasobności grup drzewostanów w Nadleśnictwie Dojlidy...	62
Ryc. 18. Porównanie przeciętnego wieku dla grup drzewostanów w Nadleśnictwie Dojlidy..	63
Ryc. 19. Średnia miesięczna temperatura powietrza w stacji meteorologicznej w Białymstoku w wybranych przedziałach czasowych.....	72
Ryc. 20. Rozkład średnich miesięcznych opadów (w mm) dla stacji w Białymstoku	74
Ryc. 21. Udział powierzchni [%] dominujących typów gleb w Nadleśnictwie Dojlidy	78
Ryc. 22. Udział procentowy powierzchni siedliskowych typów lasu w obrębie Katrynka.....	80
Ryc. 23. Udział procentowy powierzchni siedliskowych typów lasu w obrębie Dojlidy	80
Ryc. 24. Udział procentowy powierzchni siedliskowych typów lasu Nadleśnictwa Dojlidy...	81
Ryc. 25. Struktura % siedlisk wg żyzności w Nadleśnictwie Dojlidy	81
Ryc. 26. Struktura % siedlisk wg wilgotności w Nadleśnictwie Dojlidy	82
Ryc. 27. Podział powierzchni leśnej na kategorie ochronności w Nadleśnictwie Dojlidy	83
Ryc. 28. Struktura wiekowa drzewostanów według udziału powierzchni leśnej w Nadleśnictwie Dojlidy	84
Ryc. 29. Struktura wiekowa drzewostanów według udziału miąższości w Nadleśnictwie Dojlidy	85
Ryc. 30. Udział powierzchniowy gatunków panujących i rzeczywistych w Nadleśnictwie Dojlidy	86
Ryc. 31. Udział miąższości gatunków panujących i rzeczywistych w Nadleśnictwie Dojlidy	86
Ryc. 32. Zestawienie powierzchni drzewostanów wg bogactwa gatunkowego w Nadleśnictwie Dojlidy.....	87
Ryc. 33. Struktura drzewostanów w % powierzchni w Nadleśnictwie Dojlidy	89
Ryc. 34. Udział % powierzchni drzewostanów wg pochodzenia w Nadleśnictwie Dojlidy	90
Ryc. 35. Pałac Branickich w Białymstoku - widok od strony ogrodów	92
Ryc. 36. Uszkodzenia pohuraganowe w drzewostanach obrębu Katrynka	97
Ryc. 37. Zespół Bazyliki archikatedralnej pw. Wniebowzięcia NMP.....	98
Ryc. 38. Mogiła i tablicą upamiętniająca rozstrzelanie przez Niemców 76 osób pomiędzy Juraszkami a Lubejkami	108

Ryc. 39. Stopień borowacenia powierzchni w Nadleśnictwie Dojlidy [%]	119
Ryc. 40. Stopień zgodności składu gatunkowego z siedliskiem w % powierzchni	121
Ryc. 41. Zgryziona uprawa w leśnictwie Suraż	127
Ryc. 42. Zalany las mieszany bagienny w leśnictwie Suraż	129
Ryc. 43. Ekspansja niecierpka drobnokwiatowego w prześwietlonym drzewostanie na obrębie Katryńka	130
Ryc. 44. Typy uszkodzeń drzewostanów w % według czynnika sprawczego w Nadleśnictwie Dojlidy	131
Ryc. 45. Ścieżka przyrodnicza w Lesie Antoniukowskim	151
Ryc. 46. "Totem" w Lesie Turczyńskim	152
Ryc. 47. Zmiany bogactwa gatunkowego drzewostanów w % powierzchni leśnej zalesionej w Nadleśnictwie Dojlidy	158
Ryc. 48. Zmiany stopnia borowacenia w % powierzchni leśnej zalesionej w Nadleśnictwie Dojlidy	158
Ryc. 49. Zmiany powierzchni leśnej zalesionej i niezalesionej (w ha) typów siedliskowych lasu w Nadleśnictwie Dojlidy	159
Ryc. 50. Zasobność (m ³ /ha) w kolejnych rewizjach u.l.	160
Ryc. 51. Zmiany w układzie powierzchniowym (w ha) klas wieku w Nadleśnictwie Dojlidy	161

1. Wstęp

1.1. Cel i założenia metodyczne

Program Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Dojlidy jest integralną częścią „Planu Urządzenia Lasu Nadleśnictwa Dojlidy” (PUL), sporządzonego na okres od 1.01.2017 r. do 31.12.2026 r. Dane inwentaryzacyjne przedstawiono wg stanu na 1.01.2017 r. Program Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Dojlidy został sporządzony w celu:

- zobrazowania bogactwa przyrodniczego lasów nadleśnictwa,
- przedstawienia istniejących i potencjalnych zagrożeń ekosystemów leśnych oraz środowiska przyrodniczego,
- ułatwienia prowadzenia gospodarki leśnej na podstawach ekologicznych i w zgodzie z potrzebami społecznymi,
- ulepszenia i rozwijania metod ochrony przyrody,
- umożliwienia w przyszłości porównań i analiz zmian zachodzących w środowisku przyrodniczym,
- wytyczenia kierunków działań w zakresie ochrony środowiska.

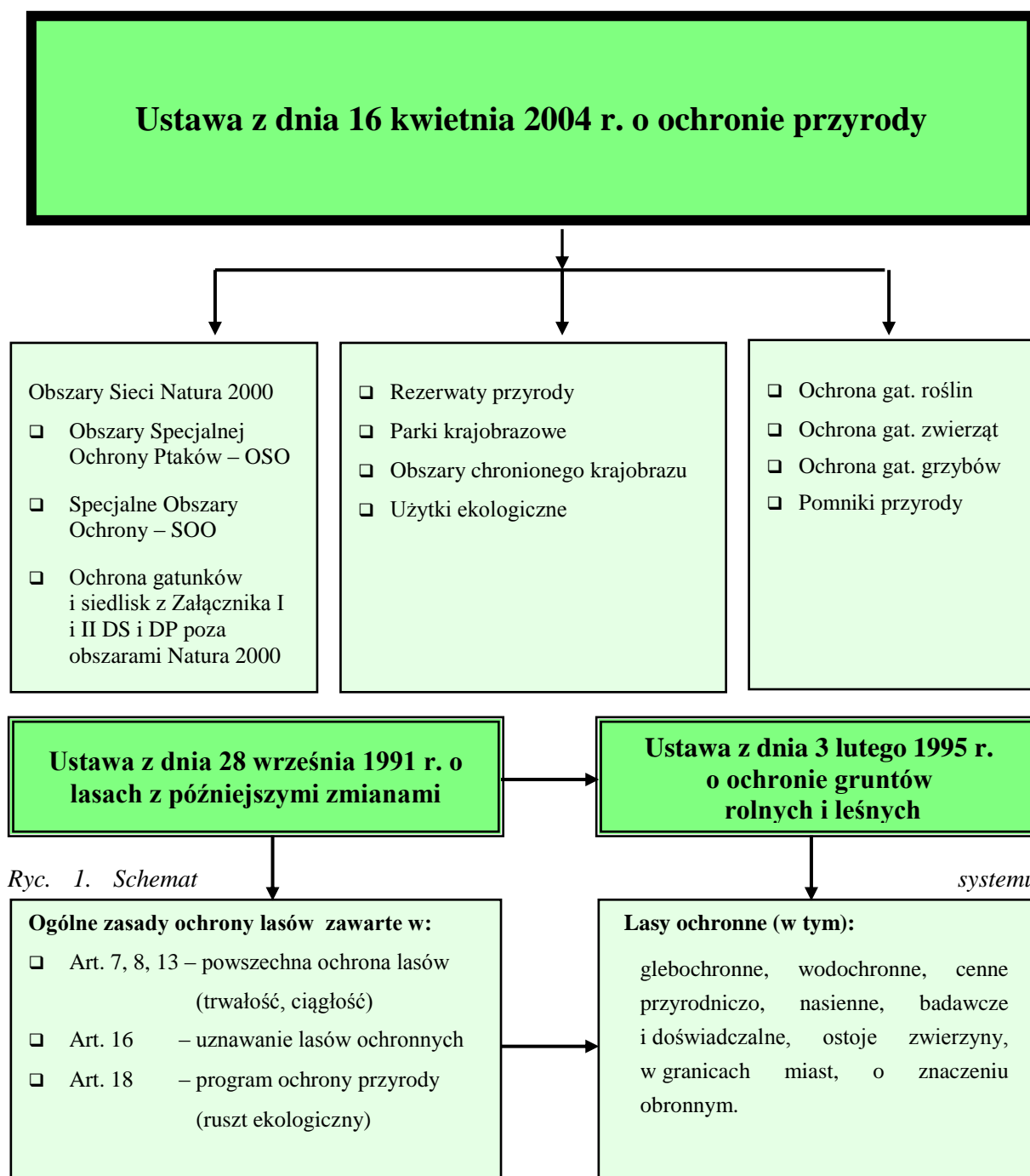
Podstawą merytoryczną wykonania programu ochrony przyrody była „Instrukcja sporządzania programu ochrony przyrody w nadleśnictwie”, wydana przez Departament Leśnictwa Ministerstwa Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa, zatwierdzona do użytku służbowego w dniu 28 maja 1996 roku przez Podsekretarza Stanu prof. dr hab. Andrzeja Szujeckiego [MOŚZNIŁ 1996]. Program Ochrony Przyrody na lata 2017–2026, zaktualizowany został zgodnie z § 3 ust.4 oraz § 110 i 111 Instrukcji Urządzania Lasu [PGL LP 2012] i wg zaleceń wynikających z posiedzenia Komisji Założeń Planu Nadleśnictwa Dojlidy, które odbyło się 23 września 2014 r.

Program wykonano w formie szczegółowej dla lasów i gruntów nieleśnych pozostających w zarządzie Nadleśnictwa Dojlidy oraz w formie uproszczonej dla obszaru w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa. Program opracowano na podstawie danych zebranych w trakcie prac terenowych, dostępnych waloryzacji przyrodniczych oraz w oparciu o publikacje i opracowania z zakresu ochrony przyrody i środowiska będące w posiadaniu: Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku, Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, Podlaskiego Konserwatora Zabytków, Podlaskiego Biura Planowania Przestrzennego, Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Białymstoku, Nadleśnictwa Dojlidy, urzędów gmin i innych.

Integralną częścią programu ochrony przyrody jest „Mapa sytuacyjno-przeładowa walorów przyrodniczo-kulturowych Nadleśnictwa Dojlidy” wykonana na bazie leśnej mapy numerycznej w skali 1 : 50000. Na mapie umieszczono wszystkie elementy i obszary podlegające ochronie przyrodniczej (w miarę posiadanych danych), obiekty cenne przyrodniczo oraz obiekty o znaczeniu kulturowym.

1.2. System ochrony przyrody i kształtowania środowiska naturalnego w lasach nadleśnictwa

System ochrony przyrody i kształtowania środowiska naturalnego w nadleśnictwie wynika z dominujących funkcji lasów, a formę i zakres określają ustawowe akty prawne oraz przepisy i wytyczne branżowe. W skrócie można to ująć w sposób następujący:

ochrony przyrody i kształtowania środowiska naturalnego w lasach Nadleśnictwa Dojlidy

Wejście w życie ustaw z 3 października 2008 roku: „Ustawa o zmianie ustawy o ochronie przyrody” i „Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko”,

zmieniła w istotny sposób dotychczasowe funkcjonowanie wielu obszarów gospodarki leśnej. Powołanie obszarów Natura 2000 na dużej powierzchni Lasów Państwowych powoduje konieczność weryfikacji dotychczasowej gospodarki na tych terenach i kształtowanie jej z uwzględnieniem ochrony gatunków i siedlisk z list Dyrektywy Ptasiej i Siedliskowej.

Ochrona przyrody w lasach nadleśnictwa to [MOŚZNIŁ 1996]:

- ochrona obszarów, obiektów i gatunków objętych różnymi formami ochrony przyrody występujących na gruntach Lasów Państwowych,
- zachowanie w dobrym stanie siedlisk i gatunków objętych ochroną w ramach sieci Natura 2000, na terenie nadleśnictwa,
- racjonalna gospodarka leśna w oparciu o ideę trwałego i zrównoważonego rozwoju i różnorodności biologicznej, zdefiniowana w art. 6 ustawy o lasach,
- dbałość o pozaprodukcyjne funkcje lasów,
- propagowanie idei ochrony lasu oraz roli lasów i leśnictwa w aspekcie gospodarczym i społecznym, czyli edukacja ekologiczna społeczeństwa przez leśników,
- ograniczenie negatywnego wpływu na lasy źródeł zagrożenia znajdujących się poza obszarami leśnymi, rozpoznanie skali powyższych zagrożeń poprzez monitoring techniczny i biologiczny.

Zadania z zakresu ochrony przyrody w lasach nadleśnictwa wynikają z dominujących funkcji lasów (istniejących form ochrony przyrody), formę i zakres określają ustawowe akty prawne oraz przepisy i wytyczne branżowe (ryc. 1).

Realizacja ochrony przyrody w lasach to:

W obiektach chronionych na mocy ustawy o ochronie przyrody

- Realizacja zapisów planów ochrony (planów zadań ochronnych) rezerwatów przyrody;
- Realizacja zapisów planów zadań ochronnych obszarów Natura 2000 tj. obszarów specjalnej ochrony ptaków oraz specjalnych obszarów ochrony siedlisk;
- Zachowanie właściwego stanu ochrony gatunków chronionych;
- Zachowanie właściwego stanu ochrony siedlisk chronionych;
- Czynności przy pomnikach przyrody.

W innych cennych obiektach i obszarach chronionych na podstawie ustawy o lasach

- Realizacja zapisów w planie urządzenia lasu (w tym z programu ochrony przyrody);
- Realizacja zapisów w programach ochrony przyrody;
- Realizacja doraźnych decyzji i zarządzeń branżowych;
- Ochrona lasów, zwłaszcza lasów i ekosystemów leśnych stanowiących naturalne fragmenty rodzimej przyrody lub lasów szczególnie cennych ze względu na zachowanie różnorodności przyrodniczej (lasy ochronne).

Działania edukacyjne i popularyzujące wiedzę o lesie

- Zgodnie z zarządzeniem nr 57 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 9 maja 2003 roku w sprawie wytycznych prowadzenia edukacji leśnej;
- Tworzenie ośrodków edukacji przyrodniczo – leśnej.

1.3. Treść i układ Programu Ochrony Przyrody

Program Ochrony Przyrody, zgodnie z ustaleniami między zleceniodawcą i wykonawcą, stanowi odrębnie opracowane opracowanie – część tomu I.

Sporządzony został według następującego schematu:

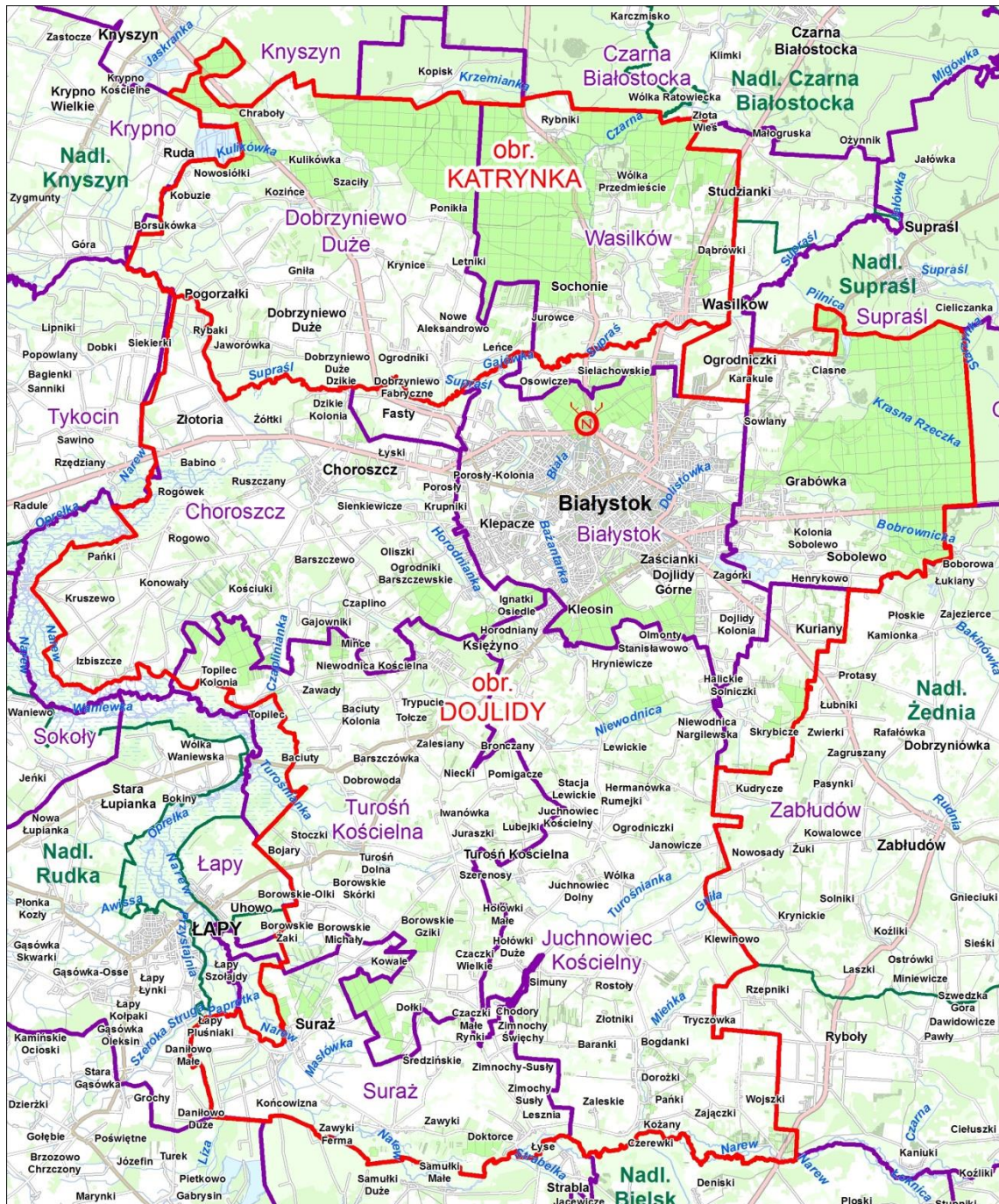
- Część 1 - Wstęp.
- Część 2 - Ogólna charakterystyka obszaru nadleśnictwa.
- Część 3 - Formy ochrony przyrody, krajobrazu i obszary funkcyjne.
- Część 4 - Walory przyrodniczo-leśne nadleśnictwa.
- Część 5 - Walory historyczno-kulturowe.
- Część 6 - Zagrożenia środowiska przyrodniczego.
- Część 7 - Plan działań z zakresu ochrony przyrody.
- Część 8 - Turystyka i promocja wartości przyrodniczych.
- Część 9 - Porównanie stanu lasu – zestawienia historyczne.
- Część 10 - Monitoring skutków realizacji postanowień planu.
- Część 11 - Literatura.
- Część 12 - Załączniki.
- Część 13 - Kronika.
- Część 14 - Materiały kartograficzne.

2. Ogólna charakterystyka obszaru nadleśnictwa

2.1. Położenie

2.1.1. Położenie administracyjne

Nadleśnictwo Dojlidy położone jest na terenie województwa podlaskiego, w powiecie białostockim (gminach: Dobryńiewo Duże, Choroszcz - miasto i obszar wiejski, Wasilków - miasto i obszar wiejski, Supraśl - obszar wiejski, Zabłudów - obszar wiejski, Juchnowiec Kościelny, Turośń Kościelna, Suraz - miasto i obszar wiejski) oraz obejmuje miasto na prawach powiatu – Białystok (Ryc. 2).

Ryc. 2. Mapa zasięgu administracyjnego Nadleśnictwa Dojlidy (linie koloru czerwonego) z zasięgiem gmin (linie koloru fioletowego)

2.1.2. Położenie fizycznogeograficzne

Nadleśnictwo Dojlidy położone jest między 52°54'05" a 53°18'13" szerokości geograficznej północnej oraz między 22°49'12" a 23°22'08" długości geograficznej wschodniej.

W podziale fizyczno-geograficznym Polski [KONDRACKI 2002] obszar Nadleśnictwa Dojlidy położony jest w następujących jednostkach:

- megaregion: Niż Wschodnioeuropejski (8);
- prowincja: Niziny Wschodniobałtycko-Białoruskie (84);
- podprowincja: Wysoczyzny Podlasko-Białoruskie (843);
- makroregion: Nizina Północnopodlaska (843.3);
- mezoregion: Kotlina Biebrzańska (843.32);
- mezoregion: Wysoczyzna Białostocka (843.33);
- mezoregion: Wysoczyzna Wysokomazowiecka (843.35);
- mezoregion: Dolina Górnej Narwi (843.36).

Zgodnie z regionalizacją przyrodniczo-leśną [ZIELONY & KLICKOWSKA 2012] nadleśnictwo znajduje się w następujących jednostkach (ryc. 3):

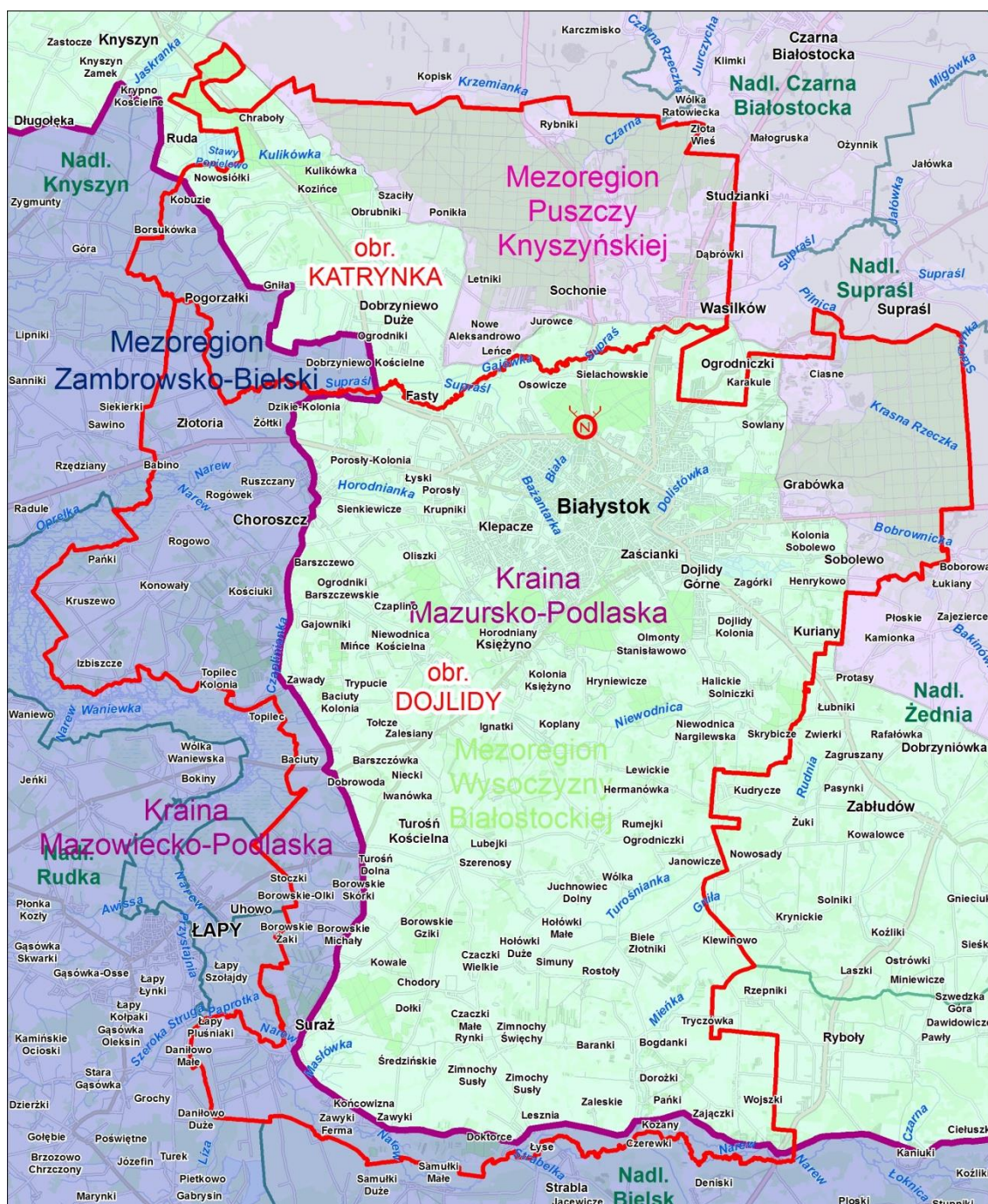
- Kraina Przyrodniczo-Leśna: Mazursko-Podlaska (II);
- Mezoregion: Wysoczyzny Białostockiej (II.14);
- Mezoregion: Puszczy Knyszyńskiej (II.15);
- Kraina Przyrodniczo-Leśna: Mazowiecko-Podlaska (IV);
- Mezoregion: Zambrowsko-Bielski (IV.7).

Według podziału geobotanicznego [MATUSZKIEWICZ 2008] teren Nadleśnictwa Dojlidy należy do następujących jednostek:

- Dział: Północny Mazursko-Białoruski (F),
- Kraina: Północnopodlaska (F.3),
- Podkraina: Biebrzańska (F.3a),
- Okręg: Bagien Biebrzańsko-Narwiańskich (F.3a.1),
- Podokręg: Doliny Narwi „Strabla-Tykocin” (F.3a.1.b);
- Podkraina: Białostocko-Wońkowyska (F.3b),
- Okręg: Puszczy Knyszyńskiej (F.3b.5),
- Podokręg: Czarnobiałostocko-Gródecki (F.3b.5.a),
- Podokręg: Supraski (F.3b.5.b),
- Podokręg: Choroski (F.3b.5.d),
- Podokręg: Juchnowiecki (F.3b.5.e),
- Podokręg: Białostocko-Zabłudowski (F.3b.5.f);
- Podkraina: Białowieska (F.3c),
- Okręg: Dolin Górnej Narwi i Jasiołdy (F.3c.6),
- Podokręg: Doliny Górnej Narwi (F.3c.6.a);
- Dział: Mazowiecko-Poleski, Poddział: Mazowiecki (E),
- Kraina: Północnomazowiecko-Kurpiowska (E.2),

- Podkraina: Kurpiowska (E.2b),
- Okręg: Międzyrzecza Łomżyńskiego (E.2b.10),
- Podokręg: Mężeniński (E.2b.10.e).

Ryc. 3. Mezoregiony przyrodniczo-leśne w granicach Nadleśnictwa Dojlidy

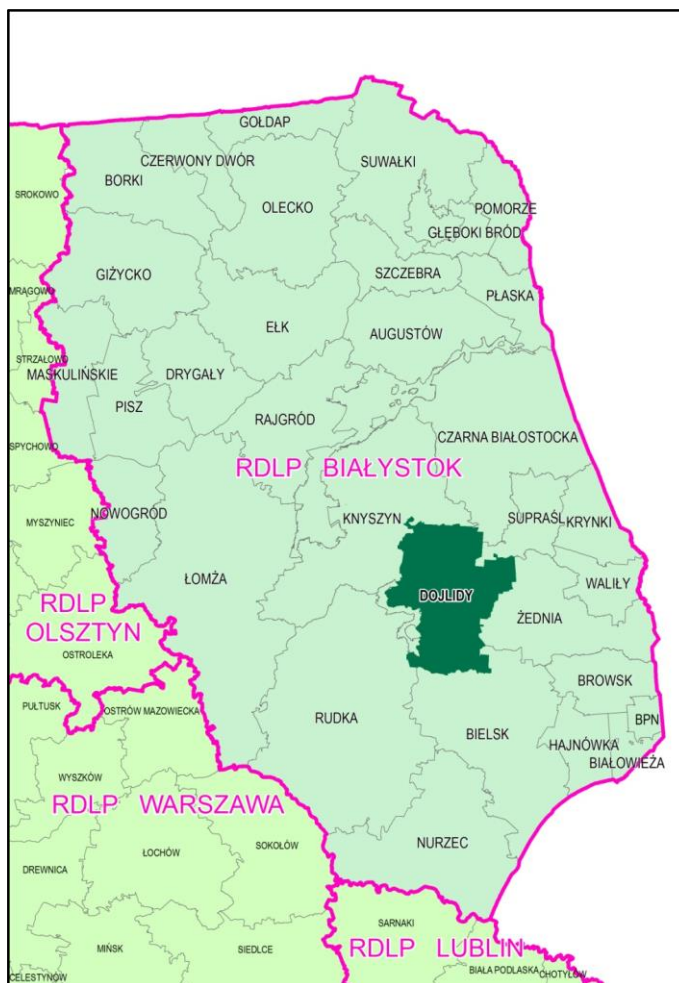
2.2. Stan posiadania

Powierzchnia gruntów Nadleśnictwa Dojlidy wynosi 16 147,6044 (tab. 1). W jego skład wchodzi 2 obręby leśne (Dojlidy i Katrynka) oraz 16 leśnictw (Mostek, Rybniki, Ponikła, Szaciły, Katrynka, Krasny Las, Zielona, Antoniuk, Solnicki Las, Suraż, Majówka i Orzechówka).

Tabela 1. Stan posiadania Nadleśnictwa Dojlidy (bez współwłasności)

Obręb leśny, Nadleśnictwo	Powierzchnia ewidencyjna [ha]	Powierzchnia wynikająca z sumy opisów taksacyjnych poszczególnych wydziałów [ha]*
1	2	3
Dojlidy	8 626,6099	8 626,61
Katrynka	7 520,9945	7 521,03
Nadleśnictwo Dojlidy	16 147,6044	16 147,64

* różnica między powierzchnią ewidencyjną a wynikającą z opisów taksacyjnych wynika z zaokrągleń.

Ryc. 4. Położenie Nadleśnictwa Dojlidy na tle RDLP w Białymstoku

Nadleśnictwo Dojlidy od północy i zgodnie z ruchem wskazówek zegara graniczy z następującymi nadleśnictwami: Knyszyn, Czarna Białostocka, Supraśl, Żednia, Bielsk i Rudka (Ryc. 4). Ponadto w części południowo-zachodniej obiektu granicę tworzy Narwiański Park Narodowy.

Siedziba nadleśnictwa mieści się w Białymstoku, w oddziale 124s obrębu Dojlidy.

Stan posiadania i podział gruntów na główne grupy użytków przedstawia tabela 2.

Tabela 2. Struktura gruntów Nadleśnictwa Dojlidy

Grupa i rodzaj użytku	Obręb		Nadleśnictwo Dojlidy
	Dojlidy	Katrynka	
	powierzchnia – ha		
1	2	3	4
Lasy – razem	8 271,82	7 408,71	15 680,53
grunty leśne zalesione	7 761,86	7 043,44	14 805,30
grunty leśne niezalesione	330,59	168,41	499,00
grunty związane z gosp. leśną	179,37	196,86	376,23
Grunty nieleśne - razem	354,79	112,32	467,11
grunty zadrzewione i zakrzewione	4,63	2,65	7,28
użytki rolne	255,64	63,43	319,07
grunty pod wodami	8,60	0,49	9,09
użytki ekologiczne	0,00	20,12	20,12
tereny różne	16,92	0,00	16,92
grunty zabudowane	10,50	1,36	11,86
nieużytki	58,50	24,27	82,77
Ogółem	8 626,61	7 521,03	16 147,64

2.3. Zasoby naturalne

Surowce występujące na omawianym terenie należą do kopalin pospolitych. W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa znajduje się kilkanaście wyrobisk eksploatowanych głównie na remonty i budowę dróg oraz budownictwo. Spośród udokumentowanych złóż kopalin w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa eksploatowane są piaski i żwiry: w gminie Choroszcz: Barszczewo, Czaplino (dwa złoża), Kościuki, Rogowo-Majątek, Rogówek, Zacerlany, Żółtki; w gminie Dobrzyniewo Duże: Leńce (dwa złoża); w gminie Suraz: Suraz i Zawyki; w gminie Juchnowiec Kościelny: Baranki; w gminie Turośń Kościelna: Chodory (dwa złoża) i Dołki; w gminie Wasilków: Wasilków i Wólka Przedmieście. Część złóż jest dopiero rozpoznanych np. kolejne złoża piasków i żwirów w Barankach i Wólce Przedmieście, czy złoża piasków kwarcowych Czaplino-Barszczewo. Zamknięte są natomiast złoża surowców ilastych do wyrobu ceramiki w Koplanach (gmina Juchnowiec) i Dobrzyniewie [SZUFLICKI i in. 2015].

Zasobami naturalnymi interesującymi w kontekście PUL jest drewno „zmagazynowane” w drzewostanach nadleśnictwa. Charakterystykę tych zasobów omówiono szczegółowo w punkcie 4.5.

3. Formy ochrony przyrody, krajobrazu i obszary funkcyjne

Obszar w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Dojlidy, z racji na dużą powierzchnię odznacza się znacznym zróżnicowaniem fizjograficznym, oraz różnym poziomem wpływu działalności ludzkiej na środowisko przyrodnicze. Obręb Katrynka oraz północno-wschodnia część obrębu Dojlidy położone są w zasięgu zwartego kompleksu Puszczy Knyszyńskiej. Niemniej większą część zasięgu terytorialnego nadleśnictwa obejmuje obszary rolnicze Niziny Północnopodlaskiej. Wynikiem tego jest duża różnorodność form ochrony przyrody, krajobrazu i obszarów funkcyjnych o zróżnicowanym układzie reżimów ochronnych, począwszy od rezerwatów przyrody poprzez obszary chronionego krajobrazu, pomniki przyrody, użytk ekologiczny, ochronę gatunkową roślin i zwierząt, obszary Natura 2000,

po park krajobrazowy. W pierwszej części rozdziału przedstawione zostały formy ochrony przyrody w rozumieniu ustawy o ochronie przyrody (Art. 6 punkt 1), w drugiej części inne formy ochrony krajobrazu i obszary funkcyjne, które wpływają na zachowanie (ochronę) cennych przyrodniczo miejsc i obszarów.

3.1. Ochrona powierzchniowa i indywidualna

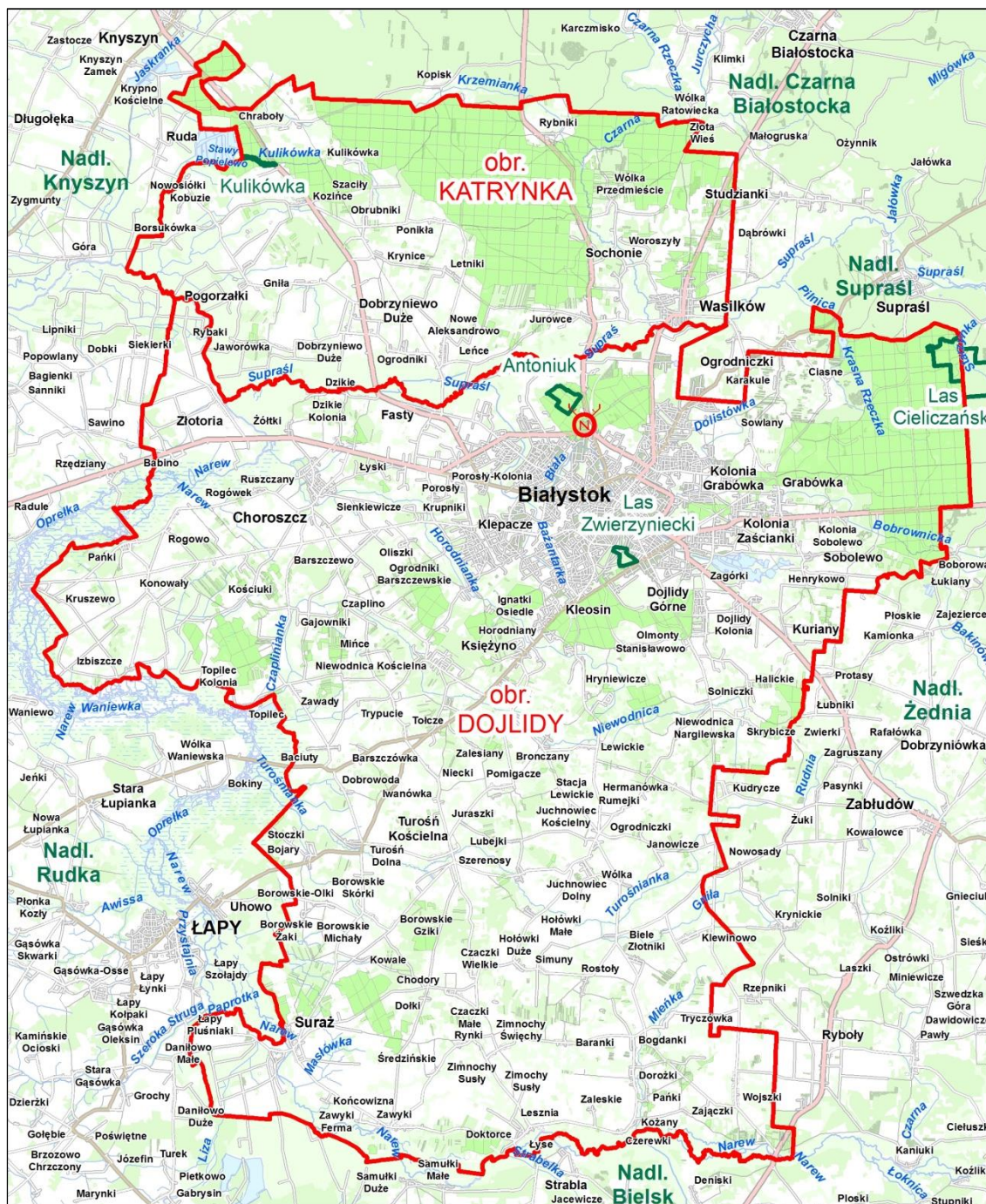
3.1.1. Rezerваты przyrody

Na gruntach Nadleśnictwa Dojlidy zlokalizowano 3 rezerваты przyrody (tab. 3), w których chronione są najcenniejsze przyrodniczo obiekty omawianego obszaru. Zostały one utworzone w latach 1987–1995. Ponadto w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa znajduje się rezerwat Las Zwierzyński, położony na gruntach Miasta Białystok.

Tabela 3. Rezerваты w Nadleśnictwie Dojlidy

Lp.	Nazwa rezerwatu	Gmina Leśnictwo	Oddz., pododdz.	Cel ochrony	Rodzaj* typ ekosyst.	Pow. całkow. PUL
1	2	3	4	5	6	7
1	Antoniuk	Białystok Antoniuk	obr. Dojlidy: 117 a, b, ~a, ~c; 118 a, b, c, ~a, ~c, ~f; 120 a, b, c, ~a, ~b; 121 a, b, c, d, f, g, h, ~a, ~b.	Zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych fragmentu lasu odznaczającego się wysokim stopniem naturalności z szeregiem rzadkich gatunków roślin	leśny leśny i borowy	70,07 70,07
2	Kulikówka	Dobrzyniewo Duże Szaciły	obr. Katryńka: 225 a, b, c, d, f, g, h, ~a; 226 a, b, ~a, ~b, ~c.	Zachowanie fragmentu łągów w Puszczy Knyszyńskiej z obfitym stanowiskiem paproci pióropusznika strusiego	florystyczny leśny i borowy	9,98 9,42
3	Las Cieliczański	Supraśl Krasny Las	obr. Dojlidy: 6 a, b, c, d, f, g, h, i, j, k, ~b, c; 7 a, b, c, d, f, ~c; 8 a, ~c; 16 a, b, c, d, f, g, h, i, j, k, l, m, ~a, ~b, ~c; 17 a, b, c, d, f, g, h, i, j, k, l, ~a, ~b; 25 a, b, c, d, f, g, h, i, j, k, ~a.	Zachowanie fragmentu Puszczy Knyszyńskiej z licznymi, cennymi zbiorowiskami leśnymi o charakterze naturalnym, reprezentowanymi głównie przez grądy z rzadkim w naszych lasach wiązem górskim, bory mieszane i olsy	leśny leśny i borowy	370,58 130,60
Razem powierzchnia						450,63 210,09

* rodzaj i typ ekosystemu zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 30 marca 2005 r. w sprawie rodzajów, typów i podtypów rezerwatów przyrody

Ryc. 5. Położenie rezerwatów przyrody w Nadleśnictwie Dojlidy

Rezerwat przyrody „Antoniuk” o powierzchni 70,07 ha jest rezerwatem leśnym. Został utworzony na mocy Zarządzenia MOŚZNiL z dnia 27.06.1995 r. (M.P. nr 38, poz. 459 z 1995 r.) zaktualizowanego Rozporządzeniem nr 7/03 Wojewody Podlaskiego z dnia 5 marca 2003 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. z dnia 17 marca 2003 r. nr 23, poz. 546).

Celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych fragmentu lasu odznaczającego się wysokim stopniem naturalności z szeregiem rzadkich gatunków roślin.

Rezerwat położony jest na północy Białegostoku w leśnictwie Antoniuk, obręb Dojlidy i obejmuje swoim zasięgiem oddział 121 oraz części oddziałów 117, 118 i 120. Wszystkie grunty wchodzące w skład rezerwatu są własnością Skarbu Państwa w zarządzie

Nadleśnictwa Dojlidy. Od północnego-zachodu rezerwat graniczy z gruntami wsi Osowicze, natomiast na pozostałych odcinkach z drzewostanami gospodarczymi nadleśnictwa.

W rezerwacie Antoniuk występują cztery główne siedliskowe typy lasu: las mieszany świeży (69%), bór mieszany świeży (23%), las mieszany wilgotny (5%) i bór świeży (3%). W obniżeniach terenu niewielkie powierzchnie zajmuje bór mieszany wilgotny i las wilgotny, sporadycznie spotykane są płaty lasu świeżego. Sosna jest gatunkiem tworzącym drzewostany na siedliskach boru świeżego, boru mieszanego świeżego i lasu mieszanego świeżego. W drzewostanach dominują starsze i średnie klasy wieku, niewielki jest udział drągów sosnowych [BULIGL 2016].

W rezerwacie występuje 7 zespołów roślinnych w tym 4 z klasy *Vaccinio-Piceetea* (*Peucedano-Pinetum*, *Carici digitatae-Piceetum*, *Quercu-Piceetum*, *Vaccinio myrtilli-Piceetum*) oraz 3 z klasy *Quercu-Fagetea* (*Corylo-Piceetum*, *Tilio-Carpinetum*, *Circaeo-Alnetum*). Zespołem dominującym w rezerwacie jest *Corylo-Piceetum* – leszczynowo-świerkowy las mieszany [CZERWIŃSKI 2002].

Ryc. 6. Bór mieszany w rezerwacie Antoniuk (fot. R. Zarzecki)

Flora rezerwatu Antoniuk jest dość uboga wskutek dominacji zbiorowisk borowych i lasów mieszanych z dominacją świerka. Stwierdzono tu występowanie 123 gatunków roślin, w tym: 13 drzew, 12 krzewów, 83 zioła i 15 mszaków [CZERWIŃSKI 2002]. Spośród nich na szczególną uwagę zasługuje:

- jeden gatunek rośliny objętej ochroną ścisłą: mącznica lekarska *Arctostaphylos uva-ursi*,
- 9 gatunków roślin podlegającej ochronie częściowej: gajnik lśniący *Hylocomium splendens*, fałdownik szeleszczący *Rhytidiadelphus triquetrus*, widlicz spłaszczony *Diphasium complanatum*, kruszczyk szerokolistny *Epipactis*

helleborine, płonnik pospolity *Polytrichum commune*, podkolan biały *Platanthera bifolia*, piórosz pierzasty *Ptilium crista-castrensis*, rokietnik pospolity *Pleurozium schreberi*, wawrzynek wilczelyko *Daphne mezereum*.

Fauna rezerwatu nie była przedmiotem odrębnych badań i obserwacji, nie ma więc wiarygodnych danych odnośnie bytujących tu zwierząt.

Dla rezerwatu utworzono plan ochrony [porównaj: CZERWIŃSKI 2002] ustanowiony *Rozporządzeniem Nr 22/03 Wojewody Podlaskiego z dnia 23 lipca 2003 r.* (Dz. Urz. Woj. Podl. z dnia 31 lipca 2003 r. Nr 80, poz. 1537).

Rezerwat przyrody „Kulikówka” został utworzony na mocy *Zarządzenia MOŚiZN z dnia 19.02.1987 r.* w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M.P. nr 7, poz. 55 z 1987 r.) zaktualizowanego *Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 25 maja 2015 r.* (Dz. Urz. Woj. Podl. z dnia 3 czerwca 2015 r., poz. 1869). Powierzchnia ogólna rezerwatu wynosi 9,98 ha (w stanie posiadania Nadleśnictwa Dojlidy 9,42 ha oraz rzeka Kulikówka 0,56 ha).

Celem ochrony jest zachowanie fragmentów łągów w Puszczy Knyszyńskiej, z obfitym stanowiskiem paproci pióropusznika strusiego *Matteucia struthiopteris*.

Obiekt położony jest w północno-zachodniej części nadleśnictwa w obrębie Katryńka, leśnictwie Szaciły. Obejmuje swoim zasięgiem części oddziałów 225 i 226. Całkowita długość granic rezerwatu wynosi około 3,2 km. Do rezerwatu od strony północnej i południowej przylegają drzewostany, zaś od wschodu droga krajowa Ełk – Białystok, a od zachodu grunty Gospodarstwa Rybackiego Sp. z o.o. z siedzibą w miejscowości Knyszyn-Zamek. Środkiem rezerwatu płynie rzeka Kulikówka, od której pochodzi jego nazwa. Rzeka Kulikówka stanowi własność Skarbu Państwa będącą w zarządzie Wojewódzkiego Zarządu Inwestycji Rolnych w Białymstoku [Jasionowski 2000]. Woda gruntowa na terenie rezerwatu w zależności od pory roku zalega tu na głębokości 60–120 cm. W południowo-wschodniej części rezerwatu w pobliżu gruntów wsi Kozinięce występują dwa wydajne, czynne przez cały rok, źródła wód podziemnych. Podnoszą one dodatkowo walory rezerwatu.

Na terenie rezerwatu wyróżniono 2 leśne zespoły roślinne: *Stellario-Alnetum* oraz *Fraxino-Alnetum*, zbiorowisko zastępcze łągu *Ficario-Alnetum* oraz nieleśne zespoły łąkowe i szuwarowe [BULIGL 2016].

W rezerwacie dominuje siedlisko lasu wilgotnego z drobnymi płatami olsu jesionowego.

Spośród gatunków roślin występujących w rezerwacie na szczególną uwagę zasługuje 6 gatunków roślin podlegających ochronie częściowej, którymi są: pióropusznik strusi *Matteucia struthiopteris*, storczyk plamisty *Dactylorhiza maculata*, widłak jałowcowaty *Lycopodium annotinum*, widłak wroniec *Huperzia selago*, wawrzynek wilczelyko *Daphne mezereum*, nasięźrzał pospolity *Ophioglossum vulgatum*.

Pióropusznik strusi w rezerwacie „Kulikówka” występuje w trzech rozdzielonych od siebie skupiskach. Populacja odznacza się dobrą kondycją, obserwuje się pojawiania nowych lokalizacji w obrębie rezerwatu [KOŁOS & WANAKS 2008].

Brak jest dokładniejszych badań dotyczących fauny omawianego rezerwatu.

Rezerwat posiadał, obowiązujące do 2015 r., zadania ochronne ustanowione *Zarządzeniem nr 17/10 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia*

18 czerwca 2010 r., projekt planu ochrony [porównaj: JASIONOWSKI 2000] do tej pory nie został zatwierdzony.

Ryc. 7. Rezerwat Kulikówka ze stanowiskiem pióropusznika strusiego (fot. R. Zarzecki)

Rezerwat przyrody „Las Cieliczański” o powierzchni 370,58 ha, z czego 130,60 ha położone jest na terenie Nadleśnictwa Dojlidy. Został on utworzony na mocy *Zarządzenia MOŚZNiL z dnia 25.06.1990 r.* (M.P. nr 31, poz. 248 z 1990 r.) zaktualizowanego *Zarządzeniem 11/2014 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 12 marca 2014 r.*

Celem ochrony rezerwatu jest ochrona i zachowanie fragmentu Puszczy Knyszyńskiej z licznymi, cennymi zbiorowiskami leśnymi o charakterze naturalnym, reprezentowanymi głównie przez grądy, bory mieszane i olsy.

Rezerwat położony jest na gruntach w zarządzie Lasów Państwowych stanowiących północno-wschodnie krańce obrębu Dojlidy i obejmuje swoim zasięgiem oddziały 16, 17 i 25 oraz części oddziałów 6, 7 i 8 leśnictwa Krasny Las. Część wschodnia rezerwatu usytuowana jest w Nadleśnictwie Żednia, w północno – wschodniej części obrębu Zajma, w leśnictwie Cieliczanka.

Rezerwat położony jest w zwartym kompleksie lasów puszczańskich. Odznacza się dużym bogactwem i urozmaiceniem szaty roślinnej i zawiera charakterystyczny dla Puszczy Knyszyńskiej układ siedliskowo roślinny o dobrym stanie zachowania. Oprócz grądów i lasów mieszanych chroni dobrze zachowane łągi jesionowo-olszowe i charakterystyczne dla Działu Północnego łągi świerkowo-olszowe z bardzo bogatą florą mszaków. Rezerwat zajmuje obszary bogate w liczne źródła i wysięki formujące ciekły wodne odprowadzane do rzeki Supraśli [CZERWIŃSKI 1999].

Dominującym typem gleb są gleby rdzawe. Znaczne powierzchnie zajmują gleby

płowe, bielice i brunatne [PLAN OCHRONY... 2011]. W dolinach rzecznych Starzynki i Cieliczanki występują gleby hydrogeniczne, głównie gleby torfowe i mineralno-murszowe, a na ich obrzeżach gleby glejobielicowe i gruntowo-glejowe [Czerwiński 1999].

W rezerwacie występuje 11 zespołów roślinnych w tym 4 z klasy *Querc-Fagetea*, 5 z klasy *Vaccinio-Piceetea* oraz po jednym z klasy *Alnetea glutinosae* i *Oxycocco-Sphagnetea*. Największą powierzchnię zajmuje grąd *Tilio-Carpinetum* zróżnicowany na podzespoły: *calamagrostietosum*, *circaeaeetosum* i *stachyetosum* [PLAN OCHRONY... 2011].

W rezerwacie „Las Cieliczański” dominują żyzne siedliska lasów i lasów mieszanych – 46,4% powierzchni, ale tylko niewiele mniej zajmują bory i bory mieszane 41,2%. W układzie wilgotnościowym dosyć równo rozkłada się podział na dominujące siedliska łąkowe i bagienne – 48,8% oraz współdominujące siedliska świeże – 47,2%. Tylko 4,0% zajmują siedliska wilgotne. Wśród roślin drzewiastych największą powierzchnię zajmują: świerk pospolity i sosna zwyczajna [BULIGL 2016].

Ryc. 8. Grąd w rezerwacie Las Cieliczański (fot. R. Zarzecki)

Bardzo bogata jest flora rezerwatu, ponieważ liczy co najmniej 269 gatunków roślin, w tym 17 gatunków drzew, 14 gatunków krzewów, 171 gatunków roślin zielonych oraz 67 gatunków mszaków [PLAN OCHRONY... 2011]. Spośród nich na szczególną uwagę zasługują:

- 6 gatunków roślin podlegających ochronie ścisłej, którymi są:
  - rośliny naczyniowe: arnika górską *Arnica montana*, turzyca życicowa *Carex loliacea*, kukulka Fuchsa *Dactylorhiza fuchsii*, tajeża jednostronna *Goodyera repens*, lilia złotogłów *Lilium martagon*, fiołek torfowy *Viola epipsila*;
- 41 gatunków roślin objętych ochroną częściową, wśród których występują:

○ rośliny naczyniowe: czosnek niedźwiedzi *Allium ursinum*, orlik pospolity *Aquilegia vulgaris*, pomocnik baldaszkowy *Chimaphila umbellata*, wawrzynek wilczełyko *Daphne mezereum*, naparstnica zwyczajna *Digitalis grandiflora*, kruszczyk szerokolistny *Epipactis helleborine*, widłak wroniec *Hyperzia selago*, widłak jałowcowaty *Lycopodium annotinum*, widłak goździsty *Lycopodium clavatum*, miodownik melisowaty *Melittis melissophyllum*, bobrek trójlistkowy *Mentyanthes trifoliata*, gnieźnik leśny *Neottia nidus-avis*, jaskier wielki *Ranunculus lingua*,

○ mszaki: zwiślik maczugowaty *Anomodon attenuatus*, z. długolistny *A. longifolius*, z. wiciowy *A. viticulosus*, próchniczek błotny *Aulacomnium palustre*, biczyca trójwębna *Bazzania trilobata*, mokradłoszka zaostzona *Calliergonella cuspidata*, drabik drzewkowaty *Climacium dendroides*, widłoząb kędzierzawy *Dicranum polysetum*, dzióbekowiec Zetterstedta *Eurhynchium angustirete*, gładysz paprociowaty *Homalia trichomanoides*, gajnik lśniący *Hylocomium splendens*, miechera spłaszczona *Neckera complanata*, rokietnik pospolity *Pleurozium schreberi*, płonnik pospolity *Polytrichum commune*, p. cienki *P. strictum*, piórosz pierzasty *Ptilium crista-castrensis*, fałdownik nastroszony *Rhytidiadelphus squarrosus*, f. trzyrzędowy *R. triquetrus*, torfowiec ostrolistny *Sphagnum angustifolium* t. spiczastolistny *S. capillifolium*, t. kończysty *S. fallax*, torfowiec frędzlowany *S. fimbriatum*, t. Girgensohna *S. girgensohnii*, t. magellański *S. magellanicum*, t. błotny *S. palustre*, t. nastroszony *S. squarrosum*. tujowiec delikatny *Thuidium delicatulum*, piórkowiec kutnerowaty *Tricholoea tomentella*.

W rezerwacie stwierdzono ponad 30 gatunków porostów oraz 100 gatunków nielichenizujących. grzybów [PLAN OCHRONY... 2011], spośród których ochroną objęte są:

- porosty: płucnica płotowa *Cetraria sepincola*, popielak pylasty *Imshaugia aleurites*, odnożyca mączysta *Ramalina farinacea*, puchlinka ząbkowana *Thelotrema lepadinum*;
- grzyby nielichenizujące: ozorek dębowy *Fistulina hepatica*, błyskoporek podkorowy *Inonotus obliquus*.

Wiedza o zwierzętach rezerwatu jest skromna. Niemniej podczas prac nad planem ochrony stwierdzono kilkadziesiąt gatunków z różnych grup systematycznych, w tym kilkanaście „gatunków naturowych”. M.in. stwierdzono 7 gatunków ptaków wymienionych w załączniku I Dyrektywy Ptasiej, są to: bocian czarny, trzmielojad, sóweczka, jarząbek, dzięcioł średni, czarny i trójpalczasty. Spośród gatunków Dyrektywy Siedliskowej stwierdzono [PLAN OCHRONY... 2011]:

- 9 gatunków kręgowców: bóbr *Castor fiber*, wydra *Lutra lutra*, wilk *Canis lupus*, ryś *Lynx lynx*, borowiec wielki *Nyctalus noctula*, mopek *Barbastella barbastellus*, mroczek późny *Eptesicus serotinus*, śliz *Barbatula barbatula*, głowacz białopłetwy *Cottus gobio*;
- 3 gatunki bezkręgowców: chrząszcz zgniotek cynobrowy *Cucujus cinnaberinus*, motyl osadnik wielkooki *Lopinga achine*, ważka trzepla zielona *Ophiogomphus cecilia*.

Dla rezerwatu utworzono plan ochrony [porównaj: PLAN OCHRONY... 2011] ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku

z dnia 6 grudnia 2016 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Las Cieliczański” (Dz. Urz. Woj. Podl. z dnia 8 grudnia 2016 r., poz. 4624).

Rezerwat przyrody "Las Zwierzyniecki" został utworzony zarządzeniem MOŚZNiL z dnia 14.06.1996 r. (M.P. nr 37, poz. 373 z 1996 r.) na pow. 33,84 ha, zaktualizowanego Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 12 maja 2016 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. z dnia 20 maja 2016 r., poz. 2256). W skład rezerwatu przyrody wchodzi obszar leśny położony w granicach administracyjnych miasta Białystok a bezpośredni nadzór nad rezerwatem sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska.

Celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych drzewostanu o charakterze grądu wilgotnego. Roślinność rezerwatu, pomimo bezpośredniego sąsiedztwa miasta, zachowała stosunkowo wysoki stopień naturalności. Flora rezerwatu jest bogata i składa się prawie wyłącznie z gatunków stanowiących składniki naturalnych zbiorowisk leśnych. Miejscami zachowały się stare, około 100-letnie graby i olsze.

Głównym zespołem leśnym na terenie rezerwatu jest grąd *Tilio-Carpinetum*. Składa się on z drzewostanu, w którym gatunkami panującymi są grab i lipa, a domieszkowymi dąb, jesion, osika, klon, wiąz. W warstwie runa możemy wyróżnić następujące rośliny: gajowiec żółty *Galeobdolon luteum*, zawilec żółty *Anemone ranunculoides*, zawilec gajowy *Anemone nemorosa*, gwiazdnica wielkokwiatowa *Stellaria holostea*, podagrycznik pospolity *Aegopodium podagraria*, złoć żółta *Gagea lutea*, łuskiewnik różowy *Lathraea squamaria*, kuklik zwisty *Geum rivale*, niecierpek pospolity *Impatiens noli-tangere*.

Dla rezerwatu został opracowany plan [porównaj: BULIGL ODDZ... 2015] ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 28 czerwca 2016 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu „Las Zwierzyniecki” (Dz. Urz. Woj. Podl. z dnia 12 lipca 2016 r. poz. 2969).

Tabela 4. Porównanie wybranych cech taksacyjnych drzewostanów w rezerwatach przyrody na tle drzewostanów Nadleśnictwa Dojlidy

Objekt, nazwa: rezerwatu, nadleśnictwa	Przeciętny wiek [lat]	Przeciętny zapas [m ³ /ha]	Średni przyrost [m ³ /ha]	Udział siedlisk borowych [%]	Udział gatunków iglastych [%]
1	2	3	4	5	6
Antoniuk	108	536	8	25,8	84,5
Kulikówka	83	401	7	0,0	50,0
Las Cieliczański	80	536	9	20,7	53,2
Lasy ochronne nadleśnictwa	66	324	7	62,3	79,1
Ogółem nadleśnictwo	68	323	7	60,9	78

3.1.2. Park krajobrazowy

Parki krajobrazowe są wielkoobszarową formą ochrony przyrody, powołuje się je ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne, kulturowe oraz krajobrazowe. Celem parków krajobrazowych jest zachowanie i popularyzacja wymienionych wcześniej wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju. Posiadają niższy status ochronny niż parki narodowe i należą do kategorii V klasyfikacji obszarów chronionych Międzynarodowej Unii Ochrony Przyrody (IUCN).

Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej imienia Profesora Witolda Sławińskiego (ryc. 9) został utworzony *Uchwałą nr XXVI/172/88 WRN w Białymstoku z dnia 24 maja 1988 r.* (Dz. Urz. Wojew. Biał. nr 9, poz. 94), zaktualizowaną *Uchwałą Nr XXIII/201/16 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 21 marca 2016 r.* (Dz. Urz. Woj. Podl z dnia 21 marca 2016 r. poz. 1502). Wcześniej na tym samym obszarze funkcjonował Obszar Chronionego Krajobrazu Puszczy Knyszyńskiej utworzony w 1986 r., który wskutek zastąpienia go przez wyższą formę ochrony przyrody przestał istnieć.

Pod względem fizycznogeograficznym park położony jest w obrębie dwóch mezoregionów: w północnej części są to Wzgórza Sokólskie, w południowej Wysoczyzna Białostocka [KONDRACKI 2002]. Krajobraz o bardzo żywej i zróżnicowanej rzeźbie przypomina tereny młodoglacjalne pomimo, że tradycyjnie obszar Puszczy Knyszyńskiej zaliczany jest do wysoczyzn staroglacjalnych, związanych z recesją zlodowaceń środkowopolskich, a szczególnie zlodowacenia Warty. Liczne na tym obszarze pozytywne formy lodowcowe i wodnolodowcowe, jak moreny czołowe, moreny martwego lodu, kemy i ozy, rozdzielają nieckowate obniżenia genezy wytopiskowej oraz doliny rzeczne. Występujące tu uwarunkowania środowiskowe, właściwe dla naturalnych krajobrazów polodowcowych przedostatniego zlodowacenia, nie mają właściwie żadnego odpowiednika w innych regionach Polski. Obecne na terenie Parku ekosystemy leśne można traktować jako wzorce dla rekonstrukcji siedlisk leśnych dawnych puszczy Podlasia, które ciągnęły się nieprzerwanie jeszcze w XVI wieku od doliny Biebrzy na północy po dolinę Narwi na południu regionu.

Znaczną część tego obszaru zajmują tereny leśne Puszczy Knyszyńskiej. Charakteryzuje je dobry stan zachowania zbiorowisk leśnych, które w licznych wypadkach można traktować jako naturalne, pomimo wielowiekowej, lokalnie intensywnej gospodarki leśnej. Surowe warunki klimatyczne Polski północno-wschodniej sprawiły, że Park wyróżnia się występowaniem niżowych, borealnych borów świerkowych i brzezin bagiennych, które są typowe dla terenów położonych na północny wschód od granic Polski. Walorem Parku są ponadto liczne (ok 450) wypływy wód podziemnych w postaci źródlisk, źródeł, młak i wysięków. Zasilają one czyste śródleśne strumienie i rzeczki lub rozległe tereny podmokłe i torfowiska. Oryginalną formę krajobrazową stanowią „jesionowe góry” - wielogatunkowe, reliktowe lasy liściaste z jesionem, występujące na szczytach pagórków i wzgórz.

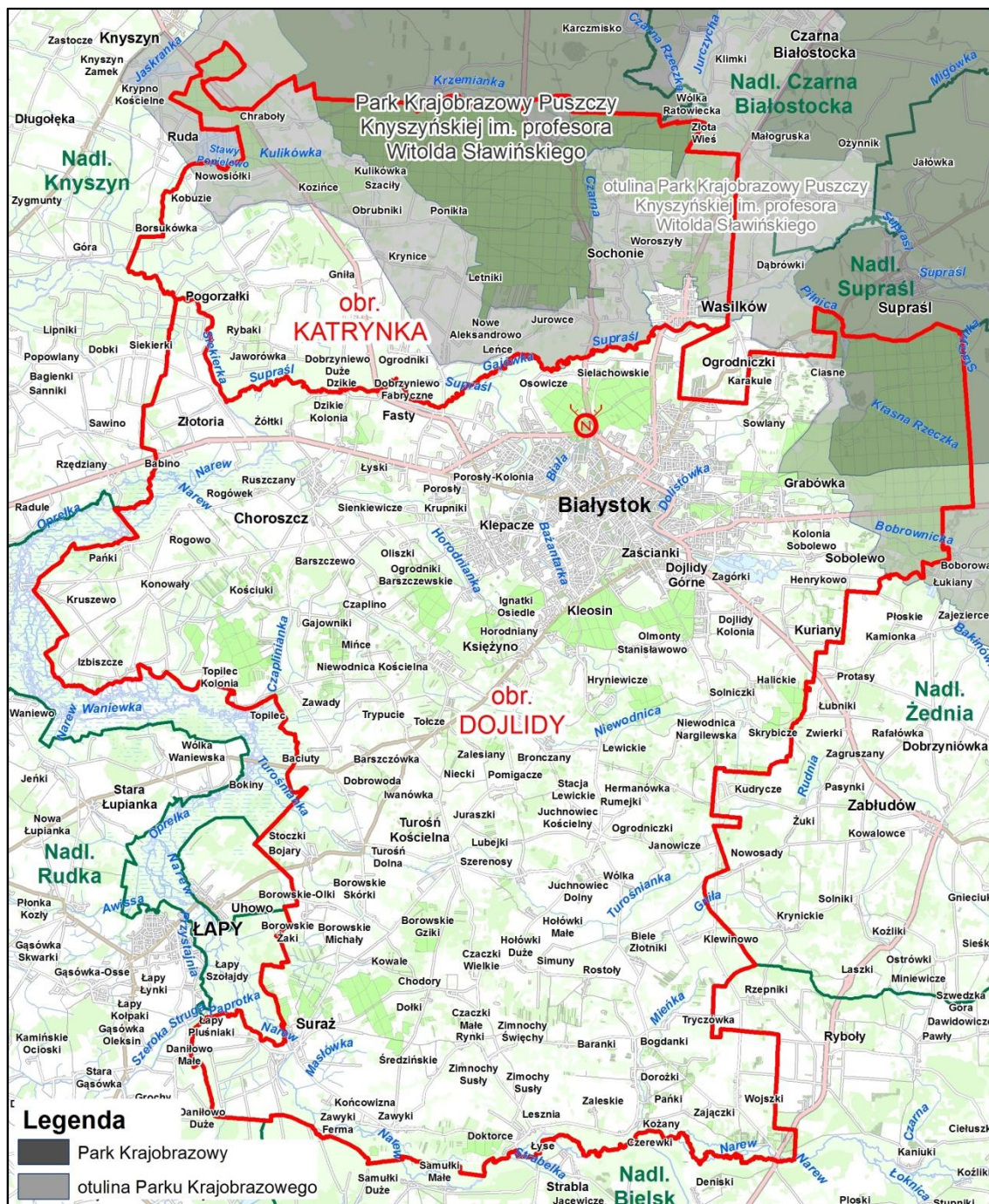
Powierzchnia PKPK wynosi 72 860,17 ha, powierzchnia otuliny 53 827,54 ha. Łącznie Park wraz z otuliną zajmuje 126 687,71 ha. Park ma typowo leśny charakter, lasy i zadrzewienia zajmują 85% jego powierzchni. Pozostałe 15% to łąki, pola, wody i zabudowa.

Pod względem administracyjnym PKPK położony jest na terenie powiatów: białostockiego, monieckiego oraz sokólskiego. Tereny leśne stanowią w przewadze grunty Skarbu Państwa zarządzane przez siedem nadleśnictw: Czarna Białostocka, Dojlidy, Knyszyn, Krynki, Supraśl, Waliły i Żednia. Nadzór nad ochroną Parku, zachowaniem jego różnorodności biologicznej i krajobrazowej sprawuje Dyrekcja i Służba Parku.

Omawiany teren spełnia bardzo ważną rolę jako ostoja ptaków o znaczeniu ponad regionalnym [WILK i in. 2010]. Schronienie znajdują tu również chronione gatunki ssaków, takie jak ryś, wilk, żubr i kozatka. W Puszczy występuje wiele starodrzewów, niektóre drzewostany sięgają wieku ponad 200 lat. Sosna wykształca tutaj szczególnie cenny ekotyp

sosny supraskiej, zwanej też sosną masztową, z egzemplarzami o wysokości przekraczającej 38 m i dobrej jakości technicznej.

Jednocześnie Puszcza Knyszyńska spełnia bardzo ważną rolę „lokalnych płuc” dla miasta Białystok, gdyż tak rozległy kompleks leśny oddziałuje bardzo korzystnie na warunki klimatyczne tej aglomeracji.

Ryc. 9. Położenie Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Dojlidy

Na mocy Rozporządzenia nr 22/01 Wojewody Podlaskiego z dnia 9 sierpnia 2001 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. z dnia 20 sierpnia 2001 r. nr 31, poz. 548) został ustanowiony „Plan ochrony Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej imienia Profesora Witolda Sławińskiego”. Generalnym jego ustaleniem jest teza, że działalność gospodarcza i życie

społeczne rozwijane na obszarze Parku nie mogą spowodować pomniejszenia lub utraty wartości Parku i odwrotnie, mieszkańcy Parku nie mogą doznawać ograniczeń standardu życia z powodu wprowadzonych reżimów ochronnych wartości przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych.

W skład Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej wchodzi 7880,95 ha gruntów Nadleśnictwa Dojlidy.

3.1.3. Obszar chronionego krajobrazu

Obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełniące funkcje korytarzy ekologicznych. Obszary chronionego krajobrazu powinny być wyłączone z projektowania i lokalizowania inwestycji uciążliwych dla środowiska naturalnego, natomiast właściwe są dla lokalizowania wszelkich inwestycji pobytowo - wypoczynkowych takich jak: ośrodki wypoczynkowe, pola namiotowe i miejsca biwakowe. W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Dojlidy znajduje się jeden taki obszar.

Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Narwi” został ustalony *Uchwałą Nr XII/84/86 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Białymstoku z dnia 29 kwietnia 1986 roku* (Dz. Urz. Woj. Biał. 1986, Nr 12, poz. 128), zaktualizowaną *Rozporządzeniem Nr 9/05 Wojewody Podlaskiego z dnia 25 lutego 2005 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Narwi”* (Dz. Urz. Woj. Podl. z dnia 08 marca 2005 r. nr 54, poz. 722).

Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Narwi” (ryc. 9) położony jest na terenie gmin: Narew, Narewka, Czyże, Michałowo, Gródek, Zabłudów, Suraż, Juchnowiec Kościelny, Tykocin, Choroszcz, Dobrzyniewo Kościelne, Bielsk Podlaski, Wyszki, Krypno, Krynki, Kuźnica, Sokółka i Szudziałowo, ma powierzchnię 41 860 ha [UCHWAŁA Nr III/21/11 SEJMIKU... 2011]. Obszar został utworzony w celu ochrony i zachowanie doliny Narwi wyróżniającej się wysokimi walorami przyrodniczymi, krajobrazowymi, kulturowymi i wypoczynkowymi. Nadzór nad Obszarem sprawuje Zarząd Województwa Podlaskiego.

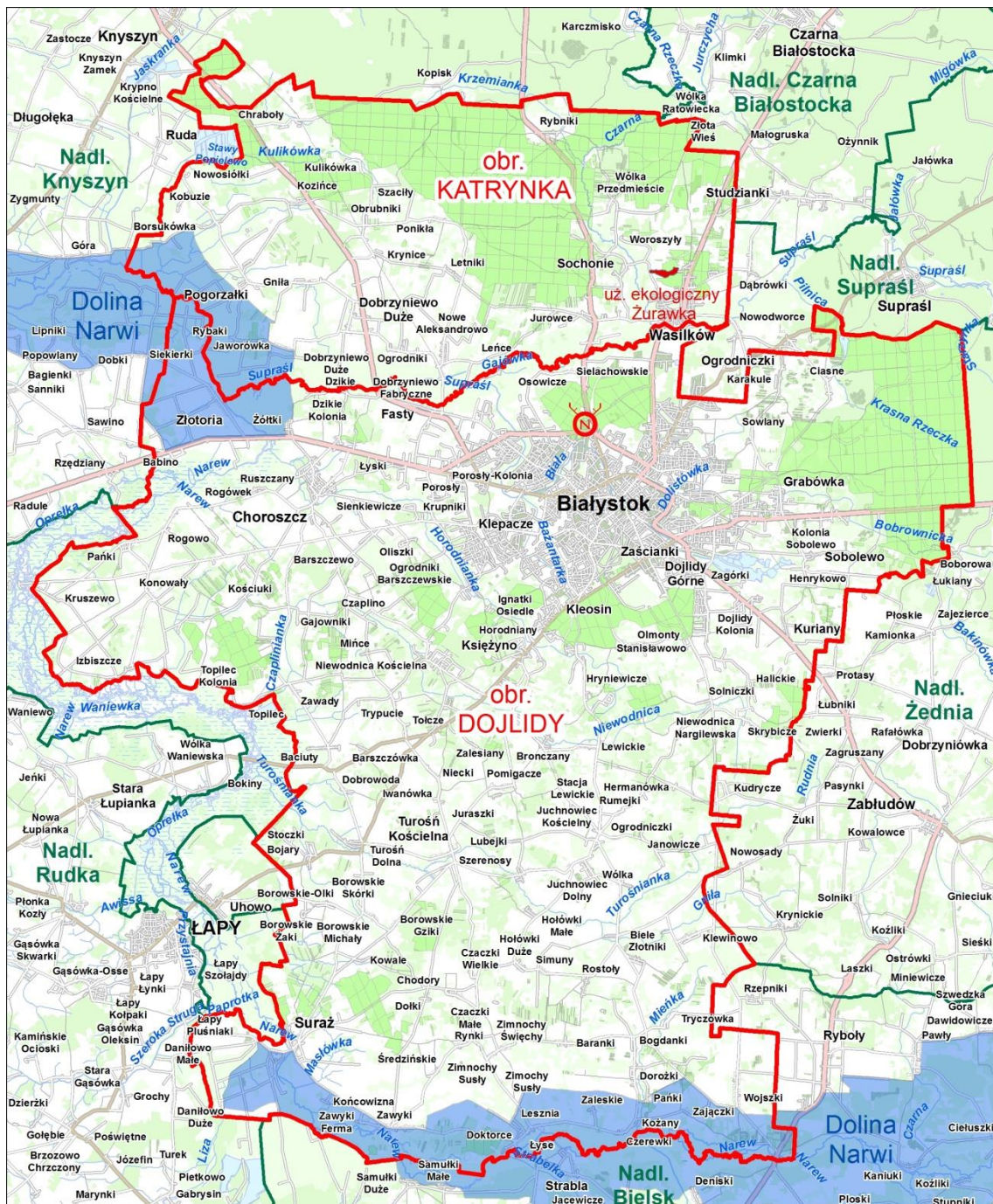
W skład obszaru wchodzi 240,61 ha gruntów Nadleśnictwa Dojlidy.

3.1.4. Użytek ekologiczny

Użytki ekologiczne to zwykle obiekty o niewielkiej powierzchni – małe oczka wodne, śródpolne kępy drzew i krzewów, torfowiska, bagna i wydmy. To pozostałości ekosystemów, mające znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej.

Na obszarze Nadleśnictwa Dojlidy funkcjonuje jeden użytek ekologiczny – Żurawka (ryc. 10), położony w leśnictwie Mostek w oddziale 256f. Został powołany *Uchwałą nr XXVIII/163/2001 Rady Miejskiej w Wasilkowie z dnia 25 stycznia 2001 r.* (Dz. Urz. Woj. Podl. 2001.3.36) celem ochrony dobrze wykształconych zbiorowisk roślinnych - turzycowisk, młak i zarośli sukcesyjnych wraz z charakterystyczną roślinnością bagienną, obfitujących w gatunki związane z naturalnymi obszarami bagiennymi m.in. chronione storczyki.

W zarządzie nadleśnictwa znajduje się 20,12 ha użytku Żurawka. Nadzór nad użytkowaniem sprawuje rada gminy (tu Rada Miasta Wasilków).

Ryc. 10. Obszar chronionego krajobrazu Dolina Narwi oraz użytek ekologiczny Żurawka w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Dojlidy

3.1.5. Pomniki przyrody

Pomniki przyrody to pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie. Na terenach niezabudowanych, jeżeli nie stanowi to zagrożenia dla ludzi lub mienia, drzewa stanowiące pomniki przyrody podlegają ochronie aż do ich samoistnego rozpadu. Obecnie

nadzór nad pomnikami przyrody sprawują rady gmin. Są one władne ustanawiać nowe pomniki, jak i likwidować istniejące.

Na gruntach pod zarządem nadleśnictwa, znajdują się dwa pojedyncze drzewa przyrody oraz jedna grupa drzew. Poniższa tabela została opracowana na podstawie danych uzyskanych z Nadleśnictwa Dojlidy.

Tabela 5. Pomniki przyrody na gruntach Nadleśnictwa Dojlidy

Lp.	Nr pomnika	Przedmiot ochrony	Obiekt	Gmina	Leśnictwo oddz., pododdz.	Obwód [cm]	Wys. [m]	Rok uznania	Uwagi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Obręb Dojlidy									
1	1173	grupa drzew	4 modrzewie europejskie	Supraśl	<u>Majówka</u> 111 o, 116 c	193-211	26-31	1998	przed laty złamany wierzchołek i wchodzi zgnilizna
2	1933	pojedyncze drzewo	czereśnia ptasia	Białystok	<u>Antoniuk</u> 124 p	267	24	2016	wiek ok. 80 lat
Obręb Katrynka									
3	1928	pojedyncze drzewo	sosna zwyczajna	Dobrzyniewo Duże	<u>Orzechówka</u> 156 b	273	23	2015	„Franusowa Sosna”

W zasięgu administracyjnym Nadleśnictwa Dojlidy na gruntach innych własności znajdują się jeszcze 32 pomniki przyrody, dwa kolejne pomimo zniszczenia nie zostały jeszcze zniesione przez odpowiednie rady gmin.

Poniższa tabela została opracowana na podstawie „Rejestru pomników przyrody w województwie podlaskim” umieszczonym w Katalogu Otwartych Danych Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Białymstoku i zaktualizowanym 15 grudnia 2015 r. oraz *Uchwały XXV/383/16 Rady Miasta Białystok z dnia 5 października 2016 r. w sprawie uznania za pomnik przyrody.*

Tabela 6. Pomniki przyrody na gruntach innych własności w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Dojlidy

Lp.	Nr pomn.	Przedmiot ochrony	Obiekt	Gmina	Lokalizacja	Obwód [cm]	Wys. [m]	Rok uznania	Uwagi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	2	pojedyncze drzewo	sosna zwyczajna	Białystok	Park Zwierzyniecki	318	30	1952	wiek ok. 210 lat, usychający wierzchołek
2	3	pojedyncze drzewo	sosna zwyczajna	Białystok	Park Zwierzyniecki	302	30	1952	wiek ok. 210 lat, usychający wierzchołek
3	72	pojedynczy głaz	głaz narzutowy	Turośń Kościelna	Tołcze, działka ew. 115	-	1	1965	przy niebieskim szlaku turystycznym
4	223	pojedyncze drzewo	buk zwyczajny	Białystok	Białystok, ul. Traugutta 11	229	20	1978	wiek ok. 110 lat
5	224	pojedyncze drzewo	klon zwyczajny	Białystok	Białystok, ul. Traugutta 11	214	18	1978	wiek ok. 110 lat
6	283	pojedyncze drzewo	dąb szypułkowy	Wasilków	Katrynka, posesja nr 6, w odległości 1 m od budynku i ok. 100 od drogi nr 8	330	24	1979	pierwotnie na gruntach nadl.
7	286	pojedyncze drzewo	klon zwyczajny	Wasilków	Katrynka, posesja nr 4	377	16	1979	pień silnie zagrzybiony
8	314	grupa drzew	8 dębów szypułkowych, 1 jesion wyniosły, 1 kasztanowiec	Białystok	dawny cmentarz ewangelicki w rejonie ul. Pułkowej i Wasilkowskiej	172-275	18-20	1996	stan dobry
9	326	pojedyncze drzewo	wiąz szypułkowy	Białystok	Białystok, ul. Malmeda 31A	290	20	1981	stan dobry

Lp.	Nr pomn.	Przedmiot ochrony	Obiekt	Gmina	Lokalizacja	Obwód [cm]	Wys. [m]	Rok uznania	Uwagi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
10	327	pojedyncze drzewo	wiąz szypułkowy	Białystok	Białystok, ul. Zacisze 1	334	18	1981	stan dobry, brak w geobazie GDOŚ
11	374	pojedyncze drzewo	grab zwyczajny	Białystok	Park Konstytucji 3 Maja	293	21	1981	stan średni
12	432	grupa drzew	5 dębów szypułkowych, 1 jesion wyniosły	Choroszcz	Złotoria, posesja 133	209-324	-	1983	posesja naprzeciw kościoła
13	438	pojedyncze drzewo	topola biała	Wasilków	Wasilków, ul. Białostocka 77	475	25	1983	na terenie ujęcia wody
14	509	pojedyncze drzewo	sosna zwyczajna	Choroszcz	Kolonia Kościuki, ok. 25 m od drogi woj. nr 03494 Choroszcz-Kościuki	362	16	1996	stan średni
15	510	grupa drzew	3 jałowce pospolite	Choroszcz	Kościuki, ok. 500 m na południowy-wschód od miejscowości Kościuki	55-75	5,5	1996	stan średni, na pograniczu gruntów nadleśnictwa
16	511	pojedyncze drzewo	dąb szypułkowy	Białystok	Białystok, ul. Białostoczek 54	271	20	1996	stan dobry
17	683	pojedyncze drzewo	dąb szypułkowy	Białystok	Białystok, Raginisa 20/3 – za posesją	304	20	1996	stan dobry
18	697	grupa drzew	5 lip drobnolistnych	Choroszcz	Kościuki, przy kapliczce na NE od wsi	179-312	21-26	1994	wiek 110-160 lat,
19	1043	pojedyncze drzewo	klon zwyczajny	Juchnowiec Kościelny	Lewickie, dawny park podworski	315	17	1994	wiek ok. 130 lat
20	1044	pojedyncze drzewo	lipa drobnolistna	Juchnowiec Kościelny	Lewickie, dawny park podworski	330	18	1994	wiek ok. 130 lat
21	1046	pojedyncze drzewo	lipa drobnolistna	Turośń Kościelna	Turośń Kościelna, ok. 200 m od drogi Turośń-Pomigacze, przy dawnej alei we wschodniej stronie Turośni, działka ew. 360	390	25	1994	wiek ok. 130 lat
22	1047	aleja drzew	9 kasztanowców, 9 lip drobnolistnych, 8 jesionów wyniosłych, 1 klon zwyczajny	Juchnowiec Kościelny	Rumiejki, przysiółek Juchnowszczyzna, aleja prowadząca od drogi Juchnowiec Dolny-Hermanówka do dawnego dworu w Juchnowszczyźnie	149-347	17-20	1994	-
23	1155	pojedynczy głaz	głaz narzutów	Choroszcz	Śliwno	-	-	1994	głaz najprawdopodobniej usunięty z terenu
24	1159	pojedyncze drzewo	grusza	Choroszcz	Kościuki	232	12	1994	ok. 110 lat
25	1161	pojedyncze drzewo	wiąz szypułkowy	Choroszcz	Złotoria	-	-	1996	drzewo ścięte
26	1164	pojedyncze drzewo	kasztanowiec zwyczajny	Choroszcz	Choroszcz, Zastawie II, posesja nr 2 działka 813/13	330	-	1996	drzewo pęknięte, obumierające
27	1165	pojedynczy głaz	głaz narzutowy	Choroszcz	na skrzyżowaniu drogi wojewódzkiej nr 03495 Choroszcz-Zaczerlany i drogi wojewódzkiej nr 03492 Białystok-Kruszewo, działka 161/1	990	-	1996	„Kamień Powstańczy”
28	1328	pojedyncze drzewo	klon zwyczajny	Białystok	Białystok, ul. Młynowa, przy blokach 66 i 68	363	21	1998	stan bardzo dobry
29	1729	pojedyncze drzewo	modrzew europejski	Białystok	Białystok, ul Zielna 23	210	15	2004	-
30	1930	pojedyncze drzewo	dąb szypułkowy	Białystok	Białystok, ul. Pogodna 8	305	-	2016	-

Lp.	Nr pomn.	Przedmiot ochrony	Obiekt	Gmina	Lokalizacja	Obwód [cm]	Wys. [m]	Rok uznania	Uwagi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
31	1931	pojedyncze drzewo	dąb szypułkowy	Białystok	Białystok, ul. Wołodyjowskiego 8	326	-	2016	-
32	1932	pojedyncze drzewo	dąb szypułkowy	Białystok	Białystok, ul. Skorupska 34	286	-	2016	-
33	1934	aleja drzew	8 dębów szypułkowych	Białystok	Białystok, ul. Kawaleryjska	217-340	-	2016	-
34	-	aleja drzew	51 lip drobnolistnych	Białystok	Białystok, ul. św. Rocha	-	-	1956	status prawny niejasny

W Nadleśnictwie Dojlidy wytypowano także projektowane drzewo pomnikowe:

- jesion wyniosły w oddz. 34c obrębu Dojlidy, leśnictwo Krasny Las.

3.1.5. Gatunki roślin, grzybów i zwierząt podlegających ochronie prawnej

Ochrona gatunkowa ma na celu zapewnienie przetrwania i właściwego stanu ochrony dziko występujących gatunków roślin, zwierząt i grzybów oraz ich siedlisk i ostoi. Dotyczy to gatunków rzadkich, endemicznych, podatnych na zagrożenia i zagrożonych wyginięciem oraz objętych ochroną na podstawie przepisów umów międzynarodowych, których Rzeczpospolita Polska jest stroną. W celu ochrony ostoi i stanowisk roślin lub grzybów objętych ochroną gatunkową lub ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt objętych ochroną gatunkową mogą być ustalane strefy ochrony.

W oparciu o opracowania odnoszące się do opisywanego terenu, plany ochrony rezerwatów, dokumentację dotyczącą obszarów Natura 2000, rozdziałów z Monografii Puszczy Knyszyńskiej prof. A. Czerwińskiego [1995: CIEŚLIŃSKI; KARCZMARZ & SOKOŁOWSKI; KUBISZ & POPLAWSKI; LENIEC & ALEKSIEJUK; LEWARTOWSKI; SOKOŁOWSKI], opracowania ekofizjograficznego Białegostoku [KWIATKOWSKI & GAJKO 2011], doniesień faunistycznych [KUŁAKOWSKI 1995; GRYGORUK & TUMIEL 2006; CHĘTNICKI i in. 2010; KOSIOR 2010; GRYGORUK & NIEDŹWIEDZKI 2011; KLIMCZUK 2011; BOHDAN & ŚWIERZEWSKI 2016], florystycznych [WOŁKOWYCKI 1999; PAWLIKOWSKI 2007; ZARZECKI & WOŁKOWYCKI 2012; ŁASKA & KOLENDO 2013] i mykologicznych [MATWIEJUK 2003; KOLANKO 2010; MATWIEJUK & OLENDZKA 2013; KIERCUL 2015], opracowania glebowo-siedliskowego [BULIGL 2006] i fitosocjologicznego [BULIGL 2014], publikacji popularnonaukowych [NATURA NIETOPERZA...] danych przekazanych przez Nadleśnictwo Dojlidy, Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska i Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej, bazy INVENT 2007, inwentaryzacji przyrodniczej służb leśnych, a także obserwacji własnych podczas prac taksacyjnych, sporządzono listę roślin i zwierząt podlegających ochronie prawnej, a występujących na terenie objętym zasięgiem terytorialnym Nadleśnictwa Dojlidy. Część z wymienionych gatunków nie posiada zainwentaryzowanej wielkości populacji, ani lokalizacji stanowisk, w związku z tym, ich występowanie na przedmiotowym terenie należy uznać za potencjalne.

Rośliny i grzyby chronione

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Dojlidy możliwe jest występowanie:

- 109 gatunków roślin objętych ochroną: 23 – ściśłą, 86 – częściową,
- 24 gatunki grzybów (w tym 22 gatunki porostów) objętych ochroną: 9 – ściśłą, 15 – częściową.

Ryc. 11. Wielosił błękitny (str. lewa) częsty gatunek siedlisk wilgotnych i podejrzon marunowy w leśnictwie Antoniuk na jednym z niewielu stanowisk w Polsce (fot. R. Zarzecki)

W poniższej tabeli zestawiono gatunki roślin i grzybów (w tym zlichenizowanych) podlegające ochronie, występujące lub mogące występować na gruntach nadleśnictwa. Tylko część stanowisk posiada potwierdzoną lokalizację, natomiast pozostałe według dostępnych danych (wyniki inwentaryzacji, literatura), mogą występować na przedmiotowym obszarze. Dane stanowiska gatunków, dla których znamy lokalizację, są zapisane w bazie SILP w bloku „osobliwości przyrodnicze”. Lista stanowisk, zwłaszcza gatunków rzadkich, powinna być na bieżąco uzupełniana a dane zapisywane w bazie SILP i na mapie numerycznej.

Tabela 7. Chronione gatunki roślin i grzybów potencjalnie występujących na obszarze Nadleśnictwa Dojlidy

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Ochr	DS	CzK
1	2	3	4	5	6
ROŚLINY					
1	arnika górską (1)	<i>Arnica montana</i>	ś		VU
2	bagno zwyczajne	<i>Ledum palustre</i>	cz		
3	bezlist zwyczajny	<i>Buxbaumia aphylla</i>	cz		
4	biczycą trójwębna	<i>Bazzania trilobata</i>	cz		
5	bielistka siwa	<i>Leucobryum glaucum</i>	cz		
6	bobrek trójlistkowy	<i>Menyanthes trifoliata</i>	cz		
7	brodawkowiec czysty	<i>Pseudoscleropodium purum</i>	cz		
8	centuria pospolita (centuria zwyczajna)	<i>Centaurium erythraea</i>	cz		
9	czosnek niedźwiedzi	<i>Allium ursinum</i>	cz		
10	drabik drzewkowaty	<i>Climacium dendroides</i>	cz		
11	dzióbekowiec bruzdowany	<i>Eurhynchium striatum</i>	cz		
12	dzióbekowiec Zetterstedta	<i>Eurhynchium angustirete</i>	cz		
13	fałdownik nastroszony	<i>Rhytidiadelphus squarrosus</i>	cz		
14	fałdownik trzyczędowy	<i>Rhytidiadelphus triquetrus</i>	cz		

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Ochr	DS	CzK
1	2	3	4	5	6
15	fiołek torfowy	<i>Viola epipsila</i>	ś		CR
16	gajnik lśniący	<i>Hylocomium splendens</i>	CZ		
17	gładysz paprociowaty	<i>Homalia trichomanoides</i>	CZ		
18	gnieźnik leśny	<i>Neottia nidus-avis</i>	CZ		
19	goździk piaskowy	<i>Dianthus arenarius</i>	CZ		
20	grozek błotny	<i>Lathyrus palustris</i>	CZ		
21	gruszyca mniejsza	<i>Pyrola minor</i>	CZ		
22	gruszyca okrągłolistna	<i>Pyrola rotundifolia</i>	CZ		
23	gruszyca średnia	<i>Pyrola media</i>	CZ		
24	gruszyca zielonawa	<i>Pyrola chlorantha</i>	CZ		
25	gruszyca jednokwiatowa	<i>Moneses uniflora</i>	CZ		
26	grzybień biały	<i>Nymphaea alba</i>	CZ		
27	jaskier wielki	<i>Ranunculus lingua</i>	CZ		
28	jodłówka pospolita	<i>Abietinella abietina</i>	CZ		
29	kocanki piaskowe	<i>Helichrysum arenarium</i>	CZ		
30	kosaciec syberyjski (1)	<i>Iris sibirica</i>	ś		
31	kruszczyk błotny	<i>Epipactis palustris</i>	ś		
32	kruszczyk rdzawoczerwony	<i>Epipactis atrorubens</i>	CZ		
33	kruszczyk szerokolistny	<i>Epipactis helleborine</i>	CZ		
34	kukułka (storczyk) Fuchsa (1)	<i>Dactylorhiza fuchsii</i>	ś		
35	kukułka (storczyk) krwista	<i>Dactylorhiza incarnata</i>	CZ		
36	kukułka (storczyk) plamista	<i>Dactylorhiza maculata</i>	CZ		
37	kukułka (storczyk) szerokolistna	<i>Dactylorhiza majalis</i>	CZ		
38	lenieć bezpodkwiatkowy (1) (2) (3)	<i>Thesium ebracteatum</i>	ś	Z II	V
39	lilia złotogłów	<i>Lilium martagon</i>	ś		
40	listera jajowata	<i>Listera ovata</i>	CZ		
41	listera sercowata	<i>Listera cordata</i>	ś		
42	mącznica lekarska	<i>Arctostaphylos uva-ursi</i>	ś		
43	miechera pierzasta	<i>Neckera pennata</i>	ś		
44	miechera spłaszczona	<i>Neckera complanata</i>	CZ		
45	miodownik melisowaty	<i>Melittis mellisophyllum</i>	CZ		
46	modrzewnica zwyczajna	<i>Andromeda polifolia</i>	CZ		
47	mokradłoszka zaostrowana	<i>Calliergonella cuspidata</i>	CZ		
48	naparstnica zwyczajna	<i>Digitalis grandiflora</i>	CZ		
49	nasięźrzał pospolity (1)	<i>Ophioglossum vulgatum</i>	ś		
50	nastroszek kędzierzawy	<i>Uloa crispa</i>	CZ		
51	nowellia krzywolistna	<i>Nowellia curvifolia</i>	CZ		
52	orlik pospolity	<i>Aquilegia vulgaris</i>	CZ		
53	ostrołódka kosmata (1)	<i>Oxytropis pilosa</i>	ś		
54	piórkowiec kutnerowaty	<i>Trichocolea tomentella</i>	CZ		
55	pióropusznik strusi	<i>Matteucia struthiopteris</i>	CZ		
56	piórosz pierzasty	<i>Ptilium crista-castrensis</i>	CZ		
57	plonnik cienki	<i>Polytrichum strictum</i>	CZ		
58	plonnik pospolity	<i>Polytrichum commune</i>	CZ		
59	plóżyk wonny	<i>Geocalyx graveolens</i>	ś		
60	podjeźrzon księżycowy (1)	<i>Botrychium lunaria</i>	ś		

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Ochr	DS	CzK
1	2	3	4	5	6
61	podejrzon marunowy (1)	<i>Botrychium matricariifolium</i>	ś		CR
62	podkolan biały	<i>Platanthera bifolia</i>	cz		
63	podkolan zielonawy	<i>Platanthera chlorantha</i>	cz		
64	pomocnik baldaszkowy	<i>Chimaphila umbellata</i>	cz		
65	próchniczek błotny	<i>Aulacomnium palustre</i>	cz		
66	pszczelnik wąskolistny	<i>Dracocephalum ruyschiana</i>	ś		
67	rojownik (rojnik) pospolity	<i>Jovibarba sobolifera</i>	ś		
68	rokietnik pospolity	<i>Pleurozium schreberi</i>	cz		
69	rzęsiak pospolity	<i>Ptilidium ciliare</i>	cz		
70	sasanka łąkowa (1) (2)	<i>Pulsatilla pratensis</i>	ś		
71	sasanka otwarta (1) (2) (3)	<i>Pulsatilla patens</i>	ś	Z II	EN
72	skosatka zanokcicowata	<i>Plagiochila asplenoides</i>	cz		
73	tajęża jednostronna	<i>Goodyera repens</i>	ś		
74	torfowiec błotny	<i>Sphagnum palustre</i>	cz		
75	torfowiec brunatny	<i>Sphagnum fuscum</i>	cz		
76	torfowiec frędzlowany	<i>Sphagnum fimbriatum</i>	cz		
77	torfowiec Girgensohna	<i>Sphagnum girgensohnii</i>	cz		
78	torfowiec kończysty	<i>Sphagnum fallax</i>	cz		
79	torfowiec magellański	<i>Sphagnum magellanicum</i>	cz		
80	torfowiec nastroszony	<i>Sphagnum squarrosum</i>	cz		
81	torfowiec obły	<i>Sphagnum teres</i>	cz		
82	torfowiec okazały	<i>Sphagnum riparium</i>	cz		
83	torfowiec ostrolistny	<i>Sphagnum capillifolium</i>	cz		
84	torfowiec płowy	<i>Sphagnum subfulvum</i>	cz		
85	torfowiec pogięty	<i>Sphagnum flexuosum</i>	cz		
86	torfowiec spiczastolistny	<i>Sphagnum cuspidatum</i>	cz		
87	torfowiec szorstki	<i>Sphagnum compactum</i>	cz		
88	torfowiec tępolistny	<i>Sphagnum obtusum</i>	cz		
89	torfowiec Warnstorfa	<i>Sphagnum warnstorffii</i>	cz		
90	tujowiec delikatny	<i>Thuidium delicatulum</i>	cz		
91	tujowiec tamaryszkowaty	<i>Thuidium tamariscinum</i>	cz		
92	tujowiec włoskolistny	<i>Thuidium philibertii</i>	cz		
93	turówka leśna	<i>Hierochloë australis</i>	cz		
94	turówka wonna	<i>Hierochloë odorata</i>	cz		
95	turzyca Buxbauma	<i>Carex buxbaumii</i>	ś		EN
96	turzyca życicowa	<i>Carex loliacea</i>	ś		VU
97	wawrzynek wilczełyko	<i>Daphne mezereum</i>	cz		
98	widlicz (widłak) spłaszczony	<i>Diphasiastrum complanatum</i>	cz		
99	widłak goździsty	<i>Lycopodium clavatum</i>	cz		
100	widłak jałowcowaty	<i>Lycopodium annotinum</i>	cz		
101	widłoząb kędzierzawy	<i>Dicranum polysetum</i>	cz		
102	widłoząb miotłowy	<i>Dicranum scoparium</i>	cz		
103	wielosił błękitny (1)	<i>Polemonium coeruleum</i>	ś		VU
104	wroniec widlasty (widłak wroniec)	<i>Huperzia selago</i>	cz		
105	zawilec wielkokwiatowy (zawilec leśny)	<i>Anemone sylvestris</i>	cz		
106	zimoziół (linnea) północny	<i>Linnaea borealis</i>	cz		

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Ochr	DS	CzK
1	2	3	4	5	6
107	zwiślik długolistny	<i>Anomodon longifolius</i>	cz		
108	zwiślik maczugowaty	<i>Anomodon attenuatus</i>	cz		
109	zwiślik wiciowy	<i>Anomodon viticulosus</i>	cz		
GRZYBY					
1	błyskoporek podkorowy (włóknouszek ukośny)	<i>Inonotus obliquus</i>	cz		
2	ozorek dębowy	<i>Fistulina hepatica</i>	cz		
GRZYBY ZLICZENIZOWANE (POROSTY)					
1	brązownicza zielonawa	<i>Tuckermannopsis chlorophylla</i>	cz		
2	brodaczkę kępkowa	<i>Usnea hirta</i>	cz		
3	brodaczkę zwyczajną	<i>Usnea dasypoga</i>	cz		
4	chrobotek leśny	<i>Cladonia arbuscula</i>	cz		
5	chrobotek reniferowy	<i>Cladonia rangiferina</i>	cz		
6	obrośtnica rzęśowata	<i>Anaptychia ciliaris</i>	ś		
7	odnożyca jesionowa	<i>Ramalina fraxinea</i>	ś		
8	odnożyca kępkowa	<i>Ramalina fastigiata</i>	ś		
9	odnożyca mączysta	<i>Ramalina farinacea</i>	cz		
10	odnożyca opylona	<i>Ramalina pollinaria</i>	cz		
11	płucnica islandzka	<i>Cetraria islandica</i>	cz		
12	płucnica płotowa	<i>Cetraria sepincola</i>	ś		EN
13	popielak pylasty	<i>Imshaugia aleurites</i>	cz		
14	puchlinka ząbkowana * (4)	<i>Thelotrema lepadinum</i>	ś		
15	pustułka rurkowata	<i>Hypogymnia tubulosa</i>	cz		NT
16	szarzynka skórzasta	<i>Parmelina tiliacea</i>	ś		
17	wabnica kielichowata	<i>Pleurosticta acetabulum</i>	cz		
18	włostka brązowa	<i>Bryoria fuscescens</i>	cz		
19	włostka kędzierzawa	<i>Bryoria crispa</i>	ś		
20	włostka Wranga	<i>Bryoria vrangiana</i>	ś		
21	złociszek jaskrawy	<i>Chrysothrix candelaris</i>	ś		CR
22	złotlinka jaskrawa	<i>Vulpicida pinastri</i>	cz		

Objaśnienia:

- s - gatunek objęty ochroną ścisłą,
- cz - gatunek objęty ochroną częściową,
- Z II - gatunek z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej (DS),
- CzK - gatunek w Polskiej Czerwonej Księdze Roślin [KAŻMIERCZAKOWA i in. (red) 2014], w tym:
  - CR - krytycznie zagrożony,
  - EN - zagrożony,
  - VU - narażony na wyginięcie,
  - NT - bliski zagrożenia,
  - LC - najniższego zainteresowania,
  - * - gatunek objęty ochroną strefową,
- (1) - gatunki wymagające ochrony czynnej według Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin,
- (2) - gatunki, których dotyczy zakaz transportu okazów gatunków roślin dziko występujących, zgodnie z § 6 ust. 1 pkt 6 rozporządzenia oraz nie dotyczy odstępstwo, o którym mowa w § 8 pkt 3 Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin,
- (3) - gatunki, których nie dotyczy odstępstwo, o którym mowa w § 8 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin,

- (4) - gatunek, dla którego nie stosuje się odstępstwa od zakazów określonego w § 7 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów.

Na obszarze administracyjnym nadleśnictwa występują także rośliny chronione, które nie są rodzime dla regionu (neofity), a ich pochodzenie ma charakter antropogeniczny, są to m.in.: cebulica dwulistna *Scilla bifolia* [ŁASKA 2012], czosnek kątowy *Allium angulosum*, dzięgiel litwor nadbrzeżny *Angelica archangelica* subsp. *litoralis* [WOŁKOWYCKI 1999], śnieżyczka przebiśnieg *Galanthus nivalis* [BULIGL 2015]. Roślin tych nie zamieszczono w tabeli gatunków chronionych.

Prawdopodobnie zanikło stanowisko widłaczka torfowego *Lycopodiella inudata* [KWIATKOWSKI & GAJKO 2011].

Gatunki zwierząt chronionych

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Dojlidy może występować 281 gatunków zwierząt objętych prawną ochroną, w tym:

- 10 bezkręgowców (6 objętych ochroną ścisłą i 4 częściową),
- 6 kręgowców i ryb kostnych (objęte ochroną częściową),
- 13 płazów (7 objętych ochroną ścisłą i 6 częściową),
- 4 gadów (wszystkie objęte ochroną częściową),
- 219 ptaków (211 objętych ochroną ścisłą i 8 częściową),
- 29 ssaków (20 objętych ochroną ścisłą i 9 częściową).

Tabela 8. Chronione gatunki zwierząt potencjalnie występujących na obszarze Nadleśnictwa Dojlidy

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Ochr	DS	DP	CKZ
1	2	3	4	5	6	7
OWADY						
1	biegacz gładki	<i>Carabus glabratus</i>		Z II		
2	biegacz skórzasty	<i>Carabus coriaceus</i>	cz	Z II		
3	czerwończyk fioletek (1)	<i>Lycaena helle</i>	cz	Z II		VU
4	czerwończyk nieparek (1)	<i>Lycaena dispar</i>	ś			LR
5	modraszek arion (1) x	<i>Maculinea arion</i>	ś			EN
6	modraszek bagniczek (1)	<i>Plebeius optilete</i>	ś			
7	osadnik wielkooki (1)	<i>Lopinga achine</i>	cz	Z II		EN
8	szklarnik leśny (1)	<i>Cordulegaster boltonii</i>	ś	Z II		VU
9	trzepla zielona (1)	<i>Ophiogomphus cecilia</i>	cz	Z II		
10	zgniotek cynobrowy (1)	<i>Cucujus cinnaberinnus</i>	ś	Z II		LC
KRAŁOUSTE i RYBY KOSTNE						
1	głowacz białopłetwy	<i>Cottus gobio</i>	cz	Z II		
2	koza pospolita	<i>Cobitis taenia</i>	cz	Z II		
3	minóg ukraiński	<i>Eudontomyzon mariae</i>	cz	Z II		NT
4	piskorz	<i>Misgurnus fossilis</i>	cz	Z II		NT
5	różanka	<i>Rhodeus sericeus</i>	cz	Z II		NT
6	śliz pospolity	<i>Barbatula barbatula</i>	cz			
PŁAZY						
1	grzebiuszka ziemna (1)	<i>Pelobates fuscus</i>	ś			
2	kumak nizinny (1) x	<i>Bombina bombina</i>	ś	Z II		
3	ropucha paskówka (1)	<i>Epidalea calamita (Bufo calamita)</i>	ś			
4	ropucha szara (1)	<i>Bufo bufo</i>	cz			

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Ochr	DS	DP	CKZ
1	2	3	4	5	6	7
5	ropucha zielona (1)	<i>Pseudepidalea viridis (Bufo viridis)</i>	ś			
6	rzekotka drzewna (1) x	<i>Hyla arborea</i>	ś			
7	traszka grzebieniasta (1) x	<i>Triturus cristatus</i>	ś	Z II		NT
8	traszka zwyczajna (1)	<i>Lissotriton vulgaris (Triturus vulgaris)</i>	cz			
9	żaba jeziorkowa (1)	<i>Pelophylax lessonae (Rana lessonae)</i>	cz			
10	żaba moczarowa (1)	<i>Rana arvalis</i>	ś			
11	żaba śmieszka (1)	<i>Pelophylax ridibundus (Rana ridibunda)</i>	cz			
12	żaba trawna (1)	<i>Rana temporaria</i>	cz			
13	żaba wodna (1)	<i>Pelophylax esculentus (Rana esculenta)</i>	cz			
GADY						
1	jaszczurka zwinka (1)	<i>Lacerta agilis</i>	cz			
2	jaszczurka żyworodna (1)	<i>Zootoca vivipara</i>	cz			
3	padalec zwyczajny (1)	<i>Anguis fragilis</i>	cz			
4	zaskroniec zwyczajny (1)	<i>Natrix natrix</i>	cz			
PTAKI						
1	batalion (2) (3) x	<i>Philomachus pugnax</i>	ś		Z I	EN
2	bączek (2) x	<i>Ixobrychus minutus</i>	ś		Z I	VU
3	bąk (2)	<i>Botaurus stellaris</i>	ś		Z I	LC
4	bernikla białolica (2)	<i>Branta leucopsis</i>	ś		Z I	
5	białorzytka (2)	<i>Oenanthe oenanthe</i>	ś			
6	biegus krzywodzioby (2)	<i>Calidris ferruginea</i>	ś			
7	biegus malutki (2)	<i>Calidris minuta</i>	ś			
8	biegus mały (2)	<i>Calidris temminckii</i>	ś			
9	biegus płowy (2)	<i>Tryngites subruficollis</i>	ś			
10	biegus rdzawy (2)	<i>Calidris canutus</i>	ś			
11	biegus zmienny (2) (3) x	<i>Calidris alpina</i>	ś			EN
12	bielaczek (2)	<i>Mergellus albellus</i>	ś		Z I	
13	bielik * (2) (3)	<i>Haliaeetus albicilla</i>	ś		Z I	LC
14	blotniak łąkowy (2) (3) x	<i>Circus pygargus</i>	ś		Z I	
15	blotniak stawowy (2) (3) x	<i>Circus aeruginosus</i>	ś		Z I	
16	blotniak zbożowy (2) (3) x	<i>Circus cyaneus</i>	ś		Z I	VU
17	bocian biały (2) x	<i>Ciconia ciconia</i>	ś		Z I	
18	bocian czarny * (2) (3) x	<i>Ciconia nigra</i>	ś		Z I	
19	bogatka (2)	<i>Parus major</i>	ś			
20	brodziec piskliwy (2) (3)	<i>Actitis hypoleucos</i>	ś			
21	brodziec śniady (2)	<i>Tringa erythropus</i>	ś			
22	brzegówka (2)	<i>Riparia riparia</i>	ś			
23	brzęczka (2)	<i>Locustella luscinioides</i>	ś			
24	cierniówka (2)	<i>Sylvia communis</i>	ś			
25	cyranka (2) x	<i>Anas querquedula</i>	ś			
26	czajka (2) x	<i>Vanellus vanellus</i>	ś			
27	czapla biała (2)	<i>Egretta alba</i>	ś		Z I	
28	czapla purpurowa (2) (3)	<i>Ardea purpurea</i>	ś		Z I	
29	czapla siwa (2)	<i>Ardea cinerea</i>	cz			

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Ochr	DS	DP	CKZ
1	2	3	4	5	6	7
30	czarnogłówka (2)	<i>Poecile montanus</i>	ś			
31	czeczotka (2)	<i>Carduelis flammea</i>	ś			LC
32	czubotka (2)	<i>Lophophanes cristatus</i>	ś			
33	czyż (2)	<i>Carduelis spinus</i>	ś			
34	derkacz (2)	<i>Crex crex</i>	ś		Z I	
35	drożdżik (2)	<i>Turdus iliacus</i>	ś			
36	drzemlik (2)	<i>Falco columbarius</i>	ś		Z I	
37	dubelt (2) (3)	<i>Gallinago media</i>	ś		Z I	VU
38	dudek (2) x	<i>Upupa epops</i>	ś			
39	dymówka (2)	<i>Hirundo rustica</i>	ś			
40	dzięcioł białogrzbisty (2) (3) x	<i>Dendrocopos leucotos</i>	ś		Z I	TN
41	dzięcioł białoszyi (2)	<i>Dendrocopos syriacus</i>	ś		Z I	
42	dzięcioł czarny	<i>Dryocopus martius</i>	ś		Z I	
43	dzięcioł duży (2)	<i>Dendrocopos major</i>	ś			
44	dzięcioł średni (2) x	<i>Dendrocopos medius</i>	ś		Z I	
45	dzięcioł trójpalczasty (2) (3) x	<i>Picoides tridactylus</i>	ś		Z I	VU
46	dzięcioł zielonosiwy (2) x	<i>Picus canus</i>	ś		Z I	
47	dzięcioł zielony (2) x	<i>Picus viridis</i>	ś			
48	dzięciołek (2)	<i>Dendrocopos minor</i>	ś			
49	dziwonia (2)	<i>Carpodacus erythrinus</i>	ś			
50	dzwoniec (2)	<i>Chloris chloris</i>	ś			
51	gadożer * (1) (3) x	<i>Circaetus gallicus</i>	ś		Z I	CR
52	gajówka (2)	<i>Sylvia borin</i>	ś			
53	gawron	<i>Corvus frugilegus</i>	ś			
54	gągoł (2) x	<i>Bucephala clangula</i>	ś			
55	gąsiorek (2)	<i>Lanius collurio</i>	ś		Z I	
56	gęś mała (2)	<i>Anser erythropus</i>	ś		Z I	
57	gil (2)	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	ś			
58	gołąb miejski (2)	<i>Columba livia forma urbana</i>	cz			
59	grubodziób (2)	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	ś			
60	jarzębatka	<i>Sylvia nisoria</i>	ś		Z I	
61	jastrząb (2) (3)	<i>Accipiter gentilis</i>	ś			
62	jemiołuszka (2)	<i>Bombycilla garrulus</i>	ś			
63	jer (2)	<i>Fringilla montifringilla</i>	ś			
64	jerzyk (2) x	<i>Apus apus</i>	ś			
65	kania czarna * (2) (3)	<i>Milvus migrans</i>	ś		Z I	NT
66	kania ruda * (2) (3) x	<i>Milvus milvus</i>	ś		Z I	NT
67	kapturka (2)	<i>Sylvia atricapilla</i>	ś			
68	kawka (2)	<i>Corvus monedula</i>	ś			
69	kobczyk (2)	<i>Falco vespertinus</i>	ś		Z I	EXP
70	kobuz (2) (3) x	<i>Falco subbuteo</i>	ś			
71	kokoszka (2)	<i>Gallinula chloropus</i>	ś			
72	kopciuszek (2)	<i>Phoenicurus ochruros</i>	ś			
73	kormoran (2)	<i>Phalacrocorax carbo</i>	cz			
74	kos (2)	<i>Turdus merula</i>	ś			

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Ochr	DS	DP	CKZ
1	2	3	4	5	6	7
75	kowalik (2)	<i>Sitta europaea</i>	ś			
76	krakwa (2) x	<i>Anas strepera</i>	ś			
77	krętogłów (2)	<i>Jynx torquilla</i>	ś			
78	krogulec (2) (3)	<i>Accipiter nisus</i>	ś			
79	kropiatka (2) x	<i>Porzana porzana</i>	ś		Z I	
80	kruk (2)	<i>Corvus corax</i>	cz			
81	krwawodziób (2) (3) x	<i>Tringa totanus</i>	ś			
82	krzyżodziób świerkowy (2)	<i>Loxia curvirostra</i>	ś			
83	kszyk (2) (3)	<i>Gallinago gallinago</i>	ś			
84	kukułka (2)	<i>Cuculus canorus</i>	ś			
85	kulczyk (2)	<i>Serinus serinus</i>	ś			
86	kulik mniejszy (2)	<i>Numenius phaeopus</i>	ś			
87	kulik wielki (2) (3) x	<i>Numenius arquata</i>	ś			VU
88	kwiczoł (2)	<i>Turdus pilaris</i>	ś			
89	kwokacz (2)	<i>Tringa nebularia</i>	ś			
90	lelek (2)	<i>Caprimulgus europaeus</i>	ś		Z I	
91	lerka (2)	<i>Lullula arborea</i>	ś		Z I	
92	łabędź krzykliwy (2)	<i>Cygnus cygnus</i>	ś		Z I	
93	łabędź niemy (2)	<i>Cygnus olor</i>	ś			
94	łęczak (2) (3) x	<i>Tringa glareola</i>	ś		Z I	CR
95	łożówka (2)	<i>Acrocephalus palustris</i>	ś			
96	makolągwa (2)	<i>Carduelis cannabina</i>	ś			
97	mazurek (2)	<i>Passer montanus</i>	ś			
98	mewa białogłowa (2)	<i>Larus cachinnans</i>	cz			
99	mewa czarnogłowa (2) (3) x	<i>Larus melanocephalus</i>	ś		Z I	
100	mewa mała (2) (3) x	<i>Hydrocoloeus minutus</i>	ś		Z I	LC
101	mewa siwa (2) x	<i>Larus canus</i>	ś			
102	mewa srebrzysta (2)	<i>Larus argentatus</i>	cz			
103	mewa trójpalczasta (2)	<i>Rissa tridactyla</i>	ś			
104	mewa żółtonoga (2)	<i>Larus fuscus</i>	ś			
105	modraszka (2)	<i>Cyanistes caeruleus</i>	ś			
106	muchołówka białoszyja (2)	<i>Ficedula albicollis</i>	ś		Z I	
107	muchołówka mała (2)	<i>Ficedula parva</i>	ś		Z I	
108	muchołówka szara (2)	<i>Muscicapa striata</i>	ś			
109	muchołówka żałobna (2)	<i>Ficedula hypoleuca</i>	ś			
110	mysikrólik (2)	<i>Regulus regulus</i>	ś			
111	myszołów (2) (3)	<i>Buteo buteo</i>	ś			
112	myszołów włochaty (2)	<i>Buteo lagopus</i>	ś			
113	nur czarnoszyi (2)	<i>Gavia arctica</i>	ś		Z I	EXP
114	nur rdzawoszyi (2)	<i>Gavia stellata</i>	ś		Z I	
115	nurogęs (2) x	<i>Mergus merganser</i>	ś			
116	ogorzalka (2)	<i>Aythya marila</i>	ś			
117	ohar (2) x	<i>Tadorna tadorna</i>	ś			
118	oknówka (2)	<i>Delichon urbicum</i>	ś			
119	orlik krzykliwy * (2) (3) x	<i>Aquila pomarina</i>	ś		Z I	LC

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Ochr	DS	DP	CKZ
1	2	3	4	5	6	7
120	ortolan (2)	<i>Emberiza hortulana</i>	ś		Z I	
121	orzechówka (2)	<i>Nucifraga caryocatactes</i>	ś			
122	orzeł przedni * (2) (3) x	<i>Aquila chrysaetos</i>	ś		Z I	EN
123	paszkot (2)	<i>Turdus viscivorus</i>	ś			
124	pelikan różowy (2)	<i>Pelecanus onocrotalus</i>	ś		Z I	
125	pełzacz leśny (2)	<i>Certhia familiaris</i>	ś			
126	pełzacz ogrodowy (2)	<i>Certhia brachydactyla</i>	ś			
127	perkoz dwuczuby (2)	<i>Podiceps cristatus</i>	ś			
128	perkoz rdzawoszyi (2)	<i>Podiceps grisegena</i>	ś			
129	perkoz rogaty (2)	<i>Podiceps auritus</i>	ś		Z I	
130	perkozek (2)	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	ś			
131	piaskowiec (2)	<i>Calidris alba</i>	ś			
132	piecuszek (2)	<i>Phylloscopus trochilus</i>	ś			
133	piegża (2)	<i>Sylvia curruca</i>	ś			
134	pierwiosnek (2)	<i>Phylloscopus collybita</i>	ś			
135	pleszka (2)	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	ś			
136	pliszka cytrynowa (2) (3)	<i>Motacilla citreola</i>	ś			
137	pliszka siwa (2)	<i>Motacilla alba</i>	ś			
138	pliszka żółta (2)	<i>Motacilla flava</i>	ś			
139	plaskonos (2) x	<i>Anas clypeata</i>	ś			
140	płatkonóg szydłodzioby (2)	<i>Phalaropus lobatus</i>	ś		Z I	
141	plomykówka (2) (3) x	<i>Tyto alba</i>	ś			
142	podgorzałka (2)	<i>Aythya nyroca</i>	ś		Z I	EN
143	podróżniczek (2)	<i>Luscinia svecica</i>	ś		Z I	NT
144	pokląskwa (2)	<i>Saxicola rubetra</i>	ś			
145	pokrzywnica (2)	<i>Prunella modularis</i>	ś			
146	potrzyszcz (2)	<i>Emberiza calandra</i>	ś			
147	potrzos (2)	<i>Emberiza schoeniclus</i>	ś			
148	przepiórka (2) x	<i>Coturnix coturnix</i>	ś			
149	pustułka (2)	<i>Falco tinnunculus</i>	ś			
150	puszczyk (2)	<i>Strix aluco</i>	ś			
151	raniuszek (2)	<i>Aegithalos caudatus</i>	ś			
152	remiz (2)	<i>Remiz pendulinus</i>	ś			
153	rokitniczka (2)	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	ś			
154	rożeniec (2) x	<i>Anas acuta</i>	ś			EN
155	rudzik (2)	<i>Erithacus rubecula</i>	ś			
156	rybitwa białoczelna (2) (3) x	<i>Sternula albifrons</i>	ś		Z I	CR
157	rybitwa białoskrzydła (2) (3) x	<i>Chlidonias leucopterus</i>	ś			NT
158	rybitwa białowąsa (2) (3) x	<i>Chlidonias hybrida</i>	ś		Z I	CR
159	rybitwa czarna (2) (3) x	<i>Chlidonias niger</i>	ś		Z I	
160	rybitwa popielata (2) (3) x	<i>Sterna paradisaea</i>	ś		Z I	CR
161	rybitwa rzeczna (2) (3) x	<i>Sterna hirundo</i>	ś		Z I	
162	rybitwa wielkodzioba (2)	<i>Hydroprogne caspia</i>	ś		Z I	
163	rybołów * (2) (3) x	<i>Pandion haliaetus</i>	ś		Z I	VU
164	rycyk (2) (3) x	<i>Limosa limosa</i>	ś			

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Ochr	DS	DP	CKZ
1	2	3	4	5	6	7
165	samotnik (2) (3) x	<i>Tringa ochropus</i>	ś			
166	sierpówka (2)	<i>Streptopelia decaocto</i>	ś			
167	sieweczka obroźna (2) (3) x	<i>Charadrius hiaticula</i>	ś			VU
168	sieweczka rzeczna (2)	<i>Charadrius dubius</i>	ś			
169	siewka złota (2)	<i>Pluvialis apricaria</i>	ś			EXP
170	siewnica (2)	<i>Pluvialis squatarola</i>	ś			
171	sikora uboga (2)	<i>Poecile palustris</i>	ś			
172	siniak (2)	<i>Columba oenas</i>	ś			
173	skowronek (2)	<i>Alauda arvensis</i>	ś			
174	skowrończyk krótkopalcowy (2)	<i>Calandrella brachydactyla</i>	ś		Z I	
175	słowik syberyjski (2)	<i>Larvivora sibilans</i>	ś			
176	słowik szary (2)	<i>Luscinia luscinia</i>	ś			
177	sosnówka (2)	<i>Periparus ater</i>	ś			
178	sójka (2)	<i>Garrulus glandarius</i>	ś			
179	sóweczka * (2) (3) x	<i>Glaucidium passerinum</i>	ś		Z I	LC
180	sroka (2)	<i>Pica pica</i>	cz			
181	srokosz (2)	<i>Lanius excubitor</i>	ś			
182	strumieniówka (2)	<i>Locustella fluviatilis</i>	ś			
183	strzyżyk (2)	<i>Troglodytes troglodytes</i>	ś			
184	szczygieł (2)	<i>Carduelis carduelis</i>	ś			
185	szlachar (2) x	<i>Mergus serrator</i>	ś			EN
186	szlamnik (2)	<i>Limosa lapponica</i>	ś		Z I	
187	szpak (2)	<i>Sturnus vulgaris</i>	ś			
188	śmieszka (2)	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	ś			
189	śnieguła (2)	<i>Plectrophenax nivalis</i>	ś			
190	śpiewak (2)	<i>Turdus philomelos</i>	ś			
191	świergotek drzewny (2)	<i>Anthus trivialis</i>	ś			
192	świergotek łąkowy (2)	<i>Anthus pratensis</i>	ś			
193	świergotek polny (2)	<i>Anthus campestris</i>	ś		Z I	
194	świergotek rdzawogardły (2)	<i>Anthus cervinus</i>	ś			
195	świerszczak (2)	<i>Locustella naevia</i>	ś			
196	świstun (2)	<i>Anas penelope</i>	ś			CR
197	świstunka leśna (2)	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	ś			
198	trzciniak (2)	<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	ś			
199	trzcinniczek (2)	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	ś			
200	trzmiełojad (2) (3)	<i>Pernis apivorus</i>	ś		Z I	
201	trznadel (2)	<i>Emberiza citrinella</i>	ś			
202	turkawka (2)	<i>Streptopelia turtur</i>	ś			
203	uhła (2)	<i>Melanitta fusca</i>	ś			
204	uszatka (2)	<i>Asio otus</i>	ś			
205	uszatka błotna (2) (3) x	<i>Asio flammeus</i>	ś		Z I	VU
206	wąsatka (2)	<i>Panurus biarmicus</i>	ś			LC
207	wilga (2)	<i>Oriolus oriolus</i>	ś			
208	włochatka * (2) (3) x	<i>Aegolius funereus</i>	ś		Z I	LC
209	wodnik (2)	<i>Rallus aquaticus</i>	ś			

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Ochr	DS	DP	CKZ
1	2	3	4	5	6	7
210	wójcik (2) (3)	<i>Phylloscopus trochiloides</i>	ś			
211	wrona siwa (2)	<i>Corvus cornix</i>	cz			
212	wróbel (2) x	<i>Passer domesticus</i>	ś			
213	zaganiacz (2)	<i>Hippolais icterina</i>	ś			
214	zaroślówka (2) (3)	<i>Acrocephalus dumetorum</i>	ś			
215	zausznik (2)	<i>Podiceps nigricollis</i>	ś			
216	zielonka (2)	<i>Porzana parva</i>	ś		Z I	NT
217	zięba (2)	<i>Fringilla coelebs</i>	ś			
218	zimorodek (2)	<i>Alcedo atthis</i>	ś		Z I	
219	żuraw (2)	<i>Grus grus</i>	ś		Z I	
SSAKI						
1	badylarka	<i>Micromys minutus</i>	cz			
2	borowiaczek	<i>Nyctalus leisleri</i>	ś			VU
3	borowiec wielki	<i>Nyctalus noctula</i>	ś			
4	bóbr europejski (1)	<i>Castor fiber</i>	cz	Z II		
5	gacek brunatny	<i>Plecotus auritus</i>	ś			
6	jeż wschodni (1)	<i>Erinaceus roumanicus</i>	cz			
7	karlik drobny	<i>Pipistrellus pygmaeus</i>	ś			
8	karlik malutki	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	ś			
9	karlik większy	<i>Pipistrellus nathusii</i>	ś			
10	koszatka (1) x	<i>Dryomys nitedula</i>	ś			
11	kret (1)	<i>Talpa europaea</i>	cz			NT
12	mopek zachodni	<i>Barbastella barbastellus</i>	ś	Z II		
13	mroczek posrebrzany	<i>Vespertilio murinus</i>	ś			LC
14	mroczek poźlocisty	<i>Eptesicus nilssonii</i>	ś			NT
15	mroczek późny	<i>Eptesicus serotinus</i>	ś			
16	mysz zaroślowa	<i>Apodemus sylvaticus</i>	cz			
17	nocek łydkowłosy	<i>Myotis dasycneme</i>	ś	Z II		EN
18	nocek Natterera	<i>Myotis nattereri</i>	ś			
19	nocek rudy	<i>Myotis daubentonii</i>	ś			
20	orzysznic (1)	<i>Muscardinus avellanarius</i>	ś			
21	ryjówka malutka (1)	<i>Sorex minimus</i>	cz			
22	ryjówka aksamitka (1)	<i>Sorex araneus</i>	ś			
23	ryś * (1) x	<i>Lynx lynx</i>	ś	Z II		NT
24	rzęsorek rzeczek	<i>Neomys fodiens</i>	cz			
25	smużka leśna (1)	<i>Sicista betulina</i>	ś			
26	wiewiórka pospolita (1)	<i>Sciurus vulgaris</i>	cz			
27	wilk * (1) x	<i>Canis lupus</i>	ś	Z II		NT
28	wydra (1)	<i>Lutra lutra</i>	cz	Z II		
29	żubr (1) x	<i>Bison bonasus</i>	ś	Z II		EN

Objaśnienia:

ś - gatunek objęty ochroną ścisłą;

cz - gatunek objęty ochroną częściową;

Z II - gatunek z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej (DS),

Z I - gatunek z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej (DP),

CKZ - gatunek w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt Tom I Kręgowce [GŁOWAĆSKI 2001] i Tom II

Bezkęgowce [GŁOWACIŃSKI & NOWACKI 2004] :

- CR - skrajnie zagrożony,
- EN - bardzo wysokiego ryzyka, silnie zagrożony,
- VU - wysokiego ryzyka, narażony,
- NT - niższego ryzyka, ale bliskie zagrożenia,
- LC - na razie nie zagrożone.

- * - gatunek objęty ochroną strefową,
- (1) - gatunek, którego dotyczy zakaz umyślnego płoszenia lub niepokojenia,
- (2) - gatunek, którego dotyczy zakaz umyślnego płoszenia lub niepokojenia w miejscach noclegu, w okresie lęgowym w miejscach rozrodu lub wychowywania młodych, lub w miejscach żerowania zgrupowań ptaków migrujących lub zimujących,
- (3) - gatunek, którego dotyczy zakaz fotografowania, filmowania lub obserwacji, mogących powodować ich płoszenie lub niepokojenie,
- x - gatunki wymagające ochrony czynnej.

Ryc. 12. Stawy Dojlidzkie - jedna z najważniejszych ostoi ptactwa w regionie (fot. R. Zarzecki)

Część z ptaków chronionych pojawia się w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa, a nawet w skali kraju wyjątkowo, są to m.in.: skowrończyk krótkopalcowy *Calandrella brachydactyla* [KOSIOR 2010], pelikan różowy *Pelecanus onocrotanus* [KUŁAKOWSKI 1995] czy słowik syberyjski *Larvivora sibilans* [GRYGORUK & TUMIEL 2006].

Na omawianym terenie występuje także jarząbek *Bonasa bonasia*, w Polsce gatunek łowny, natomiast wymieniony w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej.

W Nadleśnictwie Dojlidy utworzono 8 stref obejmujących ochroną miejsca rozrodu i regularnego przebywania ptaków. Strefy te wyznaczono wokół gniazda bociana czarnego *Ciconia nigra* – 1, wokół gniazda bielika *Haliaeetus albicilla* – 3, wokół gniazd orlika krzykliwego *Aquila pomarina* – 3 oraz wokół gniazda włochatki *Aegolius funereus* – 1. Zajmują one łącznie 289,36 ha powierzchni całkowitej.

3.2. Sieć Natura 2000

Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000 jest systemem ochrony zagrożonych składników różnorodności biologicznej kontynentu europejskiego, wdrażanym od 1992 roku, w sposób spójny pod względem metodycznym i organizacyjnym, na terytorium wszystkich państw członkowskich Unii Europejskiej. Celem utworzenia sieci Natura 2000 jest zachowanie zarówno zagrożonych wyginięciem siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt w skali Europy, ale też typowych, wciąż jeszcze powszechnie występujących gatunków i siedlisk przyrodniczych.

Podstawą prawną tworzenia sieci Natura 2000 jest *Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 roku w sprawie ochrony dzikiego ptactwa* i *Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 roku w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory*, które zostały transponowane do polskiego prawa. Wszystkie aspekty funkcjonowania obszarów Natura 2000 w Polsce zostały zawarte w ustawie o ochronie przyrody roku wraz z późniejszymi aktualizacjami oraz w ustawie o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie oraz ocenach oddziaływania na środowisko.

W skład sieci Natura 2000 wchodzi:

- obszary specjalnej ochrony ptaków (PLB),
- specjalne obszary ochrony siedlisk (PLH).
- obszary specjalnej ochrony ptaków pokrywające się z specjalnymi obszarami ochrony siedlisk (PLC).

Dyrektywa Siedliskowa nie określa sposobów ochrony poszczególnych siedlisk i gatunków, ale nakazuje zachowanie tzw. właściwego stanu ich ochrony. W odniesieniu do siedliska przyrodniczego oznacza to, że (art. 33 ustawy o ochronie przyrody):

- naturalny zasięg nie zmniejsza się,
- zachowuje ono specyficzną strukturę i swoje funkcje ekologiczne,
- stan zachowania typowych dla niego gatunków jest właściwy.

W odniesieniu do gatunków, właściwy stan ochrony oznacza natomiast, że:

- zachowana zostaje liczebność populacji, gwarantująca jej utrzymanie się w biocenozie przez dłuższy czas,
- naturalny zasięg gatunku nie zmniejsza się,
- pozostaje zachowana wystarczająco duża powierzchnia siedliska gatunku.

Dyrektywa Ptasia ma na celu ochronę i zachowanie wszystkich populacji ptaków naturalnie występujących w stanie dzikim, prawne uregulowanie zasad handlu i pozyskiwania ptaków łownych oraz przeciwdziałanie metodom ich łapania i zabijania. Dyrektywa ta dotyczy zarówno obszarów lądowych, jak i morskich, które stanowią siedlisko występowania ptaków.

Dyrektywa Ptasia zobowiązuje do następujących działań:

- wdrażania, zgodnie z potrzebami życiowymi ptaków, zasad zrównoważonego gospodarowania w miejscach ich występowania;
- naturalizacji, bądź odtwarzania przekształconych siedlisk;
- kontroli przestrzegania prawa;

- ustalania zasad eksploatacji populacji ptaków łownych.

Dyrektywa zabrania w szczególności:

- umyślnego zabijania ptaków lub chwytania tych ptaków jakąkolwiek metodą;
- umyślnego niszczenia lub uszkodzania ich gniazd i jaj lub usuwania tych gniazd;
- zbierania jaj tych ptaków w naturalnych siedliskach oraz zatrzymywania jaj, nawet jeśli jaja te są puste;
- umyślnego płoszenia tych ptaków, zwłaszcza w okresie lęgowym i wyprowadzania młodych, w takim zakresie, w jakim płoszenie to miałyby znaczenie ze względu na cele niniejszej dyrektywy;
- przetrzymywania ptaków z gatunków, na które polowanie lub których chwytanie jest zabronione.

W obszarach Natura 2000 obowiązuje formalnie jeden „zakaz”, zabrania się podejmowania działań mogących, osobno lub w połączeniu z innymi działaniami, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochronne obszaru Natura 2000.

Najważniejszymi instrumentami realizacji celów sieci Natura 2000 są oceny oddziaływania na środowisko oraz plany ochrony siedlisk przyrodniczych i gatunków, dla których utworzono obszar Natura 2000. Działania ochronne winny uwzględniać wymogi gospodarcze, społeczne i kulturowe oraz cechy regionalne i lokalne danego obszaru Natura 2000. Cele te realizuje się poprzez ustanowienie planu zadań ochronnych lub planu ochrony dla obszaru Natura 2000.

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Dojlidy znajdują się następujące obszary Natura 2000, zatwierdzone przez Komisję Europejską i polski rząd:

- ***PLB200001 – Bagienna Dolina Narwi;***
- ***PLB200003 – Puszcza Knyszyńska;***
- ***PLB200007 – Dolina Górnej Narwi;***
- ***PLH200002 – Narwiańskie Bagna;***
- ***PLH200006 – Ostoja Knyszyńska;***
- ***PLH200010 – Ostoja w Dolinie Górnej Narwi;***
- ***PLH200024 – Ostoja Narwiańska.***

Granice Doliny Górnej Narwi i Ostoji w Dolinie Górnej Narwi w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa pokrywają się. Mapa walorów przyrodniczych Nadleśnictwa Dojlidy przedstawia granice obszarów Natura 2000 względem zasięgu nadleśnictwa. Poniższe opisy dotyczą całych obszarów Natura 2000 a nie części w granicach nadleśnictwa.

3.2.1. Obszary specjalnej ochrony ptaków

Bagienna Dolina Narwi – PLB200001

Obszar obejmuje najlepiej zachowany fragment doliny Narwi na którym utworzono Narwiański Park Narodowy oraz większą część jest otuliny o łącznej powierzchni 23471,09 ha z których 744,58 ha, głównie w obszarze uroczyska „Bór” niedaleko Topilca, znajduje się w zarządzie nadleśnictwa. Jest to jedyny zwarty kompleks leśny na całym obszarze „naturowym”.

Cały obszar obejmuje odcinek doliny Narwi o długości około 58 km i szerokości od 300 m do 4 km, między Surazem a Żółtkami oraz przyległe wysoczyzny. Od Suraza do Rzędzian dolina ma naturalny charakter okresowo zalewanej doliny rzecznej, a Narew jest rzeką wielokorytową o krętym biegu i tworzy złożony układ fluwialny, zajmujący miejscami całą dolinę. Obszar ten objęty jest ochroną w ramach Narwiańskiego Parku Narodowego. Ten odcinek doliny wypełnia niezwykle bogata mozaika siedlisk, na którą składają się głównie zbiorowiska szuwarowe, turzycowiska, olsy i zarośla łąkowe z dominacją wierzb. Melioracje podstawowe na odcinku od Rzędzian do Żółtek w latach 80. ubiegłego wieku spowodowały drastyczne obniżenie stanów wody w korycie i na terenach przyległych. Nastąpiła intensyfikacja rolniczego wykorzystania gruntów, ale też jednocześnie zarejestrowano nadmierne przesuszenie gleb i zmiany zespołów roślinnych. Trwają prace renaturyzacyjne mające odwrócić niekorzystne zjawiska i degradację tego terenu. [SDF PLB200001..., aktualizacja: 11.2015]

Awifauna Narwiańskiego Parku Narodowego liczy ponad 200 gatunków. Na obszarze ostoi stwierdzono ponad 50 gatunków związanych z ekosystemami wodno błotnymi [WILK i in.2010]. Obecnie podawane są stąd 39 gatunków objętych art. 4 Dyrektywy Ptasiej, 15 z nich uznawane są za przedmioty ochrony obszaru [SDF PLB200001]. Jest to jedna z najważniejszych w kraju ostoi wodniczki *Acrocephalus paludicola*. Dużą populację ma tutaj błotniak stawowy *Circus aeruginosus*, umieszczony w logo NPN.

Dla obszaru został stworzony plan ochrony [porównaj KAMOCKI (red.) 2013a] jednak nie wszedł on w życie.

Puszcza Knyszyńska – PLB200003

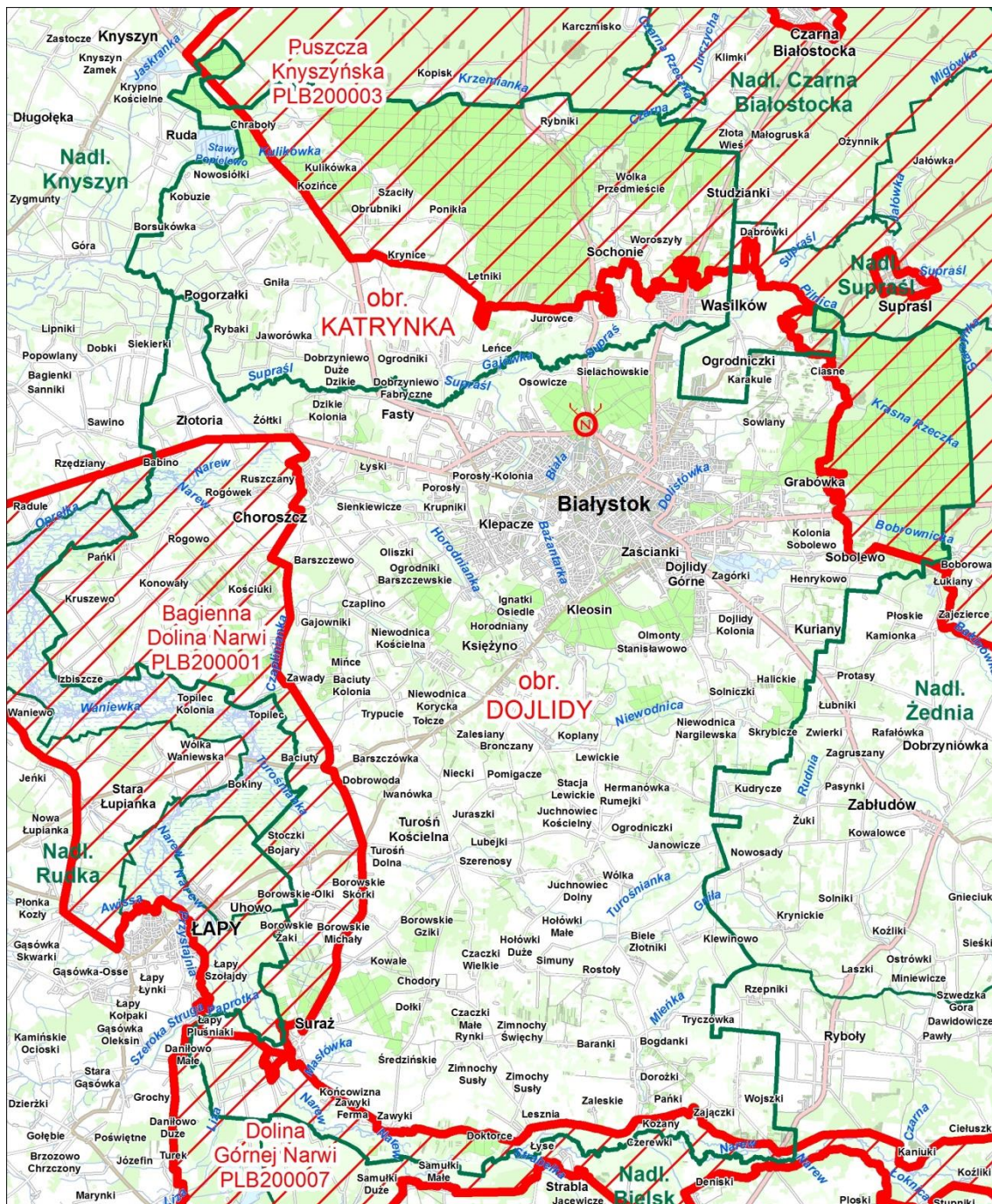
Obszar obejmuje Puszcę Knyszyńską o powierzchni 139590,23 ha – dość silnie rozczłonkowany kompleks leśny, którego wiele fragmentów zachowało jeszcze naturalny charakter. W skład obszaru wchodzi 10648,47 ha gruntów Nadleśnictwa Dojlidy. W puszczy dominują drzewostany iglaste (ok. 80% powierzchni leśnej). Tereny nieleśne zajęte są przez pola uprawne i użytki zielone oraz dość liczne osiedla ludzkie.

Walorem Puszczy są liczne źródlika oraz czyste strumienie i rzeczki. Istnieje tu około 450 wypływów wód podziemnych w postaci źródeł, młak i wysięków. Na rzekach utworzonych jest kilka zbiorników zaporowych. Rzeźba terenu jest bardzo zróżnicowana, deniwelacje względne dochodzą tu do 80 m. Doliny rzek, w większości osuszone, zajęte są przez torfowiska niskie i przejściowe. Na lokalnych wododziałach, w bezodpływowych zagłębieniach terenu, rozwinęły się torfowiska przejściowe i rzadziej torfowiska wysokie [SDF PLB200003..., aktualizacja: 12.2015].

W OSO Puszcza Knyszyńska odnotowano występowanie co najmniej 38 gatunków ptaków wymienianych w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej. Spośród występujących tu gatunków ptaków, 14 znalazło się w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt [porównaj: GŁOWACIŃSKI (red.) 2001]. Na obszarze ostoi łęgi odbywa przynajmniej 1% krajowej populacji: błotniaka zbożowego *Circus cyaneus* i łąkowego *C. pygargus*, bociana czarnego *Ciconia nigra*, cietrzewia *Lyrurus tetrrix*, dzięcioła biało grzbietego *Dendrocopos leucotos*, dzięcioła trójpalczastego *Picoides tridactylus*, dubelta *Gallinago media*, gadożera *Circaetus gallicus*, trzmielojada *Pernis apivorus*, orlika krzykliwego *Aquila pomarina*, puchacza *Bubo bubo*, sowy błotnej *Asio flammeus*, włośchatki *Aegolius funereus* i kraski *Coracias garrulus*.

W stosunkowo wysokim zagęszczeniu występuje zimorodek *Alcedi atthis* [SDF PLB200003...].

Obszar Puszcza Knyszyńska posiada plan zadań ochronnych [porównaj: FPP CONSUNLTING 2013b] zatwierdzony *Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 15.05.2014 r.* PZO jest aktem prawa miejscowego i jego zapisy są realizowane w PUL. Inwentaryzacja ornitologiczna obszaru została przeprowadzona w 2011 r. [TUMIEL i in. 2011].

Ryc. 13. Zasięgi Obszarów Specjalnej Ochrony Ptaków na terenie Nadleśnictwa Dojlidy

Dolina Górnej Narwi – PLB200007

Ostoja zajmuje powierzchnię 18384,08 ha. W skład obszaru wchodzi 121,71 ha gruntów Nadleśnictwa Dojlidy głównie w okolicy wsi Doktorce.

Obszar obejmuje dolinę Narwi na odcinku od zapory wodnej w Bondarach do Suraża, z przylegającym do niej kompleksem stawowym, zasilanym w wodę z systemu rzeczki Lizy (dopływu Narwi), usytuowanym w pobliżu Suraża. Koryto Narwi ma tu naturalny charakter, z meandrami i starorzeczami, jej dolina ma 0,3-3,0 km szerokości. Większość powierzchni doliny zajmują zbiorowiska szuwarowe, których występowanie uzależnione jest od corocznych wylewów rzeki. Dominują tu turzycowiska i szuwary mannowe, a wokół starorzeczy - trzcinowiska. Wzdłuż rzeki występują zakrzewienia i zadrzewienia wierzbowe; lasy pokrywają niewielką część doliny. Około 60% obszaru jest użytkowane rolniczo (przeważają pastwiska i łąki kośne). Usytuowany koło Suraża kompleks "Stawów Pietkowskich" sąsiaduje od zachodu i południa z rozległymi lasami mieszanymi i liściastymi, od północy i wschodu z doliną Narwi. Stawy są silnie zarośnięte roślinnością szuwarową.

Występują tu co najmniej 34 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 16 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt. W okresie lęgowym obszar zasiedla: cyranka *Spatula querquedula* 10%-16% populacji krajowej, krwawodziób *Tringa totanus* 9-11% populacji krajowej, co najmniej 7% populacji krajowej błotniaka łąkowego *Circus pygargus*, 4%-5,5% populacji krajowej rycyka *Limosa limosa* oraz co najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków ptaków: błotniaka stawowego *Circus aeruginosus*, cietrzewia *Lyrurus tetrrix*, derkacza *Crex crex*, dubelta *Gallinago media*, kropiatki *Porzana porzana*, rybitwy czarnej *Chlidonias niger*, sowy błotnej *Asio flammeus*, świerszczaka *Locustella naevia*, zielonki *Zapornia parva*, w stosunkowo wysokim zagęszczeniu występuje wodniczka *Acrocephalus paludicola* [SDF PLB200007..., aktualizacja: 12.2016].

Obszar Dolina Górnej Narwi posiada plan zadań ochronnych [porównaj: FALENCKA-JABŁOŃSKA (red.) 2011a] zatwierdzony *Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 18.06.2014 r.* PZO jest aktem prawa miejscowego i jego zapisy są realizowane w PUL.

3.2.2. Specjalne obszary ochrony siedlisk

Narwiańskie Bagna – PLH200002

Ostoja, o powierzchni 6823,05 ha, obejmująca swym zasięgiem cały Narwiański Park Narodowy oraz niewielkie fragmenty poza. W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Dojlidy jest to ok. 10 ha, w okolicach wsi: Borowskie Żaki i Uhowo. Obszar Narwiańskich Bagien stanowi jeden z najlepiej zachowanych systemów rzecznych w Europie o szczególnym charakterze wielokorytowym (anastomozującym).

Na obszarze wyróżniono 15 siedlisk z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej. Jako przedmioty ochrony zaklasyfikowanych zostało 9 siedliska: 3150 – starorzeczka i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami, 3270 – zalewane muliste brzegi rzek, 4030 – suche wrzosowiska, 6230 – górskie i niżowe murawy bliźniczkowe, 6430 – ziołorośla górskie i ziołorośla nadrzeczne, 7140 – torfowiska przejściowe i trzęsawiska, 7230 – źródłiska wapienne ze zbiorowiskami, 9170 – grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny [SDF PLH200002..., aktualizacja: 1.2017].

Spośród 15 gatunków zwierząt (poza ptakami) z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej 12 zostało uznanych za przedmioty ochrony, są to: ryby: boleń pospolity *Aspius aspius*, koza pospoolita *Cobitis taenia*, piskorz *Misgurnus fossilis* i różanka *Rhodeus amarus*; płazy: kumak nizinny *Bobmiba bombina* i traszka grzebieniasta *Triturus cristatus*, ssaki: bóbr europejski *Castor fiber* i wydra *Lutra lutra*; bezkręgowce: motyle czerwończyk nieparek *Lycaena dispar* i strzępotek edypus *Coenonympha oedippus*, ważki trzepla zielona *Ophiogomphus cecilia* i zalotka większa *Leucorrhinia pectoralis* [SDF PLH200002].

Dla obszaru został stworzony plan ochrony [porównaj KAMOCKI (red.) 2013b] jednak nie wszedł on w życie.

Ostoja Knyszyńska – PLH200006

Ostoja, o powierzchni 136084,43 ha, obejmuje swym zasięgiem prawie całą Puszcę Knyszyńską. W skład obszaru wchodzi 10491,78 ha gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Dojlidy. Ostoja Knyszyńska obejmuje rozległy kompleks leśny Puszczy Knyszyńskiej, którego wiele fragmentów zachowało naturalny charakter, rozcięty przez użytkowane rolniczo doliny niewielkich rzek i polany, otoczony przez obszary o ekstensywnej gospodarce rolnej, o mozaikowym krajobrazie, z licznymi torfowiskami. Rzeźba terenu jest bardzo zróżnicowana, występuje tu duże zagęszczenie różnorodnych form geomorfologicznych, takich jak kemy, ozy, doliny i baseny wytopiskowe. Względne wysokości wzgórz dochodzą do kilkudziesięciu metrów, a nachylenia stoków do 30 stopni. Najwyższe wzniesienia występują na Wzgórzach Świętojańskich, najniższe położone miejsca znajdują się w dolinie Supraśli. Około 1/5 obszaru ostoi zajmują różnego typu tereny hydrogeniczne - podmokliska i torfowiska. Około 50% obszarów hydrogenicznych jest zatorfiona, a wskaźnik zatorfienia oscylujący w granicach 10% wskazuje, że jest to jeden z najbardziej zabagnionych regionów w Polsce [SDF PLH200006..., aktualizacja 02.2017].

W Puszczy dominują drzewostany iglaste. Największe powierzchnie porastają bory brusznicowe i sosnowo-świerkowe bory mieszane świeże. Lasy liściaste Puszczy to przede wszystkim grądy, olsy, sosnowo-brzozowe lasy bagienne, a w dolinach rzecznych łągi jesionowo-olszowe i olszowo-świerkowe. Cechą charakterystyczną Puszczy Knyszyńskiej jest współistnienie zbiorowisk subborealnych oraz zbiorowisk o charakterze podgórskim. Interesujące są także śródleśne zbiorowiska turzycowe o wysokim stopniu naturalności. Na obszarze Puszczy jednym z najważniejszych gatunków lasotwórczych jest świerk, obecny przynajmniej jako domieszka na prawie wszystkich siedliskach leśnych.

Puszcza Knyszyńska jest jednym z najcenniejszych kompleksów leśnych w Polsce. Jej lasy mają charakter subborealny, a krajobraz przypomina południowo-zachodnią tajgę.

Na obszarze wyróżniono 12 siedlisk przyrodniczych z załącznika I Dyrektywy siedliskowej, wszystkie uznano za przedmioty ochrony [SDF PLH200006]. Dominują tu siedliska leśne, głównie 9170 – grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny, znaczne powierzchnie mają 91D0 – bory i lasy bagienne i 91E0 – łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe. Spośród siedlisk nieleśnych największą powierzchnię mają 6150 – niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie.

Spośród 7 gatunków roślin z załącznika II Dyrektywy siedliskowej 5 uznano za przedmioty ochrony [SDF PLH200006]. Jest to jedna z największych w Polsce ostoi sasaki otwartej *Pulsatilla patens* oraz rzepika szczecinastego *Agrimonia pilosa*. Stwierdzono tutaj

także 17 gatunków zwierząt (poza ptakami) za załącznika II Dyrektywy, z których 15 uznano za przedmioty ochrony. Jest to ważna ostoja dużych ssaków: żubra *Bison bonasus*, wilka *Canis lupus* i rysia *Lynx lynx*. Niemniej istotne w kraju populacje mają tutaj także bezkręgowce m.in. chrząszcz pogrzybnica Mannerheima *Oxyporus Mannerheimii* czy motyl modraszek eroides *Polymmatus eroides*.

Ostoją Knyszyńska posiada plan zadań ochronnych [porównaj: FPP CONSULTING 2013a] zatwierdzony *Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 30.06.2014 r.* PZO jest aktem prawa miejscowego i jego zapisy są realizowane w PUL.

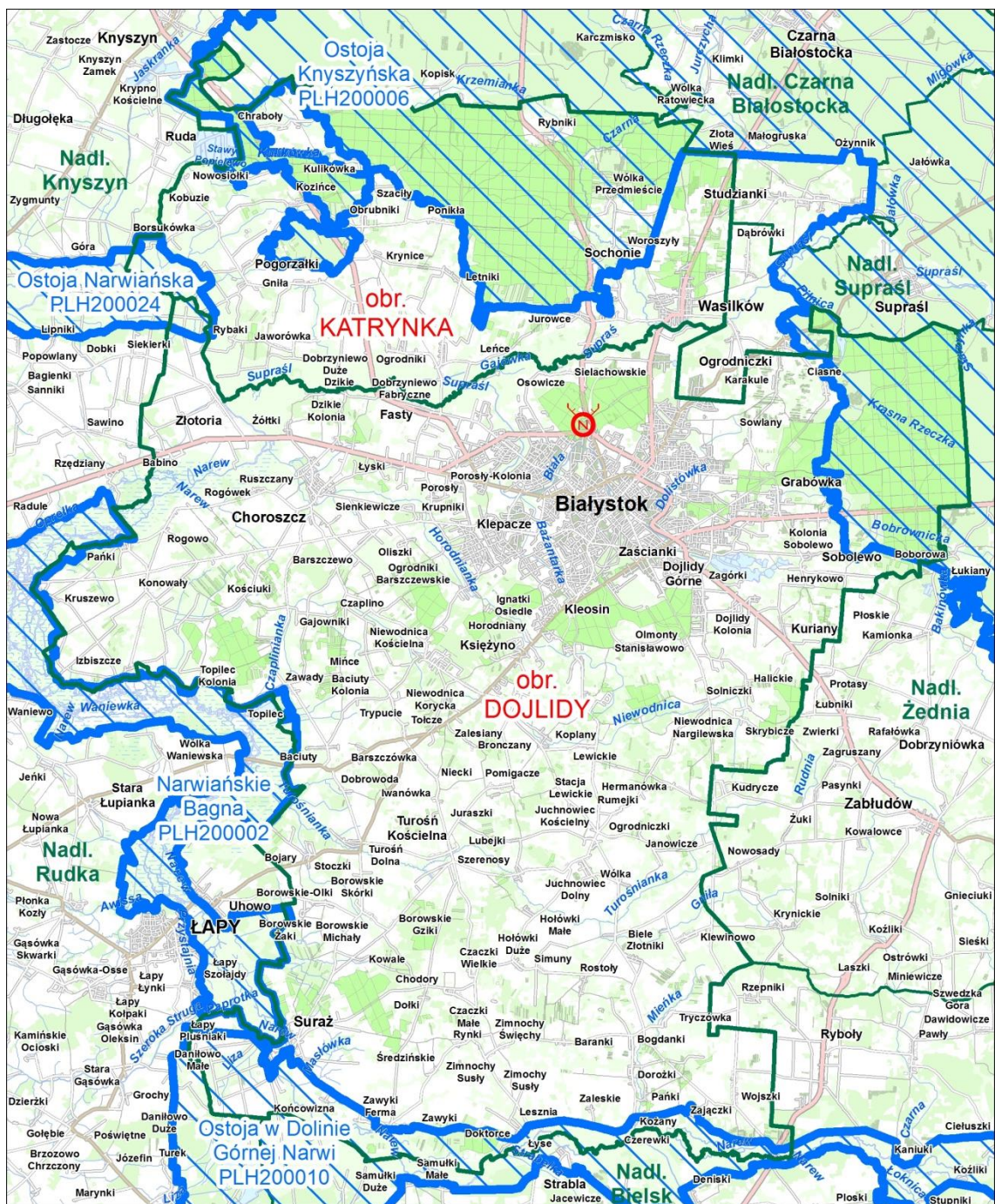
Ostoją w Dolinie Górnej Narwi – PLH200010

Powierzchnia obszaru Ostoją w Dolinie Górnej Narwi wynosi 19090,18 ha. W skład obszaru wchodzi 121,71 ha gruntów Nadleśnictwa Dojlidy, głównie w okolicy wsi Doktorce.

Obszar obejmuje dolinę Narwi na odcinku od zapory wodnej w Bondarach do Suraża, z przylegającym do niej kompleksem stawowym, zasilanym w wodę z systemu rzeczki Lizy (dopływu Narwi), usytuowanym w pobliżu Suraża. Koryto Narwi ma tu naturalny charakter, z meandrami i starorzeczami, jej dolina ma 0,3-3,0 km szerokości. Większość powierzchni doliny zajmują zbiorowiska szuwarowe, których występowanie uzależnione jest od corocznych wylewów rzeki. Dominują tu turzycowiska i szuwały mannowe, a wokół starorzeczy - trzcinowiska. Wzdłuż rzeki występują zakrzewienia i zadrzewienia wierzbowe; lasy pokrywają niewielką część doliny. Około 60% obszaru jest użytkowane rolniczo (przeważają pastwiska i łąki kośne). Usytuowany koło Suraża kompleks "Stawów Pietkowskich" sąsiaduje od zachodu i południa z rozległymi lasami mieszanymi i liściastymi, od północy i wschodu z doliną Narwi. Stawy są silnie zarośnięte roślinnością szuwarową.

Dolina Górnej Narwi jest jedną z najlepiej zachowanych w Polsce dolin rzecznych i stanowi, obok Bagien Biebrzańskich, jeden z największych obszarów mokradeł środkowoeuropejskich. Kształtowane przez regularne wylewy rzeki, są one uznawane za siedliska o największej różnorodności biologicznej w strefie klimatu umiarkowanego. Występuje tu 13 typów siedlisk z Załącznika I, z których 9 uznano za przedmioty ochrony obszaru oraz 12 gatunków zwierząt z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej, z których 7 uznano za przedmioty ochrony [SDF PLH200010..., aktualizacja 12.2016]. Na szczególną uwagę zasługuje liczna populacja minogów *Eudontmyzon spp.* Spośród siedlisk przyrodniczych większe powierzchnie zajmują 2330 – wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi oraz 91E0 – łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe.

Ostoją w Dolinie Górnej Narwi posiada plan zadań ochronnych [porównaj: FALENCKA-JABŁOŃSKA (red.) 2011b] zatwierdzony *Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 18.06.2014 r.* PZO jest aktem prawa miejscowego i jego zapisy są realizowane w PUL.

Ryc. 14. Zasięgi Specjalnych Obszarów Ochrony Siedlisk na terenie Nadleśnictwa Dojlidy

Ostoja Narwiańska – PLH200024

Powierzchnia obszaru Ostoja Narwiańska wynosi 18604,96 ha. Grunty w zarządzie Nadleśnictwa Dojlidy nie wchodzi w skład tego obszaru, jedynie część jest w zasięgu terytorialnym leśnictwa Szaciły.

Dolina Narwi na odcinku pomiędzy ujściem Supraśli i ujściem Szkiwy należy do nielicznych w kraju dolin cechujących się mało zmienionym systemem rzeczny z licznymi meandrami i starorzeczami. Rezultatem zachowania naturalnego reżimu rzeczny są coroczne zalewy obejmujące znaczne partie doliny. Dynamika zalewów rzeczny odgrywa wielką rolę w kształtowaniu i utrzymaniu różnorodności siedlisk hydrogenicznych (lotycznych i lenitycznych) oraz semihydrogenicznych, reprezentujących różne stadia

rozwojowe i sukcesyjne, zależne od natężenia czynników naturalnych oraz antropogenicznych.

W ostoi odnotowano obecność 18 typów siedlisk z Załącznika I z których 15 uznano za przedmioty ochrony oraz 17 gatunków z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej (wszystkie uznane jako przedmioty ochrony) [SDF PLH20002, aktualizacja 12.2016]. Na obszarze ostoi szczególne znaczenie mają siedliska hydrogeniczne oraz związane z wpływem rzeki: 2330 – wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi, 3150 – starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion*, 5130 – formaje z jałowcem pospolitym *Juniperus communis* na wrzosowiskach lub nawapiennych murawach, 6120 – ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe, 6210 – murawy kserotermiczne, 6440 – łąki selernicowe, 6510 – niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie. Z siedlisk leśnych największą powierzchnię pokrywają łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe – 91E0.

Ostoja Narwiańska posiada plan zadań ochronnych [porównaj: BULiGL 2012] zatwierdzony Zarządzeniem nr 25/2013 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 9 grudnia 2013 r. PZO jest aktem prawa miejscowego i jego zapisy są realizowane w PUL.

3.2.2. Siedliska przyrodnicze

Siedliska przyrodnicze z Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej, zgodnie z interpretacją GDOŚ, podlegają ochronie w całym nadleśnictwie, a nie tylko w obszarach Natura 2000.

Tabela 9. Siedliska przyrodnicze z Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej występujące na gruntach nadl.

Lp.	Nazwa siedliska	Kod	Pow. [ha]**
1	2	3	4
1	Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>)	6510	2,85
2	Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)	7110*	10,30
3	Grąd subkontynentalny (<i>Tilio-Carpinetum</i>)	9170	528,14
4	Bory i lasy bagienne (<i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i> , <i>Sphagno girgensohnii-Piceetum</i> i brzozowo-sosnowe bagienne lasy borealne)	91D0*	115,37
5	Łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinoso-incanae</i> , olsy źródłiskowe)	91E0*	74,44
6	Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe <i>Ficario-Ulmetum</i>	91F0	4,31
7	Dąbrowy ciepłolubne <i>Quercetalia pubescenti-petraeae</i> *	91I0*	1,44
8	Sosnowy bór chrobotkowy (<i>Cladonio-Pinetum</i> i chrobotkowa postać <i>Peucedano-Pinetum</i>)	91T0	2,31
Razem			739,16

* siedliska priorytetowe

**powierzchnia wydzielen z siedliskmi przyrodniczymi

Łączna powierzchnia siedlisk przyrodniczych wynosi w Nadleśnictwie Dojlidy 739,16 ha, z czego siedliska leśne występują na 725,01 ha. Powyższa tabela zawiera zestawienie powierzchni siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej, występujących na terenie Nadleśnictwa Dojlidy. Wykazane w tabeli wielkości są sumą powierzchni pododdziałów na danym siedlisku przyrodniczym.

Zainwentaryzowane siedliska przyrodnicze z Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej zajmują 4,6% powierzchni ogólnej nadleśnictwa. Wśród nich największą powierzchnię zajmuje grąd subkontynentalny (3,3% powierzchni). Bory i lasy bagienne zajmują 0,7% powierzchni, łągi olszowo-jesionowe, wierzbowe i topolowe 0,5%. Siedliska przyrodnicze nieleśne występują jedynie na nicałym 0,1% powierzchni ogólnej nadleśnictwa.

Najcenniejsze siedliska: 7110, 91D0, 91E0 i 91I0 występują w nadleśnictwie na powierzchni 201,55 ha. Są to siedliska priorytetowe – zagrożone zanikiem na terytorium państw członkowskich Unii Europejskiej.

W poniższej tabeli zestawiono porównanie inwentaryzacji siedlisk z 2007 roku z danymi zawartymi w Planie Urządzenia Lasu.

Tabela 10. Siedliska przyrodnicze z Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej wg inwentaryzacji LP i Planu UL (wg wydzieleń)

Lp.	Kod typu siedliska przyrodniczego	Pow. wg inwentaryzacji LP [ha]	Pow. wg Planu UL [ha]	Różnica
1	2	3	4	5
1	6120	110,64	0,00	-110,64
2	6410	53,93	0,00	-53,93
3	6510	12,77	2,85	-9,92
4	7110*	20,97	10,30	-10,67
5	9170	695,60	528,14	-167,46
6	91D0*	262,94	115,37	-147,57
7	91E0*	181,90	74,44	-107,46
8	91F0	68,11	4,31	-63,80
9	91I0*	0,00	1,44	1,44
10	91T0	0,00	2,31	2,31
Razem		1406,86	739,16	-667,70

* siedliska priorytetowe

Powierzchnia wydzieleń z siedliskami przyrodniczymi, w stosunku do wykazanej podczas inwentaryzacji z 2007 roku, dość znacznie się zmniejszyła. Wynika to z uaktualnienia informacji podczas inwentaryzacji terenowej w trakcie badań fitosocjologicznych oraz prac taksacyjnych. Największa redukcja nastąpiła w gradach 9170 oraz borach i lasach bagiennych - 91D0 oraz łągach 91E0. W trakcie prac fitosocjologicznych [BULIGL 2014] odkryto stanowiska dwóch kolejnych siedlisk przyrodniczych 91I0 i 91T0.

6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*). Łąki świeże są bogatymi florystycznie siedliskami. Występują na żyznych glebach mineralnych, rzadziej organicznych, o poziomie wody gruntowej zalegającej nie płycej niż 40-50 cm. Powstały w wyniku wycięcia lasów liściastych i zagospodarowania tych terenów, jako łąki kośne. Zagrożeniem jest zanik tradycyjnej, ekstensywnej gospodarki łąkarskiej.

7110 Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą. Mszary na skrajnie ubogich w substancje odżywcze i silnie kwaśnych torfach, zasilane wyłącznie lub niemal wyłącznie wodami opadowymi. Lustro wody w złożu torfowym jest położone wyżej w stosunku do poziomu wody gruntowej w otoczeniu torfowiska. Zbiorowiska roślinne budowane są przez nieliczną, ekologicznie bardzo wyspecjalizowaną grupę roślin, głównie torfowce,

krzewinki, zielne byliny o trawiastym pokroju, sporadycznie gatunki krzewiaste i drzewiaste. Zagrożeniem są melioracje odwadniające i eutrofizacja.

9170 Grąd subkontynentalny (*Tilio-Carpinetum*, *Melitti-Carpinetum*). Zbiorowiska te na terenach nizinnych są szeroko rozpowszechnione. Występują na glinach zwałowych, piaskach akumulacji lodowcowej oraz piaskach rzecznych tarasów akumulacyjnych i niektórych utworach sandrowych oraz aluwialnych. Grądy mogą wykształcić się na następujących typach siedliskowych lasu: las mieszany świeży, las mieszany wilgotny, las świeży i las wilgotny. Grąd subkontynentalny jest zbiorowiskiem o złożonej, wielopiętrowej strukturze i zbudowany jest najczęściej z dębu szypułkowego *Quercus robur*, graba zwyczajnego *Carpinus betulus*, lipy drobnolistnej *Tilia cordata* i klonu pospolitego *Acer platanoides*. Grąd subkontynentalny jest zespołem bardzo zmiennym, zarówno pod względem geograficznym, jak i glebowo-siedliskowym. Na omawianym terenie jedną z cech charakterystycznych jest występowanie unikatowego w Polsce grądu z jesionem na wyniesieniach terenu (*Tilio-Carpinetum corydaletosum*). Zagrożeniem jest niszczenie runa podczas zrywki drewna, gatunki inwazyjne, zakwaszenie siedlisk przez drzewostany iglaste. Zaplanowane zabiegi gospodarcze powinny być wykonane tak, by zminimalizować negatywny wpływ na siedlisko.

Ryc. 15. Sosnowo-brzozowy las bagienny - siedlisko 91D0 w leśnictwie Krasny Las
(fot. R. Zarzecki)

91D0 Bory i lasy bagiennie (*Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis*, *Vaccinio uliginosi-Pinetum*, *Ledo-Sphagnetum*, *Sphagno girgensohnii-Piceetum* i brzozowo-sosnowe bagiennie lasy borealne). Bory i lasy bagiennie najczęściej związane są z kompleksami torfowisk wysokich i przejściowych. Pozostają zwykle pod wpływem zasilania ubogą w związki odżywcze, wodą opadową lub z płytkich warstw gruntowych. Zbiorowiska

budowane głównie przez brzozę omszoną *Betula pubescens*, sosnę zwyczajną *Pinus sylvestris* i świerka pospolitego *Picea abies* oraz gatunki specyficzne dla oligotroficznych i mezotroficznych terenów bagiennych, w tym gatunki z rodzajów torfowiec *Sphagnum spp.*, turzyca *Carex spp.* i borówka *Vaccinium spp.*

Na gruntach nadleśnictwa występują następujące podtypy siedlisk przyrodniczych z grupy 91DO:

- Brzezina bagienna 91DO – 1,
- Sosnowy bór bagienny 91DO – 2,
- Borealna świerczyna bagienna 91DO – 5,
- Sosnowo-brzozowy las bagienny 91DO – 6.

Największym zagrożeniem dla siedliska jest zaburzenie stosunków wodnych.

91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Fraxino-Alnetum*, olsy źródliskowe). Są to nadrzeczne lasy: olszowe, jesionowe, olszowo-jesionowe, wierzby białej i kruchej oraz topoli białej i czarnej. Biotopy omawianej grupy mają wysoką wartość przyrodniczą, gdyż odznaczają się ponadprzeciętnym bogactwem związanej z nimi flory i fauny. Zagrożeniem są działania polegające na modyfikowaniu warunków wodnych i regulowaniu cieków wodnych.

91F0 Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (*Ficario-Ulmetum*). Są to wilgotne lasy związane z siedliskami okazjonalnie zalewanymi wodami rzeczными lub pozostającymi pod wpływem okresowych spływów wód powierzchniowych albo ruchomych wód gruntowych. Występują w dolinkach małych cieków, ich charakter zdeterminowany jest przez ruch wody, zwykle jednak nie przybierający charakteru zalewu powierzchniowego i występują najczęściej pośród wilgotnych postaci grądów oraz łęgów jesionowo-olszowych i olsów, zwykle w strefie przejścia między nimi. Zagrożeniem są zespoły chorobowe powodujące zamieranie jesionu i wiązów. Zaplanowane zabiegi gospodarcze powinny być wykonane tak, by zminimalizować ich negatywny wpływ na siedlisko.

91I0 Dąbrowy ciepłolubne (*Quercetalia pubescenti-petraeae*). Są to jedne z najbogatszych florystycznie fitocenoz leśnych. Wykształciły się na skutek wypasu bydła w widnych lasach mieszanych. Obecnie po porzuceniu wypasu fitocenozy te zanikają na skutek sukcesji roślinności krzewiastej i drzewiastej. W efekcie zwiększenia ocieniania zanikają gatunki roślin ciepłolubnych. Jeden z niewielu płatów w regionie zachował się na wyniesieniu w leśnictwie Suraż (ryc. 6).

91T0 Sosnowy bór chrobotkowy (*Cladonio-Pinetum* i chrobotkowa postać *Peucedano-Pinetum*). Są to fitocenozy borów sosnowych na skrajnie ubogich piaskach wydmych. Płaty tego siedliska zachowały się na obszarze nadleśnictwa na polu wydmych w okolicy wsi Zalesie w leśnictwie Szaciły. Odznaczają się one drzewostanem sosnowym niskiej bonitacji (II i III) oraz silnie rozwiniętą warstwą porostowo-mszystą, budowaną głównie przez chrobotki *Cladonia spp.* Siedlisko to zagrożone jest eutrofizacją i przekształcenie w kontynentalne bory świeże, zwłaszcza że geneza większości płatów związana jest z dawnym grabieniem ścióły na opał i zimowe ocieplanie domów.

Ryc. 16. Dąbrowa świetlista w leśnictwie Suraz (fot. R. Zarzecki)

3.2.4. Gatunki roślin i zwierząt chronionych w ramach sieci Natura 2000

Na podstawie badań do planów zadań ochronnych poszczególnych obszarów Natura 2000 oraz raportu z inwentaryzacji przyrodniczej Natura 2000 Nadleśnictwa Dojlidy w 2007 r. na jego terenie zlokalizowano następujące gatunki roślin i zwierząt określone Decyzją Nr 63 DGLP z dnia 7 sierpnia 2006 roku z późniejszymi zmianami w sprawie przeprowadzenia w roku 2006 i 2007 powszechnej inwentaryzacji siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, o których mowa w dyrektywach Rady Europejskiej nr 92/43/EWG z 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, jak też 92/62/WE z 27 października 1997 r w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory.

Tabela 11. Lista gatunków roślin i zwierząt chronionych w ramach programu Natura 2000 występujących w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa

Lp.	Kod	Nazwy gatunków roślin, nazwy gatunków zwierząt
1	2	3
1.	A030	<i>Ciconia nigra</i> (bocian czarny)
2.	A038	<i>Cygnus cygnus</i> (łabędź krzykliwy)
3.	A052	<i>Anas cracca</i> (cyraneczka)
4.	A072	<i>Pernis apivorus</i> (trzmiełojad)
5.	A075	<i>Haliaeetus albicilla</i> (bielik)
6.	A086	<i>Accipiter nisus</i> (krogulec)
7.	A089	<i>Aquila pomarina</i> (orlik krzykliwy)
8.	A104	<i>Bonasa banasia</i> (jarząbek)

Lp.	Kod	Nazwy gatunków roślin, nazwy gatunków zwierząt
1	2	3
9.	A122	<i>Crex crex</i> (derkacz)
10.	A127	<i>Grus grus</i> (żuraw)
11.	A153	<i>Gallinago gallinago</i> (kszyk)
12.	A165	<i>Tringa ochropus</i> (samotnik)
13.	A207	<i>Columba oenas</i> (siniak)
14.	A217	<i>Glaucidium passerinum</i> (sóweczka)
15.	A223	<i>Aegolius funereus</i> (włochatka)
16.	A224	<i>Caprimulgus europaeus</i> (lelek)
17.	A229	<i>Alcedo atthis</i> (zimorodek)
18.	A236	<i>Dryocopus martius</i> (dzięcioł czarny)
19.	A238	<i>Dendrocopos medius</i> (dzięcioł średni)
20.	A241	<i>Picoides tridactylus</i> (dzięcioł trójpalczasty)
21.	A246	<i>Lullula arborea</i> (lerka)
22.	A291	<i>Locustella fluviatilis</i> (strumieniówka)
23.	A298	<i>Acrocephalus arundinaceus</i> (trzciniak)
24.	A307	<i>Sylvia nisoria</i> (jarzębatka)
25.	A312	<i>Phylloscopus trochiloides</i> (wójcik)
26.	A320	<i>Ficedula parva</i> (mucholówka mała)
27.	A338	<i>Lanius collurio</i> (gąsiorek)
28.	A344	<i>Nucifraga caryocatactes</i> (orzechówka)
29.	A371	<i>Carpodacus erythrinus</i> (dziwonionia)
30.	1037	<i>Ophiogomphus cecilia</i> (trzepla zielona)
31.	1060	<i>Lycena dispar</i> (czerwończyk nieparek)
32.	1086	<i>Cucujus cinnaberinus</i> (zgniotek cynobrowy)
33.	1145	<i>Misgurnus fossilis</i> (piskorz)
34.	1163	<i>Cottus gobio</i> (głowacz białopłetwy)
35.	1188	<i>Bombina bombina</i> (kumak nizinny)
36.	1337	<i>Castor fiber</i> (bóbr)
37.	1352	<i>Canis lupus</i> (wilk)
38.	1355	<i>Lutra lutra</i> (wydra)
39.	1361	<i>Lynx lynx</i> (ryś)
40.	1437	<i>Thesium ebractatum</i> (leniec bezpodkwiatkowy)
41.	1477	<i>Pulsatilla patens</i> (sasanka otwarta)
42.	2647	<i>Bison bonasus</i> (żubr)

Szczegółowe lokalizacje gatunków roślin i zwierząt chronionych w ramach programu Natura 2000 występujących na gruntach nadleśnictwa (z wyjątkiem gatunków strefowych – dane wrażliwe) przedstawiono w załączniku nr 6 (tabela XXII wg IUL) do niniejszego opracowania.

3.3. Obszary funkcyjne

3.3.1. Lasy ochronne

Są to lasy pełniące funkcje ochronne, ustanawiane w drodze jednostronnych decyzji Ministra Środowiska na wniosek Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych, po uprzednim zasięgnięciu opinii właściwych terytorialnie rad gminnych. Ze względu na funkcje, jakie pełnią, podzielić je można na dwie zasadnicze grupy: lasy ochronne ogólnego przeznaczenia i lasy ochronne specjalnego przeznaczenia. Poniższy podział wynika z ustaleń Systemu Ochrony Przyrody i Kształtowania Środowiska Naturalnego w Lasach Państwowych [porównaj: MOŚZNIŁ 1996]. Różne kategorie lasów ochronnych mogą się wzajemnie nakładać, wtedy ustala się kategorię wiodącą. Szczegółowy wykaz lasów ochronnych znajduje się w tomie I Planu Urządzenia Lasu.

Lasy ochronne występują na powierzchni 14527,48 ha i stanowią 94,92% ogółu powierzchni leśnej zalesionej i niezalesionej nadleśnictwa. W skład tej grupy lasów ochronnych wchodzi:

- lasy wodochronne – 72,00 ha,
- lasy glebochronne – 2,27 ha,
- lasy mające szczególne znaczenie dla obronności i bezpieczeństwa państwa – 180,67 ha,
- lasy położone w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców – 3046,89 ha,
- lasy stanowiące ostoje zwierząt i stanowiska roślin podlegających ochronie gatunkowej – 284,16 ha,
- lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody – 10918,82 ha,
- lasy na stałych powierzchniach badawczych i doświadczalnych – 4,98 ha,
- lasy stanowiące wyłączone drzewostany nasienne – 17,69 ha.

Jest to podział pod kątem wiodących kategorii ochronności, wynikający z przepisów Ustawy o lasach. W praktyce często spotkać można poszczególne wydzielenia leśne o podwójnej oraz potrójnej kategorii ochronności, a w sporadycznych przypadkach nawet poczwórnej kategorii ochronności.

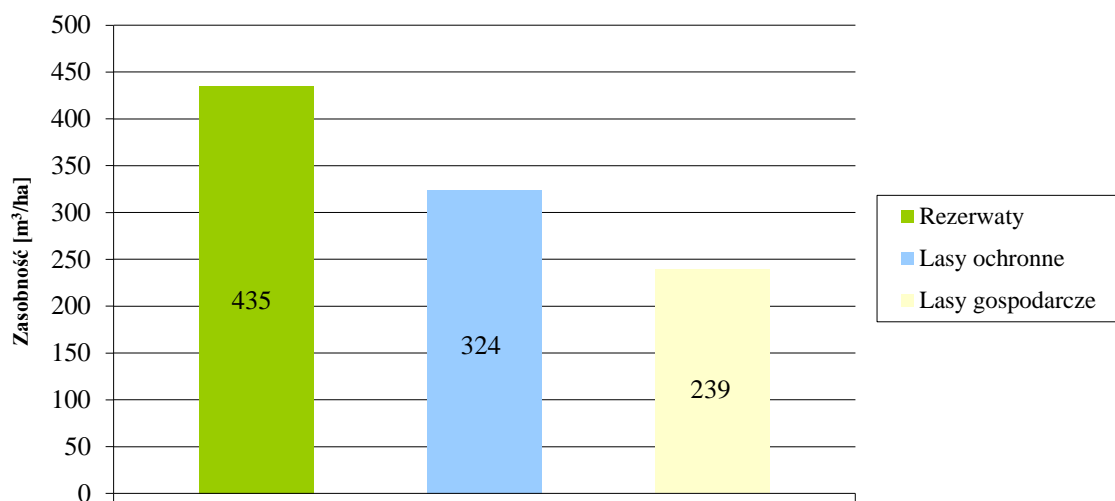
Zasady gospodarowania w lasach ochronnych zostały opisane w rozdziale 7.2 tego opracowania.

3.3.2. Lasy wielofunkcyjne (gospodarcze)

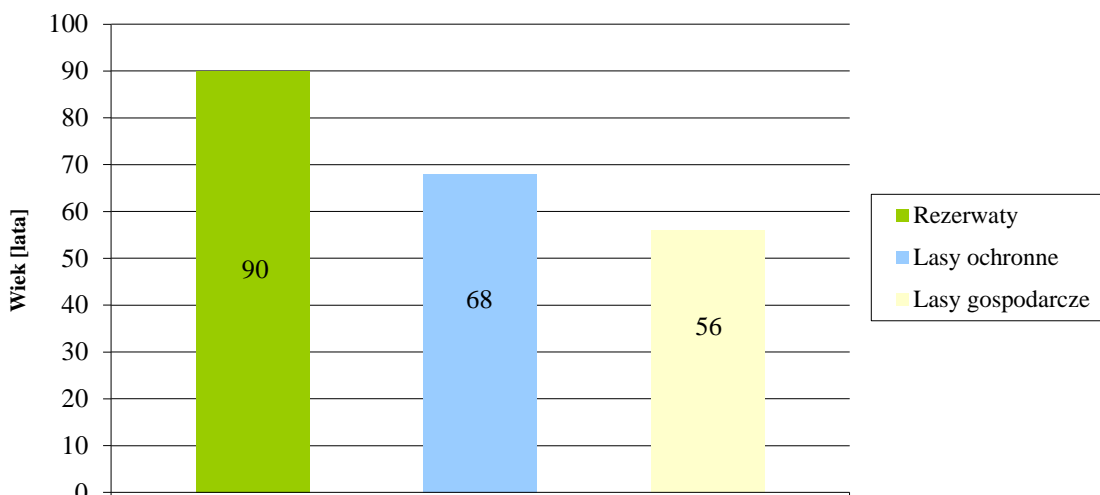
W Nadleśnictwie Dojlidy lasy gospodarcze zajmują powierzchnię 572,34 ha, co stanowi tylko 3,74% powierzchni leśnej zalesionej i niezalesionej.

Tabela 12. Porównanie wybranych cech drzewostanów w ramach funkcji lasu

Obręb, Nadleśnictwo	Funkcja lasu	Przeciętny wiek	Przeciętna zasobność	Bieżący przyrost	Udział siedlisk borowych	Udział gatunków iglastych
			m ³ /ha	m ³ /ha	%	
1	2	3	4	5	6	7
Dojlidy	Rezerwaty	90	456	9	22,5	68,7
	Lasy ochronne	68	297	7	52,5	71,8
	Lasy gospodarcze	56	240	6	39,1	52,4
	Ogółem obręb	67	293	7	51,6	71,8
Katrynka	Rezerwaty	83	401	7	0,0	50,0
	Lasy ochronne	68	351	8	72,3	86,3
	Lasy gospodarcze	49	191	6	92,5	92,1
	Ogółem obręb	68	350	8	72,3	86,3
Nadleśnictwo Dojlidy	Rezerwaty	90	451	9	21,6	68,0
	Lasy ochronne	68	324	7	62,3	79,1
	Lasy gospodarcze	56	239	6	40,7	53,5
	Ogółem n-ctwo	68	323	7	61,5	78,0

Ryc. 17. Porównanie przeciętnej zasobności grup drzewostanów w Nadleśnictwie Dojlidy

Ryc. 18. Porównanie przeciętnego wieku dla grup drzewostanów w Nadleśnictwie Dojlidy

3.4. Inne formy zabezpieczenia cennych elementów przyrody i krajobrazu

3.4.1. Bagna

Cennym elementem przyrodniczo-krajobrazowym są bagna i śródleśne bagienka. Wywierają one korzystny wpływ na lokalne stosunki wodne, biorą udział w lokalnej retencji wód powierzchniowych i tym samym dodatkowo wpływają na otaczające je agrocenozy. Jako pozostałości różnych ekosystemów mają znaczenie dla zachowania tworzących się tu spontanicznie różnorodnych, często unikatowych zbiorowisk, które wśród monotonii lasów stanowią oazy biocenotyczne. Spełniają one funkcje lokalnych banków genów wielu gatunków roślin i są ostoją biologicznej różnorodności. Występują w nich liczne gatunki roślin oraz znaczna liczba ptaków i drobnych zwierząt, głównie bezkręgowców. Wiele z nich to rzadkie i zanikające składniki rodzimej flory i fauny. Ochrona tych walorów stanowi ważny element całego systemu ochrony przyrody nadleśnictwa. Do zabagnienia terenu często przyczyniają się bobry, zatrzymując znaczne ilości wody w miejscu bytowania. Dla zachowania naturalnej bioróżnorodności, bagna powinny pozostać w stanie niezmienionym (nie zaplanowano tu żadnych wskazań gospodarczych). Dotyczy to także małych, śródleśnych bagienek, które nie są wyłączeniami. Należy zaniechać prób ich odnawiania, gdyż ewentualne korzyści nie zrekompensują szkód wyrządzonych środowisku naturalnemu.

Ilość i powierzchnia bagien na gruntach Nadleśnictwa Dojlidy przedstawia się następująco:

- w obrębie Dojlidy - 24 szt. 27,86 ha
- w obrębie Katrynka - 12 szt. 24,00 ha
- **w Nadleśnictwie Dojlidy - 36 szt. 51,86 ha**

Na części bagien zaewidencjonowano siedliska z Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej, które zajmują powierzchnię 12,14 ha. Są to:

- w obrębie Katryńka:
  - 7110 – w oddz.: 239h, 240i, 243f na powierzchni 10,30 ha,
  - 91D0 – w oddz.: 239f, 244k na powierzchni 1,84 ha.

Utrzymanie ww. siedlisk przyrodniczych możliwe będzie jedynie po zapewnieniu przez organ nadzorczy środków finansowych w zakresie przedstawionym w PZO dla obszarów Natura 2000.

Szczegółowe zestawienie bagien znajduje się na końcu opracowania – załącznik 4.

3.4.2. Grunty do sukcesji

Grunty do sukcesji są to (według jednostek ewidencji gruntów obowiązujących w rejestrze gruntów LP) grunty leśne niezalesione. Wyodrębniono je tam, gdzie prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej jest nieefektywne ze względu na wyjątkowo trudne warunki siedliskowe (tereny zalane przez bobry, zabagnione, wydmy itp.). Powierzchnie takie pozostawia się bez wskazówek gospodarczych. Stanowią one ostoje bioróżnorodności (występuje tu wiele specyficznych gatunków roślin i zwierząt) i przyczyniają się do naturalnej regulacji stosunków wodnych w ekosystemie (z reguły obejmują siedliska bagienne).

Ilość i powierzchnia gruntów do naturalnej sukcesji na gruntach Nadleśnictwa Dojlidy przedstawia się następująco:

• w obrębie Dojlidy	-	82 szt.	52,46 ha
• w obrębie Katryńka	-	16 szt.	24,65 ha
• w Nadleśnictwie Dojlidy	-	98 szt.	77,11 ha

Zestawienie tych gruntów znajduje się na końcu opracowania – załącznik 5.

3.4.3. Leśny Kompleks Promocyjny

Leśny Kompleks Promocyjny „Puszcza Knyszyńska” powstał w listopadzie 2011 roku jako trzeci taki obiekt na terenie Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku, obok LKP „Puszcza Białowieska” i LKP „Lasy Mazurskie”.

W momencie powoływania LKP „Puszcza Knyszyńska” w jego skład weszły tereny Nadleśnictw: Supraśl, Czarna Białostocka (obręby Czarna Białostocka i Złota Wieś) i Dojlidy, a łączny obszar obiektu wynosił 47486 ha. W styczniu 2013r. Dyrektor Generalny Lasów Państwowych podjął decyzję o powiększeniu LKP o Nadleśnictwo Krynki. Po rozszerzeniu kompleks powiększył się do 62319 ha.

Obszar LKP „Puszcza Knyszyńska” to najbardziej charakterystyczny fragment Puszczy Knyszyńskiej. Obejmuje wszystkie rodzaje środowisk puszczańskich oraz miasto Białystok wraz z otaczającymi go ze wszystkich stron mniejszymi kompleksami leśnymi.

Leśne kompleksy promocyjne są jednostkami funkcjonalnymi, nie posiadającymi odrębnej administracji, sprawują ją bowiem wchodzące w ich skład nadleśnictwa.

Każdy Leśny Kompleks Promocyjny działa pod egidą Rady Naukowo – Społecznej, w skład której wchodzi przedstawiciele świata nauki, samorządów, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych.

Celem działania LKP jest promocja trwale zrównoważonej gospodarki leśnej, ochrona zasobów przyrody w lasach oraz edukacja leśna społeczeństwa. Leśny Kompleks Promocyjny „Puszcza Knyszyńska” obejmuje zarówno lasy iglaste z najcenniejszym ekotypem sosny „supraskiej”, bardzo cenne przyrodniczo lasy liściaste, jak również bagna, trzęsawiska i lasy podmokłe. Charakterystyczną cechą występującej tu roślinności jest jej wybitnie borealny charakter, a także współistnienie zbiorowisk mających swoje optima rozwoju w Europie Środkowej. Wśród siedlisk borowych największą powierzchnię zajmuje bór mieszany świeży, w którym dominującym gatunkiem w drzewostanie jest sosna. Znaczny udział stanowią ponad 100-letnie bory mieszane sosnowo – świerkowe. Wyróżnia się tu również bór mieszany wielogatunkowy z udziałem dębów, rosnących wśród litego drzewostanu iglastego.

Powołanie leśnych kompleksów promocyjnych stało się ważnym, praktycznym krokiem do wprowadzenia w życie polityki leśnej państwa, nawiązującej do ustaleń „Szczytu Ziemi” w Rio de Janeiro oraz do kryteriów i wskaźników trwałej i zrównoważonej gospodarki leśnej, określonych w europejskich deklaracjach ministrów leśnictwa w sprawie ochrony lasów.

Zawarte w tych deklaracjach treści zostały uwzględnione i rozwinięte w dokumencie pt. „Polska polityka kompleksowej ochrony zasobów leśnych” (1994). LKP mają spełniać rolę obiektów pilotażowych, zanim program ten będzie wprowadzony na całym obszarze lasów Polski. Na przykładzie LKP ma być dokonana ocena zamierzeń i oczekiwań przyjętych w wyżej wymienionym programie, a także określenie ewentualnych potrzeb weryfikacji zastosowanych rozwiązań.

3.4.4. Otulina parku narodowego

Otulina stanowi strefę ochronną mającą zabezpieczać Narwiański Park Narodowy przed szkodliwym wpływem czynników zewnętrznych. Park został utworzony na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 lipca 1996 r. w sprawie utworzenia Narwiańskiego Parku Narodowego, jego powierzchnia wynosi 6 810 ha, powierzchnia otuliny 15 408 ha. Najważniejszym walorem przyrodniczym jest unikatowy charakter rzeki. Płynie ona wieloma korytami, które rozdzielając się i łącząc tworzą nieregularną, skomplikowaną sieć. Wielkim bogactwem Parku i skraju doliny jest awifauna. Stwierdzono tu występowanie 203 gatunków ptaków, wśród nich 28 zagrożonych w skali światowej lub europejskiej. Symbolem parku jest sylwetka błotniaka stawowego.

Otulina obejmuje wschodnią częśći obrębu Dojlidy. Powierzchnia gruntów zarządzanych przez Nadleśnictwo Dojlidy będących w zasięgu otuliny wynosi 745,09 ha.

3.4.5. Źródłiska

Na gruntach w zarządzie nadleśnictwa zinwentaryzowano 29 źródeł w 24 wydzieleniach leśnych. Źródła mają niebagatelne znaczenie dla urozmaicenia terenów leśnych. Są ważną ostoją dla gatunków roślin i zwierząt w szczególności ściśle związanych z tego typu terenami.

Tabela 13. Wykaz źródeł znajdujących się na terenie Nadleśnictwa Dojlidy

Nr kolejny	Leśnictwo	Nr wydz.	Liczba
1	2	3	4
Obręb Dojlidy			
1	Krasny Las	12b	1
2	Krasny Las	14g	1
3	Krasny Las	33b	1
4	Zielona	57l	1
5	Zielona	67b	1
6	Antoniuk	126a	1
7	Antoniuk	127c	1
8	Antoniuk	129i	1
9	Antoniuk	140g	1
10	Antoniuk	195h	1
11	Suraż	204f	1
Obręb Katrynka			
1	Mostek	26b	3
2	Mostek	53k	1
3	Rybniki	55k	3
4	Rybniki	55l	1
5	Rybniki	75g	1
6	Rybniki	76g	1
7	Rybniki	95g	1
8	Rybniki	113a	2
9	Ponikła	11a	1
10	Szaciły	109l	1
11	Szaciły	222i	1
12	Szaciły	225h	1
13	Szaciły	226b	1

3.4.6. Lasy HCVF

Lasy HCFV nie są formą ochrony przyrody, skupiają jednak wszystkie cenne przyrodniczo obiekty i obszary na terenie nadleśnictwa. W Nadleśnictwie Dojlidy procedura wyznaczania tych lasów i zasad ich zagospodarowania, zrealizowana została po konsultacjach z samorządami, organizacjami pozarządowymi, środowiskami naukowymi oraz społecznością lokalną. Zidentyfikowanie powierzchni HCVF jest według zasad FSC jednym z elementów prowadzenia dobrej gospodarki leśnej. Kategorie lasów HCVF występujące na terenie nadleśnictwa na 2016 r. przedstawia poniższe zestawienie (tab. 14). Należy pamiętać, że poszczególne kategorie mogą się nakładać na siebie. Lokalizacja poszczególnych kategorii lasów HCVF znajduje się na stronie internetowej nadleśnictwa.

Tabela 14. Kategorie lasów HCVF wyznaczone na terenie nadleśnictwa

Kategoria HCVF	Nazwa kategorii	Pow. (ha)*	Opis i zasady gospodarowania w danej kategorii**
1	2	3	4
1.1	Obszary w granicach rezerwatów przyrody bez zabiegów ochronnych, lub które takich planów nie posiadają.	210,77	Lasy w istniejących rezerwach przyrody, dla których w planach ochrony rezerwatów nie przewiduje się zabiegów ochronnych, lub które takich planów nie posiadają. W związku z tym, w lasach tych nie prowadzi się działalności.
1.1.1	Obszary w granicach rezerwatów przyrody z zabiegami ochronnymi	42,52	Lasy w istniejących rezerwach przyrody, dla których w planach ochrony rezerwatów przewiduje się wykonanie

Kategoria HCVF	Nazwa kategorii	Pow. (ha)*	Opis i zasady gospodarowania w danej kategorii**
1	2	3	4
	ujętych w planach ochrony		zabiegów ochronnych.
1.1.2	Lasy na terenie Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej	7885,01	Lasy na obszarze Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej. Zasady gospodarowania w tych lasach oparte są na PUL, którego zapisy uwzględniają potrzeby ochrony przyrody obowiązujące w parkach krajobrazowych.
1.2	Ostoje rzadkich i ginących gatunków zwierząt	dane wrażliwe	Lasy będące ostoją rzadkich i ginących gatunków zwierząt. Ostoje gatunków ptaków podlegających ochronie strefowej ustanowione są przez RDOŚ. W lasach objętych ochroną całowoczą i w okresie ochronnym w strefie okresowej, wykonywanie jakichkolwiek zabiegów gospodarczych, dopuszczalne jest wyłącznie z zgodą RDOŚ.
2.1	Kompleksy leśne odgrywające znaczącą rolę w krajobrazie	10044,77	Lasy stanowiące zwarty kompleks, odgrywający znaczącą rolę w krajobrazie, o powierzchni m.in. 10 tys. ha, obejmujące obszary Natura 2000. Kategoria HCVF 2.1 nie nakłada szczególnych ograniczeń do obecnego modelu gospodarki leśnej zapisanej w PUL.
3.1	Ekosystemy skrajnie rzadkie i ginące, priorytetowe dla programu Natura 2000, wyłączone z gospodarki leśnej, będące poza rezerwatami przyrody.	31,04	Lasy stanowiące siedliska priorytetowe programu Natura 2000, w których nie ma potrzeby wykonywania zabiegów pielęgnacyjnych lub ochronnych. Są to wydzielenia wyłączone z gospodarki leśnej, będące poza rezerwatami przyrody.
3.2	Ekosystemy rzadkie i zagrożone w skali Europy w których planowane jest wykonanie zabiegów ochronnych.	1336,61	Lasy stanowiące siedliska priorytetowe programu Natura 2000, w których planowane jest wykonanie zabiegów gospodarczych. Działania gospodarcze mają na celu. Użytkowanie drzewostanów w myśl zasady nie pogarszania stanu siedlisk w sposób zagrażający ciągłości ekosystemu. Każdy zabieg związany z wycinką drzew poprzedzony jest analizą potencjalnego wpływu zabiegu na środowisko przyrodnicze.
4.1	Lasy wodochronne	1243,87	Do tej kategorii zaliczono drzewostany, które w PUL zostały zakwalifikowane do lasów wodochronnych. Wskazówki gospodarcze uwzględniają rygory ochronności dla tej kategorii lasów.
6	Lasy kluczowe dla społeczności lokalnej.	20,12	Do tej kategorii zaliczono powołany przez Radę Gminy Wasilków użytek ekologiczny „Żurawka”.

* Powierzchnia wykazana przez Nadleśnictwo Dojlidy.

** Zasady gospodarowania ustalone w trakcie konsultacji przy wyznaczeniu HCVF

3.4.7. Strefa ochronna ujęć wody w Jurowcach i Wasilkowie

Strefa ochronna komunalnych ujęć wody dla miasta Białegostoku, umiejscowionych w Jurowcach i Wasilkowie, została ustanowiona *Decyzją Wojewody Białostockiego nr OŚ.II.6210/202/98 z dnia 28 grudnia 1998 r.* W większej części znajduje się ona na terenie w zasięgu administracyjnym Nadleśnictwa Dojlidy i została podzielona na:

- teren ochrony bezpośredniej ujęcia wody w Jurowcach i Wasilkowie,
- wewnętrzny teren ochrony pośredniej ujęć. W Jurowcach wyznaczony 30-to dniowym czasem dopływu wody do ujęcia. W Wasilkowie wyznaczony 12-to godzinnym przepływem wody średnio niskiej w rzece Supraśl,
- zewnętrzny teren ochrony pośredniej ujęć w tym określony w oparciu o 25-cio letni czas wymiany wody w warstwie wodonośnej dla wód podziemnych oraz wymagany

dla wód powierzchniowych, obejmujący dolinę rzeki Supraśl od wsi Sielachowskie po miejscowości Krzemienna położoną za miastem Supraśl.

Ze względu na zróżnicowane zakazy i ograniczenia w zewnętrznym terenie ochrony wydzielono podstrefy:

„A” – bezpośrednio otaczająca teren ujęcia,

„B” – do potencjalnej zabudowy zagrodowej i jednorodzinnej wraz z miastem Supraśl,

„C” – o funkcji rolniczej.

Część lasów Nadleśnictwa Dojlidy położonych jest w strefie ochronnej „C” i zaliczono je do lasów ochronnych. Przebieg granic strefy ochronnej ujęć wody przedstawia „Mapa sytuacyjno-przeładowa walorów przyrodniczo-kulturowych Nadleśnictwa Dojlidy”.

3.5. Teren nadleśnictwa na tle koncepcji obszarów chronionych

Unikatowe walory środowiska północno - wschodniej Polski oraz dotychczasowe doświadczenia w zakresie ochrony przyrody i krajobrazu stanowiły punkt wyjścia do poszukiwań metod skutecznej i kompleksowej ochrony zasobów naturalnych regionu.

Koncepcja „Zielonych Płuc Polski”

Jest to najstarszy program ochrony zasobów regionu ściśle powiązany z „przyjaznym” dla środowiska rozwojem gospodarczym i poprawą życia jego mieszkańców. Koncepcja, która powstała już w 1983 roku, zakłada integrację ochrony środowiska z rozwojem gospodarczym i postępem cywilizacyjnym na terenie północno-wschodniej Polski. Porozumienie Zielone Płuca Polski tworzy wielkoprzestrzenny obszar obejmujący swym zasięgiem około 63 235 km², co stanowi ok. 20% powierzchni kraju. Jednym z głównych zadań programu jest ochrona naturalnego krajobrazu. Ingerencja człowieka w środowisko, konieczna przecież z rozmaitych powodów, nie może powodować zakłóceń estetyki otoczenia i niszczyć bezpowrotnie delikatnej tkanki przyrody.

Koncepcja Zielonych Płuc Polski zakłada, że obecnie istnieje konieczność stosowania dużo szerszych form ochrony środowiska przyrodniczego aniżeli parki narodowe i krajobrazowe - tworzenie całych regionów ochronnych, legitymujących się szczególnymi walorami przyrodniczymi i kulturowymi oraz równocześnie niską presją cywilizacyjną.

Obszar Zielonych Płuc Polski stanowi integralną część koncepcji Zielonego Pierścienia Bałtyku.

EECONET (European ECological NETwork)

Koncepcja europejskiej sieci obszarów chronionych, mającej na celu zintegrowanie obszarów podlegających ochronie i utworzenie spójnego systemu ochrony w poszczególnych krajach europejskich. Koncepcja EECONET odgrywa istotną rolę we współpracy międzynarodowej, wiążąc się ściśle z Konwencją o Różnorodności Biologicznej (1992) i Paneuropejską strategią ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej (1995).

Choć sieć ECONET - POLSKA nie posiada umocowania prawnego, jest pewną wytyczną polityki przestrzennej.

Obszar nadleśnictwa według koncepcji sieci ECONET-PL wpisuje się w obszar węzłowy o znaczeniu międzynarodowym. Najcenniejsze fragmenty tego węzła to obecność dużego kompleksu puszczańskiego Puszczy Knyszyńskiej oraz doliny rzeki Narwi.

Euroregion Niemen

Inicjatywa organizacji współpracy transgranicznej Polski, Rosji, Litwy i Białorusi pojawiła się na początku 1995 roku. W 1997 roku podpisano porozumienie o utworzeniu trójstronnego związku Euroregion Niemen, którego założycielami zostali woj. Suwalskie (Polska), województwa Alytus i Mariampol (Litwa) oraz Obwód Grodzieński (Białoruś). Zabrakło strony rosyjskiej, która dopiero w kwietniu 2002 roku przystąpiła do Euroregionu.

Priorytetowe dziedziny działalności Euroregionu Niemen obejmują:

- Rozwój gospodarczy;
- Rozwój turystyki (min. odbudowa i zagospodarowanie Kanału Augustowskiego, wytyczenie systemu turystycznych szlaków transgranicznych: kajakowych, rowerowych i pieszych);
- Szkolenia, edukacja i rynek pracy;
- Ochronę środowiska (ochrona zlewni rzeki Niemen, budowa oczyszczalni, gospodarka odpadami, utworzenie transgranicznych obszarów chronionych, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii);
- Rozwój kultury i spraw socjalnych;
- Rozwój transportu.

Celem Euroregionu jest ułatwienie współpracy transgranicznej, organizowanie i koordynowanie kontaktów gospodarczych, kulturalnych, sportowych, naukowych, ochrona środowiska i rozwój turystyki.

4. Walory przyrodniczo-leśne nadleśnictwa

4.1. Geomorfologia i rzeźba terenu

Obszar Nadleśnictwa Dojlidy położony jest w pasie równin staroglacjanych Niziny Północnopodlaskiej, której północną granicę wyznacza zasięg ostatniego zlodowacenia (północnopolskiego) w dolinie Biebrzy, na południu zaś sięga do Buga i Nizin Środkowopolskich.

Na większości obszaru nadleśnictwo obejmuje mezoregion Wysoczyzny Białostockiej. Jest to obszar dość urozmaicony, gdzie występują zarówno wysokie wzgórza moren i kemów powyżej 200 m n.p.m. (np. Krynica 204 m, Góra Św. Jana 214 m) jak też płaskie równiny sandrowe i morenowe [KONDRACKI 2002]. Doliny większych rzek – Supraśli i Brzozówki rozczłonkują wysoczyznę na mniejsze jednostki.

Na obszarze nadleśnictwa najwyższym wyniesieniem jest, położony na północy, garb kemowy Krynice-Chraboły o wysokości 204 m n.p.m, wydłużony południkowo. Obszary okalające garb wznoszą na wysokości 120-130 m n.p.m. Obszar wysoczyznowy otaczają doliny rzeczne, od wschodu rzeki Czarnej, wpadającej do płynącej południkowo Supraśli, która z kolei w szerokiej, zmeliorowanej delcie uchodzi do Narwi. Na południe od doliny Supraśli teren jest łagodnie ukształtowany o wysokości od 150 do 160 m n.p.m., tylko niektóre wzgórza osiągają 180 m n.p.m. Na tym obszarze, rozciętym doliną rzeki Białej, położony jest Białystok. Południowa i południowo-zachodnia część nadleśnictwa odznacza się najmniej urozmaiconą rzeźbą, obszar ten opisywany jest jako mikroregion Wysoczyzny

Zabłudowskiej [HALICKI 1996]. Powierzchnia wysoczyzny położona jest tu niżej i rzadko przekracza 150 m n.p.m. Obszar rozcięty jest dolinami rzek płynącymi na zachód tj.: Turośnianką, Czaplinią, Horodnianką, oraz na południe: Małynką, Rudnią i Czarną. Większą powierzchnię zajmują zagłębienia wytopiskowe.

Południową oraz wschodnią granicę nadleśnictwa stanowią: Kotlina Biebrzańska oraz Dolina Górnej Narwi. Narew, wypływająca z białoruskiego Przedpolesia Zachodniego, wykorzystuje biegnącą równoleżnikowo pradolinę, związaną ze stadium Wkry zlodowacenia warciańskiego. W okolicach Suraza kieruje się na północ i wraz z doliną zatacza trzy duże łuki, po czym przyjmuje z prawej strony Supraśl i wpływa do Kotliny Biebrzańskiej. Szerokość doliny waha się od kilkuset metrów do ponad 2 km. Dno doliny jest płaskie i w części południowej obiektu kształtuje się na wysokości od 120 do 125 m n.p.m., tworząc tarasy zalewowe (1,0-2,0 m n.p. rzeki). Są na nich dobrze widoczne starorzecza (w większości zmeliorowane i suche). Krajobraz dna doliny urozmaicają duże wydmy o kształtach parabolicznych lub wałów. Miejscami na obrzeżeniu doliny występują tarasy nadzalewowe, które wznoszą się 2,0-4,0 m n.p. rzeki, uformowane podczas zlodowacenia Wisły [KMIECIAK 2005].

4.2. Stosunki wodne

Obszar nadleśnictwa charakteryzuje się dobrze rozwiniętą siecią rzeczną i należy w całości do dorzecza Narwi oraz zlewni Wisły i Bałtyku. Cała południowa i większość zachodniej granicy nadleśnictwa oparta jest o dolinę Narwi, natomiast przez centralną część obiektu równoleżnikowo przebiega dolina Supraśli. Narew odpływa z obszaru nadleśnictwa w kierunku zachodnim z jego części północno-zachodniej.

Puszczańska część nadleśnictwa zajmuje swoim zasięgiem głównie dorzecze III rzędu – rzeki Supraśl. Supraśl zasilają m.in. Czarna oraz, przepływająca przez Białystok, przez co silnie zanieczyszczona, Biała. Najdalej na zachód wysunięta część nadleśnictwa należy do bezpośredniej zlewni Narwi (zlewnia Kulikówki). Wszystkie rzeki w granicach Puszczy Knyszyńskiej, pomimo częściowej regulacji, w dużej mierze zachowały swój naturalny charakter. Na południe od strefy puszczańskiej znajdują się zlewnie należące do zlewni górnej Narwi. Obszar ten odwadniają m.in. Mieńka, Mostówka, Turośnianką, Czaplinią, Horodnianką. Nadleśnictwo, na niewielkim obszarze, obejmuje także lewostronne dorzecze Narwi z rzeką Lizą. Zlewnia tych rzek w większości przebiega przez tereny rolnicze, zaś koryta są wyprostowane a zlewnia zmeliorowana.

Na terenie Nadleśnictwa Dojlidy znajdują się sztuczne zbiorniki wodne: Stawy Dojlidzkie oraz Staw Sobolewski.

Wspólną cechą wód podziemnych regionu jest ich porowy charakter, czyli wody występują w przestrzeniach między ziarnami budującymi skały. Ich poziom utrzymuje się dzięki infiltracji wód opadowych. Charakteryzują się one płytkim występowaniem i przeważnie swobodnym zwierciadłem wody [GÓRNIK 1999].

Najzasobniejsze zbiorniki wód podziemnych występują w strefach obniżen wytopiskowych, tworzących główne ciągi dolinne regionu. Głęboko wcięte dna dolin rzecznych, wypełnione utworami piaszczysto-żwirowymi stają się „kolektorem” zbierającym wody z kilku poziomów wodonośnych, zalegających piętrowo w strefie wysoczyznowej. Często warstwy wodonośne zasilane są wodami poprzez bardziej przepuszczalne kompleksy

utworów gliniastych lub przez liczne okna hydrogeologiczne (nieciągłość warstw nieprzepuszczalnych), zlokalizowanych w licznych wytopiskach i dolinach rzecznych [GÓRNIAK 1999].

4.3. Klimat

Klimat regionu należy do najostrzejszych na obszarze Polski. Odznacza się krótkim okresem wegetacyjnym, długim okresem zalegania pokrywy śnieżnej, występowaniem późnowiosennych i wczesnowiosennych przymrozków, maksimum opadów przypadającym na okres letni oraz dominacją wiatrów z sektora zachodniego.

Wyróżniające się przestrzennie zróżnicowanie parametrów meteorologicznych, w skali kraju i regionu, skutkuje wyróżnieniem obszaru w szeregu regionalizacji klimatycznych.

Zgodnie z podziałem Polski na dzielnice i regiony rolniczo-klimatyczne według GUMIŃSKIEGO [1948], opisywany obszar znajduje się w dzielnicy IX - Wschodniej.

S. PIÓRO [1973] zalicza omawiany obszar do krainy Wysoczyzn Północnopodlaskich i obszarów Wysoczyzny Białostockiej oraz Wzgórz Sokólskich.

Według podziału Polski na regiony klimatyczne na podstawie średniej rocznej frekwencji dni z różnymi typami pogody A. WOSIA [1999] obszar ten leży w całości w regionie XII - Mazursko-Podlaskim.

W podziale klimatycznym województwa podlaskiego GÓRNIAK [2000] umieścił opisywany teren w regionie Podlaskim, subregionie Białostockim, w którym wyróżniono w randze części subregionu obszar Supraski dla podkreślenia znaczenia lasu w kształtowaniu klimatu w rozległej strefie otoczenia lasu.

W stosunku do innych regionów omawiany obszar cechuje się stosunkowo najczęstszym występowaniem pogód najmroźniejszych, o temperaturach spadających poniżej -15°C - dni o takich cechach średnio rocznie rejestruje się ok. 4. W liczbie tej, w proporcjach po połowie, występują dni bardzo mroźne słoneczne oraz bardzo mroźne pochmurne. W regionie Mazursko-Podlaskim względnie dużo jest również dni z pogodą dość mroźną (średnio rocznie około 34). Rejestruje się tu również maksymalnie wysoką liczbę dni typów pogody dość mroźnej pochmurnej lub z dużym zachmurzeniem [Woś 1999].

W regionie występują maksymalne liczby dni z pogodą przymrozkową, umiarkowanie zimną, z dużym zachmurzeniem z opadem (ok. 10 dni) lub bez opadu (6 dni). Najrzadziej z kolei występuje tu pogoda chłodna, pochmurna bez opadu (ok. 6 dni) lub z opadem (5 dni). Niewiele jest też dni (ok. 7) z pogodą umiarkowanie ciepłą i zarazem słoneczną bez opadu.

Tak ukształtowany „wyrazisty” obraz pogody regionu nawiązuje silnie swym charakterem do klimatu kontynentalnego.

Spśród elementów klimatycznych, w odniesieniu do terenu Nadleśnictwa Dojlidy, poniżej zostaną omówione: temperatura powietrza, usłonecznienie i zachmurzenie, wiatry, opady atmosferyczne, wilgotność powietrza i pokrywa śnieżna oraz typy pogody i topoklimat obszarów leśnych.

W tekście oraz w zestawieniach podano wyniki Stacji Meteorologicznej w Białymstoku za okres 1981-2013 [EL TIEMPO...] oraz archiwalne dane klimatyczne w różnych przedziałach czasowych [WOŚ 2000].

Temperatura powietrza

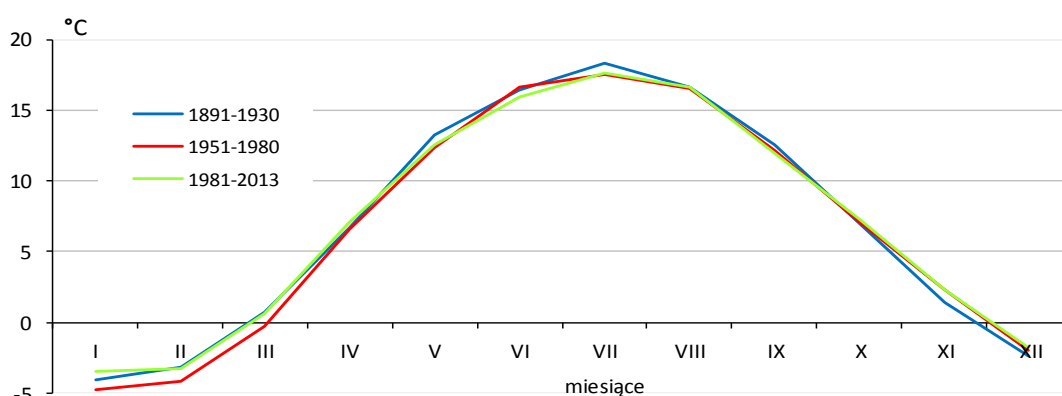
Średnia roczna temperatura w latach 1981-2013 wyniosła dla stacji w Białymstoku 6,9°C. Na omawianym terenie, w okresie letnim, średnia temperatura lipca-sierpnia wynosi 16,7-17,7°C, natomiast w okresie zimowym, średnia temperatura stycznia-lutego wynosi od -3,3 do -3,5°C. Dobowa amplituda temperatury wewnątrz kompleksów leśnych jest mniejsza, co czyni klimat tych obszarów łagodniejszym w porównaniu z terenami otwartymi. Liczba dni mroźnych wynosi tutaj średnio 33, a dni z przymrozkami 78.

Na omawianym obszarze przeważa pogoda ciepła, która utrzymuje się przez ponad 4 miesiące w roku. Okres ze średnią dobową temperaturą poniżej zera, w Polsce północno-wschodniej jest najdłuższy w ciągu roku w nizinnej części kraju. Według danych ze stacji meteorologicznej w Białymstoku (1891-1930, 1951-1980, 1981-2013) średnie roczne i miesięczne temperatury przedstawiają się następująco..

Tabela 15. Średnia roczna i miesięczna temperatura powietrza dla stacji w Białymstoku

Miesiąc (okres)	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	w okresie wegetacyjnym IV-X	średnio rocznie
Białystok (1891-1930)	-4,1	-3,2	0,7	6,7	13,3	16,5	18,4	16,7	12,6	7,0	1,4	-2,4	13,0	7,0
Białystok (1951-1980)	-4,8	-4,2	-0,3	6,6	12,4	16,7	17,6	16,6	12,2	7,1	2,3	-2,0	12,7	6,7
Białystok (1981-2013)	-3,5	-3,3	0,6	7,1	12,6	16,0	17,7	16,7	12,0	7,3	2,3	-1,8	12,8	6,9

Okres wegetacyjny według kryterium termicznego (średnia dobowa temperatura powietrza wyższa od 5°C) zaczyna się na omawianym terenie pod koniec pierwszej dekady kwietnia i kończy się w trzeciej dekadzie października [NIEDŹWIEDŹ & LIMANÓWKA 1992]. Trwa więc około 195-200 dni. Puszcę Knyszyńską cechuje też stosunkowo krótki fenologiczny okres wegetacyjny, czyli liczba dni od wczesnej wiosny do wczesnej jesieni - ok. 122 dni. Początek wczesnej wiosny następuje ok. 6.V a wczesnej jesieni ok. 4.IX.

Ryc. 19. Średnia miesięczna temperatura powietrza w stacji meteorologicznej w Białymstoku w wybranych przedziałach czasowych

Zmienność wieloletnia temperatury powietrza ma określoną cykliczność. Na terenie Polski najczęściej powtarza się 7,7-letni cykl [LORENC 1994].

Usłonecznienie i zachmurzenie

Usłonecznienie (okres dopływu bezpośredniego promieniowania słonecznego do określonego miejsca wyrażony w godzinach) jest elementem bardzo zmiennym. Wykazuje duże wahania dzienne, okresowe i wieloletnie.

Na analizowanym obszarze usłonecznienie jest mniejsze, niż w przeważającej części Polski. Wynosi ono 1598 godzin rocznie (dla stacji w Białymstoku za lata 1951-1980).

Warunki termiczne oraz większe niż średnio w Polsce zachmurzenie i znaczne parowanie powodują, że liczba dni pogodnych z pełnym nasłonecznieniem jest tu dość niska, stąd też ilość otrzymywanej energii słonecznej jest znacznie niższa niż średnia krajowa. O ile południowo-wschodnia część Polski otrzymuje przeciętnie 62-65 kcal/cm² w ciągu roku, to omawiany teren około 55 kcal/cm².

Średnia roczna liczba godzin o pełnym nasłonecznieniu wynosi 4,4 godziny dziennie. Największe nasłonecznienie występuje w lipcu (ok. 8,4 godzin dziennie), najniższe zaś w grudniu (0,9 godzin).

Liczba dni słonecznych wynosi około 40 w ciągu roku.

Zachmurzenie kształtuje się głównie pod wpływem cyrkulacji atmosferycznej i warunków fizjograficznych. Liczba dni pochmurnych wynosi około 130.

Wiatry

Wiatry są ważnym elementem klimatu. Charakteryzujemy je przede wszystkim ze względu na przeważający kierunek i prędkość. Średnia prędkość wiatru dla stacji w Białymstoku to 2,8 m/s i jest najniższa w województwie podlaskim. Maksymalna, rzeczywista prędkość wiatru w porywach odnotowana na stacji synoptycznej w Białymstoku wynosiła 30 m/s. Minimum średniej miesięcznej prędkości wiatru przypada na sierpień, a maksimum na styczeń. Na obszarze Puszczy Knyszyńskiej dominują wiatry sektora zachodniego (SW, NW - do 55%), któremu towarzyszą największe prędkości. Udział wiatrów sektora wschodniego, stanowiący około 27%, jest większy niż w centrum kraju. Prędkość wiatru waha się od około 2,1 m/s w okresie letnim do 3,2 m/s w zimie. Wiatry silne o prędkości co najmniej 10 m/s notuje się podczas 4% obserwacji. Znaczny udział (ponad 10%) stanowią cisze [SASINOWSKI 1995].

Według danych wieloletnich ze stacji meteorologicznej w Białymstoku (1981-2013) średnie roczne i średnie miesięczne prędkości wiatru w km/h przedstawiają się następująco:

Tabela 16. Średnia prędkość wiatru w km/h w układzie miesięcznym dla stacji w Białymstoku

Miesiąc (okres)	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	średnio rocznie
Białystok (1981-2013)	12,0	11,3	11,5	10,2	9,2	8,4	7,9	7,5	8,2	9,9	11,6	11,5	9,9

Opady atmosferyczne

Na omawianym obszarze średnia wielkość opadów atmosferycznych dla stacji w Białymstoku wynosiła od 585 mm w latach 1991-2013 do 594 mm w latach 1951-1980. Opady przeważają w półroczu ciepłym (maj-sierpień), stanowiąc wtedy ponad 45% sumy rocznej. Maksimum, podobnie jak w większości dzielnic Polski, przypada na miesiące letnie (lipiec-sierpień), minimum na miesiące zimowe.

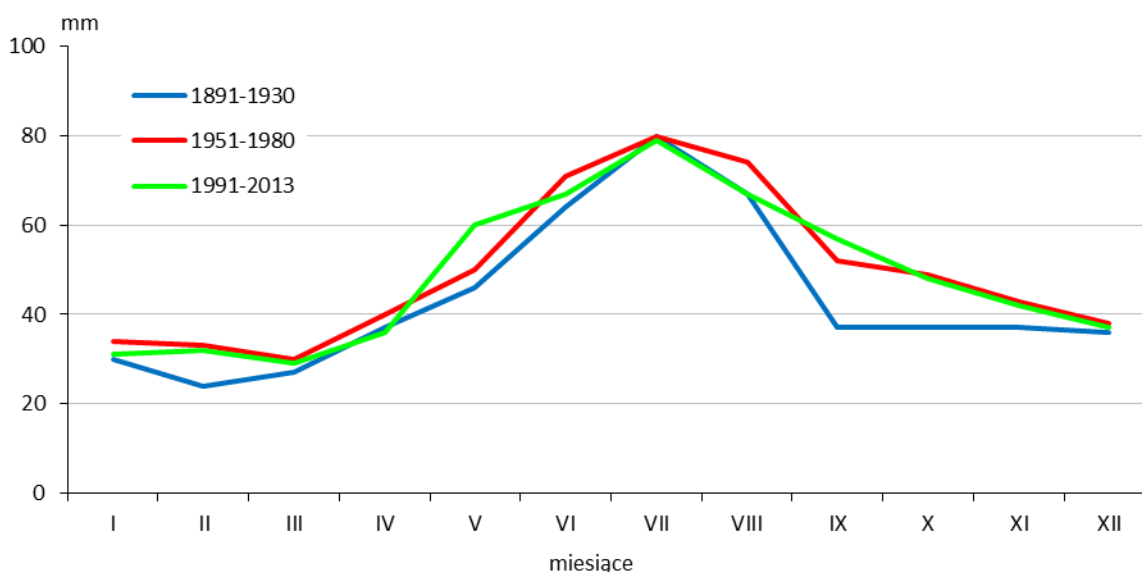
Przeciętnie w ciągu w roku występują 143 dni z opadami (dane dla Białegostoku 1991-2013). Pośród rodzajów opadów dominuje deszcz. Okresy o silnych opadach występują często na przemian z okresami posuchy.

Opady letnie (VI-VIII) są dwukrotnie wyższe od sumy opadów zimowych (XII-II), jednak w okresie zimowym wody przenikając do głębszych poziomów gleby, przy małym parowaniu, tworzą niewielkie zapasy wodne. Do głębokości 50 cm przenika przeciętnie 10,9%, do głębokości 100 cm 13,6% i do głębokości 200 cm 10,4% wody opadowej dochodzącej do powierzchni gruntu. Największe ujemne zmiany retencyjne wody w gruncie występują w maju i czerwcu. Dopiero na początku grudnia zapas wody osiąga stan zbliżony do stanu notowanego w kwietniu. Częstotliwość roczna burz wynosi 20 w ciągu roku.

Według danych ze stacji meteorologicznej w Białymstoku (1891-1950, 1951-1980 i 1991-2013) - średnie roczne i średnie miesięczne sumy opadów atmosferycznych przedstawiają się następująco:

Tabela 17. Średnie miesięczne i roczne sumy opadów dla stacji w Białymstoku.

Miesiąc (okres)	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	w okresie wegetacyjnym IV-X	średnio rocznie
Białystok (1891-1950)	30	24	27	37	46	64	80	67	37	37	37	36	368	522
Białystok (1951-1980)	34	33	30	40	50	71	80	74	52	49	43	38	416	594
Białystok (1991-2013)	31	32	29	36	60	67	79	67	57	48	42	37	414	585

Ryc. 20. Rozkład średnich miesięcznych opadów (w mm) dla stacji w Białymstoku

Wilgotność powietrza

Zawartość pary wodnej w powietrzu, czyli wilgotność względna, jest zależna głównie od warunków fizjograficznych, temperatury powietrza i opadów atmosferycznych. Przeciętna roczna względna wilgotność powietrza jest duża i wynosi około 80%. Wilgotność względna powietrza największa jest w listopadzie, grudniu i styczniu, dochodzi w tym okresie do 90%. Najmniejsza wilgotność występuje w maju, osiągając 69%.

Według danych ze stacji meteorologicznej w Białymstoku (1952-1963 i 1973-2013) średnia roczna i średnia miesięczna wilgotność względna (w %) przedstawia się następująco:

Tabela 18. Średnia miesięczna wilgotność (w %) dla stacji meteorologicznej w Białymstoku

Miesiąc (okres)	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	średnio rocznie
Białystok (1952-1963)	87,4	85,2	78,3	70,8	69,9	72,4	75,0	76,4	81,4	84,9	88,8	89,7	80,02
Białystok (1973-2013)	87,6	84,8	78,2	70,2	69,7	72,9	74,9	76,1	81,7	84,9	89,1	89,8	79,99

Pokrywa śnieżna

Szkodliwość niskich temperatur, występujących w czasie zimy, łagodzą na omawianym terenie znaczne opady śnieżne. Śnieg chroni rośliny przed wymarzaniem, a topniejąc na wiosnę dostarcza wilgoci niezbędnej dla wegetacji. Trwała warstwa śniegu w lasach zalega o 10-15 dni dłużej niż na terenie otwartym, co ma związek z warunkami termicznymi. Pokrywa śnieżna może występować od początku listopada do końca kwietnia i ma charakter nietrwały, wywołany śródzimowymi odwilżami. Na obszarze Puszczy Knyszyńskiej pokrywa śnieżna zalega przez około 85-90 dni w roku. Jest to znacznie dłuższy okres niż w środkowej i zachodniej części Polski.

Typy pogody

Omawiany obszar, ze względu na typy występowania pogody, zaliczono do Mazursko-Podlaskiego Regionu Klimatycznego. Na tle innych regionów klimatycznych obserwuje się tu stosunkowo największą częstość pojawiania się pogody najmroźniejszej, ze średnią dobową temperaturą powietrza poniżej -15°C . Notuje się tutaj średnio w roku 3,9 dni z pogodą bardzo mroźną. Wśród nich jest 1,7 dni bardzo mroźnych i słonecznych oraz 2,1 dni bardzo mroźnych i jednocześnie pochmurnych. W tym regionie występuje również względnie największa liczba dni z pogodą dość mroźną. Jest ich średnio w roku 33,6. W porównaniu z resztą kraju, w Regionie Mazursko-Podlaskim występują maksymalne liczby dni ze wszystkimi typami pogody mroźnej i jednocześnie pochmurnej lub z dużym zachmurzeniem nieba.

Również tutaj występują maksymalne na obszarze Polski liczby dni z pogodą przymrozkową, umiarkowanie zimną, z dużym zachmurzeniem bez opadu (5,9 dni) lub z opadem (10,0 dni). Cechą charakterystyczną stosunków klimatycznych w tym regionie jest najmniejsza częstość występowania dni z pogodą chłodną i jednocześnie pochmurną bez opadu (6,1 dni) lub z opadem (5,0 dni). Mała frekwencja cechuje także dni z pogodą umiarkowanie ciepłą i zarazem słoneczną bez opadu (tylko 7,2 dni) [WOŚ 1999].

Topoklimat obszarów leśnych

Podstawowym czynnikiem kształtującym klimat wnętrza lasu jest stopień zwarcia koron, które w znacznej mierze pochłaniają energię słoneczną oraz rodzaj podłoża, na którym rośnie las.

Zwarta szata roślinna w dzień hamuje dopływ energii słonecznej do powierzchni gruntu, a w nocy wypromieniowanie ciepła. Roślinność stanowi źródło pary wodnej, która w wyniku procesu ewapotranspiracji przechodzi do powietrza atmosferycznego. Swoisty

klimat miejscowy wytwarzają kompleksy leśne. Las cechuje większa, niż tereny przyległe, wilgotność powietrza, a także hamuje swobodny przepływ powietrza [Woś 1999].

Pod względem termicznym wewnątrz lasu jest w lecie chłodniejsze, zimą - cieplejsze niż teren otwarty. W związku z tym las wiosną i jesienią zmniejsza częstość przymrozków, wpływa również na wzrost wilgotności powietrza w warstwie przygruntowej. Stosunkowo duży kontynentalizm klimatu powoduje, że zagrożenie przymrozkami późnymi nie jest tak poważne, jak na obszarach o bardziej morskim klimacie. Rodzaj i rozmiar szkód spowodowanych przez mróz zależy od terminu jego wystąpienia i od temperatury. Przy spadkach temperatury poniżej -10°C w okresie zimowym mogą wystąpić uszkodzenia igieł. Należy pamiętać, iż liczba dni mroźnych i bardzo mroźnych (temperatury poniżej 0°C i -10°C) w lesie jest nieco większa. Temperatury przygruntowej warstwy powietrza, które przekraczają 50°C , występują stosunkowo rzadko. Niższa temperatura w lesie i mniejsza prędkość wiatru powoduje, że parowanie wody jest w nim mniejsze niż na otwartym polu. Zwarty kompleks leśny modyfikuje prędkość i kierunek wiatru. Hamuje on w swym wnętrzu poziomy ruch powietrza, wzmacnia zaś ponad koronami drzew. Uważa się również, że powierzchnie leśne wpływają na zwiększenie opadów w najbliższej okolicy. Wokół lasu, na jego brzegu powstaje specyficzny mikroklimat, zależny od położenia ściany drzew w stosunku do stron świata i przeważających kierunku napływu mas powietrza.

4.4. Charakterystyka gleb

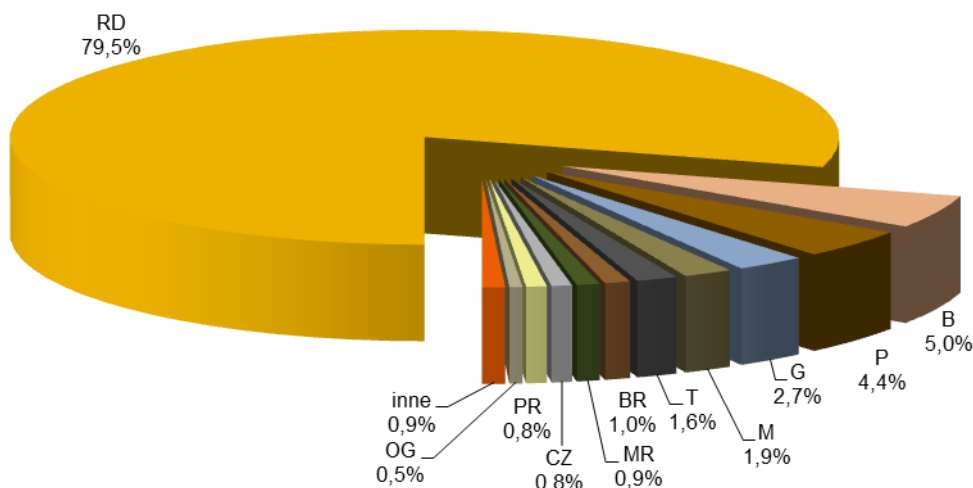
Prace siedliskowe przeprowadzone na terenie Nadleśnictwa Dojlidy przez BULiGL Oddział w Białymstoku wykazały występowanie 14 typów gleb [BULiGL 2006]. Powierzchniowe zróżnicowanie gleb nadleśnictwa przedstawia tabela 18 oraz ryc. 15.

Tabela 19. Powierzchniowe zróżnicowanie gleb nadleśnictwa

Typ	Podtyp	Nadleśnictwo Dojlidy	
		Powierzchnia [ha]	Udział [%]
Arenosole (AR)	Arenosole właściwe (ARw)	43,44	0,3
	Arenosole bielcowane (ARb)	26,70	0,2
	Arenosole brunatne (ARbr)	16,74	0,1
Pararzędziny (PR)	Pararzędziny brunatne (PRbr)	132,98	0,8
		126,50	0,8
Czarne ziemie (CZ)	Czarne ziemie właściwe (CZw)	26,82	0,2
	Czarne ziemie wylugowane (CZwy)	7,97	0,0
	Czarne ziemie murszaste (CZms)	58,64	0,4
	Czarne ziemie brunatne (CZbr)	33,07	0,2
		166,19	1,0
Gleby brunatne (BR)	Gleby brunatne właściwe (BRw)	69,60	0,4
	Gleba brunatna wylugowana (BRwy)	96,59	0,6
		709,96	4,4
Gleby płowe (P)	Gleby płowe właściwe (Pw)	128,88	0,8
	Gleby płowe brunatne (Pbr)	536,07	3,3
	Gleby płowe bielcowe (Pb)	45,01	0,3
		12810,00	79,5
Gleby rdzawe (RD)	Gleby rdzawe właściwe (RDw)	7838,16	48,6
	Gleby rdzawe brunatne (RDbr)	2280,29	14,2
	Gleby rdzawe bielcowe (RDb)	2691,55	16,7

Typ	Podtyp	Nadleśnictwo Dojlidy	
		Powierzchnia [ha]	Udział [%]
Gleby bielcowe (B)		800,63	5,0
	Gleby bielcowe właściwe (Bw)	439,82	2,7
	Gleby glejo-bielcowe właściwe (Bgw)	254,76	1,6
	Gleby glejo-bielcowe murszaste (Bgms)	57,47	0,4
	Gleby glejo-bielcowe torfiaste (Bgts)	48,58	0,3
Gleby gruntowoglejowe (G)		436,16	2,7
	Gleby gruntowoglejowe właściwe (Gw)	217,71	1,3
	Gleby gruntowoglejowe torfowe (Gt)	31,62	0,2
	Gleby gruntowoglejowe murszowe (Gm)	65,29	0,4
Gleby opadowoglejowe (OG)		76,51	0,5
	Gleby opadowoglejowe właściwe (OGw)	29,23	0,2
	Gleby amfiglejowe (OGam)	17,86	0,1
	Gleby opadowoglejowe bielcowane (OGb)	29,42	0,2
Gleby torfowe (T)		265,72	1,6
	Gleby torfowe torfowisk niskich (Tn)	211,00	1,3
	Gleby torfowe torfowisk przejściowych (Tp)	31,52	0,2
Gleby murszowe (M)		308,85	1,9
	Gleby torfowo-murszowe (Mt)	308,25	1,9
	Gleby gytioowo-murszowe (Mgy)	0,60	0,0
Mady rzeczne (MD)	Mady rzeczne właściwe (MDw)	7,72	0,1
Gleby murszowate (MR)		143,03	0,9
	Gleby mineralno-murszowe (MRm)	59,43	0,4
	Gleby murszowate właściwe (MRw)	69,68	0,4
Gleby murszaste (MRms)		13,92	0,1
	Gleby murszaste (MRms)	13,92	0,1
Gleby industrioziemne i urbanoziemne (AU)	Gleby industrioziemne i urbanoziemne o niewykształconym profilu (AUi)	21,95	0,1
Grunty nieklasyfikowane		66,23	0,4
ŁĄCZNIE		16115,87	100,0

Największą powierzchniuowo grupą gleb w Nadleśnictwie Dojlidy jest typ gleb rdzawych (12810,00 ha i 79,5%), a w nim podtyp gleb rdzawych właściwych, zajmujący 48,6% powierzchni obiektu. Kolejne miejsca, choć o zdecydowanie mniejszej skali wielkości, stanowią gleby bielcowe obejmujące 800,63 ha (5,0%) i łącznie 709,96 ha (4,4%). Wśród gleb semihydrogenicznych przeważają gleby gruntowoglejowe rozciągające się na obszarze 436,16 ha (2,7%). Spośród gleb charakterystycznych dla siedlisk bagiennych najczęściej spotykanym typem są gleby murszowe i torfowe występujące odpowiednio na powierzchniach 308,85 ha (1,9%) i 265,72 ha (1,6%). Pozostałe typy gleb i grunty nieklasyfikowane w areale nadleśnictwa zajmują powierzchnię znacznie mniejszą, nieprzekraczającą 1% powierzchni nadleśnictwa.

Ryc. 21. Udział powierzchni [%] dominujących typów gleb w Nadleśnictwie Dojlidy

4.5. Charakterystyka lasów

4.5.1. Typy siedliskowe lasu

Podstawowym warunkiem stworzenia właściwych podstaw do oceny warunków przyrodniczych oraz podejmowania trafnych decyzji ochronnych, hodowlanych i renaturalizacyjnych, jest pełne rozpoznanie wartości przyrodniczych, a w szczególności gleb, siedlisk leśnych i zbiorowisk roślinnych. Prace z tego zakresu wykonano w latach 2005 – 2006 [BULiGL 2006], a uzupełnione zostały pracami fitosocjologicznymi prowadzonymi w latach 2013-2015 [BULiGL 2015]. Zasadniczymi elementami typologicznymi, mającymi wpływ na przestrzenny i ilościowy układ siedlisk, są: rzeźba terenu i utwory geologiczne, typ próchnicy, stosunki wilgotnościowe oraz chemiczne i fizyko-chemiczne właściwości gleb. Z elementami tymi ściśle związana jest szata roślinna, zwłaszcza runo i gatunki lasotwórcze.

Poziom i charakter wody gruntowej był podstawą do wyróżnienia trzech zasadniczych szeregów wilgotnościowych siedlisk: świeżych, wilgotnych, bagiennych i ich wariantów.

Podstawową jednostką klasyfikacyjną siedlisk, jest siedliskowy typ lasu, jako typ ekosystemu leśnego, obejmujący fragmenty lasu o zbliżonej żyzności i zdolności produkcyjnej. W szczegółowym scharakteryzowaniu warunków siedliskowych uwzględniono warianty uwilgotnienia siedlisk, ich rodzaje i stan. Warianty uwilgotnienia siedlisk ustalono na podstawie stopni występowania wody gruntowej (g1-g7) lub opadowo-glejowej (og1-og6). Aktualny stan siedliska, określający aktualny stan żyzności i produktywności siedliska, uwzględnia się w celu wyróżnienia siedlisk odbiegających od stanu naturalnego.

Udział typów siedliskowych lasu nadleśnictwa w ujęciu powierzchniowym i procentowym przedstawiono dalej w formie tabeli oraz wykresów (stan na 1.01.2017 r.). Poniższe zestawienie zawiera dane wynikające z rozliczenia powierzchni w ramach wyłączeń taksacyjnych.

Tabela 20. Zestawienie typów siedliskowych lasu w Nadleśnictwie Dojlidy na powierzchni leśnej zalesionej i niezalesionej

Typy siedliskowe lasu	Obręb				Nadleśnictwo	
	Dojlidy		Katrynka		Pow. ha	Udział %
	Pow. ha	Udział %	Pow. ha	Udział %		
1	2	3	4	5	6	7
Bs	0,42	0,01	-	-	0,42	0,00
Bśw	545,95	6,75	440,59	6,11	986,54	6,45
Bw	-	-	6,82	0,09	6,82	0,04
Bb	6,03	0,07	4,16	0,06	10,19	0,07
BMśw	3417,70	42,23	4662,08	64,64	8079,78	52,79
BMw	137,08	1,69	92,59	1,28	229,67	1,50
BMb	10,08	0,12	3,67	0,05	13,75	0,09
LMśw	2358,65	29,15	1538,74	21,34	3897,39	25,48
LMw	204,40	2,53	61,02	0,85	265,42	1,73
LMb	167,55	2,07	158,31	2,20	325,86	2,13
Lśw	854,23	10,56	92,19	1,28	946,42	6,18
Lw	164,40	2,03	37,82	0,52	202,22	1,32
Ol	180,41	2,23	74,30	1,03	254,71	1,66
OlJ	45,55	0,56	15,24	0,21	60,79	0,40
LŁ	-	-	24,32	0,34	24,32	0,16
Ogółem	8092,45	100,00	7211,85	100,00	15304,30	100,00

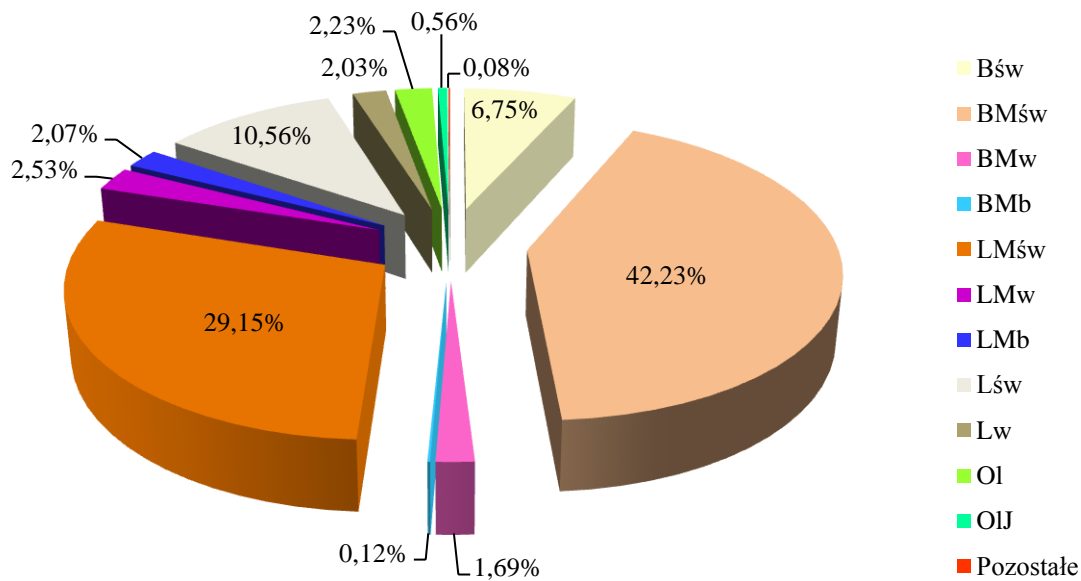
Dominującymi typami siedliskowymi lasu w Nadleśnictwie Dojlidy są: BMśw (52,79%) i LMśw (25,48%), kolejnymi Bśw (6,45%) i Lś (6,18%). Wszystkie pozostałe TSL nie przekraczają udziału 15,55 %. Obręb Dojlidy jest żyzniejszy od Katrynki.

Ze względu na strukturę troficzną siedliska dzielimy na:

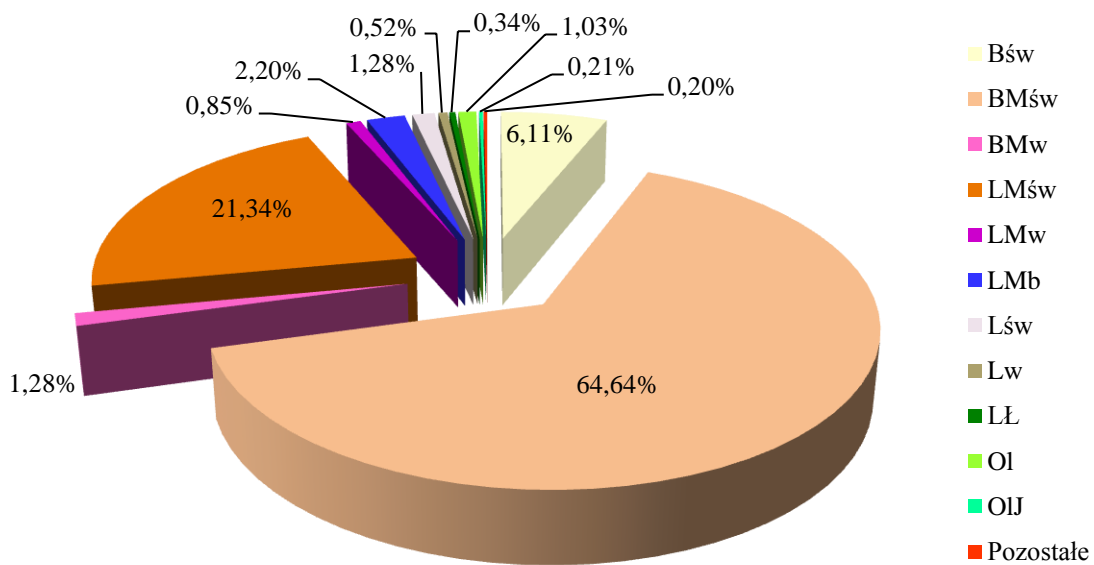
- ✓ bory (Bs, Bśw, Bw, Bb) – 6,56% powierzchni (1003,97 ha),
- ✓ bory mieszane (BMśw, BMw, BMb) – 54,38% powierzchni (8323,20 ha),
- ✓ lasy mieszane (LMśw, LMw, LMb) – 29,34% powierzchni (4488,67 ha),
- ✓ lasy i olsy (Lśw, Lw, Ol, OlJ, LŁ) – 9,72% (1488,46 ha).

Przyjmując za kryterium strukturę wilgotnościową, wyróżniamy:

- ✓ siedliska suche i świeże (Bs, Bśw, BMśw, LMśw, Lśw) – 90,90% powierzchni (13910,55 ha),
- ✓ siedliska wilgotne (Bw, BMw, LMw, Lw) – 4,59% powierzchni (704,13 ha),
- ✓ siedliska bagienne i łęgowe (Bb, BMb, LMb, Ol, OlJ, LŁ) – 4,51 % powierzchni (689,62 ha).

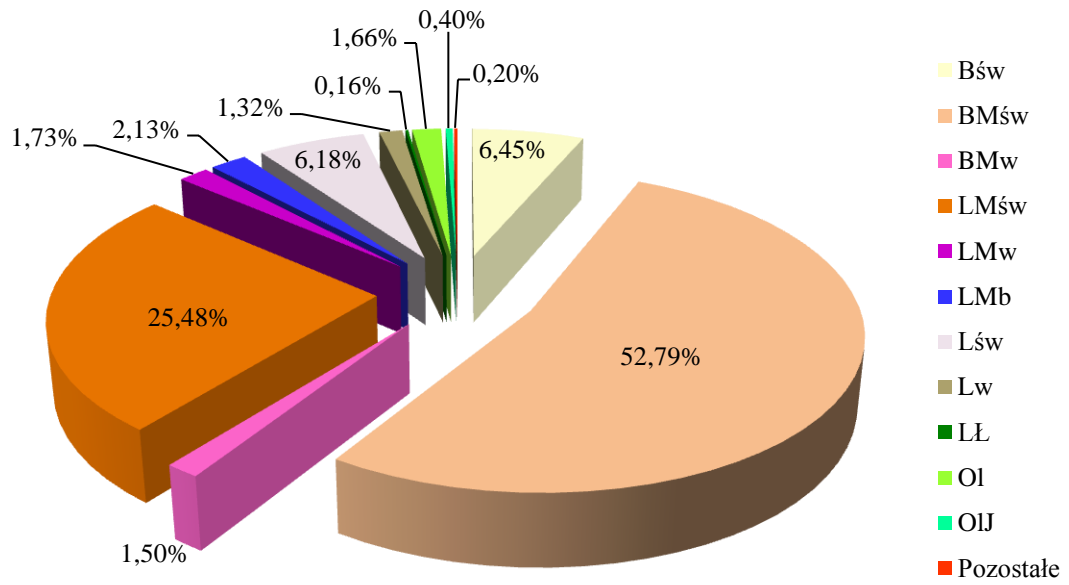

Ryc. 22. Udział procentowy powierzchni siedliskowych typów lasu w obrębie Dojlidy

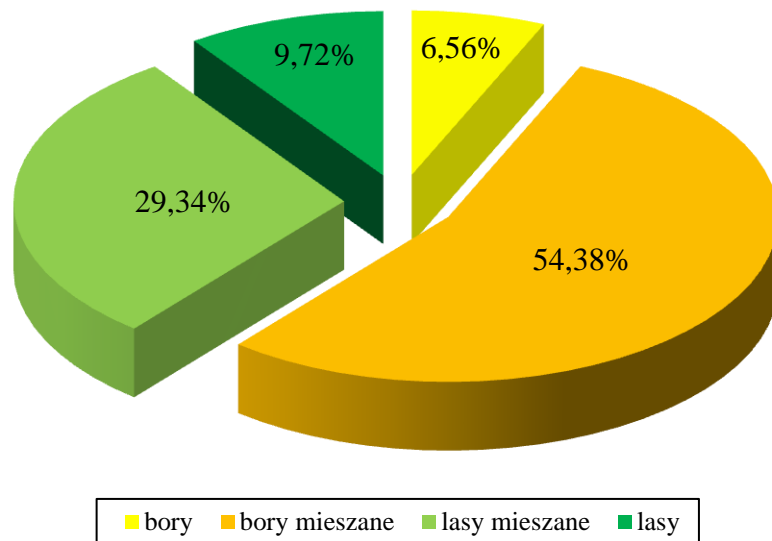

Ryc. 23. Udział procentowy powierzchni siedliskowych typów lasu w obrębie Katryńka

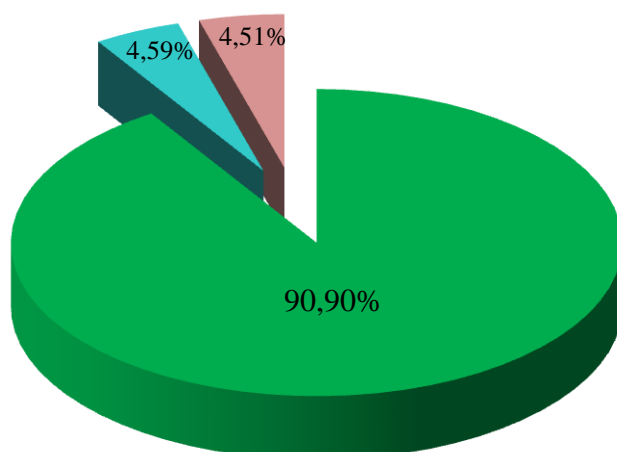

Ryc. 24. Udział procentowy powierzchni siedliskowych typów lasu Nadleśnictwa Dojlidy

Ryc. 25. Struktura % siedlisk wg żyzności w Nadleśnictwie Dojlidy

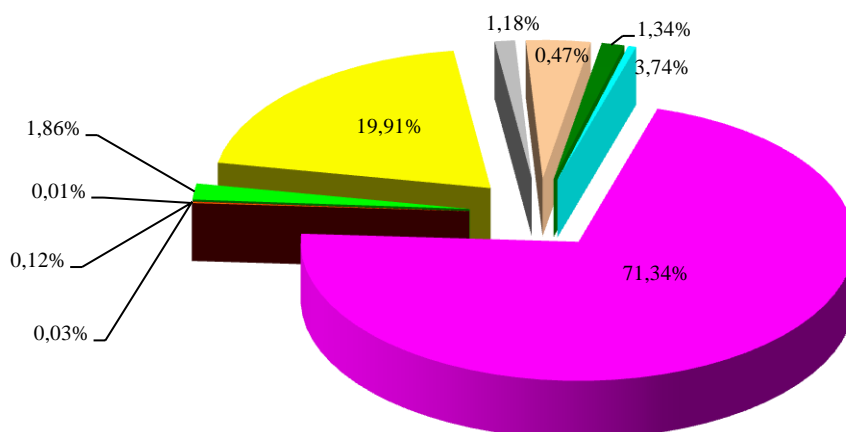
■ siedliska suche i świeże   ■ siedliska wilgotne   ■ siedliska bagienne i łąkowe

Ryc. 26. Struktura % siedlisk wg wilgotności w Nadleśnictwie Dojlidy

4.5.2. Grupy lasu i kategorie ochronności

Tabela 21. Podział powierzchni leśnej Nadleśnictwa Dojlidy wg dominujących funkcji lasu

Kategoria lasów	Obręb						Nadleśnictwo Dojlidy		
	Dojlidy		Katrynka						
	powierzchnia leśna – ha i %								
1	2		3		4				
Rezerваты	196,09	-	2,42	8,39	-	0,12	204,48	-	1,34
Lasy ochronne									
Lasy wodochronne	70,38	-	0,87	1,62	-	0,02	72,00	-	0,47
Lasy glebochronne	2,27	-	0,03	0,00	-	0,00	2,27	-	0,01
Lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody	3954,01	-	48,86	6964,81	-	96,57	10918,82	-	71,34
Lasy stanowiące wyłączone drzewostany nasienne	17,69	-	0,22	0,00	-	0,00	17,69	-	0,12
Lasy na stałych powierzchniach badawczych i doświadczalnych	4,44	-	0,05	0,54	-	0,01	4,98	-	0,03
Lasy położone w granicach administracyjnych miast	2953,53	-	36,50	93,36	-	1,29	3046,89	-	19,91
Lasy mające szczególne znaczenie dla obronności	170,26	-	2,10	10,41	-	0,14	180,67	-	1,18
Lasy stanowiące ostoje zwierząt podl. ochronie gatunkowej	168,30	-	2,08	115,86	-	1,61	284,16	-	1,86
Razem lasy ochronne	7340,88	-	90,71	7186,60	-	99,65	14527,48	-	94,92
Lasy gospodarcze	555,48	-	6,87	16,86	-	0,23	572,34	-	3,74
Ogółem	8092,45	-	100,00	7211,85	-	100,00	15304,30	-	100,00

■ Rezerваты
■ Lasy wodochronne
■ Lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody
■ Lasy glebochronne
■ Lasy stanowiące wyłączone drzewostany nasienne
■ Lasy na stałych powierzchniach badawczych i doświadczalnych
■ Lasy stanowiące ostoje zwierząt podl. ochronie gatunkowej
■ Lasy położone w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych
■ Lasy mające szczególne znaczenie dla obronności i bezpieczeństwa państwa
■ Lasy gospodarcze

Ryc. 27. Podział powierzchni leśnej na kategorie ochronności w Nadleśnictwie Dojlidy

Z powyższego zestawienia wynika, że 94,92% powierzchni lasów Nadleśnictwa Dojlidy stanowią lasy ochronne, których podstawowym celem są funkcje pozaprodukcyjne. Wśród lasów ochronnych największą powierzchnię zajmują lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody (71,34% powierzchni ogólnej lasów). Rezerваты zajmują 1,34% powierzchni leśnej nadleśnictwa.

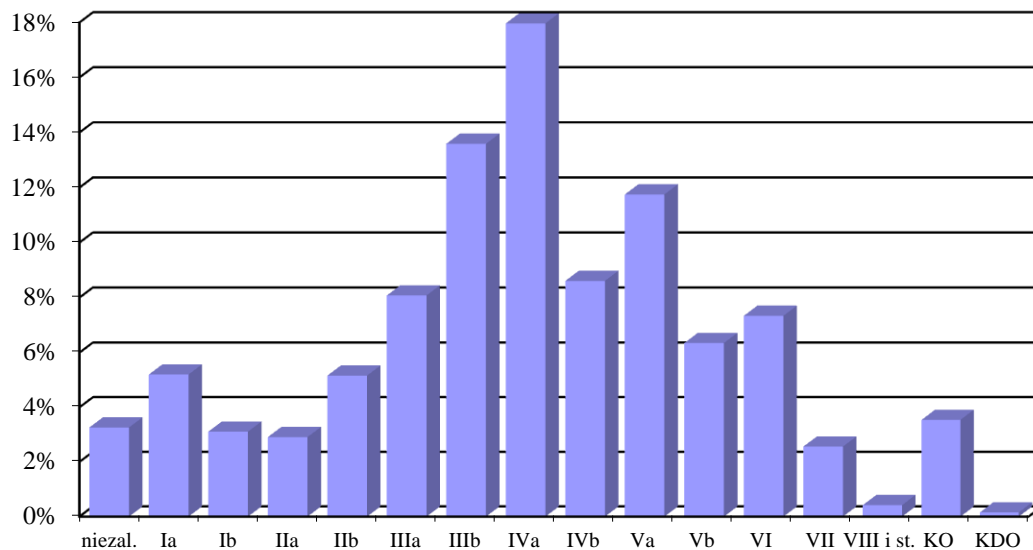
4.5.3. Struktura wiekowa drzewostanów

Podstawowymi jednostkami w analizie struktury wiekowej drzewostanów są klasa i podklasa wieku. Powierzchniowy i miąższościowy udział poszczególnych klas wieku oraz przeciętną zasobność drzewostanów w nadleśnictwie przedstawia poniższe zestawienie i wykresy na następnej stronie (stan na 1.01.2017 r.).

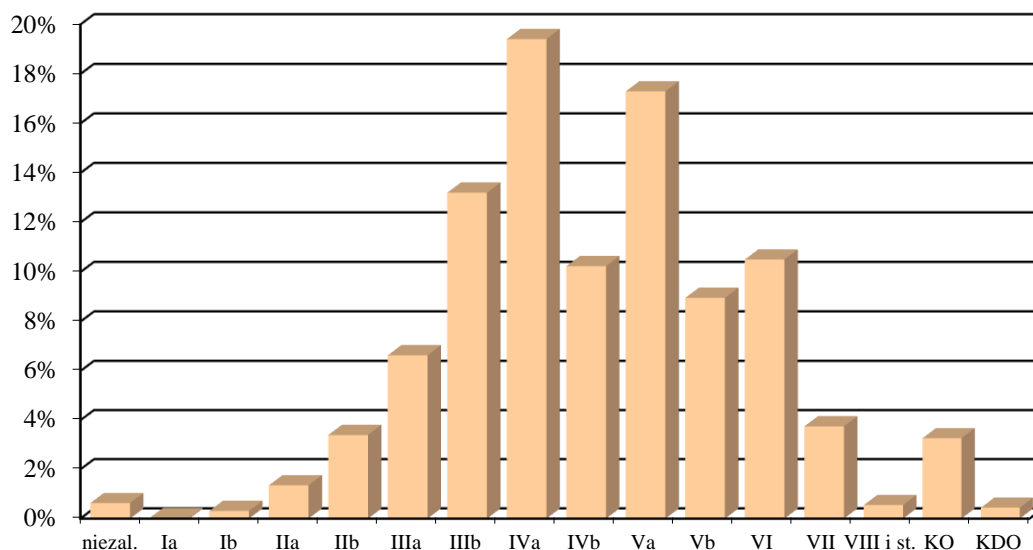
Tabela 22. Udział powierzchniowy i miąższościowy oraz zasobność w klasach i podklasach wieku w Nadleśnictwie Dojlidy

Grupa drzewostanów, klasa wieku	Powierzchnia		Zapas		Zasobność
	[ha]	[%]	[m ³ brutto]	[%]	[m ³ /ha]
1	2	3	4	5	6
płazowiny	58,73	0,38	4845	0,10	82,50
halizny i zręby	343,77	2,25	3637	0,08	10,58
w produkcji ub.	19,39	0,13	370	0,01	19,08
pozostałe	77,11	0,50	3684	0,08	47,78
przestoje	-	-	17298	0,36	-
Ia	795,08	5,20	1415	0,03	1,78
Ib	476,46	3,11	15065	0,31	31,62
IIa	446,02	2,91	64550	1,34	144,72
IIb	788,94	5,16	163290	3,40	206,97
IIIa	1236,83	8,08	319405	6,65	258,24

Grupa drzewostanów, klasa wieku	Powierzchnia		Zapas		Zasobność
	[ha]	[%]	[m ³ brutto]	[%]	[m ³ /ha]
1	2	3	4	5	6
IIIb	2079,25	13,59	635270	13,22	305,53
IVa	2750,34	17,97	934350	19,44	339,72
IVb	1317,38	8,61	494905	10,30	375,67
Va	1797,72	11,75	831290	17,30	462,41
Vb	972,49	6,35	426480	8,87	438,54
VI	1122,75	7,34	514465	10,70	458,22
VII	392,30	2,56	181350	3,77	462,27
VIII i starsze	64,50	0,42	28520	0,59	442,17
KO	541,99	3,54	159315	3,31	293,94
KDO	23,25	0,15	6910	0,14	297,20
Razem	15304,30	100,00	4806414	100,00	314,06

Ryc. 28. Struktura wiekowa drzewostanów według udziału powierzchni leśnej w Nadleśnictwie Dojlidy

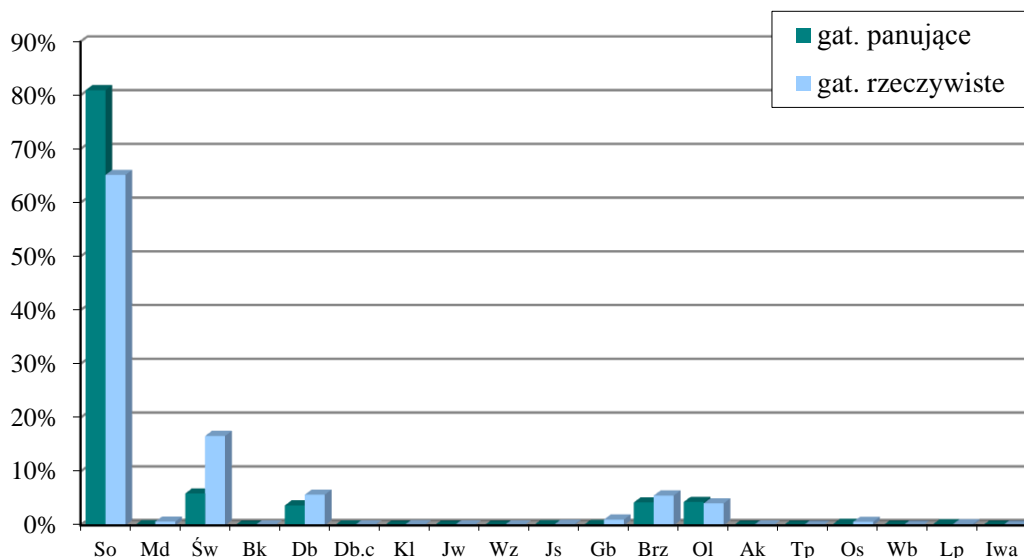
Ryc. 29. Struktura wiekowa drzewostanów według udziału miąższości w Nadleśnictwie Dojlidy

4.5.4. Struktura gatunkowa drzewostanów

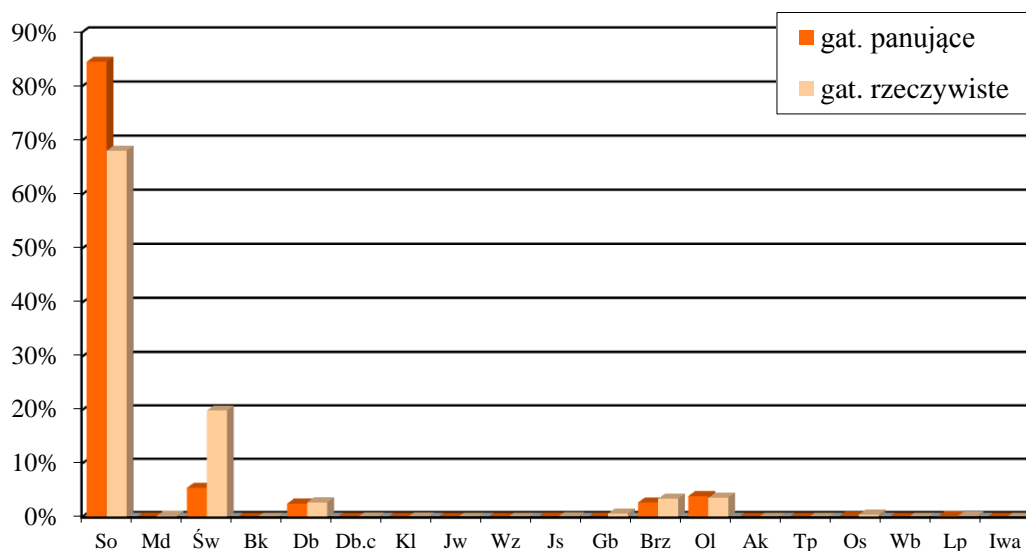
Charakterystykę gatunkowej struktury drzewostanów wykonano na podstawie analizy powierzchniowego i miąższościowego udziału gatunków panujących i rzeczywistych. Poniższe zestawienia przedstawiają powierzchnię i zapas drzewostanów wg gatunków panujących, udział powierzchniowy i miąższościowy wg gatunków rzeczywistych oraz przeciętny zapas w m³/ha grubizny brutto.

Tabela 23. Udział powierzchniowy i miąższościowy oraz zasobność dla gatunków panujących Nadleśnictwie Dojlidy na gruntach leśnych zalesionych (z przestojami)

Gatunek panujący	Powierzchnia		Miąższość		Zasobność
	[ha]	[%]	[m ³ brutto]	[%]	[m ³ /ha]
1	2	3	4	5	6
Sosna	11984,72	80,96	4056061	84,61	338,44
Modrzew	13,85	0,09	2839	0,06	204,98
Świerk	877,03	5,92	264005	5,51	301,02
Dąb	549,81	3,72	123336	2,57	224,32
Dąb czerwony	2,20	0,01	525	0,01	238,64
Jesion	12,83	0,09	2760	0,06	215,12
Grab	15,74	0,11	2470	0,05	156,93
Brzoza	632,78	4,27	133661	2,79	211,23
Olsza	644,31	4,35	190349	3,97	295,43
Akacja	0,63	0,00	27	0,00	42,86
Osika	41,86	0,28	7775	0,16	185,74
Lipa	29,54	0,20	10070	0,21	340,89
Razem	14805,30	100,00	4793878	100,00	323,78

Ryc. 30. Udział powierzchniowy gatunków panujących i rzeczywistych w Nadleśnictwie Dojlidy

Ryc. 31. Udział miąższości gatunków panujących i rzeczywistych w Nadleśnictwie Dojlidy

Tabela 24. Udział powierzchniowy i miąższościowy oraz zasobność dla gatunków rzeczywistych w Nadleśnictwie Dojlidy na gruntach leśnych zalesionych (bez przestoi)

Gatunek rzeczywisty	Powierzchnia		Miąższość		Zasobność
	[ha]	[%]	[m ³ brutto]	[%]	[m ³ /ha]
1	2	3	4	5	6
Sosna	9648,03	65,17	3255640	68,15	337,44
Modrzew	102,33	0,69	13670	0,29	133,59
Świerk	2458,69	16,61	955130	20,00	388,47
Buk	1,06	0,01	365	0,01	344,34
Dąb	844,09	5,70	134360	2,81	159,18
Dąb czerwony	5,06	0,03	840	0,02	166,01
Klon	9,36	0,06	1490	0,03	189,19
Jawor	1,16	0,01	175	0,00	150,86
Wiąz	1,44	0,01	295	0,01	204,86
Jesion	19,10	0,13	4610	0,10	241,36

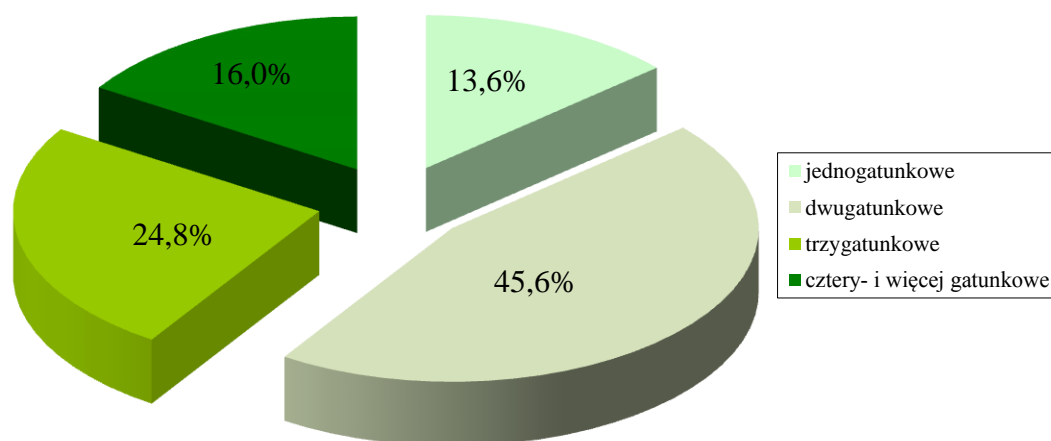
Gatunek rzeczywisty	Powierzchnia		Miąższość		Zasobność
	[ha]	[%]	[m ³ brutto]	[%]	[m ³ /ha]
1	2	3	4	5	6
Grab	160,18	1,08	33755	0,71	210,73
Brzoza	821,36	5,55	167275	3,50	203,66
Olsza	604,14	4,08	175910	3,68	291,17
Akacja	0,76	0,01	90	0,00	118,42
Topola	0,13	0,00	35	0,00	269,23
Osika	95,01	0,64	23710	0,50	249,55
Wierzba	0,14	0,00	30	0,00	214,29
Lipa	33,08	0,22	9190	0,19	277,81
Iwa	0,18	0,00	10	0,00	55,56
Razem	14805,30	100,00	4776580	100,00	322,63

Wykazana miąższość wg gatunków rzeczywistych jest mniejsza, niż miąższość wg gatunków panujących, gdyż tabela instrukcyjna Vb nie ujmuje masy przestoi na gruntach leśnych.

Powyższe dane wskazują na dominację sosny w drzewostanach Nadleśnictwa Dojlidy. Udział świerka wg gatunków rzeczywistych jest znacznie wyższy niż wg gatunków panujących. Wchodzi on w skład wielu drzewostanów, często w formie drugiego piętra lub podrostu o charakterze drugiego piętra.

4.5.5. Bogactwo gatunkowe drzewostanów

Bogactwo gatunkowe drzewostanów nadleśnictwa analizowano pod względem ilości gatunków w składzie górnej warstwy drzewostanu. Wyniki zestawiono w tabeli i na wykresie.

Ryc. 32. Zestawienie powierzchni drzewostanów wg bogactwa gatunkowego w Nadleśnictwie Dojlidy

Z analizy przedstawionych danych wynika, iż w Nadleśnictwie Dojlidy najczęściej jest drzewostanów dwugatunkowych. Najmniejszą powierzchnię zajmują drzewostany jednogatunkowe.

Tabela 25. Bogactwo gatunkowe drzewostanów Nadleśnictwa Dojlidy

Obręb, Nadleśnictwo	Drzewostany	Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		do 40 lat	41-80 lat	pow. 80 lat		
		powierzchnia w ha / m ³				
1	2	3	4	5	6	7
Dojlidy	jednogatunkowe	85,11	1087,04	183,00	1355,15	17,5
		11748	332061	69489	413298	17,7
	dwugatunkowe	176,39	1350,04	1165,35	2691,78	34,7
		27357	420952	499971	948280	40,6
	trzygatunkowe	451,18	1097,41	525,68	2074,27	26,7
		47240	328485	206992	582717	25,0
cztero- i więcej gatunkowe	575,47	619,34	445,85	1640,66	21,1	
	55809	173456	159507	388772	16,7	
Razem	1288,15	4153,83	2319,88	7761,86	100,00	
	142154	1254954	935959	2333067	100,00	
Katrynka	jednogatunkowe	90,75	517,62	46,01	654,38	9,3
		18247	132126	17953	168326	6,7
	dwugatunkowe	283,39	1667,20	2107,81	4058,40	57,6
		57063	617788	1019025	1693876	67,9
	trzygatunkowe	502,73	819,3	274,42	1596,45	22,7
		49270	295241	118492	463003	18,6
cztero- i więcej gatunkowe	341,48	271,56	121,17	734,21	10,4	
	28840	94193	47508	170541	6,8	
Razem	1218,35	3275,68	2549,41	7043,44	100,00	
	153420	1139348	1202978	2495746	100,00	
Nadleśnictwo Dojlidy	jednogatunkowe	175,86	1604,66	229,01	2009,53	13,6
		29995	464187	87442	581624	12,0
	dwugatunkowe	459,78	3017,24	3273,16	6750,18	45,6
		84420	1038740	1518996	2642156	54,7
	trzygatunkowe	953,91	1916,71	800,10	3670,72	24,8
		96510	623726	325484	1045720	21,7
cztero- i więcej gatunkowe	916,95	890,90	567,02	2374,87	16,0	
	84649	267649	207015	559313	11,6	
Razem	2506,5	7429,51	4869,29	14805,3	100,00	
	295574	2394302	2138937	4828813	100,00	

*miąższość w tabeli jest wyższa od rzeczywistej ze względu na sposób w jej wyliczenia przez program „Taksator”

4.5.6. Struktura pionowa drzewostanów

Strukturę pionową analizowano pod względem ilości warstw (pięter) w drzewostanie. W Nadleśnictwie Dojlidy wyróżniono drzewostany: jednopiętrowe, dwupiętrowe oraz drzewostany w klasie odnowienia i klasie do odnowienia. Dane zestawiono w tabeli i na wykresie.

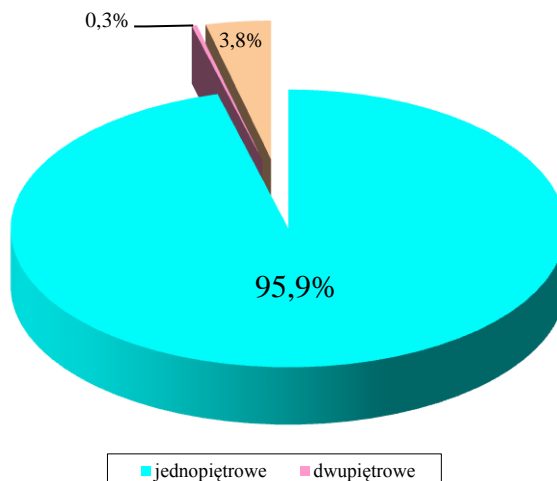
Tabela 26. Podział drzewostanów Nadleśnictwa Dojlidy wg struktury piętrowej

Obręb, Nadleśnictwo	Struktura drzewostanu	powierzchnia [ha] / miąższość [m ³]			Ogółem	Ogółem [%]
		Wiek				
		do 40 lat	41 do 80 lat	pow. 80 lat		
1	2	3	4	5	6	7
Dojlidy	jednopiętrowe	1288,15	4108,12	1943,53	7339,8	94,6
		142155	1245486	825906	2213547	94,9
	dwupiętrowe	0,00	0,00	16,23	16,23	0,2
		0	0	7537	7537	0,3
	KO i KDO	0,00	45,71	360,12	405,83	5,2
		0	9467	102516	111983	4,8
Razem	1288,15	4153,83	2319,88	7761,86	100,00	
	142155	1254953	935959	2333067	100,00	

Obręb, Nadleśnictwo	Struktura drzewostanu	powierzchnia [ha] / miąższość [m ³]				Ogółem [⁶]	Ogółem [%]
		Wiek					
		do 40 lat	41 do 80 lat	pow. 80 lat			
1	2	3	4	5	6	7	
Katrynka	jednopiętrowe	1218,35	3260,09	2374,06	6852,50	97,3	
		153419	1130758	1138886	2423063	97,1	
	dwupiętrowe	0,00	15,59	15,94	31,53	0,4	
		0	8590	9787	18377	0,7	
	KO i KDO	0,00	0,00	159,41	159,41	2,3	
0		0	54305	54305	2,2		
Razem		1218,35	3275,68	2549,41	7043,44	100,00	
		153419	1139348	1202978	2495745	100,00	
Nadleśnictwo Dojlidy	jednopiętrowe	2506,50	7368,21	4317,59	14192,30	95,9	
		295575	2376244	1964792	4636611	96,0	
	dwupiętrowe	0,00	15,59	32,17	47,76	0,3	
		0	8590	17325	25915	0,5	
	KO i KDO	0,00	45,71	519,53	565,24	3,8	
0		9467	156821	166288	3,4		
Razem		2506,50	7429,51	4869,29	14805,30	100,00	
		295575	2394301	2138938	4828814	100,00	

*miąższość w tabeli jest wyższa od rzeczywistej ze względu na sposób w jej wyliczania przez program „Taksator”

Ryc. 33. Struktura drzewostanów w % powierzchni w Nadleśnictwie Dojlidy

4.5.7. Pochodzenie drzewostanów

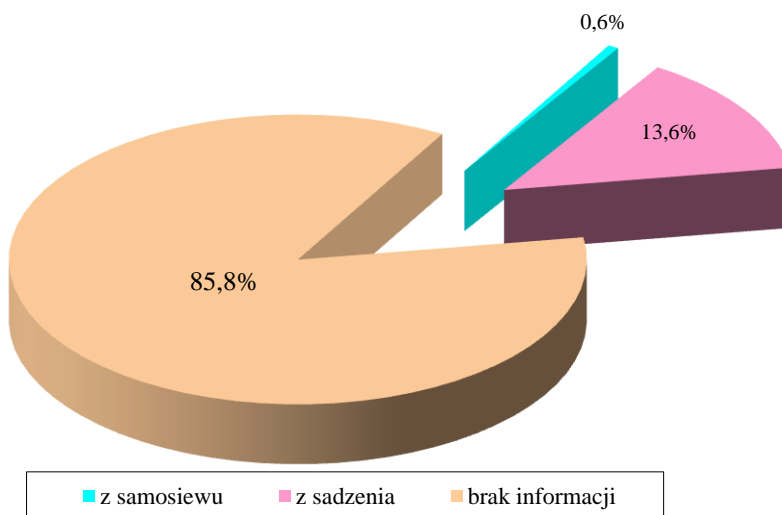
Cecha ta określa, w jaki sposób powstał konkretny drzewostan. Pochodzenie drzewostanów jest dokumentowane od niedawna, dlatego tak duża powierzchnia drzewostanów jest zakwalifikowana do kategorii – brak informacji.

Tabela 27. Zestawienie powierzchni i miąższości według rodzajów i pochodzenia drzewostanów oraz grup wiekowych

Obręb, Nadleśnictwo	Rodzaj i pochodzenie drzewostanów	Jednostka	Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
			<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
			4	5	6		
1	2	3	4	5	6	7	8
Dojlidy	odroślowe	ha	0,75	0,00	0,00	0,75	0,0
		m ³	87	0	0	87	0,0
	z samosiewu	ha	7,17	9,22	14,84	31,23	0,4
		m ³	702	2034	6431	9167	0,4
	z sadzenia	ha	486,34	215,03	1,60	702,97	9,1
		m ³	32999	66001	742	99743	4,3
	brak informacji	ha	793,89	3929,58	2303,44	7026,91	90,5
		m ³	108367	1186919	928785	2224071	95,3
	Razem	ha	1288,15	4153,83	2319,88	7761,86	100,0
		m³	142155	1254954	935958	2333068	100,0

Obręb, Nadleśnictwo	Rodzaj i pochodzenie drzewostanów	Jednostka	Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
			<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
1	2	3	4	5	6	7	8
Katrynka	odroślowe	ha	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
		m ³	0	0	0	0	0,0
	z samosiewu	ha	4,90	20,76	24,17	49,83	0,7
		m ³	370	5844	11467	17681	0,7
	z sadzenia	ha	290,06	646,89	374,59	1311,54	18,6
		m ³	30765	248894	177630	457289	18,3
	brak informacji	ha	923,39	2608,03	2150,65	5682,07	80,7
		m ³	122284	884609	1013882	2020775	81,0
	Razem	ha	1218,35	3275,68	2549,41	7043,44	100,0
		m³	153419	1139347	1202979	2495745	100,0
Nadleśnictwo Dojlidy	odroślowe	ha	0,75	0,00	0,00	0,75	0,0
		m ³	87	0	0	87	0,0
	z samosiewu	ha	12,07	29,98	39,01	81,06	0,6
		m ³	1072	7878	17898	26848	0,6
	z sadzenia	ha	776,4	776,4	776,4	776,4	13,6
		m ³	63764	314895	178372	557032	11,5
	brak informacji	ha	1717,28	6537,61	4454,09	12708,98	85,8
		m ³	230651	2071528	1942667	4244846	87,9
	Ogółem	ha	2506,5	7429,51	4869,29	14805,3	100,0
		m³	295574	2394301	2138937	4828813	100,0

* miąższość i powierzchnia w tabeli jest wyższa od rzeczywistej ze względu na sposób jej wyliczenia przez program Taksator

Ryc. 34. Udział % powierzchni drzewostanów wg pochodzenia w Nadleśnictwie Dojlidy

4.5.8. Sosna supraska – ekotyp sosny zwyczajnej

W skutek specyficznych dla Puszczy Knyszyńskiej warunków klimatycznych i siedliskowych wykształcił się tutaj charakterystyczny ekotyp sosny zwyczajnej zwany sosną supraską lub masztową.

Ekotyp ten odznacza się znacząco wysoką, prostą i dobrze oczyszczoną strzałą oraz bardzo dobrą jakością techniczną. W Puszczy częste są egzemplarze przekraczające 35 m wysokości, o średnicy ponad 90 cm. Pod względem jakości surowca jest jedną z najlepszych w Europie. Przez wieki była ważnym towarem eksportowym do licznych krajów Europy. Od XVI w. spławiano ją rzeką Supraśl do Narwi, a dalej Wisłą do Gdańska. Z racji na szorstkość i brak sęków była wykorzystywana na maszty okrętów, m.in. przez rozbudowujące swe floty Anglię i Hiszpanię (w tym budowę Wielkiej Armady). Stąd wynika jedna z nazw tego ekotypu – sosna masztowa.

W Puszczy Knyszyńskiej częste są stare sosny z umieszczonymi na nich niewielkimi, drewnianymi kapliczkami. Jest to specyficzny dla tych terenów ludowy zwyczaj upamiętnienia członków rodziny, przodków, zaginionych lub przeciw „morowmu powietrzu”. Zgodnie z tradycją drzewo w ten sposób zostaje poświęcone i nie może być ścięte. Drzewa takie nazywane są „Świętymi Sosnami”. Przekazy lokalne mówią o wykorzystywaniu kapliczek jako skrzynki kontaktowe w trakcie Powstania Styczniowego [ŁAZIUK 2008].

5. Walory historyczno-kulturowe

5.1. Rys historyczny

Najstarsze ślady zamieszkiwania ludzi na tych terenach pochodzą sprzed około 10 000 lat i sięgają początków holocenu. Pojawienie się pierwszych grup ludzi wiąże się ściśle z wędrówkami stad reniferów na północ w poszukiwaniu pożywienia. Doliny dużych rzek (Narwi i Biebrzy) stanowiły główne szlaki wędrówek łowców-zbieraczy.

Wyraźne ocieplenie klimatu w okresie atlantyckim miało decydujący wpływ na szerzenie się idei gospodarki wytwórczej opartej na uprawie roli i hodowli. Pierwsi hodowcy w obrębie Puszczy Knyszyńskiej pojawili się około 4 000 lat temu. Około 3 000 lat temu w okolicach Rybnik prowadzono na szeroką skalę górnictwo i przetwórstwo krzemienia.

W pierwszych wiekach naszej ery, na obecnych ziemiach polskich, kształtowały się obszary obejmowane przez poszczególne plemiona. Pomiędzy nimi występują tereny, pozbawione znalezisk archeologicznych, które stanowiły naturalne granice między plemionami. Rejon obecnej Puszczy Knyszyńskiej stanowił właśnie taki pas ziemi niczyjej. Obecność ludzi na tym terenie była jedynie sporadyczna. Stan ten trwał także w czasie kształtowania się państwowości polskiej.

W XIII w. rozpoczęły się w dorzeczu Biebrzy i Narwi długotrwałe i wyniszczające walki o władanie nad tymi terenami. Powtarzające się wzajemne najazdy najpierw Jaćwingów, Prusów, Mazowszan i Rusinów, a następnie Litwinów i Krzyżaków, doprowadziły w ciągu XIII i XIV w. do zniszczenia wcześniejszego osadnictwa na obszarze między Biebrzą, Narwią i Świsłoczą.

Dopiero po unormowaniu się stosunków polsko-litewskich (unia w Krewie – 1385) i powstrzymaniu ekspansji krzyżackiej (bitwa pod Grunwaldem – 1410) następuje tutaj stopniowy rozwój osadnictwa i administracji państwowej. W latach 1469-1476 olbrzymi obszar lasu między Bugiem, a Niemnem podzielono na tak zwane puszcze, podległe poszczególnym zamkom i dworom panującego. Obszar współczesnej Puszczy Knyszyńskiej obejmował wówczas wyróżnione kompleksy Puszczy: Grodzieńskiej, Knyszyńskiej, Błudowskiej i Wołpiańskiej (później Jałowieckiej), z których wydzielono w późniejszym czasie mniejsze kompleksy [SOKÓLSKA 1995]. Na skutek ustanowionej ostatecznie na mocy Unii Lubelskiej (1569) granicy polsko-litewskiej tylko ówczesna Puszcza Knyszyńska znajdowała się na terenie Korony Polskiej, reszta wchodziła w skład Wielkiego Księstwa Litewskiego. Granica Korony i Litwy przebiegała też przez współczesne tereny Nadleśnictwa Dojlidy

Złoty wiek Rzeczypospolitej na tych terenach to w głównej mierze rozwój majątków królewskich i magnackich w Tykocinie, Knyszynie, Białymstoku i Choroszczy. Kres prosperity przyniosły wojny szwedzkie i rosyjskie połowy XVII w. Niemniej w XVIII w.

Białystok stanowił jeden z najważniejszych dworów Rzeczypospolitej i siedzibę Hetmana Wielkiego Koronnego – Jana Klemensa Branickiego (ryc. 35).

Ryc. 35. Pałac Branickich w Białymstoku - widok od strony ogrodów (fot. R. Zarzecki)

Na skutek III rozbioru Polski cała dzisiejsza Puszcza Knyszyńska znalazła się w zaborze pruskim. Władze pruskie utworzyły z Podlasia, Suwalszczyzny, części Mazowsza i powiatu grodzieńskiego nową jednostkę administracyjną - departament białostocki, który wraz z departamentem plockim stanowił Prusy Nowowschodnie.

Po pokoju w Tylży (1807 r.) wschodnia część departamentu białostockiego - granica północna i zachodnia na Biebrzy i Narwi (czyli cała dzisiejsza Puszcza Knyszyńska) - znalazła się w granicach Cesarstwa Rosyjskiego. Z terenów tych utworzono obwód białostocki. Stan ten utrzymał się po kongresie wiedeńskim do w lat czterdziestych XIX w., kiedy to obwód białostocki wcielono do guberni grodzieńskiej. Sytuacja ta trwała do I Wojny Światowej.

Po odzyskaniu niepodległości w 1918 r. cała dzisiejsza Puszcza Knyszyńska znalazła się w granicach województwa białostockiego.

Szczegółowy opis dziejów historycznych ziem nadleśnictwa zawarty jest w Tomie I PUL Opis lasów Nadleśnictwa.

Historia gospodarki leśnej

W latach 1469-1476 olbrzymi obszar lasu między Bugiem, a Niemnem podzielono na tak zwane puszcze, podległe poszczególnym zamkom i dworom panującego. Na skutek ustanowionej ostatecznie na mocy Unii Lubelskiej (1569) granicy polsko-litewskiej tylko ówczesna Puszcza Knyszyńska znajdowała się na terenie Korony Polskiej, reszta (Puszcze: Błudowska, Grodzieńska i Wołpiańska) wchodziły w skład Wielkiego Księstwa Litewskiego.

Teren obecnego obrębu Katryńka w przeważającej części wchodził w XVI w. w skład ówczesnej Puszczy Knyszyńskiej i stanowił dobra królewskie (jego część położona na wschód od rzeki Czarna należała do Puszczy Kryńskiej wyodrębnionej z Puszczy Grodzieńskiej). Puszcza Knyszyńska była ulubionym miejscem łowów króla Zygmunta Augusta, którego letnia rezydencja mieściła się w Knyszynie. W XVII w. ziemie te zostały sprzedane kupcom Orsettim, od których odkupił je Jan Gliński. W 1676 r. sejm zatwierdził wykupienie tych terenów na rzecz Rzeczypospolitej, z zastrzeżeniem, że mają one pozostawać w zarządzie rodziny Glińskich jeszcze przez 8 pokoleń (było to respektowane do 1939 r.).

Znaczna część obecnego obrębu Dojlidy, na południe i zachód od linii Białystok – Dojlidy – Zabłudów, została odlesiona już do końca XV w. Zwarty kompleks leśny leżący na wschód od tej linii należał wówczas do Puszczy Błudowskiej, która już w 1489 r. została nadana przez króla rodowi Chodkiewiczów. Z czasem tereny te przeszły w ręce Radziwiłłów.

W puszczech królewskich początki administracji leśnej wiązały się ze służbą łowiecką. W roku 1559 puszcze podzielone zostały na ostępy łowne, m. in. w Puszczy Knyszyńskiej wydzielono 9 takich ostępów. Do XVI w. puszcza ta była użytkowana prawie wyłącznie jako królewskie tereny łowieckie. Strzegły jej wówczas rozsiane na jej obrzeżach wsie zamieszkałe przez osoczników i strzelców. Z czasem jednak kolejni monarchowie przenieśli swoje polowania do Białowieży, w związku z czym już w XVI w. Puszcza Knyszyńska zaczęła być intensywnie gospodarczo eksploatowana. W tamtym okresie w lasach poza pozyskiwaniem drewna wypalano smołę, dziegieć, potaż i węgiel oraz zajmowano się bartnictwem. Śródleśne łąki były wykorzystywane pod wypas bydła i koni. Użytkowanie lasu nie było ujęte w żadne ramy gospodarcze, pozyskanie prowadzono równocześnie na dużych obszarach puszczańskich stosując selektywną (plądrowniczą) wycinkę najdorodniejszych egzemplarzy określonych gatunków drzew. W dalszym ciągu wykorzystywano również wykarczowane tereny leśne pod osadnictwo i tereny rolnicze. Prowadziło to do dalszego zmniejszenia powierzchni lasów puszczańskich. Eksploatacja puszczy królewskich na Litwie rozpoczęła się natomiast znacznie później. Była ona dodatkowo regulowana przez szereg aktów prawnych. W 1529 roku Zygmunt Stary wydał „Ustawę dzierżawcom...”, w której zastrzegł, że wszystkie produkty eksploatacji lasów są własnością hospodara. Natomiast „Nakaz dzierżawcom i starostom” wydany w 1557 roku przez Zygmunta Augusta przyznaje skarbowi hospodara cały dochód z eksploatacji lasów. Jednak dopiero około połowy XVI wieku, kiedy przemysł drzewny stał się najważniejszym działem gospodarki, wydano tzw. Statuty Litewskie, w których omawiano takie sprawy jak: ustalenie granic puszczy, bartnictwo, rybołówstwo, łowiectwo, ochrona bobrów i sianożęcie leśne (I Statut Litewski). W II Statucie Litewskim wprowadzono szereg sankcji za grabież drewna, czy podpalenie lasu. Sprawy związane z administrowaniem puszczy królewskich na Litwie określił Zygmunt August w dokumencie „Ustawa leśniczym” wydanym w 1568 roku. Najważniejszym urzędem administracyjnym był leśniczy. Do bezpośredniego zarządu puszczą miał on urzędnika zwanego podleśnym. Istniała też służba leśna podległa leśniczemu – osocznicy i strzelcy. Eksploatacji Puszczy sprzyjała obecność na tym terenie spławnych dopływów Wisły, którymi były rzeki: Narew, Supraśl i Sokołda będące wówczas ważnymi arteriami transportowymi. Dzięki nim miejscowe drewno już w XVII w. trafia do Gdańska, gdzie słynie z najwyższej jakości (sosna supraska).

W wyniku wojen z połowy XVII i początków XVIII wieku, a także późniejszych epidemii, omawiane tereny poniosły duże straty ludnościowe. Na pewien czas kolonizacja puszczy została wstrzymana. Proces rozwoju terytorialnego osadnictwa kosztem terenów leśnych zakończył się praktycznie w końcu XVIII wieku.

Po III rozbiorze Polski dawne puszcze królewskie na obszarze dzisiejszej Puszczy Knyszyńskiej znalazły się w zaborze pruskim, stanowiąc tam lasy rządowe. Zostały one podzielone na dwa leśnictwa – Knyszyn i Sokółkę. Po pokoju w Tylży w 1807 r. omawiane tereny znalazły się w granicach Cesarstwa Rosyjskiego. Utworzony wówczas obwód białostocki, w latach 40-tych XIX w. został wcielony do guberni grodzieńskiej. Stan taki trwał do pierwszej wojny światowej.

Lasy rządowe guberni grodzieńskiej były podzielone na leśnictwa, leśnictwa na objazdy (straże), a te na obchody. Na terenie dzisiejszej Puszczy Knyszyńskiej były 3 leśnictwa: Białystok, Sokółka I i Sokółka II. Pierwsze urządzenie tych lasów przeprowadzono, na okres od 1848 do 1858 roku, metodą okresowo-powierzchniową. Utworzono oddziały leśne o powierzchni około 200 ha. Wyróżniono wówczas gospodarstwa: wysokopienne (nasienne) i niskopienne (odroślowe). Ustanowiono obręby: dębowe z 180-letnią, sosnowe z 120-letnią, świerkowe z 100-120-letnią i olszowe z 30-60-letnią kolejną rębą. Następne urządzenie lasów przeprowadzono na okres od 1880 do 1890 roku. W tym okresie zmniejszono powierzchnię oddziałów z 200 na 100 ha. Rozmiar użytkowania wynosił przeciętnie 1 m³/ha rocznie. Użytkowanie lasu prowadzono zrębami zupełnymi w układzie: łącznym (na całych dwustu i stuhektarowych powierzchniach) lub kulisowym (z zastosowaniem zrębów dziesięciohektarowych). W obu przypadkach do naszych czasów dotrwały powstałe wówczas duże obszary, praktycznie jednowiekowych, starych drzewostanów. Odnowienia tych powierzchni dokonane były głównie w sposób naturalny, wykorzystując obsiew z nasieniaków pozostawionych na zrębie w ilości 25-35 sztuk na 1 ha. Uzyskiwano też odnowienie z odrośli (w gospodarstwie odroślowym). Rządziej stosowano odnowienie sztuczne, siewem nasion lub szyszek, czasem również sadzeniem. Niektóre powierzchnie zrębów oddawano na okres 2 do 3 lat pod gospodarkę rolną. Na żyznych i wilgotnych siedliskach stosowano też czasem złożone formy wyrębu i odnowienia lasu (zwane wówczas „rębem ciemnym”), w których wykorzystywano odnowienie naturalne

Początek I wojny światowej i okupację niemiecką lat 1915-18 Puszcza odczuła bardzo dotkliwie. Po zniszczeniach drzewostanów spowodowanych walkami frontowymi, licznymi pożarami, przemarszami wojsk i budową umocnień, nastąpiła trzyletnia, rabunkowa eksploatacja drzewostanów przez okupanta. W 1916 roku celem sprawniejszej eksploatacji lasów wybudowano w Puszczy sieć wąskotorowych kolejek leśnych, o łącznej długości około 158 km. Pozyskane drewno dostarczano nimi do wybudowanych wówczas tartaków w Czarnej Wsi, Czarnym Bloku, Chrabołach, Supraślu i Waliłach. Cięcia wykonywano zakładając wielkopowierzchniowe zręby zupełne zlokalizowane najczęściej w pobliżu szlaków wywozowych. Do 1918 r. zostało wyciętych w ten sposób ponad 18% (około 10 tys. ha) cennych, puszczańskich lasów. Na terenie obecnego Nadleśnictwa Dojlidy eksploatacja dotyczyła głównie obrębu Katryńka, gdzie wycięto wówczas ok. 2000 ha najlepszych drzewostanów.

Po odzyskaniu niepodległości lasy położone na północ od rzeki Supraśl (obecny obręb Katryńka) weszły w skład lasów państwowych, natomiast na południe od niej (obecny obręb

Dojlidy) stanowiły własność prywatną. Lasy państwowe Puszczy podzielono na 9 nadleśnictw stanowiących samodzielne jednostki gospodarcze, terenem obecnego obrębu Katrynka administrowało Nadleśnictwo Knyszyn z siedzibą w Knyszynie. Lasy prywatne natomiast należały zarówno do właścicieli indywidualnych, jak i wchodziły w skład wielkich majątków ziemskich. W okresie międzywojennym Puszcza była w dalszym ciągu intensywnie eksploatowana, dzięki czemu w Białymstoku i jego okolicach intensywnie rozwijał się przemysł drzewny i przetwórstwa drewna.

W latach 1921-31 przeprowadzono w nadleśnictwach puszczańskich najpierw prowizoryczne urządzenie lasów, a później urządzenie definitywne. Przecięto wówczas nowy podział powierzchniowy dzieląc każdy, stary 100 hektarowy oddział na cztery nowe. Utworzono gospodarstwo iglaste z koleją rębny 100 lat i olszowe z koleją rębny 60 lat. Określono też powierzchniowe etaty cięć rębnych oraz przeciętną intensywność trzebieży wynoszącą wtedy 10 m³ z 1 ha powierzchni objętej zabiegiem. Użytkowanie rębne projektowano zrębami zupełnymi o szerokości 50 metrów z nawrotem cięć 3-5 lat. Przyjęto kierunek cięć rębnych ze wschodu na zachód. Okres ten charakteryzuje się także powszechnym wprowadzeniem sztucznych odnowień powierzchni zrębowych. Dokonywano tego sadząc drzewka hodowane w szkółkach leśnych bądź siejąc nasiona zebrane z drzew leśnych. W składzie odnowieniowym drzewostanów preferowano gatunki iglaste, głównie sosnę, co w konsekwencji doprowadziło do zniekształcenia siedlisk żyźniejszych. W lasach prywatnych gospodarka była prowadzona w różny sposób, dodatkowo na ich terenie dopuszczone były świadczenia serwitutowe, takie jak m. in. wypas bydła oraz grabienie ściółki.

W lipcu 1928 r., w drzewostanach puszczańskich, znaczne szkody wyrządził huragan. Były one też cyklicznie nękane przez gradacje kornika drukarza.

II wojna światowa przyniosła omawianym terenom najpierw okupację sowiecką w latach 1939-41 i związaną z nią znaczną dewastację Puszczy. W tym okresie drzewostany plądrowane były zarówno przez okupantów, jak i przez okoliczną ludność, której Sowieci organizowali dni „swobody” w zakresie pozyskania drewna. Osłabione drzewostany były nękane przez szkodniki wtórne (kornika drukarza, szeliniaka, zwójki i pędraki chrabąszczy). Następnie do 1944 r., na omawianych terenach, trwała okupacja niemiecka. Niemcy widzieli w przyszłości tereny te jako swoje, z olbrzymim kompleksem leśnym łączącym Puszcę Białowieską, Knyszyńską i Augustowską, dlatego też gospodarowali w Puszczy oszczędniej. Co ciekawe opierali się o sporządzone przed wojną plany urządzeniowe, a nawet dokonywali ich uaktualnień.

Po wycofaniu Niemców w 1944 roku, na mocy dekretów o nacjonalizacji i reformie rolnej, upaństwowiono zdecydowaną większość lasów na południe od rzeki Supraśli. Po raz pierwszy, w czasach historycznych, nastąpiło całkowite ujednoczenie (przynależność polityczna, typ własności) rozległego kompleksu leśnego, dla którego z czasem upowszechniła się nazwa Puszczy Knyszyńskiej. Do zarządzania lasami w okolicach Białegostoku zostały utworzone nadleśnictwa: Dojlidy, Katrynka (dawniej Białystok) i Knyszyn. W skład Nadleśnictwa Dojlidy weszły przede wszystkim upaństwowione lasy prywatne przejęte w ramach reformy rolnej.

Po II wojnie światowej gospodarka leśna, w latach 1945-1952, oparta była na tzw. przybliżonej tabeli klas wieku. Określono także m. in. dopuszczalny rozmiar użytkowania

i zadania w zakresie odnowień, pielęgnacji i ochrony lasu. W 1952 r. przeprowadzono prowizoryczne urządzenie lasu. Utworzono wówczas trzy gospodarstwa w oparciu o typy siedliskowe lasu (sosnowe, dębowo-świerkowo-sosnowe i olszowe).

W 1964 r. przeprowadzono definitywne urządzenie lasu na okres od 01.10.1963 do 30.11.1973. W poszczególnych nadleśnictwach (obecnych obrębach leśnych) utworzono gospodarstwa: I (lasów krajobrazowych i zieleni wysokiej), II (lasów gospodarczych) i III (lasów nasiennych wraz z otulinami). W tym okresie gospodarczym lasy były nękane przez masowe występowanie patogenów grzybowych, szkodników owadzych i zwierzyny. W Nadleśnictwie Dojlidy poważne szkody wyrządzały opieńka miodowa i kornik drukarz, a w nadleśnictwach: Katryнка i Knyszyn drzewostany były uszkodzane przez osutkę sosnową.

W 1972 roku Decyzją Naczelnego Dyrektora Lasów Państwowych Nr 49 z dnia 30.09.1972 r. z nadleśnictw: Dojlidy, Katryнка i Knyszyn utworzono jedno Nadleśnictwo Dojlidy. W 1973 przeprowadzono w nim I rewizję urządzenia lasu, która planowana była na lata 1973-83, a przeciągnęła się aż do końca 1986 roku. W ciągu tego okresu gospodarczego na omawianym terenie wystąpiło kilka poważnych klęsk żywiołowych. Należały do nich: okiść z 1979 r. oraz wichury z listopada 1981 r. i marca 1983 r. W wyniku tych zdarzeń, przy porządkowaniu sanitarnego stanu lasu, w latach 1980-84, pozyskano ogółem około 300 tys. m³ drewna w postaci złomów i wywrotów. Konieczność usuwania skutków szkód wymusiła wówczas na administracji leśnej nadleśnictwa czasowe odejście od planowego gospodarowania zasobami lasu.

W roku 1986 na powierzchni 123500 ha na omawianym terenie został powołany do życia obszar chronionego krajobrazu. Dwa lata później powstał Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej o powierzchni całkowitej 74447 ha. Objął on swoim zasięgiem część obrębów Dojlidy i Katryнка oraz całość obrębu Knyszyn.

W 1987 roku lasy omawianego obiektu nawiedziła wichura, a w 1994 roku susza. Osłabione w wyniku tych zdarzeń drzewostany były następnie nękane gradacją kornika drukarza w latach 1994-96. W wyniku tych wszystkich zdarzeń pozyskano, w dziesięcioleciu, w cięciach przygodnych prawie 80 tys. m³ drewna (dane dla obrębów Dojlidy i Katryнка). Spowodowało to konieczność zredukowania planowych użytków rębnych oraz trzebieży późnych.

Z dniem 01 marca 1994 r. Nadleśnictwo Dojlidy przekazało obręb Knyszyn do Nadleśnictwa Knyszyn. W 1996 roku niewielkie fragmenty lasu leżące w zachodniej części nadleśnictwa przekazano do nowopowstającego Narwiańskiego Parku Narodowego. Wtedy to właśnie ustaliły się ostatecznie granice zasięgu terytorialnego Nadleśnictwa Dojlidy, które w niezmienionej formie trwają aż do chwili obecnej.

17 czerwca 2016 r. miała miejsce intensywna burza która powaliła ponad 600 tys. m³ drzewostanu w całej Puszczy Knyszyńskiej [ŁAZIUK 2016]. W Nadleśnictwie Dojlidy szkody wynikłe z tej burzy oraz wiatrołomów z przelomu maja i czerwca wyniosły łącznie 130 tys. m³ drzewostanu.

Ryc. 36. Uszkodzenia pohuraganowe w drzewostanach obrębu Katrynka (fot. J. Porowski)

Szczegółowe omówienie minionego okresu gospodarczego, tzn. IV rewizji urzędowania lasu, przedstawiono w części 2 opisanie ogólnego, w dziale „Wyniki analizy gospodarki leśnej w minionym okresie”.

5.2. Obiekty kultury materialnej i budownictwa

Krajobraz kulturowy kształtował się w stosunkowo krótkim czasie i znajdował się w obrębie jednego obszaru historycznego i kulturowego od załazków osadnictwa do chwili obecnej. Przekształcenia krajobrazu, w wyniku presji antropogenicznej, można liczyć od XVI wieku. Specyficzne położenie, późne osadnictwo oraz kolejne niszczące wojny skutkowały niewielką ilością zabytków kultury materialnej w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Dojlidy. Niemniej kilka obiektów jest wyjątkowych na skalę ponadregionalną.

Na szczególną uwagę zasługuje kompleks pałacowo-ogrodowy Branickich w Białymstoku z przełomu XVII i XVIII w. Stanowi on przykład jednej z najlepiej zachowanych rezydencji magnackich na ziemiach dawnej Rzeczypospolitej, określanym mianem „Wersalu Podlasia”. Zbudowany jako murowany zamek, w stylu renesansowo-gotyckim, w końcu XVI w., został kompletnie przebudowany na rezydencję pałacową w stylu późnobarokowym. Nieopodal pałacu znajduje się zespół bazyliki archikatedralnej Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny ze „starym kościółkiem” farnym z końca XVI w. oraz neogotycką katedrą z początku XX w. autorstwa Józefa Dziekońskiego (ryc. 37). Jest to jeden z lepszych przykładów kościołów polskiego stylu narodowego przełomu XIX i XX w. W obszarze Rynku Kościuszki odznaczają się także osiemnastowieczne budynki ratusza, klasztoru i klasztoru sióstr św. Wincentego (szarytek). W głębi ulicy Lipowej znajduje się Sobór św. Mikołaja, stanowiący jeden z niewielu na ziemiach polskich przykładów

klasycystycznej architektury cerkiewnej w Imperium Rosyjskim połowy XIX w. Z kolei białostocki kościół św. Rocha jest jednym z najlepszych przykładów monumentalnej architektury modernistycznej Polski międzywojennej. Z bogatego dziedzictwa żydowskiego Białegostoku pozostało niewiele. Z trzech zachowanych budynków synagog żaden nie posiada już oryginalnych elewacji i wnętrz.

Ryc. 37. Zespół Bazyliki archikatedralnej pw. Wniebowzięcia NMP (fot. R. Zarzecki)

Poza Białymstokiem na terenie nadleśnictwa najczęściej zabytków zachowało się w Choroszczu. Najważniejszym jest zespół parkowo-pałacowy Branickich z połowy XVIII w. Poza tym ciekawe są osiemnastowieczny zespół poklasztorny dominikanów z kościołem św. Jana Chrzciciela i św. Szczepana oraz cerkiew prawosławna pw. Matki Bożej Opiekuńczej z XIX w.

Pozostałe obiekty zabytkowe na obszarze Nadleśnictwa Dojlidy to w głównej mierze obiekty sakralne mniejszej wagi, XIX w. rosyjskie budownictwo wojskowe, kamienice murowane i drewniane przełomu XIX i XX w. oraz drewniana architektura mieszkalna początku XX w. Pełen wykaz zabytków wpisanych do rejestru znajduje się w tabeli poniżej (dane z Narodowego Instytutu Dziedzictwa, stan na 31 marca 2016).

Tabela 28. Rejestr zabytków nieruchomości

Lp	Miejscowość	Powiat	Gmina	Adres	Zabytek	Nr rej.
1	2	3	4	5	6	7
1	Białystok	Białystok	Białystok		teren części miasta XIX/XX w	A-287 z 15.05.1975 oraz A-286 (d. 406) z 1.09.1977
2	Białystok	Białystok	Białystok		rynek wraz z placem przykościelnym, XVIII	A-0189 z 30.06.2008
3	Białystok	Białystok	Białystok	pl. Jana Pawła II, ul. Kościelna 1	zespół kościoła katedralnego, nr rej.: A-192 z 24.01.1957 i z 28.01.1980 : - kościół katedralny pw. Wniebowzięcia NMP, 1900-1906 - d. kościół par., ob. kaplica przy katedrze, 1617-26, poł. XVIII - pozostałości ogrodzenia, mur., z brama, bramka i	A-192 (d. 85 (91), 86 (92)) z 24.21.1957 i (d. 476, 486) z 28.01.1980; A-205 (d. 91 (97)) z 28.02.1957; A-283 z

Lp	Miejscowość	Powiat	Gmina	Adres	Zabytek	Nr rej.
1	2	3	4	5	6	7
					wieżyczka, XVIII/XVIII - mur oporowy i schody od pl. Jana Pawła II, 1938, - plebania, ob. Kuria Arcybiskupia, ul. Kościelna 1, 1759-61, po 1970	23.02.2010
4	Białystok	Białystok	Białystok	ul. św. Andrzeja Boboli nr 49	kościół parafialny p.w. św. Andrzeja Boboli, 1939-67	A-151 z 16.05.2006
5	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Ks. A. Abramowicza	zespół kościoła p.w. św. Rocha - kościół p.w. św. Rocha, 1927-1946 - d. cmentarz przykościelny - ogrodzenie, po 1930 - plebania, 1928-31	A-193 (d. 352) z 12.12.1975
6	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Suchowolca	zespół kościoła par. Niepokalanego Serca Maryi i MB Ostrobramskiej: - kościół parafialny p.w. Niepokalanego Serca Maryi i MB Ostrobramskiej, 1949-1955 - kaplica pw. św. Judy Tadeusza - cmentarz przykościelny - plebana, ul. Dojlidy fabryczne 27, drewn., poł. XIX	A-195 (d. 508) z 14.12.1981 i (d. 787) z 17.05.1994
7	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Rynek Kościuszki 5	dawniej klasztor Sióstr Miłosierdzia i szpital p.w. św. Marcina, budynek murowany dwukondygnacyjny, 1769	A-194 (d. 92) z 28.02.1957
8	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Poleska 42	kaplica parafialna p.w. Świętej Rodziny, drewn., 1955-1957 z plebanią 1881	A-204 (d. 795) z 1.03.1995
9	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Sosnowa37	kaplica prawosławna cmentarna, ob. prawosławna p.w. św. Marii Magdaleny, 2 poł. XIX w.	A-199 z 20.10.1966
10	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Warszawska 46a	kościół ewangelicko-augsburski p.w. św. Jana, ob. kościół rzymskokatolicki parafialny p.w. św. Wojciecha	A-206 (d. 328) z 6.12.1969
11	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Warszawska 46	budynek dawnej plebanii, 1929, 2 poł XIX, 1987-1989	A-206 (d. 525) z 10.12.1982, A-795 z 1.03.1995
12	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Lipowa 15	cerkiew murowana p.w. św. Mikołaja (sobór katedralny), 1846	A-200 (d. 84 (91)) z 28.01.1957
13	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Traugutta 44	cerkiew garnizonowa obecnie kościół p.w. Najświętszego Serca Jezusa, ok 1884, po 1918	A-198 (d. 677) z dn.11.04.1988
14	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Piękna 3	bożnica "Beth Midrasz", k. XIX	A-202 (d. 708) z 27.09.1988
15	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Raginisa	cmentarz farny p.w. Chrystusa Zbawiciela	A-92 (d. 658) z 29.03.1988
16	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Raginisa	kościół cmentarny p.w. Chrystusa Zbawiciela	A-92 (d. 651) z 21.07.1987
17	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Wysockiego 1	cmentarz prawosławny	A-84 (d. 659) z 30.12.1987
18	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Wysockiego	cerkiew cmentarna p.w. Wszystkich Świętych, 4 ćw. XX	A-84 (d. 650) z 3.08.1987
19	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Wasilkowska	część cmentarza ewangelicko-augsburskiego, ob. lapidarium (w granicach ogrodzenia lapidarium), 1865-1946	A-472 z 24.10.2012
20	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Wschodnia	cmentarz Żydowski, K. XIX	A-89 (d. 654) z 30.12.1987
21	Białystok	Białystok	Białystok	ul. 11 Listopada	cmentarz wojskowy, 1920	A-85 (d. 638) z 31.12.1985
22	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Akademicka	park - bulwary im. Mariana Zyndram-Kościałkowskiego, 1934	A-137 (d. 838) z 16.04.1998
23	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Mickiewicza	park Planty, XVIII, 1930	A-137 (d. 424) z 18.12.1986
24	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Branickiego/ Mickiewicza	park Stary, 1895	A-133 (d. 423) z 15.12.1978
25	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Elektryczna 12	dom Ludowy im. Jozefa Piłsudskiego, ob. Teatr Dramatyczny im. Aleksandra Węgierki, 1936-38	A-330 (d. 396) z 14.04.1977
26	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Zwierzyniecka	park Zwierzyniec, ok. 1930	A-138 (d. 569 (369)) z 30.12.1986
27	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Rynek Kościuszki	ratusz, ob. muzeum, 1745-1761	A-233 (d. 161 (167)) z 18.11.1959
28	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Mickiewicza 2-2b, ul. Kilińskiego 1	zespół pałacowo-ogrodowy Branickich	
29	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Mickiewicza 1 / ul. Kilińskiego 1	barokowy pałac d. Branickich ob. siedziba Uniwersytetu Medycznego, XVI, 1691-97, 1720-72, I poł XIX, 1945-62	A-252 (d. 139 (145)) z ,1.12.1958
30	Białystok	Białystok	Białystok		park przy pałacu Branickich, k. XVII, XVIII, 1945-62	A-260 (d. 145 (151)) z dn. 2.12.1958
31	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Mickiewicza 2	d. "Arsenal", budynek 2 kondygnacyjny usytuowany równolegle do lewego skrzydła pałacu Branickich, 1755, po 1945	A-259 (d. 143 (149)) z dn. 2.12.1958
32	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Mickiewicza 2b	d. oranżeria pałacu Branickich, poł. XVIII	A-258 (d. 144 (150)) z dn. 2.12.1958

Lp	Miejscowość	Powiat	Gmina	Adres	Zabytek	Nr rej.
1	2	3	4	5	6	7
33	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Kilińskiego 1	pawilon tokański w zespole pałacowym Branickich, poł XVIII, 1959	A-257 (d. 206) z 20.10.1966
34	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Kilińskiego 1	pawilon włoski w zespole pałacowym Branickich, poł. XVIII, 1959	A-256 (d. 205) z 20.10.1966
35	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Kilińskiego 1	ogrodzenie z bramą wjazdową do pałacu Branickich, poł. XVIII	A-271 (d. 141 (146)) z dn. 2.12.1958
36	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Zamkowa	pawilon (studnia I) wiążąca się z murem okalającym dziedziniec na osi prawego skrzydła pałacu Branickich, poł XVIII, 1957-59	A-255 (d. 141 (147)) z dn. 2.12.1958
37	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Mickiewicza	pawilon (studnia II) wiążąca się z murem okalającym dziedziniec na osi lewego skrzydła pałacu Branickich, poł XVIII, 1957-59	A-254 (d. 142 (148)) z dn. 2.12.1958
38	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Akademicka 26	willa, 1936-37	A-342 z 17.03.2011
39	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Antoniuk Fabryczny 12	dom mieszkalny, dawniej własność fabrykanckiej rodziny Commichau, drewn., k. XIX	A-309 (d. 671) z 24.11.1967
40	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Artyleryjska 9	budynek d. willi fabrykanta Steina, pocz. XX	A-315 (d. 505) z 20.10.1981
41	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Bema nr. 11/1	dom, 1937	A-515 z 15.05.2013
42	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Bema 99	zespół Koszarów Pułku Huzarów, d. koszar Mariampolskiego Pułku Dragonów, ob. Podlaski Oddział Strazy Granicznej, 2 poł. XIX-XX: - wartownia - budynek koszarowy 2, 1887 - budynek koszarowy 3, 1887 - budynek koszarowy 4, 1887 - budynek koszarowy 5, ob. stołówka i kuchnia nieużytkowane w POSG - budynek koszarowy 6, kasyno - budynek koszarowy 7, sztabowy, 1887 - budynek koszarowy 8 - budynek koszarowy 14, ob. magazyn żywnościowy - budynek koszarowy 17, kuźnia, ob. spawalnia i warsztat - budynek koszarowy 19, stajnia, ob. Pralnia Sucha i w części budynek nieużytkowany - budynek koszarowy 20, areszt, ob. magazyn - budynek koszarowy 21, łaźnia, ob. magazyn, 1887 - budynek koszarowy 22, izba chorych	816 z 23.09.1996
43	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Branickiego 1	dom., 1937-39	A-591 z 23.11.2015
44	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Bukowa 4	dom mieszkalny, dom zarządcy f-ki Commichau, drewn., 4 ćw. XIX	A-313 (d. 670) z 1.12.1987
45	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Ciepła 1	dom mieszkalny, k. XIX	A-314 (d. 732) z 11.06.1993
46	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Czackiego 2	dom mieszkalny, poł. XIX	A-280 (d. 710) z 18.11.1988
47	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Dąbrowskiego 14	kamienica z oficynami, k. XIX	A-316 (d. 831) z 23.07.1997
48	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Dąbrowskiego 22	dom, XIX/XX	A-317 (d. 737) z 22.11.1988
49	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Dojlidy Fabryczne 23	zespół pałacowy Hasbacha, XIX/XX - pałac - park	A-134 (d. 507) z 8.12.1981 i (d. 570) z 18.12.1986
50	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Suchowolca	osada mieszkalna, przy fabryce Hasbacha, po 1880: - 8 domów, drewn., nr: 25, 25a, 25 b, 25c, 25d, 25e, 25f, 25g, - 4 budynki gospodarcze	A-134 (d. 648) z 26.06.1987 i z 21.07.2010
51	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Dojlidy Fabryczne 26	zespół pałacowy Lubomirskich (Rüdygierów), po 1856: - pałac - park	A-139 (d. 3) z 2.08.1950
52	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Elektryczna 6	willa, ok. 1930	A-318 (d. 600) z 17.04.1985
53	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Elektryczna 8	kamienica, 1881-84	A-324 z 3.12.2010
54	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Fabryczna 10/1	kamienica, 1871	A-292 (d. 771) z 15.06.1993
55	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Jurowiecka 46	kamienica, 1905	A-351 z 29.04.2011
56	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Grunwaldzka 22	dom, po 1912	A-319 (d. 825) z 5.02.1997
57	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Kawaleryjska 70	zespół koszar 11 Charkowskiego Pułku Ułanów Rosyjskich, później 10 Pułku Ułanów Litewskich, ob. 18 Pułk Rozpoznawczy: - 2 budynki sztabowe (1 i 2), 1891 - 2 budynki administracyjne (3 i 8), 1891 - 2 budynki koszarowe (32 i 33), tzw. szwadrony, drewn., 1891 - 7 budynków gospodarczych (12, 16, 18, 23, 25, 27 i 38), 1891	rej. 806 z 25.10.1995

Lp	Miejscowość	Powiat	Gmina	Adres	Zabytek	Nr rej.
1	2	3	4	5	6	7
					- d. maneż (13), 1891 - d. lazaret (40), ob. sala tradycji, 1891 - budynek koszarowy (21), 1930 - stołówka żołnierska, 1950 - przedszkole garnizonowe, 1953	
58	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Wiadukt 4	cerkiew garnizonowa, ob. kościół rzymskokatolicki parafialny p.w. św. Stanisława Bpa, k. XIX, po 1920	A-197 (d. 652) z 21.07.1987
59	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Kilińskiego 6	pałac gościnny Branickich, 1771, 1947-52	A-214 (d. 1) z 20.01.1953
60	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Kilińskiego 8	kamienica, pocz. XX	A-212 (d. 429) z 15.02.1979
61	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Kilińskiego 10	kamienica, XIX/XX	A-207 (d. 775) z 25.10.1993
62	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Kilińskiego 13	kamienica, 1912	A-208 (d. 836) z 17.11.1997
63	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Kilińskiego 15	kamienica, k. XIX	A-209 (d. 515) z 24.04.1982
64	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Kilińskiego 16	d. Loza Masońska, ob. Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Łukasza Górnickiego, 1803-06	A-210 (d. 93) z 11.03.1957
65	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Kolejowa 1	dworzec d. Kolei Petersbursko-Warszawskiej: - dworzec kolejowy, 1860 - budynek ekspedycji kolejowej, 1890	A-238 (d. 613) z 28.05.1985 i (d. 813) z 31.01.1996
66	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Kopernika 21	zespół więzienia carskiego, ob. arest śledczy: - budynek administracyjny, 1908 - 2 pawilony więzienne, 1908 - budynek gospodarczy, 1908 - ogrodzenie, 1911	A-28 z 29.01.2002
67	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Koszykowa 1	dom drewniany, k. XIX	A-145 z 31.10.2005
68	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Krakowska 1	dom, kamienica Moesa, XIX/XX	A-291 (d. 848) z 20.11.1998
69	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Kraszewskiego 15a	dom, drew., k. XIX	A-264 (d. 773) z 8.09.1989
70	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Lipowa 24	kamienica, XIX/XX	A-244 (d. 512) z 22.12.1981
71	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Lipowa 28	kamienica, po 1890	A-246 (d. 516) z 1982
72	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Lipowa 30	kamienica, XIX/XX	A-247 (d. 621) z 2.10.1986
73	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Lipowa 35	d. zespół pałacowy Nowika, ob. WKU, ok. 1900: - pałac - oficyna - ogrodzenie	475 z 27.11.1979
74	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Lipowa 41 d	d. Żydowska Szkoła Rzemieślnicza, ob. zespół szkół, 1903	A-265 z 17.11.2009
75	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Lipowa 47	kamienica, 1936	A-248 (d. 789) z 23.08.1994
76	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Mazowiecka 35	kamienica, 1863	A-310 z 5.11.2010
77	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Mazowiecka 52	dom, drew. 1937	A-232 z 29.04.2009
78	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Mickiewicza 5	d. Sąd Okręgowy, 1929-33	A-516 z 2013
79	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Mickiewicza 15	dwór (willa fabrykanta), poł. XIX	A-320 (d. 642) z 13.04.1987
80	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Św. Mikołaja 3	kamienica, ob. Arcybiskupia Kuria Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego, k. XIX	A-201 (d. 532) z 22.12.1982
81	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Modlińska 2	dom, 1850	A-321 (d. 523) z 22.08.1984
82	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Modlińska 2/1	hala targowa, 1930	A-362 (d. 703) z 5.12.1988
83	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Nowowarszawska 11	dom, 1932-33	A-322 (d. 748) z 19.06.1991
84	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Nowowarszawska 20	dom, 1910	A-155 z 9.11.2006
85	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Nowy Świat 9	kamienica, ok. 1990	A-323 (d. 519) z 4.05.1982
86	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Ogrodowa 2	kamienica, 1930-1932	A-243 (d. 580) z 30.11.1984
87	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Pałacowa 3	d. szkoła żydowska, 1905	A-364 (d. 643) z 26.01.1988
88	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Parkowa 6	willa zarządcy fabryki włókienniczej Beckera, 1900	A-325 (d. 468) z 14.09.1979
89	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Piłsudskiego 11/1	dawny magazyn wojskowy dla dowództwa i wydziału intendentury 4 Dywizji Kawalerii, 1886	A-141 z 5.10.2005

Lp	Miejscowość	Powiat	Gmina	Adres	Zabytek	Nr rej.
1	2	3	4	5	6	7
90	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Pod Krzywą 11/1	d. młyn, po 1840	A-353 z 27.05.2011
91	Białystok	Białystok	Białystok	ul. św. Rocha 4	dom w zespole zabytkowej zabudowy mieszkalnej, drewn., poł. XIX	571 z 30.04.1984
92	Białystok	Białystok	Białystok	ul. św. Rocha 4a	dom w zespole zabytkowej zabudowy mieszkalnej, k. XIX	571 z 30.04.1984
93	Białystok	Białystok	Białystok	ul. św. Rocha 5	kamienica mieszczańska, k. XIX	783 z 22.02.1994
94	Białystok	Białystok	Białystok	ul. św. Rocha 3	kamienica, dawny Zarząd Fabryki Moesa w Choroszczycy	A-363 (d. 579) z 30.11.1984
95	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Rynek Kościuszki 2	d. szpital, 2 poł. XVIII	A-203 (d. 207) z 20.10.1966
96	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Rynek Kościuszki 4	odwach, obecnie Archiwum Państwowe, XVIII	A-241 (d. 15 (20)) z dn. 17.01.1953
97	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Rynek Kościuszki 7	bank, 1947-50	A-240 (d. 811) z 19.01.1996
98	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Sienkiewicza 4	dom staromiejski murowany (b. kamienica dworska), 1771	A-219 (d. 94 (100)) z dn. 11.03.1957
99	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Sienkiewicza 14	kamienica z oficynami, 1900	A-218 (d. 518) z 4.05.1982
100	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Sienkiewicza 22	kamienica, 1922-25	A-220 (d. 644) z 30.03.1987
101	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Sienkiewicza 40a	kamienica, pocz. XX	A-221 (d. 430) z 15.02.1979
102	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Sienkiewicza 57	d. budynek więzienny, ob. zespół szkół, 1 poł. XIX	A-222 (d. 826) z 23.04.1997
103	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Sienkiewicza 63	kamienica, 4 ćw. XIX	A-223 (d. 839) z 23.04.1998
104	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Sienkiewicza 77	kamienica, po 1880	A-224 (d. 519) z 4.05.1982
105	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Słonimska 15	dom mieszkalny rodziny Zbirohowskich-Kościów, 1910	A-481 z 4.12.2012
106	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Słonimska 31	dom, drewn., 1934	A-334 (d. 735) z 22.05.1990
107	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Słonimska 33	dom, drewn., po 1930	A-335 (d. 729) z 19.03.1991
108	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Sobieskiego 1	dom, ob. dom opieki hospicjalnej, drewn., 2 poł. XIX	A-343 (d. 576) z 21.12.1984
109	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Sobieskiego 12	kamienica, 4 ćw. XIX	A-347 (d. 645) z 13.04.1987
110	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Spółdzielcza 8	kamienica, k. XIX	A-348 (d. 426) z 15.02.1979
111	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Spółdzielcza 10	kamienica, k. XIX	A-349 (d. 427) z 15.02.1979
112	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Staszica 5	dom, drewn., pocz. XX	A-350 (d. 592) z 25.03.1988
113	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Staszica 10	dom, 1906	A-361 (d. 805) z 14.11.1995
114	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Stoleczna 4/2	dom, po 1930	A-353 (d. 723) z 18.05.1990
115	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Świętojańska 1c	dom mieszkalny, ob. hospicjum "Dom Opatrzności Bożej", 1896	A-303 (d. 830) z 15.07.1997
116	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Świętojańska 16	dom, 1927	A-304 (d. 583) z 1.12.1984
117	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Świętojańska 17	dom, drewn., XIX/XX	A-305 (d. 359) z 14.06.1975
118	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Świętojańska 20	dom, 1927	A-306 (d. 582) z 30.11.1984
119	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Świętojańska 22	kamienica, 1936	A-307 (d. 581) z 30.11.1984
120	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Traugutta 3	budynek d. Sztabu koszar 61 Kazańskiego Pułku Piechoty, ob. Białostocki Ośrodek Tańca, 1884	785 z 15.03.1994
121	Białystok	Białystok	Białystok	Pl. Uniwersytecki 1	d. Dom Partii KW PZPR, ob. Uniwersytet w Białymstoku, 1951-52	A-229 (d. 772) z 9.09.1993
122	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Warszawska	zespół urbanistyczno-architektoniczny ul. Warszawskiej, XIX	A-355 z 15.05.1975
123	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Warszawska 1	dom, pocz. XIX	A-156 (d. 151 (157)) z dn. 30.06.1959
124	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Warszawska 2	kamienica, 2 poł. XIX	A-157 (d. 725) z 12.05.1989
125	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Warszawska 2/1	dom, poł. XIX	A-158 (d. 506) z 8.12.1981
126	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Warszawska 3	dom, k. XIX	A-184 (d. 847) z 22.07.1999

Lp	Miejscowość	Powiat	Gmina	Adres	Zabytek	Nr rej.
1	2	3	4	5	6	7
127	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Warszawska 3	strażacka wieża obserwacyjna, 1891	A-185 (d. 793) z 27.01.1995
128	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Warszawska 5	dom, k. XIX	A-183 (d. 726) z 31.05.1989
129	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Warszawska 5a	kamienica, 1894-1900	A-178 (d. 790) z 2.11.1994
130	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Warszawska 5/1	dom, 1835	A-177 (d. 802) z 12.09.1995
131	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Warszawska 7	pałac miejski Trillingów, 1889-99	A-176 (d. 454) z 8.08.1979
132	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Warszawska 7a	dom, pocz. XIX	A-175 (d. 152 (158)) z dn. 30.06.1959
133	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Warszawska 8	szkoła ob. VI LO im. Króla Zygmunta Augusta, poł. XIX	A-174 (d. 444) z 11.04.1979
134	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Warszawska 11	kamienica, ok. 1890	A-173 (d. 511) z 30.12.1981
135	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Warszawska 13	kamienica, XIX/XX	A-171 (d. 832) z dn.25.07.1997
136	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Warszawska 14	Bank Polski, ob. Kredyt Bank, po 1930	A-172 (d. 529) z 15.12.1982
137	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Warszawska 18/1	dom, poł. XIX	A-170 (d. 588) z 14.11.1984
138	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Warszawska 20	kamienica, k. XIX	A-169 (d. 601) z 18.04.1985
139	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Warszawska 25	dom, k. XIX	A-168 (d. 769) z 3.06.1993
140	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Warszawska 27	dom z oficyną, poł. XIX	A-168 (d. 769) z 3.06.1993
141	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Warszawska 29	kamienica Polskiego Czerwonego Krzyża	A-216 z 18.12.2008
142	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Warszawska 30	dom, 1 poł. XIX	A-167 (d. 447) z 16.07.1979
143	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Warszawska 31	dom, 1 poł. XIX	A-165 (d. 563) z 13.04.1981
144	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Warszawska 32	dom, 1 poł. XIX	A-166 (d. 564) z 14.04.1984
145	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Warszawska 36	kamienica, XIX/XX	A-161 (d. 617) z 16.09.1986
146	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Warszawska 37	kamienica Citrona z oficyną oraz ogrodzeniem zel., ob. Muzeum Historyczne, 1900-10	A-164 (d. 414) z 8.04.1978
147	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Warszawska 38	kamienica, XIX/XX	A-162 (d. 618) z 16.09.1986
148	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Warszawska 40	kamienica, XIX/XX	A-163 (d. 615) z 16.09.1986
149	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Warszawska 42	kamienica, XIX/XX	A-141 (d. 616) z 16.09.1986
150	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Warszawska 50	dom, k. XIX	A-159 (d. 371) z 30.12.1975
151	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Warszawska 57	fasada kamienicy, po 1890	757 z 7.09.1993 (fasada)
152	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Warszawska 63	dom, 2 poł. XIX	A-160 (d. 372) z 30.12.1975
153	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Waryńskiego 4	kamienica, k. XIX	A-300 (d. 422) z 10.10.1978
154	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Waryńskiego 7	kamienica, k. XIX	A-301 (d. 562) z 4.04.1984
155	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Waszyngtona5	kamienica, XIX/XX	A-276 (d. 607)z 10. 1985
156	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Waszyngtona 7	kamienica, XIX/XX	608 z 1985
157	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Waszyngtona 9	kamienica, XIX/XX	A-277 (d. 609)z 10. 1985
158	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Waszyngtona 11	kamienica, XIX/XX	A-278 (d. 610)z 10.1985
159	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Wiktorii 14	dom, k. XIX	A-144 z 31.10.2005
160	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Wojskowa 4	kamienica, 1896	736 z 27.12.1991
161	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Wojskowa 5	kamienica, 1895	A-298 (d. 753)z 9.06.1992
162	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Wróbla 4	dom, drew., 1930	A-253 (d. 751)z 27.07.1992
163	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Zamenhofa 19	kamienica, k. XIX	A-297 (d. 428) z

Lp	Miejscowość	Powiat	Gmina	Adres	Zabytek	Nr rej.
1	2	3	4	5	6	7
						15.02.1979
164	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Złota 6	willa, 1928	A-228 (d. 537) z 29.12.1983
165	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Złota 9	dom, drewn., 1934	A-215 z 11.12.2008
166	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Kijowska 1	dawna fabryka, 1930	734 z 14.03.1990
167	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Augustowska 6	Zespół Fabryki Sukna i Kapeluszy Nowik i Synowie, 1900-36: - budynek biurowy - wieża ciśnień	A-308 (d. 693) z 28.11.1989
168	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Mickiewicza 43	d. fabryka Kapeluszy w Zespole Fabryki Włókienniczej "Nowik i Synowie", ob. gimnazjum ss. misjonarek, pocz. XX	A-370 (d) z 24.11.1987
169	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Poleska 85	budynki w d. zespole fabryki Steina, k. XIX: - młyn parowy, ob. sklep i magazyn - budynek magazynowy II	A-4 z 9.11.1999
170	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Świętojańska 15 a	fabryka pluszów Towarzystwa Białostockiej Manufaktury "E. Becker i Spółka", ob. Galeria Alfa	A-374 (d. 361) z 20.06.1975
171	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Świętojańska 15	budynek Zarządu Towarzystwa Białostockiej Manufaktury "E. Becker i Spółka" w Zespole Fabryki Jedwabnych Pluszów, obecnie Fabryka Wyrobów Runowuch "Biruna"	A-371 (d. 362) z 20.06.1975
172	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Włókiennicza 9	zespół d. fabryki Chany Marejn, 1892-19208: - budynek mieszkalno-administracyjny „A” - tkalnia „C” - przędzalnia „D” - kotłownia „E” - zgrzeblarnia „F” - d. pomieszczenie mieszaka „P”	A-375 (d. 623) z dn.31.10.1986 i 11.03.1988
173	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Włókiennicza 7, 7a	zespół d. fabryki Wolfa Zilberblatta, 1892-1910: - budynek mieszkalno-administracyjny „G” - tkalnia „H” - tkalnia „K” - d. przędzalnia „L”	A-376 (d. 624) z dn.11.03.1988 i 31.10.1986
174	Białystok	Białystok	Białystok	ul. Wysockiego 160	wieża ciśnień, 1923-25	A-365 (d. 419) z 29.08.1978
175	Białystok	Białystok	Białystok	Al. Jana Pawła II (szosa Warszawska)	Komora Celna "Domek Napoleona", pocz. XIX	A-281 (d. 16) z 11.11.1952
176	Choroszcz	białostocki	Choroszcz		historyczna część miasta	A-285 (d. 385) z 5.01.1977
177	Choroszcz	białostocki	Choroszcz	ul. 9 Maja	zespół klasztorny dominikanów: - kościół, ob. par. pw. sw. Jana Chrzciciela i Szczepana, 1753-56, 1920, po 1945 - d. klasztor, 1763, XX - kaplica, 1756-59	A-377 (d. 39), A-378 (d. 40) z 22.03.1956; A-379 z 20.10.1966
178	Choroszcz	białostocki	Choroszcz		cerkiew prawosławna, par. pw. MB Opiekuńczej, 3 ćw. XIX	A-380 (d.667) z 12.11.1987
179	Choroszcz	białostocki	Choroszcz	ul. Piaskowa	kaplica cmentarna p.w. Zmartwychwstania Pana Jezusa, 1921	A-396 (d. 694) z 28.03.1988
180	Choroszcz	białostocki	Choroszcz		cmentarz żydowski, pocz. XIX	A-86 (d. 714) z 28.12.1988
181	Choroszcz	białostocki	Choroszcz		zespół pałacowy Branickich: - pałac, 2 poł. XVIII, po 1956 - park, 1725-63, 2 poł. XIX	41 (47) z 22.03.1956, 42 z 26.04.1956 i A-30 z 22.09.2002
182	Choroszcz	białostocki	Choroszcz	ul. Brodowicza 1	zespół Fabryki Sukna i Kortów Moesa, ob. szpital, k. XIX - po 1900: - 12 budynków fabrycznych - wieża ciśnień - brama wjazdowa	521 z 20.07.1984
183	Kruszewo	białostocki	Choroszcz		szkoła podstawowa, 1926	A-6 z 8.12.1999
184	Nowosiółki	białostocki	Choroszcz		wieża ciśnień w zespole podworskim, 4 ćw. XIX	A-390 (d. 688) z 29.03.1988
185	Złotaria	białostocki	Choroszcz		kościół parafialny p.w. św. Józefa, drewn., 1920	A-372 (d.578) z 27.12.1984
186	Żółtki	białostocki	Choroszcz		dawny budynek asesorii straży granicznej, 1807	A-391 (d. 597) z 14.01.1984
187	Dobrzyniewo Kościelne	białostocki	Dobrzyniewo Duże		kościół parafialny p.w. Zwiastowania NMP, 1905-10 - cmentarz kościelny - d. kostnica przy ogrodzeniu	A-368 (d. 460) z 18.08.1979
188	Dobrzyniewo Kościelne	białostocki	Dobrzyniewo Duże		d. cmentarz rzymskokatolicki	A-87 (d. 770) z 11.12.1992
189	Fasty	białostocki	Dobrzyniewo Duże		cerkiew prawosławna parafialna p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego wraz z otaczającym terenem cmentarza przycerkiewnego ogrodzonego płotem żelaznym	A-394 (d. 462) z 20.08.1979 i 538 z 14.09.1983
190	Fasty	białostocki	Dobrzyniewo Duże		cerkiew prawosławna cmentarna p.w. św. Michała Archanioła, drewn., 1893-95, wraz z cmentarzem, poł. XIX	A-70 z 18.12.2003

Lp	Miejscowość	Powiat	Gmina	Adres	Zabytek	Nr rej.
1	2	3	4	5	6	7
191	Pogorzalki	białostocki	Dobrzyniewo Duże	Pogorzalki 111	kaplica przydrożna wraz z ogrodzeniem kamiennym	A-397 (d. 390) z 14.02.1977
192	Pogorzalki	białostocki	Dobrzyniewo Duże	Pogorzalki 111	kapliczka słupowa z ogrodzeniem kamiennym	A-397 (d. 390) z 14.02.1977
193	Bogdanki	białostocki	Juchnowiec Kościelny		wiatrak koźlak, 1922	434 z 20.03.1979
194	Horodniany	białostocki	Juchnowiec Kościelny		zespół dworski, ok 1880: - dwór - park podworski	A-332 (d. 701) z 10.05.1988 i A-332 (d. 686) z 29.12.1987
195	Juchnowiec Kościelny	białostocki	Juchnowiec Kościelny		kościół parafialny p.w. św. Trójcy, 1764, 1906	A-407 (d. 210) z 20.10.1966
196	Juchnowiec Kościelny	białostocki	Juchnowiec Kościelny		cmentarz rzymskokatolicki	A - 88 (d.704) z 28.12.1988
197	Juchnowszczyzna	białostocki	Juchnowiec Kościelny		zespół dworski, XVIII/XIX: - dwór, drewn. - park	A-339 (d. 504) z 15.11.1980
198	Koźany	białostocki	Juchnowiec Kościelny		cerkiew prawosławna p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego drewn. z ogrodzeniem mur. z bramą, 1833	A-144 z 14.12.2005
199	Lewickie	białostocki	Juchnowiec Kościelny		klasykistyczny dwór murowany (ruina), XVIII/XIX	56 (62) z 27.07.1956
200	Lewicke	białostocki	Juchnowiec Kościelny		park dworski	393 z 25.02.1977
201	Niewodnica Nargilewska	białostocki	Juchnowiec Kościelny		zespół dworski: - dwór (ruina), 1906 - park, XVIII-XIX	A-360 (d. 641) z 13.04.1987 i z dn. 29.03.1988
202	Sobolewo	białostocki	Supraśl		park dworski, 2 poł. XIX	573 z 15.03.1984
203	Suraż	białostocki	Suraż		układ przestrzenny miasta, XV-XVI	A-337 (d. 464) z dn.16.01.1980
204	Suraż	białostocki	Suraż		cmentarz rzymskokatolicki	A-337 (d. 464) z dn.16.01.1980
205	Suraż	białostocki	Suraż		cmentarz prawosławny	A-337 (d. 464) z dn.16.01.1980
206	Suraż	białostocki	Suraż	Zakościelna 2	kościół parafialny p.w. Bożego Ciała, 1874-76	A-251 z 7.10.2009
207	Zawyki	białostocki	Suraż		kapliczka "Ze źródelkiem", drewn., 2 poł. XVIII	A-451 (d. 697) z 26.04.1988
208	Zawyki	białostocki	Suraż	Zawyki 122	kaplica cmentarna pw. Imienia Maryi, na dawnym cmentarzu unickim, drewn., 2 poł. XVIII-XIX,	A-452 (d. 698) z 26.04.1988
209	Baciuły	białostocki	Turośń Kościelna		kapliczka greko- katolicka, ob. prawosławna p.w. św. Barbary, k. XVIII	A-453 (d. 536) z 25.08.1983
210	Niewodnica Kościelna	białostocki	Turośń Kościelna		kościół parafialny p.w. Antoniego Padewskiego, 1884-89	A-373 (d. 758) z 7.10.1993
211	Topilec	białostocki	Turośń Kościelna		cerkiew parafialna p.w. św. Mikołaja Cudotwórcy, 2 poł XIX, wraz z cmentarzem przycerkiewnym	A-91 (d. 368) z 23.10.1973
212	Turośń Dolna	białostocki	Turośń Kościelna		wiatrak koźlak	436 z 20.03.1979
213	Turośń Kościelna	białostocki	Turośń Kościelna		zespół kościoła par.: - kościół pw. Świętej Trójcy, 1778-83, XIX - dzwonnica, XIX - cmentarz grzebalny (nieczynny), ob. kościelny - ogrodzenie z bramą żeliwną, XIX	A-95 (d.799) z 21.07.1995
214	Turośń Kościelna	białostocki	Turośń Kościelna		pawilon dworski, XVIII	A-454 (d.55) z 27.07.1956
215	Wasilków	białostocki	Wasilków		kościół par. pw. Przemienienia Pańskiego (na terenie cmentarza), 1880-83	666 z 11.11.1987
216	Wasilków	białostocki	Wasilków		cerkiew prawosławna par. pw. sw.sw. Apostołów. Piotra i Pawła, 1853, wraz z dzwonnica-bramą	778 z 19.11.1993
217	Wasilków	białostocki	Wasilków	ul. Rabezyńskiego	cmentarz rzymskokatolicki, k. XIX	A-31 z 24.09.2002
218	Białostoczek	białostocki	Zabludów		park dworski z aleją dojazdową, 2 poł. XIX	683 z 29.03.1988
219	Bogdaniec	białostocki	Zabludów		zespół dworski, 2 poł. XIX - dwór - spichrz - park	817 z 7.08.1996

5.3. Zabytki archeologiczne

Dosyć bogata w zabytki archeologiczne jest południowo-wschodnia część nadleśnictwa. Związane jest to z rzeką Narew która od starożytności pełniła funkcję transportową oraz jak wszystkie rzeki stanowiła bazę żywieniową. Najlepiej zachowane

i przebadane jest wczesnośredniowieczne grodzisko z Suraża zwane Górą Królowej Bony. Brak natomiast zabytków archeologicznych z obszaru puszczańskiego nadleśnictwa. Wykaz zabytków archeologicznych w granicach administracyjnych nadleśnictwa umieszczono w tabeli poniżej.

Tabela 29. Rejestr zabytków archeologicznych

Miejscowość	Obiekt	Nr Rejestru	Data wpisu	Gmina	Powiat	Nr decyzji
1	2	3	4	5	6	7
Rybaki	osada z epoki kamienia	C-77	08.11.1994 r.	Dobrzyniewo Duże	białostocki	535-1/22/94
Rostoły	kurhan	C-66	03.12.1973 r.	Juchnowiec Kościelny	białostocki	670-1/46/73
Zajączki	grodzisko wczesnośredniowieczne zw. „Zamczysko”	C-69	30.11.1970 r.	Juchnowiec Kościelny	białostocki	670-1/32/70
Zawyki	grodzisko wczesnośredniowieczne zw. "Ostrówek"	C-59	11.12.1972 r.	Suraż	białostocki	670-1/53/72 i 670-1/54/72
Zawyki	cmentarzisko kurhanowe (2 kurhany i przestrzeń międzykurhanowa)	C-63	19.11.2004 r.	Suraż	białostocki	RZ-444-7/RS/04
Zawyki	cmentarzisko kurhanowe (8 kurhanów i przestrzeń międzykurhanowa)	C-65	21.12.2014 r.	Suraż	białostocki	RZ-444-10/RS/04
Doktorce	kurhan wczesnośredniowieczny	C-79	11.12.1972 r.	Suraż	białostocki	670-1/51/72
Doktorce	kurhan wczesnośredniowieczny	C-78	11.12.1972 r.	Suraż	białostocki	670-1/52/72
Doktorce	cmentarzisko kurhanowe składające się z 2 kurhanów z okresu pradziejowego	C-82	25.11.2005 r.	Suraż	białostocki	RZ-444-5/RS/05
Doktorce	cmentarzisko kurhanowe składające się z 5 kurhanów z okresu pradziejowego	C-83	25.11.2005 r.	Suraż	białostocki	RZ-444-8/RS/05
Suraż	grodzisko wczesnośredniowieczne	C-71	08.10.1964 r.	Suraż	białostocki	KL III-1/7/1964
Średzińskie	kurhan zw. "Góry"	C-75	30.11.1970 r.	Suraż	białostocki	670-1/31/70

Na gruntach Nadleśnictwa Dojlidy znajduje jeden z kurhanów z cmentarzyska (stanowsko nr 37) z okresu wczesnego średniowiecza. Stanowisko składa się z 8 kurhanów i przestrzeni międzykurhanowej. Kurhany w postaci kopców ziemnych są różnej wielkości, o kształtach w przybliżeniu kolistych, wyniesione nad poziom gruntu ok. 30-80 cm. Stanowisko to zlokalizowane jest w miejscowości Zawyki, gm. Suraż na dz. nr geod.: 342/1, 438/2, 437, 343/1 (oddz. 240Ao obrębu Dojlidy). Obszar, decyzją Podlaskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z dnia 21 grudnia 2004 roku, wpisano do rejestru zabytków archeologicznych województwa podlaskiego pod nr rejestru C-65.

5.4. Mogiły i miejsca pamięci narodowej

Na terenie Nadleśnictwa Dojlidy znajdują się mogiły, miejsca straceń i krzyże upamiętniające tragiczne wydarzenia z okresu I i II Wojny Światowej i powstań narodowych oraz obiekty historyczne.

Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Dojlidy stwierdzono dwa miejsca pamięci - cmentarze z okresu II wojny światowej (tab. 30)

Tabela 30. Miejsca historyczne i kulturowe

Lp.	L-ctwo	oddz.	Przedmiot ochrony
1	2	3	4
Obręb Dojlidy			
1	Majówka	170b	Cmentarz ofiar hitlerowskich najeźdźców. Spoczywają tu prochy tysięcy obywateli polski zamordowanych w latach 1941-1943
2	Solnicki Las	146c	Cmentarz żołnierzy Armii Czerwonej

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Dojlidy znajduje się także wiele miejsc pamięci narodowej. Są to m.in.:

- Cmentarz w Lesie Pietrasze. Spoczywają tu zwłoki ok. 5 tys. Żydów zamordowanych przez Niemców w dniach 3 i 12 lipca 1941 r. oraz ok. 100 Polaków i Białorusinów zamordowanych w późniejszym okresie. Pomiędzy mogiłami obelisk oraz krzyż drewniany;
- Cmentarz ofiar hitleryzmu w Grabówce, gdzie w 9 zbiorowych mogiłach spoczywa 16000 osób zamordowanych w latach 1941-1944. W pobliżu pomnik „W hołdzie ofiarom hitlerowskiego ludobójstwa” ufundowany przez społeczność powiatu białostockiego w 1973 r.;
- W parku przy ul. Żabiej złożone są prochy ok. 3500 Żydów pomordowanych przez hitlerowców w akcjach eksterminacji oraz poległych w getcie białostockim. W pobliżu znajduje się mogiła Powstańców getta białostockiego poległych w walce w dniach 16-25 sierpnia 1943 roku;
- Ok. 2 km na północ od wsi Nowosiółki, w Lesie Nowosiółki miejsce straceń ok. 4000 Polaków, Żydów i Białorusinów zamordowanych przez hitlerowców w latach 1941-1944. Wśród rozstrzelanych byli m. in. pacjenci szpitala psychiatrycznego w Choroszcy. Na miejscu straceń pomnik z 1969 r.;
- Cmentarz Ofiar Faszyzmu w Lesie Bacieczki, gdzie rozstrzelano ok. 3000 osób w latach 1941-1943;
- Przy wyjściu z parku pałacowego na Planty w kierunku ul. M.C. Skłodowskiej pomnik Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie odsłonięty w 1989 r.;
- W Parku Zwierzynieckim pomnik upamiętniający żołnierzy 42-go pp. poległych w wojnie z bolszewikami w 1920 r. Pomnik został wystawiony w 1930 r., zniszczony przez okupantów sowieckich, odbudowany w 1997 r.;
- W Parku Zwierzynieckim cmentarz wojskowy. Spoczywają tu żołnierze polscy polegli w czasie wojny polsko-bolszewickiej w latach 1919-1920 oraz w czasie II wojny światowej i zmarli tragicznie w latach powojennych, a także żołnierze Armii Czerwonej polegli w latach 1944-1950. W centralnej części cmentarza stoi obelisk wzniesiony w 1932 r.;
- Pomnik Bohaterów Ziemi Białostockiej (Park Centralny) wzniesiony w 1975 r.;
- Pomnik Obrońców Białegostoku (al. Jana Pawła II) upamiętniający obronę miasta z 13-15 września 1939 r., wzniesiony został w 1973 r.;
- W centrum Białegostoku pomnik-kopuła upamiętniająca spalenie przez Niemców, 27 czerwca 1941 r., Wielkiej Synagogi wraz z uwięzionymi w niej 2000 Żydów;

- Pomnik Ofiar Zbrodni Komunistycznych dokonanych w latach 1944-1947 w Lesie Zwierzynieckim w Białymstoku, odsłonięty w październiku 2014 r.;
- Pomnik prawosławnych mieszkańców Białostoczczyzny zabitych i zaginionych w latach 1939-1956 na terenie prawosławnej parafii Św. Ducha w Białymstoku;
- Wieś Żółtki przy szosie drewniany krzyż z 1920 r. oraz pomnik poległych za ojczyznę w latach 1918-1920 z figurą Matki Bożej. Pierwotnie był to pomnik carski z 1855 r. upamiętniający potyczkę z okresu powstania listopadowego, która miała miejsce w dniu 21 maja 1831 r. Tablica z napisem na pomniku upamiętnia również obronę odcinka Żółtki z 12-14 września 1939 r.;
- W Choroszcy przy Rynku 11 Listopada stoi Pomnik Niepodległości z 1934 r.;
- Przy szosie Białystok-Kruszewo (koło Zastawia) na skraju lasu „Szubienica” – miejsce straceń powstańców 1863 r. z Choroszcy i okolic. W 1984 r. poświęcono tu symboliczną mogiłę, a w 1989 r. odsłonięto okazały pomnik;
- W Choroszcy na skwerku przed szpitalem pomnik „Bohaterom II wojny światowej”, dawniej „Ofiarom faszyzmu” z 1984 r. oraz krzyż z tablicą przedstawiającą wygląd dawnej kirchy, a później kościoła rozebranego w latach 1962-1963;
- W Szyszkowiznie obok Choroszcy cmentarz wojenny żołnierzy poległych 25 sierpnia 1915 r., pochowano na nim 56 Niemców, 4 Rosjan i 2 Polaków;

Ryc. 38. Mogiła i tablicą upamiętniająca rozstrzelanie przez Niemców 76 osób pomiędzy Juraszkami a Lubejkami (fot. R. Zarzecki)

- Na cmentarzu w Choroszcy przy ul. Żółtkowskiej w masowych grobach pochowanych jest ok. 8,5 tys. jeńców wojennych – żołnierzy radzieckich, belgijskich, francuskich, holenderskich, włoskich z obozu w Choroszcy z lat 1941-1944. W 1984

- r. Towarzystwo Przyjaciół Choroszczy wykonało symboliczną mogiłę-pomnik ku czci zamordowanych;
- Cmentarz, w lesie przy drodze pomiędzy wsiami Juraszki-Lubejki, z mogiłą i tablicą upamiętniającą rozstrzelanie przez Niemców 76 osób różnej narodowości w latach 1941-1944 (ryc. 38);
  - Miejsce straceń zwane „Małym Katyniem” położone w lesie przy drodze pomiędzy Turością Kościelną a Borowskimi Gzikami;
  - Pomnik Powstańców 1683 r. w Surażu – upamiętniający potyczkę w nocy z 22 na 23 stycznia pomiędzy partią Zameczka-Cichockiego a oddziałem rosyjskim;
  - Cmentarz ofiar potyczki pomiędzy wojskami rosyjskimi a niemieckimi w 1915 r. w Topilcu;
  - Pomnik pamięci żołnierzy 26 pp. LWP w Niewodnicy Kościelnej.

6. Zagrożenia środowiska przyrodniczego

Trwałość ekosystemów zależy m.in. od możliwości ograniczenia czynników niszczących, będących ubocznym skutkiem działalności człowieka. Równocześnie środowisko przyrodnicze podlega naturalnym przeobrażeniom, na które wpływ mają czynniki klimatyczne, glebowe oraz interakcje między organizmami.

6.1. Środowisko przyrodnicze i oddziaływanie na nie człowieka

Środowisko przyrodnicze jest miejscem przenikania się litosfery, atmosfery, hydrosfery i biosfery, a jednocześnie miejscem zachodzenia wszystkich procesów geograficznych. Składa się z następujących komponentów: budowy geologicznej, rzeźby terenu, klimatu, stosunków wodnych, gleby, szaty roślinnej i świata zwierzęcego. Stanowi złożony efekt oddziaływania różnorodnych sił przyrody i podlega stale ewolucyjnym zmianom. Na skutek błędów w gospodarowaniu i rabunkowej eksploatacji zasobów naturalnych środowisko przyrodnicze jest współcześnie w wielu miejscach zdegradowane lub silnie zagrożone degradacją. Niekiedy zawęża się pojęcie środowiska przyrodniczego do jego części naturalnej, rozpatrując ją z wyłączeniem oddziaływania człowieka.

Pierwotnymi przyczynami obniżenia naturalnej odporności ekosystemów leśnych są przekształcenia, jakim uległy one na skutek nieprawidłowego gospodarowania. Głównym niekorzystnym czynnikiem, wprowadzonym przez człowieka, jest uproszczenie i niedostosowanie składu gatunkowego drzewostanów do siedliska. Nieprzestrzeganie regionalizacji przyrodniczo-leśnej w obrocie nasionami, spowodowało powstawanie drzewostanów nieprzystosowanych do lokalnych warunków klimatycznych. W takiej sytuacji nastąpił znaczny wzrost podatności lasów na szkodliwy wpływ czynników antropogenicznych, biotycznych i abiotycznych, powodujących zjawiska chorobowe o charakterze łańcuchowym.

Czynniki antropogeniczne są zwykle początkowym stadium procesów chorobowych. Drzewostany poddane długotrwałemu oddziaływaniu zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego i wód są narażone na poważne uszkodzenia ze strony owadów, grzybów patogenicznych czy niekorzystnych czynników atmosferycznych.

6.2. Czynniki wpływające na trwałość ekosystemów leśnych

O trwałości ekosystemów leśnych lub o ich zagrożeniu decydują następujące grupy czynników:

- czynniki naturalne – endogeniczne, np. naturalne procesy sukcesyjne wywołane i zachodzące w środowiskach leśnych, tendencje rozwojowe drzewostanów, efekty wzajemnego oddziaływania organizmów leśnych,
- czynniki naturalne – egzogeniczne, obejmujące efekty zmian makroklimatu i krajobrazu, zachodzące bez wpływu człowieka,
- czynniki paraendogeniczne, obejmujące wszelkie presje na środowisko leśne wywołane gospodarczą działalnością człowieka w ekosystemach i fizjocenozach leśnych, np. dokonywanie przez człowieka niewłaściwych zmian składu gatunkowego drzewostanów przez wprowadzanie gatunków drzew nieodpowiednich dla danego siedliskowego typu lasu, niewłaściwy pod względem genetycznym dobór nasion lub sadzonek drzew, błędne zabiegi pielęgnacyjne w różnych fazach rozwojowych lasu lub ich brak,
- czynniki antropogenezogeniczne, obejmujące wszelkie formy presji wywieranej przez człowieka na środowisko leśne, nie wiążące się z zadaniami gospodarki leśnej, np. wpływ przemysłowych zanieczyszczeń powietrza na lasy, pożary leśne, odwodnienie i zawodnienie terenów leśnych, nadmierna penetracja lasów w celach turystycznych i rekreacyjnych.

Wymienione grupy czynników (stresorów), bądź poszczególne czynniki, oddziałują na ekosystemy leśne z różnym nasileniem, zależnym nie tylko od wartości bezwzględnej stresora, ale i od podatności na niego ekosystemu leśnego, związanej ze stopniem jego naturalności. Wszystkie grupy czynników, w swoim oddziaływaniu na las, są przeważnie wzajemnie powiązane i mają określoną hierarchię oraz zakres występowania.

Kombinacja różnego rodzaju zanieczyszczeń powietrza, kwaśne deszcze, predyspozycje chorobowe drzewostanów, warunki pogodowe (długotrwałe susze), obniżenie poziomu wód gruntowych oraz gradacje owadów i grzybów, decydują o rozszerzeniu się szkód w lasach. Znajduje to również swoje odbicie w coraz ostrożniejszym traktowaniu związków siarki, azotu i innych szkodliwych pierwiastków, jako jedyne go bezpośredniego czynnika sprawczego chorowania i zamierania lasów, a wskazywaniu na wpływ zmian klimatu oraz przenawożenia azotem, jako głównych czynników środowiskowych decydujących o przyszłości lasów.

6.3. Rodzaje zagrożeń

Trwałość ekosystemów leśnych zależy m.in. od ilości i rozmieszczenia lasów oraz od możliwości ograniczenia czynników niszczących, będących ubocznym skutkiem działalności gospodarczej w środowisku leśnym lub poza nim. Równocześnie lasy podlegają naturalnym przeobrażeniom sukcesyjnym i rozwojowym, które zależą od czynników klimatycznych, glebowych lub następują w wyniku bezpośrednich zależności między organizmami leśnymi.

Główne czynniki zagrożenia środowiska leśnego:

- antropogeniczne – powstają w wyniku działalności człowieka, która przynosi szkody w lasach,
- abiotyczne (fizyczne) – powstają w wyniku oddziaływania na las warunków przyrody nieożywionej,

- biotyczne – powstają w wyniku procesów życiowych grzybów i zwierząt.

Czynniki antropogeniczne:

- zanieczyszczenia powietrza (energetyka, gospodarka komunalna, transport),
- zanieczyszczenia wód i gleb (przemysł, gospodarka komunalna, rolnictwo),
- przekształcanie powierzchni ziemi (inwestycje, górnictwo),
- struktura drzewostanów (dominacja gatunków iglastych, drzewostany iglaste na siedliskach lasowych),
- pożary lasu,
- szkodnictwo leśne (bezprawne korzystanie z lasu, kłusownictwo, kradzieże i niszczenie mienia),
- niewłaściwe zabiegi hodowlano-ochronne (schematyczne postępowanie, nadmierne użytkowanie, zaniechanie pielęgnacji).

Czynniki abiotyczne:

- czynniki atmosferyczne: anomalie pogodowe (ciepłe zimy, niskie temperatury, późne przymrozki, upalne lata, obfity śnieg i szadź, huragany), czynniki termiczno – wilgotnościowe (niedobór wilgoci, powodzie), wiatr (dominujący kierunek, huragany),
- właściwości gleby: wilgotnościowe (niski poziom wód gruntowych), żyznościowe (gleby piaszczyste, gleby porolne),
- warunki fizjograficzne (warunki górskie).

Czynniki biotyczne:

- szkodniki owadzie (pierwotne, wtórne),
- grzybowe choroby infekcyjne (liści i pędów, pni, korzeni),
- nadmierne występowanie roślinożernych ssaków.

6.4. Zagrożenia antropogeniczne

6.4.1. Zanieczyszczenia powietrza

Emisja zanieczyszczeń do powietrza

Ocenę zanieczyszczeń powietrza przeprowadza się w oparciu o *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu* (Dz. U. 2012 poz. 1031) oraz *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 września 2012 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu* (Dz. U. 2012 poz. 1032).

Głównymi źródłami zanieczyszczeń powietrza na przedmiotowym terenie są ciepłownie miejskie, lokalne oraz rozproszone źródła emisji z sektora komunalno – bytowego, z kotłowni indywidualnych oraz emisje komunikacyjne związane z ruchem pojazdów głównie tranzytowymi drogami krajowymi nr 8, 19 i 65. Do substancji mających największy udział w emisji zanieczyszczeń, pochodzących głównie ze spalania energetycznego węgla, oleju opałowego, gazu ziemnego i drewna należą: dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla i pyły.

Zarówno w powiecie białostockim jak i mieście Białystok emisja zanieczyszczeń do powietrza znacząco spadała w latach 2007-2010 [WIOŚ w BIAŁYMSTOKU 2015, 2016a].

Związane to było zapewne ze stopniowym przystosowaniem gospodarki do norm unijnych jak też spadkiem produkcji po kryzysie ekonomicznym 2008 r. i zamknięciem części przedsiębiorstw. Niemniej lata 2012-13 wyznaczają początek odwrócenia trendu i ponowny wzrost emisji zanieczyszczeń. Widoczne jest to zwłaszcza w przypadku znacznego wzrostu emisji zanieczyszczeń gazowych w powiecie białostockim – z niecałych 20 tys. w 2012 do prawie 250 tys. ton w 2013 r. Tak wysoka wartość powodowana jest głównie znacznym wzrostem emisji CO₂ [WIOŚ w BIAŁYMSTOKU 2015]. Niemniej zarówno w Białymstoku jak i poza nim nie stwierdzono w 2015 r. przekroczenia norm zarówno tlenków siarki jak i azotu. Przekroczeniu uległy zaś wartości benzo[a]pirenów Białymstoku oraz większych miastach [WIOŚ w BIAŁYMSTOKU 2016b].

Także emisja zanieczyszczeń pyłowych po znacznym spadkach w latach 2007-10, utrzymuje się na niezmiennym poziomie w Białymstoku, zaś w powiecie białostockim wzrasta [WIOŚ w BIAŁYMSTOKU 2015, 2016a]. W aglomeracji białostockiej w 2015 r. wartość średniodobowa pyłu zawieszonego PM₁₀ była przekraczana 46 krotnie [WIOŚ w BIAŁYMSTOKU 2016b].

Istotnym z punktu widzenia leśnictwa wskaźnikiem czystości powietrza jest poziom ozonu. W 2015 r. stwierdzono przekroczenia poziomów celów długoterminowych dla tego wskaźnika [WIOŚ w BIAŁYMSTOKU 2016b].

Biorąc pod uwagę powyższe analizy należy stwierdzić, że zanieczyszczenia powietrza mogą nieznacznie negatywnie oddziaływać na środowisko leśne na obszarze Nadleśnictwa Dojlidy. Zwiększone oddziaływanie może wstępować w najbliższym sąsiedztwie Miasta Białegostoku, zwłaszcza jego największych emiterów (Elektrociepłowni Białystok i Ciepłowni Zachód).

6.4.2. Zanieczyszczenia wód

Do zanieczyszczeń wód i gleb na terenie nadleśnictwa przyczyniają się przede wszystkim ścieki odprowadzane z terenów miejskich i wiejskich oraz chemizacja rolnictwa.

Wody powierzchniowe

Ocenę jakości wód powierzchniowych, przeprowadza się w oparciu o *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2016 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych* (Dz. U. 2016 poz. 1187). Ocenie dla wyznaczonych JCWP – Jednolitych Części Wód Powierzchniowych w latach 2010-13 podlegał stan ekologiczny i chemiczny, ich wypadowa (stan wód) oraz wrażliwość na eutrofizację i zanieczyszczenia azotowe [WIOŚ w BIAŁYMSTOKU 2015]. W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa przeprowadzono badania JCWP następujących rzek i ich odcinków:

Narew od Orlanki do Lizy:

- ocena stanu ekologicznego – wody zakwalifikowano do III klasy – stan umiarkowany. O klasyfikacji zdecydował wskaźnik biologiczny: makrofity;
- ocena stanu chemicznego – wskazała stan dobry;
- stan wód – oceniono jako zły;

- ocena w obszarach chronionych wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych wykazała, iż JCWP jest wrażliwa na eutrofizację komunalną.

Liza:

- ocena stanu ekologicznego – wody zakwalifikowano do III klasy – stan umiarkowany. O klasyfikacji zdecydowało przekroczenie wartości dopuszczalnej stężenia ogólnego węgla organicznego (OWO), ChZT-Mn, ChZT-Cr i antymonu;
- ocena stanu chemicznego – wskazała stan dobry;
- stan wód – oceniono jako zły;
- ocena w obszarach chronionych wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych wykazała, iż JCWP jest wrażliwa na eutrofizację komunalną;
- ocena spełnienia wymogów dla obszarów chronionych narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych wykazała, iż jcwsp spełnia warunki kryterialne.

Narew od Lizy do Biebrzy:

- ocena stanu ekologicznego – wody zakwalifikowano do IV klasy – stan słaby. O klasyfikacji zdecydował wskaźnik biologiczny: makrobezkręgowce bentosowe (indeks MMI) i ichtiofauna;
- ocena stanu chemicznego – wskazała stan dobry;
- stan wód – oceniono jako zły;
- ocena przydatności do bytowania ryb wykazała, iż wody spełniają warunki przydatności do bytowania ryb w warunkach naturalnych;
- ocena w obszarach chronionych wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych wykazała, iż JCWP jest wrażliwa na eutrofizację komunalną.

Turośnianka

- ocena stanu ekologicznego – wody zakwalifikowano do III klasy – stan umiarkowany. O klasyfikacji zdecydował wskaźnik biologiczny: fitobentos (wskaźnik okrzemkowy IO) oraz przekroczenie wartości dopuszczalnej stężenia ChZT-Cr, zasadowości ogólnej, fosforanów i fenoli lotnych;
- ocena stanu chemicznego – wskazała stan dobry;
- stan wód – oceniono jako zły;
- ocena w obszarach chronionych wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych wykazała, iż JCWP jest wrażliwa na eutrofizację komunalną.

Czaplinianka

- Ocena stanu ekologicznego – wody zakwalifikowano do III klasy – stan umiarkowany. O klasyfikacji zdecydowało przekroczenie wartości dopuszczalnej stężenia ChZT-Mn i ChZT-Cr;
- ocena stanu chemicznego – wskazała stan poniżej dobrego ze względu na ponadnormatywne stężenie ftalanu di(2-etyloheksyl) (DEHP), benzo(b)fluorantenu i benzo(k)fluorantenu oraz benzo(g,h,i)perylenu i indeno(1,2,3-cd)pirenu;

- ocena w obszarach chronionych wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych wykazała, iż JCWP nie jest wrażliwa na eutrofizację komunalną.

Horodnianka

- ocena stanu ekologicznego – wody zakwalifikowano do IV klasy – stan słaby. O klasyfikacji zdecydował wskaźnik biologiczny: makrobezkręgowce bentosowe (indeks MMI) oraz przekroczenie wartości dopuszczalnej stężenia BZT5, OWO, azotu amonowego, azotu Kjeldahla, fosforanów, fosforu ogólnego;
- ocena stanu chemicznego – wskazała stan poniżej dobrego ze względu na stężenie ftalanu di(2-etyloheksyl) (DEHP);
- stan wód – oceniono jako zły;
- ocena w obszarach chronionych wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych wykazała, iż JCWP jest wrażliwa na eutrofizację komunalną;
- ocena przydatności do bytowania ryb wykazała, iż wody nie spełniają kryteriów bytowania ryb w warunkach naturalnych.

Supraśl od Pilnicy do ujścia

- ocena stanu ekologicznego – wody zakwalifikowano do II klasy – stan dobry;
- ocena stanu chemicznego – wskazała stan dobry;
- stan wód – oceniono jako dobry;
- ocena przydatności wody do zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia. Punkt pomiarowy leży w strefie ochronnej ujęcia powierzchniowego wody pitnej dla Białegostoku. Jakość wody odpowiadała kryteriom kategorii A3 (woda wymagająca wysokosprawnego uzdatniania fizycznego i chemicznego). Na taką klasyfikację wpłynęły wartości: ogólnego węgla organicznego, barwy, fenoli lotnych (indeks fenolowy) oraz bakterii grupy Coli. Pozostałe parametry spełniały wymogi kategorii A1 lub A2. Wysokie stężenia ogólnego węgla organicznego można wiązać z obecnością znacznej ilości materii organicznej w wodzie. Jej źródłem jest podłoże bagienno-torfowe części zlewni Supraśli w rejonie Michałowo-Gródek, z którego wymywane są duże ilości materii organicznej, w tym związków humusowych.

Czarna

- ocena stanu ekologicznego – wody zakwalifikowano do III klasy – stan umiarkowany. O klasyfikacji zdecydowało przekroczenie wartości dopuszczalnej stężenia fosforanów PO₄;
- stan wód – oceniono jako zły;
- ocena w obszarach chronionych wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych wykazała, iż JCWP jest wrażliwa na eutrofizację komunalną.

Biała

- ocena stanu ekologicznego – wody zakwalifikowano do V klasy – potencjał zły. O klasyfikacji zdecydował wskaźnik biologiczny: makrobezkręgowce bentosowe

(indeks MMI) oraz przekroczenie wartości dopuszczalnej stężenia azotu Kjeldahla, azotu azotanowego, azotu ogólnego, fosforanów, fosforu ogólnego.

- ocena stanu chemicznego – wskazała stan poniżej dobrego ze względu na ponadnormatywne stężenie benzo(g,h,i)peryleny i indeno(1,2,3-cd)pirenu.
- stan wód – oceniono jako zły;
- ocena w obszarach chronionych wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych wykazała, iż JCWP jest wrażliwa na eutrofizację komunalną.

Wody podziemne

Podstawą oceny stanu chemicznego wód podziemnych od roku 2016 jest *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 grudnia 2015 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych* (Dz. U. 2016 poz. 85), ponieważ jednak ostatnie badania były przeprowadzone w 2012 r. więc posiłkowano się *Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2008 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych* (Dz. U. 2008 Nr 143 poz. 896).

Monitoring jakości wód podziemnych prowadzi Państwowy Instytut Geologiczny w sieci piezometrów obejmujących wszystkie JCWPd (Jednolite Części Wód Podziemnych). Klasyfikacja obejmuje pięć klas jakości wód podziemnych (od I do V). W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa ostatnie badania prowadzone były w 2012 roku w Białymstoku i Wasilkowie.

Ocena wód podziemnych pod względem parametrów fizykochemicznych w piezometrach zarówno w Białymstoku jak i Wasilkowie wykazała wody III klasy – zadowalające, ze względu na podwyższoną temperaturę i obniżoną zawartość tlenu rozpuszczonego.

6.4.3. Zanieczyszczenia gruntów

Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. 2013 poz.21) określa zasady postępowania z odpadami w sposób zapewniający ochronę życia i zdrowia ludzi oraz ochronę środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, a w szczególności zasady zapobiegania powstawaniu odpadów lub ograniczania ilości odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko, a także odzysku lub unieszkodliwiania odpadów.

Odpady przemysłowe

Największe ilości odpadów przemysłowych na terenie województwa podlaskiego powstają w rolnictwie, sadownictwie, hodowli, rybołówstwie, leśnictwie oraz przetwórstwie żywności. Kolejne pozycje w ich wytwarzaniu zajmują odpady nieorganiczne z procesów termicznych, odpady z przetwórstwa drewna, odpady z procesów neutralizacji odpadów i oczyszczania ścieków oraz odpady z budownictwa.

Ilość odpadów przemysłowych wytworzonych na terenie powiatu białostockiego w 2013 r. wyniosła 30,8 tys. ton, zaś na terenie Miasta Białegostoku 108,6 tys. ton w 2014 [WIOŚ w BIAŁYMSTOKU 2015, 2016a]. W obu przypadkach wartości spadły w latach 2008-09. Szczególnie widocznie jest to w przypadku powiatu białostockiego, w którym w 2007 roku wyprodukowano 314,0 tys. ton zaś w 2008 tylko 43,2 tys. ton odpadów przemysłowych. W samym Białymstoku z 177,2 tys. ton w 2008 r. spadła produkcja do 122,2 tys. ton

w 2009 r. Było to spowodowane prawdopodobnie kryzysem gospodarczym. Niemniej obecnie nie są zauważalne większe wzrosty produkcji odpadów przemysłowych.

Odpady komunalne

Głównymi źródłami odpadów komunalnych są gospodarstwa domowe oraz obiekty handlowo usługowe, szkoły, przedszkola, obiekty turystyczne i targowiska.

W latach 2005-2013 roczna ilość zebranych odpadów komunalnych na terenie powiatu białostockiego podlegała nieznacznym wahaniom i kształtowała się na poziomie ok. 27 tys. ton [WIOŚ BIAŁYMSTOKU 2015], zaś na terenie samego miasta w 2014 zebrano niecałe 70 tys. ton co oznacza utrzymanie trendu spadkowego zapoczątkowanego w 2010 roku kiedy to ilość odpadów drastycznie zmalała w porównaniu z 90-120 tys. ton w latach 2005-2009 [WIOŚ w BIAŁYMSTOKU 2016a]. W 2014 r. zebrano odpowiednio 188 kg odpadów z powiatu oraz 234,2 kg z miasta, w przeliczeniu na mieszkańca w skali roku.

W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa położone są dwa czynne składowiska odpadów, w tym jedno składowisko odpadów komunalnych: Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych w Hryniewiczach oraz składowisko odpadów paleniskowych w Sowlanach. Zamknięte składowisko znajduje się w Suraziu. W 2016 r. w Białymstoku rozpoczął działalność Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych z instalacją spalania odpadów. Obsługuje on Białystok oraz 9 okolicznych gmin.

Spośród wymienionych powyżej składowisk, jedynie w Suraziu nie uwiadcza się ujemny wpływ na wody gruntowe. Z przeprowadzonych w 2014 r. badań odcieków wynika, że w Hryniewiczach wartości węgla organicznego oraz przewodności elektrolitycznej mieściły się w obrębie V klasy jakości wody. W Sowlanach na odpływie wód podziemnych zaobserwowano wartości boru w V klasie jakości [WIOŚ w BIAŁYMSTOKU 2015].

Wpływ oficjalnych składowisk na środowisko obszaru należy uznać za niewielki. Za pewne zagrożenie, w szczególności w odniesieniu dla lasów, należy zaś przyjąć powstawanie tzw. dzikich wysypisk. Powstają głównie w żwirowniach, gliniarkach i nieużytkach. Takie nielegalne miejsca składowania, jeśli pojawią się na terenie nadleśnictwa, powinny być jak najszybciej uprzątanie, gdyż stanowią bezpośrednie zagrożenie dla środowiska.

6.4.4. Hałas

Podstawowym technicznym wskaźnikiem oceny poziomu hałasu w środowisku lub ogólnej oceny stanu klimatu akustycznego jest równoważny poziom dźwięku wyrażany w decybelach (dB). Hałas pochodzenia antropogenicznego, występujący w środowisku zewnętrznym, można podzielić na dwie podstawowe kategorie: hałas komunikacyjny (drogowy, kolejowy, lotniczy) i hałas przemysłowy.

Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku, zależne od sposobu zagospodarowania i funkcji urbanistycznej terenu oraz od pory dnia i nocy określa *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 1 października 2012 roku zmieniające rozporządzenie w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku* (Dz. U. 2012 poz. 1109).

Hałas komunikacyjny

Hałas komunikacyjny jest obecnie najpowszechniejszym i najbardziej uciążliwym źródłem hałasu. Przez omawiany teren przebiegają drogi krajowe nr 8, 19 i 65 oraz drogi wojewódzkie nr 669, 675, 676, 678 i 682.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami Miasto Białystok podlega opracowaniu map akustycznych. Analiza map wykazała iż najistotniejszym czynnikiem wpływającym na klimat akustyczny w mieście jest właśnie ruch drogowy. Stanowi on jedyny czynnik powodujący przekroczenie norm hałasu. Wielkości przekroczeń na ok. 80% powierzchni terenów o ponadnormatywnym hałasie wynoszą w od 0 do 5 dB, a na pozostałej 20% powierzchni w przedziale 5-10 dB. Przekroczenia hałasu powyżej 10 dB występują bardzo sporadycznie [WIOŚ w BIAŁYMSTOKU 2016a]. Na pozostałym obszarze nadleśnictwa nie były wykonywane pomiary hałasu komunikacyjnego.

Hałas przemysłowy

Hałas przemysłowy, na omawianym terenie stanowić, może zagrożenie o charakterze lokalnym. Zagrożenie hałasem przemysłowym jest związane z niekorzystną lokalizacją zabudowy mieszkaniowej, w pobliżu zakładów. Emisja hałasu przemysłowego jest uzależniona w dużym stopniu od procesu technologicznego i wykorzystywanych w nim maszyn i urządzeń, których ilość, stan techniczny, poziom nowoczesności, a także izolacyjność akustyczna i lokalizacja są czynnikami decydującymi o stopniu uciążliwości.

Należy przyjąć, że poziom hałasu nie ma znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko leśne w zasięgu administracyjnym nadleśnictwa.

6.4.5. Promieniowanie elektromagnetyczne

Pole elektromagnetyczne (PEM) zaliczane jest obecnie do podstawowych rodzajów zanieczyszczenia środowiska naturalnego. Powszechnie stosuje się podział źródeł PEM na naturalne i sztuczne (głównie linie wysokiego napięcia i instalacje radiokomunikacyjne).

Zgodnie z art. 123 ustawy Prawo ochrony środowiska, oceny poziomów PEM w środowisku dokonuje się w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, a wojewódzki inspektor ochrony środowiska prowadzi okresowe badania poziomów pól w środowisku. Zasady prowadzenia badań określa *rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 roku w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku* (Dz. U. 2007 Nr 221 poz. 1645).

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Dojlidy pomiary w 2014 i 15 r. wykonano w Białymstoku, Dobrzyniewie Kościelnym oraz Turośni Kościelnej.

Zarówno w mniejszych miejscowościach w 2014 r. jak i w Białymstoku w 2014 i 15 r. nie odnotowano przekroczeń dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych (7 V/m) [WIOŚ w BIAŁYMSTOKU 2015, 2016a].

Należy przyjąć, że poziom promieniowania elektromagnetycznego nie ma znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko leśne opisywanego terenu.

6.4.6. Struktura drzewostanów

Formy degradacji ekosystemu leśnego

Do podstawowych form degradacji ekosystemu leśnego należy borowacenie (pinetyzacja) i neofityzacja.

Borowacenie

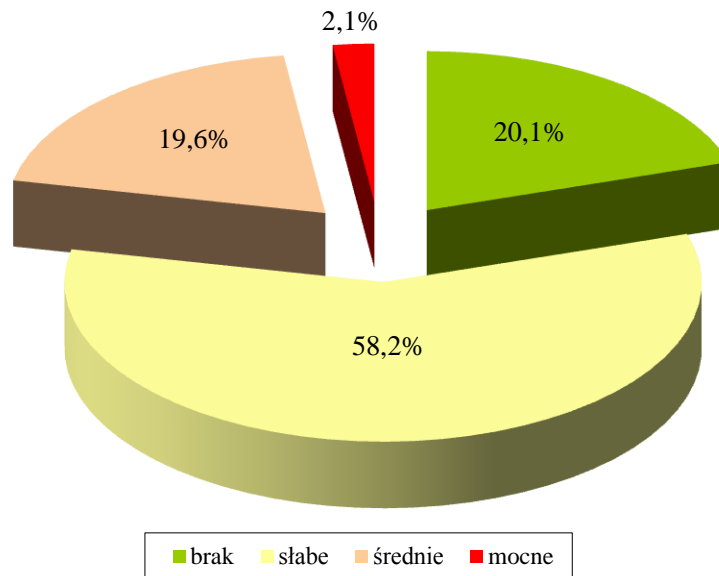
Borowacenie (pinetyzacja) występuje w drzewostanach na siedliskach borów mieszanych, lasów mieszanych i lasów. W zależności od udziału sosny lub innych gatunków iglastych w górnej warstwie drzew wyróżniono stopnie borowacenia:

- słabe, jeśli udział sosny w składzie gatunkowym wynosi ponad 80% powierzchni na siedliskach borów mieszanych, 50-80% na siedliskach lasów mieszanych i do 30% na siedliskach lasów,
- średnie, jeśli udział sosny przekracza 80% na siedliskach lasów mieszanych i wynosi 30-60% na siedliskach lasów,
- mocne, jeśli udział sosny w składzie gatunkowym siedlisk lasów wynosi ponad 60%.

Zamieszczone poniżej dane wskazują, że na terenie nadleśnictwa dominują drzewostany, w których stwierdzono słabe borowacenie. Pinetyzacja mocna występuje jedynie na 2,1% powierzchni leśnej zalesionej.

Tabela 31. Zestawienie powierzchni (ha) wg form borowacenia

Obręb, Nadleśnictwo	Stopień borowacenia	Przedział wieku			Ogółem [ha]	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
1	2	3	4	5	6	7
Dojlidy	brak	574,22	1327,08	101,99	2003,29	25,8
	słabe	565,28	2096,67	1220,42	3882,37	50,0
	średnie	135,98	631,07	845,19	1612,24	20,8
	mocne	12,67	99,01	152,28	263,96	3,4
Razem		1288,15	4153,83	2319,88	7761,86	100,0
Katrynka	brak	515,45	414,13	44,62	974,20	13,8
	słabe	645,82	2247,53	1844,04	4737,39	67,3
	średnie	56,82	598,95	628,76	1284,53	18,2
	mocne	0,26	15,07	31,99	47,32	0,7
Razem		1218,35	3275,68	2549,41	7043,44	100,0
Nadleśnictwo Dojlidy	brak	1089,67	1741,21	146,61	2977,49	20,1
	słabe	1211,10	4344,20	3064,46	8619,76	58,2
	średnie	192,80	1230,02	1473,95	2896,77	19,6
	mocne	12,93	114,08	184,27	311,28	2,1
Ogółem		2506,50	7429,51	4869,29	14805,30	100,0

Ryc. 39. Stopień borowacenia powierzchni w Nadleśnictwie Dojlidy [%]

Neofityzacja

Neofityzacja, czyli wnikanie lub wprowadzanie gatunków obcego pochodzenia do składu gatunkowego drzewostanów, jest formą degeneracji miejscowej biocenozy. Rozprzestrzenianie obcych gatunków na nowych terenach może mieć charakter inwazyjny. Istnieje więc prawdopodobieństwo zagrożenia dla rodzimych gatunków, siedlisk i ekosystemów. Gatunek obcy (geograficznie) jest to gatunek występujący poza swoim naturalnym zasięgiem w postaci osobników lub zdolnych do przeżycia: gamet, zarodników, nasion, jaj lub części osobników, dzięki którym mogą one rozmnażać się. Definicja ta jest zgodna z definicją przejętą w aktach wykonawczych Konwencji o Różnorodności Biologicznej. Gatunki obce dzielimy na zawleczone i introdukowane. Te pierwsze to takie, które sprowadzono na teren Polski czy Europy bez kontroli człowieka. Natomiast gatunki obce introdukowane, były celowo sprowadzane, jako formy ozdobne, dla wzbogacenia składu gatunkowego w lasach lub ze względu na inne pożądane cechy.

W Nadleśnictwie Dojlidy gatunkami, które zostały wprowadzone do drzewostanów lub samoistnie wnikają do lasu, w wyniku wcześniejszego nasadzenia tych gatunków w parkach, przy drogach itp. są: buk zwyczajny, czeremcha późna, dagleźja zielona, dąb czerwony, jodła pospolita, klon jesionolistny, robinia akacjowa, sosna smołowa, żywotnik wschodni. Część gatunków, m.in. modrzew europejski czy klon jawor, jest na granicy zasięgu lub ich statut jest niejasny, dlatego nie umieszczono ich w poniższym zestawieniu.

Buk zwyczajny *Fagus sylvatica* występuje w składzie drzewostanu w 1 wydzieleniu, pojedynczo lub miejscami w 23 wydzieleniach, w 3 jako przestoje.

Czeremcha późna *Padus serotina* występuje w podszycie w 5 wydzieleniach.

Dagleźja zielona *Pseudotsuga menziesii* występuje pojedynczo w 1 wydzieleniu.

Dąb czerwony *Quercus rubra* występuje w składzie w 17 wydzieleniach, miejscami lub pojedynczo w 181 wydzieleniach, w 10 jako podrost i podrost o charakterze II piętra, w 68 jako podszyt, w 1 jako przestoje, a w 2 wydzieleniach na gruntach nieleśnych jako zadrzewienia, w kolejnych 2 jako zakrzewienia.

Jodla pospolita *Abies alba* występuje miejscami lub pojedynczo w 5 wydzieleniach, a jako podszyt o charakterze II piętra w 1 wydzieleniu.

Klon jesionolistny *Acer negundo* występuje w składzie drzewostanu 1 wydzielenia, miejscami lub pojedynczo w 13 wydzieleniach, jako przestoje w 2 wydzieleniach a w 7 jako podszyt.

Robinia akacja *Robinia pseudacacia* występuje w składzie drzewostanu 6 wydzieleni, miejscami lub pojedynczo w 85 wydzieleniach, w 7 jako podrost i podrost o charakterze II piętra, w 5 jako przestoje, w 19 jako podszyt, a w 4 wydzieleniach na gruntach nieleśnych jako zadrzewienia oraz w kolejnych 4 jako zakrzewienia.

Sosna smółowa *Pinus rigida* występuje jako przestój w 1 wydzieleniu.

Żywotnik wschodni *Thuja orientalis* występuje w 1 wydzieleniu na gruntach nieleśnych jako zakrzewienia.

Gatunki obcego pochodzenia nie są już wprowadzane do drzewostanów w ramach prowadzonej gospodarki leśnej. Udział większości tych gatunków jest nieznaczny, w związku z tym nie wpływają na degenerację ekosystemu leśnego. Większe zagrożenie powodują m.in. dąb czerwony, czeremcha późna i klon jesionolistny, gdyż są one silnie ekspansywne i uzyskują dominację, kosztem gatunków rodzimych. Podczas prac pielęgnacyjnych są one jednak stopniowo eliminowane.

Zgodność składu gatunkowego z siedliskiem

W celu oceny stopnia zgodności składu gatunkowego drzewostanu z siedliskiem a właściwie z przyjętym typem drzewostanu (TD), wyróżnia się dwie grupy drzewostanów:

- uprawy i młodniki, które porównuje się z orientacyjnym składem gatunkowym upraw, przyjętym w poprzednim planie urządzenia lasu,
- pozostałe drzewostany, które porównuje się z TD - jako wzorcami - ustalonymi podczas KZP zgodnie ze wskazaniem zapisanymi w § 23 IUL.

W grupie drzewostanów (poza uprawami i młodnikami), wyróżnia się 3 stopnie zgodności z typem drzewostanu:

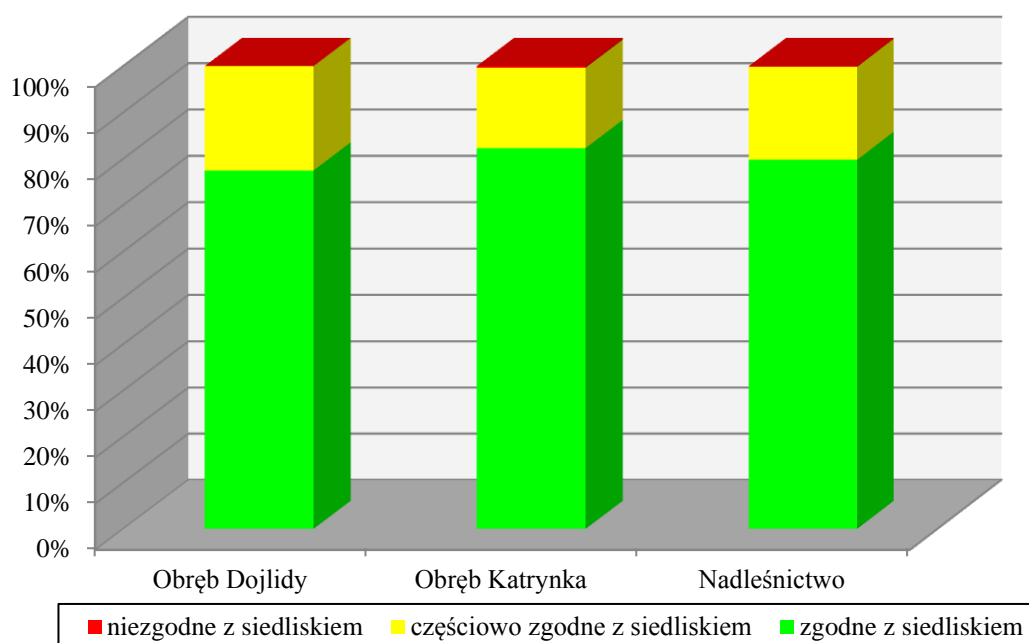
- a) **stopień 1** - skład gatunkowy jest zgodny z TD, jeżeli gatunek główny TD jest gatunkiem panującym i w składzie gatunkowym ocenianego drzewostanu występują również pozostałe gatunki TD, zaś suma udziałów występujących gatunków TD stanowi, co najmniej 50% składu gatunkowego tego drzewostanu (przy ocenie uwzględnia się również II piętro oraz podrost w KO - proporcjonalnie do ich udziału w składzie drzewostanu),
- b) **stopień 2** - skład gatunkowy jest częściowo zgodny z TD, jeżeli gatunek główny TD jest gatunkiem panującym w drzewostanie a nie jest spełniony któryś z pozostałych warunków określonych pod literą „a”, jak również gdy gatunek główny występuje w ocenianym drzewostanie i wraz z pozostałymi gatunkami TD stanowią, co najmniej 50% składu gatunkowego tego drzewostanu (przy ocenie uwzględnia się również II piętro oraz podrost w KO - proporcjonalnie do ich udziału w składzie drzewostanu),
- c) **stopień 3** - skład gatunkowy jest niezgodny z TD, jeśli nie są spełnione warunki określone pod literą „b”.

Powierzchniowy udział stopni zgodności składu gatunkowego z siedliskiem w Nadleśnictwie Dojlidy przedstawia zamieszczona tabela oraz obrazujący ją wykres.

Tabela 32. Zestawienie powierzchni drzewostanów w stopniach zgodności składu gatunkowego z siedliskiem

Stopień zgodności składu gatunkowego z siedliskiem	Obręb				Nadleśnictwo	
	Dojlidy		Katrynka		ha	%
	ha	%	ha	%		
1	2	3	4	5	6	7
Drzewostany:						
- zgodne z siedliskiem	6014,87	77,49	5798,23	82,32	11813,10	79,79
- częściowo zgodne z siedliskiem	1746,99	22,51	1221,53	17,34	2968,52	20,05
- niezgodne z siedliskiem	0,00	0,00	23,68	0,34	23,68	0,16
Razem pow. leśna zalesiona	7761,86	100,00	7043,44	100,0	14805,30	100,00

Ryc. 40. Stopień zgodności składu gatunkowego z siedliskiem w % powierzchni

Drzewostany zgodne z typem siedliskowym lasu występują w Nadleśnictwie Dojlidy na 79,79% powierzchni. Drzewostany częściowo zgodne z siedliskiem zajmują 20,05% powierzchni leśnej zalesionej a niezgodne z siedliskiem zaledwie 0,16%.

6.4.7. Pożary lasu

Pożary bardzo rzadko występują samoistnie, najczęściej wybuchają na skutek działania człowieka. Przyczyną naturalnych zapaleń bywają zwykle wyładowania atmosferyczne.

Terenami leśnymi szczególnie narażonymi na powstanie pożarów są obszary położone przy szlakach kolejowych, drogach publicznych o nawierzchni utwardzonej, zakładach przemysłowych, obiektach magazynowych, obiektach użyteczności publicznej i parkingach śródleśnych.

Tabela 33. Zestawienie pożarów na terenie Nadleśnictwa Dojlidy w okresie 2007-16

Rok	Obręb Dojlidy		Obręb Katrynka		Nadleśnictwo	
	Ilość poż.	Pow. (ha)	Ilość poż.	Pow. (ha)	Ilość poż.	Pow. (ha)
1	2	3	4	5	6	7
2007	11	1,77	5	0,88	16	2,65
2008	17	1,92	3	0,37	20	2,29
2009	12	3,19	10	1,77	22	4,96
2010	2	0,78	0	0,00	2	0,78
2011	5	2,44	7	0,13	12	2,57
2012	1	0,06	2	0,04	3	0,10
2013	1	0,01	1	0,12	2	0,13
2014	5	1,79	3	0,25	8	2,04
2015	5	2,41	13	6,28	18	8,69
2016	1	0,02	1	0,02	2	0,04
Razem	60	14,39	45	9,86	105	24,25

Najbardziej zagrożone wystąpieniem pożarów są siedliska: Bs, Bśw i BMśw z panującą So lub Św albo ze znacznym ich udziałem w składzie drzewostanu. Dotyczy to przede wszystkim drzewostanów młodszych klas wieku.

W poprzednim 10-leciu miało miejsce aż 105 pożarów, lecz na stosunkowo niewielkiej powierzchni 24,25 ha.

Zgodnie z Instrukcją ochrony przeciwpożarowej lasu z 2012 r. i *Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad bezpieczeństwa pożarowego (Dz. U. 2010 Nr 137, poz. 923)*, Nadleśnictwo Dojlidy zaliczone zostało do I (najwyższej) kategorii zagrożenia pożarowego. Wynika to z warunków klimatycznych i terenowych oraz czynników biotycznych (m.in. wiek i struktura drzewostanu). Na dużą ilość pożarów wpływa intensywny ruch turystyczny.

Nadleśnictwo Dojlidy posiada system ochrony przeciwpożarowej złożony z punktu alarmowo-dyspozycyjnego przy biurze nadleśnictwa oraz systemu telewizji przemysłowej. W okresie wysokiego zagrożenia pożarowego organizowane są także patrole samochodowe i dyżury w leśniczówkach. Nadleśnictwo wyposażone jest też w sprzęt do gaszenia pożarów. Na terenie nadleśnictwa zlokalizowana jest sieć punktów czerpania wody oraz dojazdów pożarowych w celu zaopatrzenia wodnego samochodów gaśniczych. Nadleśnictwo posiada także dobrze zorganizowaną łączność bezprzewodową w celu szybkiego reagowania w przypadku wystąpienia pożaru.

Należy przyjąć, że zagrożenie pożarowe nie ma znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko leśne na terenie Nadleśnictwa Dojlidy.

6.4.8. Szkodnictwo leśne

Szkodnictwo leśne należy zaliczyć do szkód antropogenicznych, związanych z działaniem człowieka w środowisku przyrodniczym, w tym w środowisku leśnym. Szkodnictwo leśne jest wynikiem szkodliwego oddziaływania człowieka na las i obiekty z nim związane. W nadleśnictwie zwalczaniem przestępstw i wykroczeń w zakresie szkodnictwa leśnego oraz wykonywaniem innych zadań w zakresie ochrony mienia zajmują się strażnicy leśni i terenowi pracownicy administracji nadleśnictwa. Szkodnictwo leśne możemy podzielić na następujące grupy rodzajowe:

- bezprawne korzystanie z lasu,
- kłusownictwo,
- kradzież i niszczenie mienia,
- kradzież drewna.

Szkodnictwo leśne nie stanowi istotnego zagrożenia na terenie Nadleśnictwa Dojlidy.

6.4.9. Presja turystyczna

Atrakcyjność Puszczy Knyszyńskiej, a w szczególności położenie w bezpośrednim sąsiedztwie Białegostoku, powoduje duży napływ turystów. Na obszarze nadleśnictwa wytyczono wiele szlaków turystycznych pieszych, rowerowych, kajakowych, konnych oraz ścieżek edukacyjnych (opis szlaków turystycznych oraz ścieżek edukacyjnych zamieszczono w rozdziale 8).

Szlaki turystyczne przebiegające przez teren nadleśnictwa nie kolidują z prowadzoną gospodarką leśną i nie wpływają negatywnie na drzewostany, mimo iż co roku zwiększa się ilość osób przebywających w lesie, co powoduje narastanie presji turystycznej.

Odrębną kategorię stanowią osoby poruszające się po terenie nadleśnictwa w celach zbioru runa leśnego. Ta forma penetracji często wiąże się z wjazdem do lasu pojazdami mechanicznymi, zaśmiecaniem terenu i płoszeniem zwierząt. W przypadku terenów nadleśnictwa ta forma penetracji lasu ma okresowo duże znaczenie.

Obecnie na opisywanym obszarze dominują formy turystyki indywidualnej o charakterze przyrodniczym, ornitologicznym lub historycznym. W tym przypadku turyści, w celu znalezienia „ciekawostek”, często poruszają się poza wyznaczonymi szlakami.

Należy przyjąć, że presja turystyczna nie stanowi istotnego problemu dla środowiska leśnego na terenie Nadleśnictwa Dojlidy.

6.4.10. Wadliwe wykonywanie czynności hodowlano-ochronnych

Szkody te mogą powstać najczęściej przy pracach związanych z użytkowaniem lasu. Należy tu przede wszystkim zaliczyć:

- zniszczenia odnowień podokapowych i odnowień na gniazdach, niszczenie runa i wierzchnich warstw gleby, korzeni, koron i pni w wyniku niewłaściwie przeprowadzonej ścinki drzew i zrywki drewna,
- usuwanie drzew biocenotycznych,
- kaleczenie drzew i niszczenie dróg w wyniku używania niewłaściwego taboru transportowego,
- zaśmiecanie lasu przez pozostawianie w lesie pustych, plastikowych opakowań po napojach, opakowań po olejach używanych do pilarek i innego sprzętu,
- wyciek olejów z maszyn podczas prac gospodarczych.

Administracja nadleśnictwa prowadzi stale działania w celu ograniczenia ww. zjawisk.

6.5. Zagrożenia abiotyczne

Do najczęściej występujących zagrożeń abiotycznych należą:

- czynniki atmosferyczne: termiczne (ciepłe zimy, niskie temperatury, późne i wczesne przymrozki, upalne lata), wilgotnościowe (deficyt opadów, obfity śnieg), wiatr (huragany, niekorzystny kierunek wiatrów),

- deficyt wilgotności, spadek poziomu wód gruntowych, zagrożenia wynikające z właściwości gleb (gleby piaszczyste, grunty porolne).

6.5.1. Czynniki atmosferyczne

Największym potencjalnym zagrożeniem dla lasów nadleśnictwa jest ryzyko wystąpienia huraganowych wiatrów. Ważnym czynnikiem mającym wpływ na gospodarkę leśną są przymrozki wczesne i późne. Kolejnym istotnym zagrożeniem drzewostanów jest okiść, czyli mokry przymarzający śnieg, łamiący gałęzie i całe drzewa. Groźne mogą także okazać się długotrwałe susze. W ostatnim okresie dał się zauważyć istotny wpływ wahań poziomu wód gruntowych.

Te ostatnie czynniki nie przyczyniły się znacząco do obniżenia kondycji drzewostanów w minionym 10-leciu, a ich działanie miało jedynie charakter miejscowy. Natomiast znaczne spustoszenia przyniosły huraganowe wiatry z 15 maja oraz 17 czerwca 2016 r., kiedy to uszkodzeniu uległo ok. 130 tys. m³ drzewostanu.

6.5.2. Gleby porolne

Główne cechy drzewostanów powstałych w przeszłości na gruntach porolnych wynikają z uproszczonej struktury gatunkowej, wiekowej, wysokościowej oraz specyficznych warunków glebowo-siedliskowych. Obecne zalesienia gruntów porolnych cechują się już rozbudowanymi składami gatunkowymi zakładanych upraw, wynikającymi z typu siedliskowego lasu.

Znaczna część gruntów dawniej użytkowanych rolniczo zalesiona została w przeszłości sosną, bez względu na potencjalne możliwości siedliska. Przyczynia się to do pojawiania ognisk huby korzeniowej (*Heterobasidion annosus*) i opieńki miodowej (*Armillaria mellea*). Uprawy i młodniki na gruntach porolnych są też miejscami atakowane przez grzyby osutki (*Lophodermium sp.*). Chorobom powodowanym przez grzyby patogeniczne towarzyszy cały zestaw szkodników owadzich, zwłaszcza szeliniaka, zakorków, zmienników, przypłaszczka, zwójki sosnowej, tycza cieśli i innych.

Drzewostany na gruntach porolnych w Nadleśnictwie Dojlidy:

- Obręb Dojlidy	- 3970,67 ha	co stanowi* 49,06 %
- Obręb Katrynka	- 1077,58 ha	co stanowi* 14,94%
- Nadleśnictwo Dojlidy	- 5048,25 ha	co stanowi* 32,99%

*w odniesieniu do powierzchni leśnej zalesionej i niezalesionej

Powierzchnia drzewostanów na glebach porolnych, w odniesieniu do powierzchni nadleśnictwa może stanowić zauważalny problem w kwestii zdrowotności drzewostanów.

6.6. Zagrożenia biotyczne

Do najczęściej występujących zagrożeń biotycznych należą:

- szkodniki owadzie (pierwotne, wtórne i nękające),
- grzybowe choroby infekcyjne,
- nadmierna liczebność i niewłaściwa struktura populacji zwierząt roślinożernych,
- podtopienia powodowane przez bobry.

6.6.1. Szkodniki owadzie

Stan zdrowotny lasów jest przedmiotem stałej obserwacji i oceny przez służby terenowe nadleśnictwa i aparat kontrolny Lasów Państwowych. Poniższa tabela zawiera zakres czynności jakie były wykonane w celu zwalczania szkodników owadzych.

W omawianym okresie na terenie Nadleśnictwa Dojlidy doszło do gradacji szkodliwych owadów. W 2013 r. wystąpił masowy pojaw owadów z rodziny miernikowców w drzewostanach liściastych (głównie dębowych). W leśnictwie Suraz wykonano zabiegi lotnicze na pow. 266 ha. Oprócz tego dochodziło do zwiększania wydzielania posuszu lecz miało to charakter miejscowy. Szkody w uprawach powodowały ryjkowcowate, głównie szeliniak sosnowiec. W celu ograniczenia szkód w uprawach prowadzono działania na powierzchni 818,89 ha. Na siedliskach borowych skuteczne było przelegiwanie zrębów. Na siedliskach żyźniejszych zabezpieczano chemicznie sadzonki, zaś już na uprawach stosowano metody klasyczne (dołki i rowki chwytne). Po stwierdzeniu większego zagrożenia używano insektycydów.

Tabela 34. Czynności z zakresu zwalczania szkodliwych owadów w minionym 10-leciu w Nadleśnictwie Dojlidy

Rok	Zwalczanie szkodników wtórnych		
	pułapki klasyczne (szt.)	pułapki feromonowe (szt.)	drzewa trocinkowe (szt.)
1	2	3	4
2007	495	544	2247
2008	585	549	2304
2009	353	502	1274
2010	275	667	1399
2011	282	468	1376
2012	279	386	1671
2013	260	375	1658
2014	309	401	913
2015	218	471	2013
2016	283	321	1488
Razem	3339	4684	16343

W celu zwalczania szkodników wtórnych stosowano pułapki klasyczne i feromonowe oraz usuwano drzewa trocinkowe. Starano się także zwiększyć populacje ptaków owadożernych poprzez zakładanie budek lęgowych oraz zimowe dokarmianie. Zauważalna jest tendencja malejąca ilości działań ochronnych (tab. 34).

6.6.2. Grzybowe choroby infekcyjne

W ostatnich latach na terenie nadleśnictwa zanotowano szkody związane z występowaniem grzybów. Grzyby pasożytnicze zasiedlają głównie drzewa okaleczone lub stare i osłabione. Patogeny te powodują deprecjację surowca na pniu. Najdotkliwsze szkody w drzewostanach uwidaczniają się na gruntach porolnych, gdzie wyrządza je głównie korzeniowiec wieloletni (huba korzeniowa). W celu zabezpieczenia drzew, przy okazji cięć pielęgnacyjnych na gruntach porolnych, stosuje się szczepienie pniaków preparatem Pg-IBL Phlebia.

Tabela 35. Czynności z zakresu zwalczania grzybów w minionym 10-leciu w Nadleśnictwie Dojlidy

Rok	Szczepienie pniaków preparatem Phlebia (ha)
1	2
2007	47,02
2008	82,38
2009	27,01
2010	34,05
2011	40,46
2012	20,03
2013	14,43
2014	18,30
2015	20,00
2016	0,00
Razem	303,68

6.6.3. Zjawisko zamierania jesionów i innych gatunków liściastych

W ostatnim 10-leciu XX w. zaobserwowano w Polsce intensywny proces zamierania jesionu [KOWALSKI 2006]. Chorują drzewa we wszystkich klasach wieku, niezależnie od zajmowanego siedliska i sposobu odnowienia. U chorych drzew powstają lokalne, z czasem rozszerzające się nekrozy na pędach głównych i gałęziach, co prowadzi do uwiędnięcia liści, zamierania szczytowych odcinków pędów, gałęzi lub całych drzew. Przyczyn doszukuje się zarówno w czynnikach abiotycznych (czynnikach pierwotnych): spadku poziomu wód, długotrwałych suszach i przymrozkach, oraz indukowanych przez nie czynnikach biotycznych, głównie nekrozach powodowanych przez grzyby,

W ostatnich kilku latach zjawisko to nasiliło się znacznie, czego efektem jest spadek udziału jesionu w drzewostanach nadleśnictwa. Widać to wyraźnie porównując udział jesionu jako gatunku panującego. W poprzednim dziesięcioleciu powierzchnia wydzieleń z panującym jesionem wynosiła 28,13 ha, a obecnie jest to 12,83 ha.

Zjawisko zamierania dotyczy także innych gatunków liściastych. Najczęściej wymieniane są: olsze, brzozy, topole, wiązy, a także dęby. Ma ono zwykle charakter cykliczny.

6.6.4. Nadmierne występowanie zwierząt roślinożernych

Szkody powodowane przez zwierzynę stanowią problem w utrzymaniu dobrej jakości upraw i młodników w nadleśnictwie. Liczne badania wykazały, że przy dużym przegęszczeniu łowisk, żadne zabezpieczające środki techniczne nie są skuteczne. Dotyczy to również grodzenia upraw i stosowania środków odstraszających, gdyż zwierzyna zmienia tylko miejsce żerowania. Ustalenie na właściwym poziomie stanu dużych roślinożerców prowadzi do zmniejszenia szkód młodego pokolenia lasu. W bezpośrednich działaniach ochronnych w pewnym zakresie mogą być stosowane indywidualne środki zabezpieczające sadzonki przed zgryzaniem i spałowaniem, a więc zabezpieczanie chemiczne repelentami, stosowanie osłonek oraz palikowanie. Jednak w miejscach szczególnie penetrowanych przez zwierzynę jedynym skutecznym zabezpieczeniem jest grodzenie upraw, które powinno być stosowane wszędzie tam, gdzie jest obawa o skuteczność innych metod zabezpieczania. Poza grodzeniem upraw należy stosować metodę biologiczną, w której, między innymi,

zagospodarowanie łowisk powinno zmierzać do poprawy bazy żerowej, czyli do zmiany ekologicznego krajobrazu lasu.

Tabela 36. Szkody spowodowane przez zwierzynę w Nadleśnictwie Dojlidy

Rok	Powierzchnia uszkodzona (ha)			Razem
	uprawy	młodniki	d-stany starsze	
1	2	3	4	5
2007	65,25	14,83	5,99	86,07
2008	46,57	17,08	5,00	68,65
2009	31,30	19,07	0,00	50,37
2010	64,09	24,22	12,98	101,29
2011	84,01	16,00	2,06	102,07
2012	64,41	16,77	22,79	103,97
2013	76,46	55,66	65,59	197,71
2014	69,58	38,77	46,14	154,49
2015	52,07	41,59	18,12	111,78
2016	59,16	28,40	39,05	126,61
Razem	612,90	272,39	217,72	1103,01

Z powyższego zestawienia wynika, że w ostatnich latach wzrasta presja zwierzyny na środowisko. W znacznej mierze jest to spowodowane dużym pogłowiem jeleniowatych, głównie jelenia, ale także łosia, którego liczebność na omawianym terenie stale wzrasta. Coraz więcej środowisk zwraca uwagę na potrzebę opracowania kompleksowej strategii ochrony i gospodarowania populacją łosia w Polsce.

Ryc. 41. Zgrzyziona uprawa w leśnictwie Suraż (fot. R. Zarzecki)

W celu ochrony przed szkodami wyrządzanymi przez zwierzynę, nadleśnictwo stosowało różne metody zabezpieczenia. Stosuje się zarówno metody chemicznego i mechanicznego zabezpieczenia upraw. Na coraz większej powierzchni stosuje się gradzenia.

Tabela 37. Powierzchnia zabezpieczeń przed szkodami powodowanymi przez zwierzynę w Nadleśnictwie Dojlidy

Rok	Powierzchnia zabezpieczeń (ha)			Razem
	uprawy	młodniki	d-stany starsze	
1	2	3	4	5
2007	65,25	14,83	5,99	86,07
2008	46,57	17,08	5,00	68,65
2009	31,30	19,07	0,00	50,37
2010	64,09	24,22	12,98	101,29
2011	84,01	16,00	2,06	102,07
2012	64,41	16,77	22,79	103,97
2013	76,46	55,66	65,59	197,71
2014	69,58	38,77	46,14	154,49
2015	52,07	41,59	18,12	111,78
2016	59,16	28,4	39,05	126,61
Razem	612,9	272,39	217,72	1103,01

6.6.5. Podtopienia powodowane przez bobry

W ostatnich latach, na terenie Polski, nastąpił znaczny wzrost populacji bobra. Dotyczy to również terenu Nadleśnictwa Dojlidy. Gatunek ten zasiedlił część terenów wzdłuż większości rzek i mniejszych cieków wodnych, powodując okresowe lub trwałe podtopienia okolicznych terenów. Prowadzi to do zwiększenia ilości wody zgromadzonej w ekosystemie (naturalna retencja). Na takim terenie tworzą się specyficzne warunki umożliwiające bytowanie organizmom związanym z terenami wodno-bagiennymi oraz bytującym na martwym drewnie. Sprzyja to zwiększeniu bioróżnorodności w środowisku leśnym. Obecność bobrów może być zatem w wielu miejscach pożądana.

Nie należy jednak zapominać o szkodach gospodarczych powodowanych przez bobry, które narastają proporcjonalnie do liczebności populacji. Dotkliwie są zwłaszcza wielkopowierzchniowe podtopienia drzewostanów. Piętrzenie wody na terenach leśnych uniemożliwia gospodarowanie (pozyskanie surowca, odnowienie). Należy zwrócić uwagę na fakt, że zbyt duża liczebność bobrów powoduje niszczenie siedlisk 91D0 i 91E0 objętych ochroną w ramach programu Natura 2000. Liczebność bobra europejskiego oraz jego aktualne rozmieszczenie i zagęszczenie wskazują na pilną potrzebę opracowania zrównoważonego programu zarządzania populacją w skali całego kraju. Jest to szczególnie konieczne w rejonach, gdzie wskaźniki te znacznie przekraczają pojemność ekologiczną dla tego gatunku i mogą być przyczyną lokalnych konfliktów w gospodarce rolnej i leśnej. Projekt taki powinien być poddany konsultacjom społecznym. Zgodnie z art. 56 ust 2 ustawy o ochronie przyrody, regionalny dyrektor ochrony środowiska może wydać zezwolenie na odstępstwo od zakazu zabijania bobra.

Drzewostany zalane przez bobry nie będą czasowo użytkowane, zaś wylesienia powstałe wskutek podtopienia przeznaczone zostały do naturalnej sukcesji.

Ryc. 42. Zalany las mieszany bagienny w leśnictwie Suraż (fot. R. Zarzecki)

6.6.6. Gatunki zwierząt obcego pochodzenia

Gatunki zwierząt obcego pochodzenia, które zagrażają środowisku, to głównie: norka amerykańska *Neovision vison* i jenot *Nyctereutes procynoides*. Norka amerykańska powoduje duże straty w łęgach ptactwa wodno-błotnego, poprzez penetrację gniazd. Jenot zagraża ptakom leśnym gniazdującym na ziemi.

6.6.7. Gatunki roślin obcego pochodzenia

Do najbardziej inwazyjnych roślin zielnych zagrażających bioróżnorodności w lasach nadleśnictwa można zaliczyć: niecierpka drobnokwiatowego *Impatiens parviflora* (ryc. 43) i nawłóć późną *Solidago gigantea*. Miejscami na ubogich siedliskach zaznacza się ekspansja żarnowca miotlastego *Cytisus scoparius*.

Rośliny te wypierają rodzime gatunki roślin z ich naturalnego środowiska występowania, co znacznie zubaża różnorodność runa w lasach.

Ryc. 43. Ekspansja niecierpka drobnokwiatowego w prześwietlonym drzewostanie na obrębie Katrynka (fot. J. Porowski)

6.7. Poziom uszkodzeń drzewostanów w oparciu o inwentaryzację BULiGL

W trakcie prac taksacyjnych dokonano rejestracji uszkodzeń występujących aktualnie w drzewostanach nadleśnictwa. Inwentaryzacji dokonano z podziałem na rodzaj czynnika sprawczego uszkodzeń oraz natężenie uszkodzeń na nieistotne obejmujące:

- 1 stopień (nietrwale) – od 10 do 20% uszkodzeń, oraz uszkodzenia istotne obejmujące:
  - 2 stopień (średnie) – od 20 do 50% uszkodzeń,
  - 3 stopień (silne) – powyżej 50% uszkodzeń.

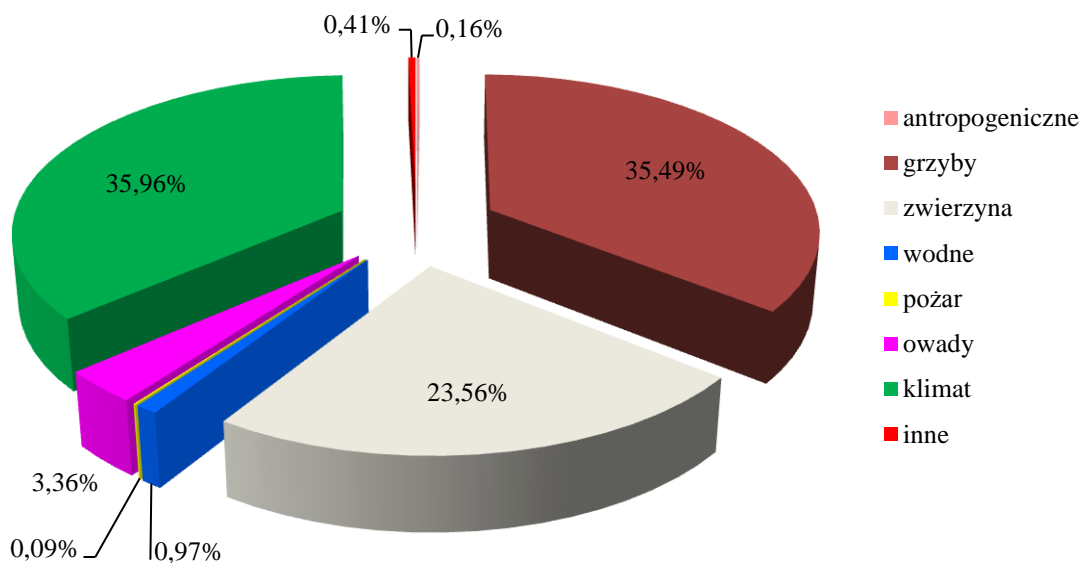
Stopień uszkodzenia określono dla całej powierzchni wydzielenia. Dla orientacyjnego określenia uszkodzeń według stopni zastosowano odpowiednią agregację wyników.

Tabela 38. Powierzchnia poszczególnych typów uszkodzeń drzewostanów w Nadleśnictwie Dojlidy

Obręb	Przyczyna uszkodzenia	Bez uszkodzeń lub <10%	Stopień uszkodzenia ¹			Powierzchnia razem [ha]
			1	2	3	
1	2	3	4	5	6	7
1. Dojlidy	-	4600,75	-	-	-	4600,75
	grzyby	-	782,13	109,44	8,05	899,62
	inne	-	20,27	0,00	0,00	20,27
	klimat	-	1305,15	243,61	91,12	1639,88
	owady	-	15,39	2,47	0,00	17,86
	pożar	-	2,94	1,20	0,11	4,25
	wodne	-	24,8	10,75	2,22	37,77
	zwierzyna	-	271,78	241,83	27,85	541,46
Razem Dojlidy		4600,75	2422,46	609,30	129,35	7761,86

Obręb	Przyczyna uszkodzenia	Bez uszkodzeń lub <10%	Stopień uszkodzenia ¹			Powierzchnia razem [ha]
			1	2	3	
1	2	3	4	5	6	7
2. Katrynka	-	5314,52	-	-	-	5314,52
	antropogeniczne	-	0,00	0,00	7,91	7,91
	grzyby	-	764,50	71,23	0,00	835,73
	klimat	-	90,88	27,90	0,00	118,78
	owady	-	121,03	25,29	0,00	146,32
	wodne	-	9,41	0,00	0,00	9,41
	zwierzyna	-	458,99	135,85	15,93	610,77
Razem Katrynka		5314,52	1444,81	260,27	23,84	7043,44
Nadleśnictwo Dojlidy	-	9915,27				9915,27
	antropogeniczne				7,91	7,91
	grzyby		1546,63	180,67	8,05	1735,35
	inne		20,27			20,27
	klimat		1396,03	271,51	91,12	1758,66
	owady		136,42	27,76		164,18
	pożar		2,94	1,20	0,11	4,25
	wodne		34,21	10,75	2,22	47,18
	zwierzyna		730,77	377,68	43,78	1152,23
Razem nadleśnictwo		9915,27	3867,27	869,57	153,19	14805,30

¹ Orientacyjna powierzchnia zredukowana; przyjęto jako średnie następujące procenty uszkodzeń dla poszczególnych stopni: „1” – 15%, „2” – 35%, „3” – 75%

Ryc. 44. Typy uszkodzeń drzewostanów w % według czynnika sprawczego w Nadleśnictwie Dojlidy

Łącznie zinwentaryzowano szkody na powierzchni całkowitej 4890,03 ha. Znaczny udział uszkodzeń od klimatycznych (tab. 38) związany jest z huraganowymi wiatrami z maja i czerwca 2016 r. Uszkodzenia grzybowe występują głównie w drzewostanach świerkowych, niekiedy młodych i średniowiekowych, wcześniej spałowanych przez zwierzynę. Uszkodzenia od zwierzyny występują głównie w uprawach i młodnikach oraz młodszych drzewostanach.

6.8. Poziom uszkodzeń drzewostanów w oparciu o monitoring

Nadmierna emisja dwutlenku węgla, tlenków azotu i dwutlenku siarki tworzy złożony układ czynników antropogenicznych niekorzystnie oddziałujących na lasy. Na przełomie lat 70-tych i 80-tych, w całej Europie, zaobserwowano zjawisko przerzedzenia i odbarwienia koron drzew, które jest wskaźnikiem stopnia uszkodzeń drzewostanów przez zanieczyszczenia obecne w atmosferze.

W celu określenia wpływu zanieczyszczeń powietrza na lasy, od 1989 roku, prowadzone są obserwacje uszkodzeń koron drzew na stałych powierzchniach obserwacyjnych (SPO). Jest to tzw. monitoring biologiczny.

Obecnie monitoring biologiczny oparty jest o zakładane od 2005 roku powierzchnie wielkoobszarowej inwentaryzacji stanu lasu. Organizację sieci i koordynację systemu monitoringu lasu oraz analizę zebranych danych prowadzi Instytut Badawczy Leśnictwa. Na powierzchniach monitoringowych oceniane są cechy morfologiczne i zdrowotne drzew, takie jak: stopień defoliacji i odbarwienia aparatu asymilacyjnego, proporcje przyrostu pędów oraz specyfikacja uszkodzeń. Coroczne obserwacje pozwalają określić poziom uszkodzenia drzewostanów, jego zmiany oraz zasięg terytorialny. Głównym wskaźnikiem brany pod uwagę przy ocenie poziomu uszkodzenia drzewostanów jest procent defoliacji koron.

Obecnie w zasięgu Nadleśnictwa Dojlidy ocenę defoliacji przeprowadzono na 8 powierzchniach monitoringowych. Według danych z 2014 roku średnia defoliacja wynosi 18,9% (na powierzchni drugiego rzędu defoliacja wynosi średnio 17,3%). Na gruntach nadleśnictwa zlokalizowane są 3 powierzchnie, w tym jedna II rzędu.

7. Plan działań z zakresu ochrony przyrody

7.1. Zadania dotyczące szczególnych form ochrony przyrody

7.1.1. Rezerwaty przyrody

W odniesieniu do znajdujących się na terenie nadleśnictwa rezerwatów przyrody, nadleśnictwo jest zobowiązane do:

- współpracy z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Białymstoku przy ustanawianiu brakujących planów ochrony lub zadań ochronnych dla rezerwatów przyrody oraz wykonywanie postanowień w nich zawartych,
- monitorowania stanu środowiska przyrodniczego rezerwatów oraz zachodzących na ich terenie procesów ekologicznych, w celu jak najwcześniejszego wykrycia zagrożeń dla stanu przyrodniczego obiektów chronionych oraz niezwłocznego powiadomienia RDOŚ o stwierdzonych zagrożeniach,
- współpracy z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Białymstoku w sprawie.

Realizacja zaleceń dotycząca rezerwatów przyrody pozostaje w kompetencji RDOŚ w Białymstoku. Nadleśnictwo może je realizować tylko w uzgodnieniu z RDOŚ oraz w wyniku przekazania środków na te cele.

7.1.2. Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej

Zasady postępowania na obszarze Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej reguluje plan ochrony zatwierdzony *Rozporządzeniem Nr 22/01 Wojewody Podlaskiego z*

09.08.2001 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. 2001 Nr 31, poz. 548) oraz *rozporządzenie Nr 1/06 Wojewody Podlaskiego z dnia 14 marca 2006 r. w sprawie Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej im. Profesora Witolda Sławińskiego* (Dz. Urz. Woj. Podl. 2006 Nr 90 poz. 888).

Na terenie Parku wprowadzono następujące zakazy:

- 1) umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej, rybackiej i łowieckiej;
- 2) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej lub zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- 3) pozyskiwania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów;
- 4) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym, przeciwosuwiskowym lub budową, odbudową, utrzymaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;
- 5) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody lub racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
- 6) budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, z wyjątkiem obiektów służących turystyce wodnej, gospodarce wodnej lub rybackiej;
- 7) likwidowania, zasypywania i przekształcania zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno – błotnych;
- 8) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów;
- 9) prowadzenia chowu i hodowli zwierząt metodą bezściółkową;
- 10) utrzymywania otwartych rowów ściekowych i zbiorników ściekowych;
- 11) organizowania rajdów motorowych i samochodowych.

Zakazy określone w pkt 3 i 4 nie dotyczą części Parku, na którym położone są złoża kopalin:

- udokumentowane do dnia 31 grudnia 2005 r., których dokumentacje zostały zatwierdzone przez właściwy organ administracji geologicznej;
- udokumentowane na podstawie koncesji na poszukiwanie i rozpoznawanie, udzielonych do dnia 31 grudnia 2005 r.;
- udokumentowane na podstawie informacji geologicznych zawartych w dokumentacjach sporządzonych i zatwierdzonych przez właściwy organ administracji geologicznych do dnia 31 grudnia 2005 r.

Zakaz określony w pkt 6 nie dotyczą części Parku, stanowiących:

- tereny, dla których obowiązują plany zagospodarowania przestrzennego;
- tereny, które były przeznaczone na cele zabudowy w planach zagospodarowania przestrzennego uchwalonych przed dniem 1 stycznia 1995 r., które utraciły moc z dniem 31 grudnia 2003 r.

Zgodnie z art. 105 ust. 5 Ustawy o ochronie przyrody na terenie zarządzanym przez PGL LP, znajdującym się w granicach parku krajobrazowego, zadania w zakresie ochrony przyrody wykonuje samodzielnie miejscowy nadleśniczy, zgodnie z ustaleniami planu ochrony parku krajobrazowego, uwzględnionym w Planie Urządzenia Lasu.

7.1.3. Pomniki przyrody

W odniesieniu do wszystkich pomników przyrody zabronione jest:

- wycinanie, niszczenie i uszkodzanie drzew oraz ich części,
- zanieczyszczanie terenu i wzniesienie ognia w pobliżu pomników przyrody,
- umieszczanie tablic i innych znaków z wyjątkiem znaków związanych z ochroną pomnika,
- rozbijanie, podkopywanie, zakopywanie i przemieszczanie głazów.

Nadleśniczy, jako zarządca omawianego terenu, zobowiązany jest do sprawowania opieki nad pomnikami przyrody znajdującymi się na gruntach nadleśnictwa oraz monitorowania ich stanu. Należy również otoczyć opieką drzewa i inne cenne twory przyrody, które w przyszłości mogą zostać uznane za pomniki przyrody. Uwagi dotyczące stanu pomników przyrody i ewentualnych zagrożeń oraz wnioski o weryfikację ich stanu należy zgłaszać do właściwych Rad Gmin. Należy zaznaczyć, że np. martwe lub wyrwcone pomnikowe drzewo jest nadal objęte ochroną, do czasu zniesienia tej ochrony przez właściwą Radę Gminy.

7.1.4. Ochrona gatunkowa roślin

W myśl Ustawy o ochronie przyrody ochrona gatunkowa roślin ma na celu zapewnienie przetrwania i właściwego stanu ochrony dziko występujących gatunków roślin oraz ich siedlisk i ostoi, a także zachowanie różnorodności gatunkowej i genetycznej.

Szczegółowe wytyczne dotyczące ochrony gatunkowej roślin określa Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 roku w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. 2014 poz. 1409). Wprowadzono tu między innymi zapis zakazujący niszczenia siedlisk roślin. Zakaz ten nie dotyczy wykonywania czynności związanych z prowadzeniem racjonalnej gospodarki leśnej, jednakże, jeżeli technologia prac umożliwia zachowanie stanowisk gatunków chronionych, należy ją promować. Odstępstw od zakazów nie stosuje się do gatunków oznaczonych symbolem (3) w załączniku nr 1 do rozporządzenia. W przypadku Nadleśnictwa Dojlidy jest to: leniec bezpodkwiatkowy *Thesium ebracteatum* i sasanka otwarta *Pulsatilla patens*.

Poniżej zamieszczono ogólne zalecenia ochronne dla poszczególnych grup roślin związanych z określonymi siedliskami. W przypadku działań ochronnych związanych z gospodarką leśną, finansowanie ich odbywa się ze środków własnych Lasów Państwowych, zgodnie z Ustawą o lasach. W pozostałych przypadkach czynności i działania w zakresie ochrony czynnej dla przedmiotów ochrony Natura 2000 na gruntach PGL LP finansowane będą ze środków budżetowych lub innych zewnętrznych, zgodnie z art. 39 ustawy o ochronie przyrody.

Zalecenia ochronne dla grupy roślin gatunków borowych:

- utrzymanie dostępu światła do dna lasu,

- inwentaryzacja najbogatszych stanowisk gatunków chronionych w celu ochrony ich przed zniszczeniem przez zrywkę oraz składowanie surowca (szczególnie wzdłuż dróg),
- utrzymanie szerokich, niezacienionych dróg, usuwanie z poboczy nalotu gatunków lekkonasiennych i krzewów (bardzo ważne dla sasanki otwartej *Pulsatilla patens.*, mącznicy lekarskiej *Arctostaphylos uva-ursi*, goździka piaskowego *Diantus arenarius*, rojowniaka *Jovibarba sobolifera*),
- rozluźnienie zwarcia drzewostanów II klasy wieku na stanowiskach gatunków chronionych, w celu zapewnienia właściwych warunków świetlnych,
- pozostawienie biogrup drzew na zrębach w miejscach najbogatszych stanowisk gatunków chronionych (uprzątnięcie starego lasu zagraża większości gatunków chronionych, z wyjątkiem gruszyczkowatych, mącznicy, goździków i sasank).

Zalecenia dla grupy leśnych gatunków siedlisk żyznych:

- ochrona stanowisk przed zniszczeniem podczas prac leśnych,
- utrzymanie niewielkiego dostępu światła do dna lasu,
- pozostawianie kęp starodrzewów na zrębach.

Zalecenia dla grupy gatunków śródleśnych obszarów podmokłych:

- utrzymanie poziomu uwilgotnienia,
- ograniczenie sukcesji leśnej,
- zachowanie niewielkich śródleśnych powierzchni otwartych, o wysokim uwilgotnieniu.

Nadleśnictwo zobowiązane jest do ewidencjonowania stanowisk rzadkich chronionych gatunków roślin.

7.1.5. Ochrona gatunkowa grzybów

Grzyby odgrywają istotną rolę w funkcjonowaniu ekosystemu leśnego, dlatego naganne jest nieuzasadnione niszczenie owocników grzybów „niejadalnych” podczas grzybobrania. Szkodliwe jest rozgrzebywanie ściółki leśnej przy zbiorze grzybów. Dużą rolę w poprawie istniejącego stanu rzeczy może odegrać uświadomienie w tym zakresie młodzieży.

Wykaz grzybów objętych ochroną oraz szczegółowe wytyczne dotyczące postępowania z nimi określa *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 roku w sprawie ochrony gatunkowej grzybów* (Dz. U. 2014 poz. 1408). Część sformułowanych tu zakazów nie dotyczy wykonywania czynności związanych z prowadzeniem racjonalnej gospodarki leśnej, jeżeli technologia prac uniemożliwia przestrzeganie tych zakazów. Odstępstw od zakazów nie stosuje się do gatunków oznaczonych symbolem (1) w załączniku nr 1 do rozporządzenia, np.: puchlinka ząbkowana *Thelotrema lepadinum*.

Ochrona dziko występujących grzybów polega w szczególności na:

- zabezpieczeniu ostoi i stanowisk grzybów przed zagrożeniami zewnętrznymi,
- zapewnieniu obecności i ochronie różnego rodzaju podłoża, na którym rozwijają się chronione gatunki grzybów, w szczególności:
  - drzew w starszym wieku,
  - rozkładającego się drewna,
  - skał i głazów;

- wykonywaniu zabiegów gospodarczych lub ochronnych utrzymujących właściwy stan siedliska grzybów,
- edukacji w zakresie sposobów ochrony i rozpoznawania gatunków chronionych,
- promowaniu technologii prac związanych z prowadzeniem racjonalnej gospodarki leśnej, umożliwiającej zachowanie ostoi i stanowisk gatunków chronionych.

W przypadku prowadzenia czynnej ochrony grzybów poza czynnościami, które mogą być realizowane w ramach prac związanych z gospodarką leśną, pozostałe czynności prowadzone będą po zapewnieniu środków finansowych na te cele.

Nadleśnictwo zobowiązane jest do ewidencjonowania stanowisk rzadkich chronionych gatunków grzybów.

7.1.6. Ochrona gatunkowa zwierząt

W myśl *Ustawy o ochronie przyrody* ochrona gatunkowa zwierząt ma na celu zapewnienie przetrwania i właściwego stanu ochrony dziko występujących na terenie kraju rzadkich, endemicznych, podatnych na zagrożenia i zagrożonych wyginięciem oraz objętych ochroną na podstawie przepisów umów międzynarodowych, których Rzeczpospolita Polska jest stroną, a także zachowanie różnorodności gatunkowej i genetycznej.

Wykaz zwierząt objętych ochroną oraz szczegółowe wytyczne dotyczące postępowania z nimi określa *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 28 grudnia 2016 roku w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt* (Dz. U. 2016 poz. 2183). Rozporządzenie różnicuje zakazy do poszczególnych grup gatunków. W stosunku do dziko występujących zwierząt wprowadzono zakazy umyślnego płoszenia lub niepokojenia oznaczonych symbolem (1), umyślnego płoszenia lub niepokojenia w miejscach lęgowych, noclegu, żerowania ptaków migrujących oznaczonych symbolem (2), oraz zakaz fotografowania i płoszenia gatunków oznaczonych symbolem (3). Odstępstwa od zakazów wyszczególniono w § 9 rozporządzenia.

W celu pełniejszego poznania walorów nadleśnictwa zalecane jest prowadzenie monitoringu istniejących oraz inwentaryzacji nowych stanowisk gatunków zwierząt chronionych z uwzględnieniem miejsca i sposobu występowania.

W wydzieleniach, w których stwierdzono obecność dużych i łatwych do zlokalizowania, zasiedlonych gniazd ptaków, które nie wymagają utworzenia strefy ochronnej, rozważyć wstrzymanie cięć do zakończenia okresu lęgowego i/lub pozostawienie kęp starodrzewu wokół gniazd.

Nadleśnictwo zobowiązane jest do ewidencjonowania stanowisk rzadkich chronionych gatunków zwierząt.

7.1.7. Ochrona roślin i zwierząt z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej i Załącznika I Dyrektywy Ptasiej

W drzewostanach Nadleśnictwa Dojlidy występują cenne gatunki roślin i zwierząt wyszczególnione na listach Załączników do Dyrektywy Siedliskowej i Ptasiej.

Prowadząc czynną ochronę roślin i zwierząt, część zadań może być realizowana w ramach prac związanych z gospodarką leśną. Pozostałe czynności prowadzone będą zgodnie z zapisami PZO dla obszarów Natura 2000, po zapewnieniu środków finansowych

i te należy traktować jako fakultatywne (np. wykaszanie, rozluźnianie zwarcia, zapobieganie sukcesji naturalnej, ochrona zbiorników wodnych itd.).

Podczas wykonywania prac gospodarczych (w obrębie znanych stanowisk) należy dołożyć starań by nie zniszczyć, uszkodzić czy pogorszyć stanu stanowisk i siedlisk tych organizmów. Dla znacznej części tych gatunków nie są dostępne szczegółowe lokalizacje, a inwentaryzacje będą uzupełniane. Podczas wykonywania zabiegów gospodarczych należy postępować tak, by ograniczyć prawdopodobieństwo zniszczenia stanowisk czy siedlisk tych gatunków. Ponadto nie ma możliwości, zarówno fizycznych jak i finansowych, zabezpieczenia wszystkich stanowisk taksonów chronionych, w szczególności przy lesie otwartym i tak dużej presji turystycznej.

- ❖ W stosunku do sasanki otwartej *Pulsatilla patens* zaleca się:
  - wycinanie drzew i krzewów w podszycie zacięniających stanowiska gatunku,
  - ręczne usuwanie krzewinek i bylin na stanowiskach gatunku,
  - punktowe naruszanie lub zdejmowanie nakładowej warstwy próchnicy w celu odsłonięcia nagiej gleby,
- ❖ W stosunku do leńca bezpodkwiatkowego *Thesium ebracteatum* zaleca się:
  - wycinanie drzew i krzewów w podszycie zacięniających stanowiska gatunku,
  - ręczne wykaszanie roślinności na stanowiskach i w ich najbliższym otoczeniu, wraz z usunięciem biomasy.
- ❖ W stosunku do siedlisk motyli dziennych (czerwończyk nieparek *Lycena dispar*) zaleca się:
  - usuwanie podrostu drzew i krzewów z pozostawieniem części krzewów wierzbowych,
  - rotacyjne, mozaikowe późne koszenie, po 15 września, na wysokość nie mniejszą niż 15-20 cm.
- ❖ W stosunku do zgniotka cynobrowego *Cucujus cinnaberinus* zaleca się:
  - zapewnienie stałej obecności drzew zamierających i martwych.
- ❖ W stosunku do bociana czarnego *Ciconia nigra* zaleca się:
  - utrzymanie podmokłych płatów drzewostanu liściastego lub mieszanego (BMw, BMb, LMw, LMb, Lw, Ol, Olj, Lł), o powierzchni ponad 100 ha na jedną parę bociana czarnego, w wieku powyżej 80 lat,
  - podczas stosowania cięć w strefie ochrony częściowej pozostawiać drzewa nadające się do założenia gniazd.
- ❖ W stosunku do ptaków szponiastych zaleca się:
  - niestosowanie rębni zupełnych, częściowych i gniazdowych (przy dopuszczeniu rębni IV stopniowej i V przerębowej) w istniejących strefach ochrony okresowej oraz pozostawianie w nich drzew nadających się do założenia gniazd,
  - pozostawienie na zrębach kęp starodrzewów o powierzchni nie mniej niż 6 arów i grupowanie pozostawianych kęp z sąsiednich powierzchni zrębowych w celu utworzenia jednej większej kępy starodrzewiu.
- ❖ W stosunku do ptaków gnieźdzących się w dziuplach (dzięcioły, włochatka i inne) zaleca się:

- pozostawianie podczas wykonywania zabiegów drzew dziuplastych, z dziuplami wykutymi i naturalnymi,
- w stosunku do znanych stanowisk, przy wykonywaniu czynności gospodarczych w okresie lęgowym, lustracja terenu przed zabiegiem w celu wykluczenia negatywnego oddziaływania zabiegu lub wykonanie zabiegu poza okresem lęgowym,
- pozostawienie drzew dziuplastych nie dotyczy tych, które stanowią realne zagrożenie dla ludzi (np. przy drogach),
- ❖ W odniesieniu do siedlisk dzięcioła średniego *Dendrocopos medius* zalecenia jak dla dziuplaków, ponadto:
  - utrzymanie przynajmniej na obecnym poziomie powierzchni drzewostanów liściastych w wieku 60 lat i starszych,
  - zalecane jest pozostawianie stojących drzew liściastych martwych i obumierających o średnicy pow. 30 cm w liczbie około 5 szt./lha (przy zachowaniu względów bezpieczeństwa osób i mienia),
  - wstrzymanie się od użytkowania rębnych drzewostanów liściastych (Ol, Lł) w wieku 80 lat i starszych w okresie lęgowym: 1 kwietnia - 10 lipca.

W okresie obowiązywania *Planu* mogą zostać ujawnione nowe stanowiska roślin i zwierząt z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej i I Dyrektywy Ptasiej oraz stanowiska gatunków nienotowanych wcześniej. Należy w takich sytuacjach postępować w sposób nie pogarszający stanu siedlisk tych gatunków w obrębie miejsc występowania. Wskazane jest korzystanie z zaleceń zebranych w publikacjach: *Poradnik ochrony gatunków Natura 2000 – podręczniki metodyczne* i *Monitoring gatunków zwierząt i roślin – podręczniki metodyczne* (wydanych przez Ministerstwo Środowiska i Główny Inspektorat Ochrony Środowiska).

Szczegółowe działania ochronne dotyczące roślin i zwierząt z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej i I Dyrektywy Ptasiej występujących na terenie nadleśnictwa, zostaną zawarte w Projektach Zadań Ochronnych obszarów Natura 2000, które są aktami prawa miejscowego z obowiązkiem przestrzegania, niezależnie od ustaleń Planu Urządzenia Lasu.

7.1.8. Siedliska przyrodnicze z Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej

W przypadku prowadzenia czynnej ochrony siedlisk przyrodniczych, część czynności może być realizowana w ramach prac związanych z gospodarką leśną. Pozostałe zadania prowadzone będą zgodnie z zapisami PZO dla obszarów Natura 2000, po zapewnieniu środków finansowych na te cele (np. wykaszanie, rozluźnianie zwarcia, utrzymanie poziomu uwilgotnienia, zapobieganie sukcesji naturalnej, ochrona zbiorników wodnych itd.). Poniżej przedstawiono wskazówki dotyczące działań służących zachowaniu siedlisk przyrodniczych występujących na gruntach nadleśnictwa:

6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*)

Siedlisko silnie uzależnione od działalności człowieka. Zachowanie właściwego stanu siedliska jest powiązane z ekstensywnym użytkowaniem kośnym lub pastwiskowym. Zalecane jest systematyczne, ale ekstensywne, wykaszanie lub wypas.

7110 Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)

Najważniejszym warunkiem zachowania istniejących powierzchni żywych torfowisk wysokich jest zachowanie lub odtworzenie naturalnych warunków hydrologicznych.

Ewentualna poprawa warunków wodnych, ze względu na wrażliwość ekosystemu na zalanie, powinna być poprzedzona dobrym rozpoznaniem sytuacji topograficznej i hydrologicznej.

9170 Grąd subkontynentalny (*Tilio-Carpinetum*, *Melitti-Carpinetum*)

Doprowadzenie siedlisk Lśw i Lw zniekształconych obecnością modrzewia do stanu właściwego. Dążyć do tworzenia struktury wielopiętrowej i wielogeneracyjnej, z obecnością piętra grabowego. Regulować skład gatunkowy w zabiegach hodowlanych (trzebieże) w kierunku składu gatunkowego, dostosowanego do charakteru siedliska przyrodniczego. W czasie tych zabiegów należy eliminować gatunki obce geograficznie i inwazyjne takie jak: klon jesionolistny, dąb czerwony, akacja, czeremcha amerykańska i inne.

91D0 Bory i lasy bagienne (*Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis*, *Ledo-Sphagnetum*, *Vaccinio uliginosi-Pinetum*, *Sphagno girgensohnii-Piceetum* i brzozowo-sosnowe bagienne lasy borealne *Thelypteridi-Betuletum*)

Wyłączenie z działań gospodarczych siedliska 91D0-2 (*Vaccinio uliginosi-Pinetum*). Wyłączenie z gospodarki rębnej z dopuszczeniem działań pielęgnacyjnych, siedliska 91D0-5 (*Sphagno girgensohnii-Piceetum*) i 91D0-6 (*Thelypteridi-Betuletum*). Decydujące znaczenie w ochronie siedliska odgrywa zachowanie niezmienionych stosunków wodnych, zarówno siedliska jak i zlewni – nie prowadzić działań pogarszających stosunki wodne.

91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Fraxino-Alnetum*, olsy źródłiskowe)

Podstawowym warunkiem zachowania siedlisk jest utrzymanie naturalnego reżimu wodnego tych siedlisk. Ewentualne działanie w zakresie małej retencji należy realizować z dużą ostrożnością. Nieprzemyślane działanie może spowodować stagnację wody i doprowadzić do zabagnienia (wykształcenie olsu typowego).

91F0 Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (*Ficario-Ulmetum*)

Podobnie jak w przypadku siedliska 91E0, kluczem do zachowania siedliska w dobrym stanie jest utrzymanie lub odtworzenie warunków wodnych, w jakich te ekosystemy się wykształciły.

91I0 Dąbrowy ciepłolubne (*Quercetalia pubescenti-petraeae*)

Istotą zachowania siedliska jest niedopuszczenie do sukcesji gatunków drzewiastych i krzewiastych. Podczas cięć pielęgnacyjnych należy usuwać podszyt i podrost.

91T0 Sosnowy bór chrobotkowy (*Cladonio-Pinetum* oraz chrobotkowa postać *Peucedano-Pinetum*)

Jako główne zagrożenie dla siedliska wykazywana jest sukcesja i użyźnianie siedliska. Prace leśne powodujące miejscowe zniszczenie warstwy mszystej wpłyną pozytywnie na stan i dynamikę chrobotków.

W przypadku niewielkich punktowych płatów siedlisk przyrodniczych należy dostosować działania w tych płatach do wymagań ochrony siedliska. W przypadku siedliska 91D0 Bory i lasy bagienne wyłączyć płaty z użytkowania rębego (np. zlokalizować tam kępy przyrodnicze).

Należy zaznaczyć, iż działania ochronne w stosunku do nieleśnych siedlisk przyrodniczych generalnie nie mieszczą się w ramach działań, które może czy powinno wykonywać nadleśnictwo (zakres ustalony w *Ustawie o lasach*). Zatem działania takie mogą być realizowane po zapewnieniu zewnętrznych źródeł finansowania.

Więcej informacji o sposobach ochrony i możliwym użytkowaniu siedlisk przyrodniczych znajduje się w przewodnikach metodycznych: podręcznik metodyczny – poradnik ochrony siedlisk przyrodniczych Natura 2000 i podręczniki metodyczne – monitoring siedlisk przyrodniczych (wydanych przez Ministerstwo Środowiska i Główny Inspektorat Ochrony Środowiska).

7.1.9. Wytyczne do organizacji gospodarstwa leśnego, regulacji użytkowania zasobów oraz wykonywania prac leśnych

Wszelkie działania gospodarcze realizowane na gruntach nadleśnictwa muszą być prowadzone w sposób, który zapewnia:

- zachowanie całej naturalnej zmienności przyrody leśnej i funkcjonowania ekosystemów leśnych i nieleśnych w stanie niepogorszonym,
- zachowanie populacji roślin i zwierząt chronionych występujących na terenie nadleśnictwa w stanie niepogorszonym,
- restytucję metodami hodowli i ochrony lasu zbiorowisk przyrodniczych zdegradowanych i zniekształconych w celu zapewnienia szybszego niż w procesach naturalnych tempa przywracania zgodności biocenozy z biotopem, poprzez przebudowę drzewostanów i zabiegi hodowlane,
- ochronę i zachowanie różnorodności biologicznej oraz bogactwa genetycznego zbiorowisk roślinnych i zwierząt.

W rozdziałach 7.1.6. i 7.1.7. omówiono zasady postępowania (zapobiegania możliwym negatywnym oddziaływaniom) przy wykonywaniu prac gospodarczych na siedliskach gatunków i siedliskach przyrodniczych, chronionych w ramach systemu Natura 2000, oraz w ich najbliższym otoczeniu. Wytyczne te, w połączeniu z działaniami osłonowymi przedstawionymi poniżej, mają utrzymać populacje gatunków chronionych (wg *Ustawy o ochronie przyrody*) i środowisko leśne w stanie niepogorszonym. W wielu przypadkach odpowiednie czynności mogą wpłynąć na poprawę stanu tych elementów przyrody.

Wytyczne do regulacji użytkowania oraz wykonywania prac leśnych:

- wyłączenie z użytkowania drzewostanów na siedliskach Bb,
- wyłączenie z użytkownika rębego drzewostanów na siedliskach BMb,
- wyłączenie z użytkowania rębego drzewostanów na siedlisku LMb, z wyłączeniem zbiorowisk zastępczych powierzchni, na których rozpoczęto użytkowanie rębiami złożonymi,
- zmiana rębni z Ib i IIIa na rębnię IVd w strefach ochrony okresowej miejsc gniazdowania bielika i orlika krzykliwego w obszarze Natura 2000 Puszcza Knyszyńska,

- w miejscach występowania sóweczki i włośchatki dla których nie utworzono stref ochrony miejsc gniazdowania przed wykonaniem planowanych zabiegów gospodarczych dokonać lustracji terenowej celem weryfikacji obecności tych gatunków,
- zapewnienie stałego udziału starych drzew w drzewostanach – pozostawienie kęp starodrzewów na powierzchniach użytkowanych rębnie (min. 6 arów przy rębni zupełnej),
- wyłączenie z użytkowania rębego kęp starodrzewów, tworzących bufor wokół śródleśnych bagien, torfowisk, jezior i rzek,
- pozostawienie podczas zabiegów gospodarczych drzew biocenotycznych, w tym drzew dziuplastych,
- przy wprowadzaniu odnowień na leśnych siedliskach przyrodniczych stosować składy gatunkowe zawarte w PUL (opracowane przez BULiGL Oddział w Białymstoku),
- w przypadku stwierdzenia nieumyślnego pozyskania drewna z gatunkiem chronionym na nieznanym wcześniej stanowisku i potwierdzeniu prawidłowego rozpoznania gatunku, należy fragment pnia z gatunkiem i pozostawić w lesie,
- w celu ochrony i poprawy stanu środowiska przyrodniczego w trakcie wykonywania prac leśnych szczególną uwagę należy zwracać na:
  - ochronę stanowisk gatunków chronionych, rzadkich i cennych podczas trzebieży i innych zabiegów, między innymi poprzez wyłączenie z zabiegu fragmentu drzewostanu ze stanowiskiem gatunku chronionego, zwracanie uwagi na miejsca obalania drzew, wykonanie zabiegu poza okresem lęgowym ptaków,
  - pozostawianie w lesie części biomasy (stojących drzew martwych, połamanych, wykrotów, gałęzi, igliwia i kory), o ile nie jest to sprzeczne z zasadami ochrony lasu,
  - wytyczanie i wykorzystywanie stałych szlaków zrywkowych,
  - stosowanie bioolei jako smarów silnikowych,
  - unikanie niszczenia runa i ściółki leśnej między innymi poprzez wykonywanie zrywki zimą przy pokrywie śnieżnej lub przy użyciu urządzeń zabezpieczających,
  - przy zwalczaniu owadów i grzybów zagrażających drzewostanom ograniczyć do minimum stosowanie preparatów chemicznych na korzyść biologicznych,
  - w zabezpieczaniu upraw i młodników preferować środki mechaniczne,
- w zakresie ochrony lasu:
  - prowadzić monitoring techniczny i biologiczny w celu właściwego prognozowania zagrożeń, a w drzewostanach szczególnie narażonych na czynniki chorobowe prowadzić kontrolę stanu sanitarnego,
  - dążyć do utrzymania liczebności szkodników na poziomie nie zagrażającym występowaniu szkód istotnych (gradacji),
  - w razie konieczności stosować biotechniczne metody ochrony lasu, między innymi wykorzystywać pułapki feromonowe używane do zwalczania i prognozowania pojawienia się szkodników wtórnych,
  - prowadzić aktywną ochronę drapieżnej entomofauny, mogącej w określonych warunkach sprzyjać walce ze szkodnikami owadzimi.

Prowadząc zabiegi gospodarcze, należy w pierwszej kolejności usuwać gatunki obce w tym zwłaszcza: dąb czerwony, grochodrzew, klon jesionolistny i inne. Ponadto w miarę istniejących możliwości należy, podczas prac gospodarczych, eliminować zauważone inwazyjne rośliny zielne, takie jak: nawłóć późna, nawłóć kanadyjska, rdestowiec ostrokończysty, niecierpek drobnokwiatowy, niecierpek gruczołowaty, kolczurka klapowana i inne (baza danych o gatunkach inwazyjnych: www.iop.krakow.pl/ias/Baza.aspx). Wymaga to jednak opracowania kompleksowego programu zwalczania roślin inwazyjnych, po zapewnieniu środków finansowych na ten cel.

Nowe stanowiska cennych gatunków nanieść na odpowiednie mapy (np. szkice powierzchni manipulacyjnej) i katalogować (uzupełniać kronikę POP oraz ewidencję w SILP), w razie potrzeby zaznaczyć w terenie. Rozwiązaniem służącym zachowaniu cennych elementów przyrody jest przeprowadzanie szkoleń pracowników z rozpoznawania cennych gatunków roślin i zwierząt.

7.1.10. Obszary chronionego krajobrazu

Zasady postępowania na Obszarze Chronionego Krajobrazu „Dolina Narwi” reguluje *Rozporządzenie Nr 8/05 Wojewody Podlaskiego z 25.02.2005 r (Dz. Urz. Woj. Podl. 2005, Nr 54, poz. 721)*.

Na terenie Obszaru zabrania się:

- 1) zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- 2) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- 3) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- 4) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub przeciwoświsiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
- 5) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
- 6) likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;
- 7) lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej.

Obszary chronionego krajobrazu powinny być wyłączone z projektowania i lokalizowania inwestycji uciążliwych dla środowiska naturalnego, natomiast właściwe są dla lokalizowania wszelkich inwestycji pobytowo - wypoczynkowych takich jak: ośrodki wypoczynkowe, pola namiotowe i miejsca biwakowe. Przy zagospodarowywaniu lasów

wchodzących w skład obszaru chronionego krajobrazu należy dążyć do maksymalnego wykorzystania odnowień naturalnych, do zapewnienia składu gatunkowego zgodnie z typem siedliskowym lasu. Należy również zwrócić uwagę na wzrost zadań związanych z zagospodarowaniem rekreacyjnym.

Prowadzenie zrównoważonej gospodarki leśnej na obszarach chronionego krajobrazu w żaden sposób nie zagraża ich walorom przyrodniczym.

7.1.11. Użytek ekologiczny „Żurawka”

Zasady postępowania na użytku ekologicznym „Żurawka” reguluje akt powołujący: *Uchwała nr XXVIII/163/2001 Rady Miejskiej w Wasilkowie z dnia 25 stycznia 2001 r.* (Dz. Urz. Woj. Podl.2001.3.36). Na terenie obiektu zabrania się:

- 1) zbioru dziko rosnących roślin objętych ochroną lub ich części,
- 2) niszczenia gleby lub zmiany sposobu użytkowania,
- 3) zmiany stosunków wodnych,
- 4) wysypywania, wylewania i zakopywania odpadów.

Obszar użytku ekologicznego „Żurawka” ujęty jest w ewidencji gruntów jako użytek ekologiczny na nieużytku i jako taki nie jest objęty gospodarką leśną

7.1.12. Otulina Narwiańskiego Parku Narodowego

W otulinie parku znajdują się grunty będące w zarządzie Nadleśnictwa Dojlidy. W związku z powyższym projekt PUL został skonsultowany z dyrekcją Narwiańskiego Parku Narodowego.

7.2. Zadania dotyczące lasów ochronnych

Prowadzenie działalności gospodarczej w lasach ochronnych powinno być podporządkowane pełnionej przez nie funkcji, dla których zostały powołane. Projektowanie użytkowania rębego w tych lasach, wynika ze stwierdzonych na gruncie potrzeb ochronnych i hodowlanych.

7.2.1. Lasy stanowiące ostoje zwierząt i stanowiska roślin podlegających ochronie gatunkowej

W odniesieniu do miejsc rozrodu i regularnego przebywania ptaków chronionych wyznaczono ostoje z określeniem stref ochronnych. Zasięg stref ochronnych oraz okresowe terminy ochrony, które reguluje *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 28 grudnia 2016 roku w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt* (Dz. U. 2016 poz. 2183), przedstawiono w tabeli 39.

Tabela 39. Zasięg stref ochronnych oraz okresowe terminy ochrony w ostojach w Nadleśnictwie Dojlidy

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Strefa ochrony całorocznej w promieniu do	Strefa ochrony okresowej w promieniu do	Okresowy termin ochrony
1	2	3	4	5	6
1	Bielik	<i>Haliaeetus albicilla</i>	200 m od gniazda	500 m od gniazda	01.01-31.07
2	Bocian czarny	<i>Ciconia nigra</i>	200 m od gniazda	500 m od gniazda	15.03-31.08
3	Orlik krzykliwy	<i>Aquila pomarina</i>	100 m od gniazda	500 m od gniazda	01.03-31.08
4	Włochatka	<i>Aegolius funereus</i>	50 m od gniazda	-	-

W Nadleśnictwie Dojlidy wyznaczono 8 stref ochronnych: 3 bielika, 1 bociana czarnego 3 orlika krzykliwego i 1 włośchatki.

W granicach stref ochronnych obejmujących miejsca rozrodu i regularnego przebywania ptaków w strefie całorocznej w okresie całego roku, a w strefie ochrony okresowej, czasowo (zgodnie z terminami ochrony) zabronione jest:

- przebywanie osób, z wyjątkiem właściciela nieruchomości objętej strefą ochrony oraz osób sprawujących zarząd i nadzór nad obszarami objętymi strefą ochrony, oraz osób wykonujących prace na podstawie umowy zawartej z właścicielem lub zarządcą,
- wycinanie drzew lub krzewów,
- dokonywanie zmian stosunków wodnych, jeżeli nie jest to związane z potrzebą ochrony poszczególnych gatunków,
- wznoszenia obiektów, urządzeń i instalacji.

Ponadto w celu ochrony miejsc lęgowych i miejsc żerowania zaleca się:

- ograniczenie i ukierunkowanie ruchu turystycznego w miejscach stałego gniazdowania w okresie wyprowadzania lęgów,
- przywracanie właściwych stosunków wodnych w lasach i w ich sąsiedztwie,
- ograniczenie stosowania pestycydów i insektycydów,
- pozostawianie drzew dziuplastych.

Każdorazowa czynność gospodarcza polegająca na wycince drzew lub krzewów w strefie ochrony całorocznej powinna odbywać się za zgodą RDOŚ.

7.2.2. Lasy wodochronne

W lasach tych zabronione są czynności mogące niekorzystnie wpłynąć na stan chronionych przez nie zasobów wodnych. W PUL ograniczono powierzchnię cięć rębnych, wydłużono nawrót cięć i okres odnowienia. Lasy wodochronne na źródłiskach są wyłączone z użytkowania rębego. Zasady postępowania w lasach ochronnych reguluje *Rozporządzenie MOŚZNiL z dnia 25 sierpnia 1992 r.* (Dz. U. 1992 Nr 67 poz. 337).

7.2.3. Lasy glebochronne

W drzewostanach znajdujących się na stokach zaplanowano zabiegi bez użytkowania rębnią zupełną, wszelkie czynności powinny zmierzać do zapewnienia, w maksymalnym stopniu, ochrony gleby przed erozją. Zasady postępowania w lasach ochronnych reguluje *Rozporządzenie MOŚZNiL z dnia 25 sierpnia 1992 r.* (Dz. U. 1992 Nr 67 poz. 337).

7.2.4. Lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody

O wielkości zadań hodowlano-ochronnych decydują działania niezbędne do ochrony rzadkich lub zagrożonych siedlisk, zwierząt i roślin. Zasady postępowania w lasach ochronnych reguluje *Rozporządzenie MOŚZNiL z dnia 25 sierpnia 1992 r.* (Dz. U. 1992 Nr 67 poz. 337).

7.2.5. Lasy na stałych powierzchniach badawczych i doświadczalnych

Ewentualne zabiegi hodowlano-ochronne powinny być uzgadniane z prowadzącymi badania. Zasady postępowania w lasach ochronnych reguluje *Rozporządzenie MOŚZNiL z dnia 25 sierpnia 1992 r.* (Dz. U. 1992 Nr 67 poz. 337).

7.2.6. Lasy stanowiące drzewostany nasienne wyłączone z użytkowania rębnego

Zaplanowane zabiegi mają na celu usuwanie drzew chorych i źle ukształtowanych oraz wzmagające obradanie nasion.

7.2.7. Lasy położone w granicach administracyjnych miast

O wielkości zadań hodowlano-ochronnych lasów położonych w granicach administracyjnych miast, decydują potrzeby w zakresie dostosowania biocenozy do biotopu oraz działania niezbędne do utrzymania właściwego stanu sanitarnego lasu. Zasady postępowania w lasach ochronnych reguluje *Rozporządzenie MOŚZNiL z dnia 25 sierpnia 1992r.* (Dz. U. Nr 67 z 1992 r. poz. 337).

7.2.8. Lasy mające szczególne znaczenie dla obronności i bezpieczeństwa państwa

Zaplanowane zabiegi mają na celu zachowanie w dobrej kondycji zdrowotnej lasów obronnych. Zasady postępowania w lasach ochronnych reguluje *Rozporządzenie MOŚZNiL z dnia 25 sierpnia 1992r.* (Dz. U. Nr 67 z 1992 r. poz. 337).

7.3. Ochrona obiektów kultury materialnej, walorów historycznych i krajobrazowych

W zakresie ochrony środowiska kulturowego i krajobrazu należy dążyć do ochrony i utrzymania w należytym stanie technicznym obiektów kultury materialnej wpisanych do rejestru zabytków, miejsc pamięci narodowej itp. oraz zachowania i ochrony przed zmianami przyrodniczego krajobrazu ukształtowanego w procesie historycznym wraz z tradycyjnymi formami zabudowy i zagospodarowania.

7.4. Kształtowanie stosunków wodnych, mała retencja

Retencja oznacza zdolność, do zatrzymywania wody, wilgoci, przy czym zdolnością taką odznacza się sam las, wykazujący naturalnie wyższą wilgotność niż tereny otwarte. Możliwe jest wykorzystanie do tego celu różnej wielkości zbiorników retencyjnych, tam lub zastawek, magazynujących lub zatrzymujących wodę na danym obszarze. Każdy z tych obiektów może wpływać w odmienny sposób na środowisko.

Kształtowanie retencji wodnej jest to zdolność do gromadzenia i przetrzymywania zasobów wodnych w środowisku biotycznym (intercepcja szaty roślinnej, dłuższe utrzymywanie w warunkach leśnych pokrywy śnieżnej) i abiotycznym (retencja jezior, sztucznych i naturalnych zbiorników wodnych, oczek wodnych, mokradeł, bagien, torfowisk, sieci hydrograficznej, gleby, depresyjna i gruntowa). Pojęcie „mała retencja” jest umowne i jego kryterium definiującym jest kubatura wody wynikająca z powierzchni i głębokości danego zbiornika.

Nie bez wpływu na kształtowanie stosunków wodnych na terenie nadleśnictwa jest obecność bobrów. Na powierzchniach zalanych, w wyniku spiętrzenia wód w ciekach, następuje proces zamierania drzew oraz stopniowe zabagnianie. Prowadzi to do zahamowania odpływu wody z lasów, a co za tym idzie do podniesienia poziomu wód gruntowych. Ochrona bierna rozlewisk bobrowych jest ważnym elementem poprawy reżimu wodnego cieków na terenie nadleśnictwa.

Również pozostawianie kłód zwalonych drzew w korytach cieków jest elementem korzystnym w procesie zatrzymywania wody w ekosystemach leśnych.

7.5. Kształtowanie granicy rolno-leśnej

Racjonalna gospodarka leśna i ochrona przyrody możliwa jest do prowadzenia w zwartych, rozgraniczonych kompleksach leśnych, o dobrze wykształconej strefie ekotonowej na styku dwóch biocenoz: lasu i pola.

Istotną sprawą jest właściwy przebieg i stan granicy rolno-leśnej, która powinna mieć charakter łagodny (bez ostrych załamania). Projekt takiego przebiegu powinien stanowić część miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu (*Ustawa z dn. 28.09.1991 r. o lasach*). Należy dążyć do jego opracowania, w oparciu o takie czynniki jak: zwartość kompleksów leśnych, unikanie ostrych załamania granicy lasu, najkorzystniejszy wpływ na krajobraz.

Zewnętrzne obrzeże lasu powinno stanowić łagodne przejście od terenu bezleśnego do środowiska leśnego, o szerokości mniej więcej 10-30 m. Powinno składać się z trzech przenikających się wzajemnie stref: krzewiastej, drzewiasto-krzewiastej i drzewiastej.

Szerokość zakładanych buforów winna być uzależniona od wystawy granicy lasu i zasobności siedliska. Im bardziej ubogie i zdegradowane siedlisko, tym szerokość strefy ekotonowej winna być większa. Na wystawie południowej strefy powinny być szersze ze względu na silniejszą presję zbiorowisk terenów otwartych na las. Przy wystawie północnej zakładane strefy mogą mieć mniejszą szerokość.

Przy zakładaniu i kształtowaniu stref ekotonowych należy szczególną uwagę zwrócić na dobór właściwych gatunków drzew i krzewów oraz formy mieszania i więźbę.

7.6. Ochrona różnorodności biologicznej

Tereny w zasięgu działania Nadleśnictwa Dojlidy są miejscem, którego środowisko przyrodnicze charakteryzuje się dużą różnorodnością i bogactwem form. Składają się na to: urozmaicona rzeźba terenu, sieć rzek, lasy oraz tereny bagienne.

W opisie ogólnym lasów nadleśnictwa (tom I, pkt 1.3.8.) zamieszczone są składy gatunkowe upraw dla drzewostanów w lasach gospodarczych i drzewostanów na siedliskach przyrodniczych, które zapewnią wzrost różnorodności biologicznej drzewostanów.

W poniższej tabeli zestawiono zalecane w odnowieniach gatunki biocenotyczne i domieszkowe. Wprowadzanie tych gatunków wpłynie na wzrost różnorodności i zwiększy ich udział w drzewostanach nadleśnictwa. Powinny stanowić niewielką domieszkę (pojedynczo lub w grupach) 1-5% w zależności od żyzności siedliska.

Tabela 40. Zalecane gatunki biocenotyczne i domieszkowe w odnowieniu lasu

Typ siedliskowy lasu	Gatunki domieszkowe i biocenotyczne
1	2
Bśw	D: - K: jarząb pospolity, jałowiec pospolity
Bw	D: - K: jarząb pospolity, kruszyna pospolita
Bb	Nie dotyczy (brak użytkowania rębego)
BMśw	D: klon zwyczajny K: jarząb pospolity, leszczyna pospolita, głóg jednoszyjkowy
BMw	D: klon zwyczajny K: jarząb pospolity, kruszyna pospolita

Typ siedliskowy lasu	Gatunki domieszkowe i biocenotyczne
1	2
BMb	Nie dotyczy (brak użytkowania rębego)
LMśw	D: grusza pospolita, jabłoń dzika, iwa K: trzmielina brodawkowata, leszczyna pospolita, głóg jednoszyjkowy, szakłak pospolity
LMw	D: iwa, grusza pospolita, jabłoń dzika, K: leszczyna pospolita, jarzab pospolity, kruszyna pospolita
LMb	D: - K: kruszyna pospolita, jarzab pospolity, czeremcha pospolita, leszczyna pospolita
Lśw	D: wiąz górski, wiąz szypułkowy, jabłoń dzika, iwa K: trzmielina brodawkowata, trzmielina pospolita, wiciokrzew pospolity, głóg jednoszyjkowy
Lw	D: iwa, wiąz szypułkowy K: leszczyna pospolita, trzmielina pospolita, bez czarny, dereń świdwa, kalina koralowa
OI	D: jesion wyniosły K: porzeczką czarna, kruszyna pospolita, jarzab pospolity
OIJ	D: wierzba biała K: kalina koralowa, trzmielina pospolita, dereń świdwa, czeremcha pospolita, leszczyna pospolita

D – drzewa, K - krzewy

Ochrona różnorodności biologicznej realizowana jest na podstawie obowiązujących w Lasach Państwowych zarządzeń i instrukcji. Zagadnienie to zostało omówione m. in. w „Instrukcji ochrony lasu” [PGL LP 2012a]. W celu zachowania trwałości lasu i ciągłości jego funkcji dąży się do ochrony różnorodności biologicznej przez następujące działania:

- ✓ pozostawienie w lesie drzew dziuplastych oraz o małej przydatności użytkowej do ich biologicznej śmierci i naturalnego rozkładu (tzw. drzew biocenotycznych),
- ✓ odtworzenie i zachowanie cennych elementów środowiska przyrodniczego takich jak: torfowiska, bagna, łąki śródleśne, murawy kserotermiczne, cieki, zbiorniki wodne, wydmy i inne, oraz wnioskowanie o nadanie im statusu użytków ekologicznych,
- ✓ działania stwarzające lub poprawiające warunki egzystencji w środowisku leśnym organizmów chronionych, zagrożonych oraz uważanych za pożyteczne, np. mrówek i innych drapieżnych owadów, pasożytów, płazów, gadów, ptaków, nietoperzy i innych,
- ✓ zwiększenie naturalnej bazy żerowej oraz utrzymywanie liczebności zwierzyny na takim poziomie, przy którym wyrządzane szkody są gospodarczo znośne,
- ✓ kształtowanie ekotonów,
- ✓ ochrona runa leśnego,
- ✓ stosowanie metody ogniskowo-kompleksowej i ognisk biocenotycznych.

7.7. Martwe drewno

Martwe drewno (pnie, obłamane konary i gałęzie) jest naturalnym i niezbędnym składnikiem ekosystemów leśnych.

W lasach Europy ten element struktury ekosystemu ma zwykle kluczowe znaczenie dla zachowania tych gatunków owadów, grzybów i mszaków, które są najbardziej zagrożone. Dlatego obserwujemy silną korelację między zasobami rozkładającego się drewna a stanem

zachowania leśnej różnorodności biologicznej. Ten względnie łatwy do pomiaru parametr jest jednym ze wskaźników skuteczności chronienia bioróżnorodności w leśnictwie.

Biorąc pod uwagę jak ogromną rolę pełni martwe drewno, w Lasach Państwowych pozostawia się (tam gdzie jest to możliwe) drzewa dziuplaste do naturalnego rozkładu, głównie ze względu na ochronę ptaków. Poza tym należy pozostawiać znaczną część posuszu jałowego, natomiast na zrębach pozostawiane są fragmenty drzewostanu, jako kępy ekologiczne, które z czasem spełniają ważną rolę jako rezerwuar martwego drewna. Szczególnie cenne są pozostawione grube kłody. Ich ilość wykorzystywana jest, jako kryterium przyrodnicze stanu ekosystemu leśnego, niemal równie często, jak ogólna zasobność rozkładającego się drewna.

Zestawienie ilości martwego drewna w Nadleśnictwie Dojlidy zamieszczone poniżej, przedstawia ilość martwego drewna (m³) przypadającą na 1 ha powierzchni leśnej w rozbiciu na typy siedliskowe lasu. Zestawienie to nie obejmuje pniaków.

Tabela 41. Średnie wartości martwego drewna w drzewostanach nadleśnictwa

Obręb, Nadleśnictwo	Typ siedliskowy lasu														Ogółem
	Bśw	Bw	Bb	BMśw	BMw	BMb	LMśw	LMw	LMb	Lśw	Lw	LŁ	OI	OIJ	
	[m ³ /ha]														
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	13	14	15
Dojlidy	1,92	-	0,82	1,89	2,73	11,38	2,25	5,76	8,26	3,17	11,95	-	19,12	10,31	3,06
Katrynka	4,15	6,11	1,80	4,36	3,20	5,70	4,91	4,20	10,60	4,47	6,22	5,49	18,77	9,13	4,76
Nadleśnictwo*	2,87	6,11	1,22	3,34	2,91	9,36	3,30	5,41	9,40	3,21	10,85	5,49	19,02	10,06	3,86

* średnie ważone

W Paragrafie 4 tomu II *Instrukcji Ochrony Lasu* [PGL LP 2012b] odnośnie martwego drewna stwierdzone jest: „W celu ochrony różnorodności biologicznej należy pozostawiać w lesie drewno martwych drzew w różnych stadiach rozkładu, uwzględniając uwarunkowania przyrodnicze, ekonomiczne i społeczne. Stojących drzew martwych nie należy pozostawiać wzdłuż dróg i szlaków komunikacyjnych. O ilości martwego drewna pozostawianego w lesie decyduje nadleśniczy.”

Pożądana ilość martwego drewna w drzewostanach nie została jeszcze określona, a raczej jest tematem żarliwych dyskusji. Mimo to można stwierdzić, że znaczne jego ilości są najbardziej pożądane zwłaszcza w rezerwatach i na siedliskach bagiennych. Natomiast do ilości martwego drewna w lasach gospodarczych powinno się podchodzić ostrożnie. Jego ilości nie powinny zagrażać stanowi sanitarnemu lasu oraz stanowić zagrożenia pożarowego.

Średnia wartość martwego drewna w drzewostanach Nadleśnictwa Dojlidy wynosi 3,86 m³/ha. Jest to wskaźnik umiarkowany na tle Lasów Państwowych, gdzie średnia wyniosła 5,50 m³/ha [BULiGL 2015].

7.8. Założenia ogólne do organizacji gospodarstwa leśnego, regulacji użytkowania zasobów oraz wykonywania prac leśnych

Podstawowymi celami zrównoważonego rozwoju gospodarki leśnej są:

- zachowanie całej naturalnej zmienności przyrody leśnej i funkcjonowania ekosystemów leśnych w stanie zbliżonym do naturalnego, z uwzględnieniem kierunków ewolucji w przyrodzie,
- restytucja metodami hodowli i ochrony lasu zbiorowisk przyrodniczych zdegradowanych i zniekształconych w celu zapewnienia szybszego niż w procesach naturalnych tempa przywracania zgodności biocenozy z biotopem, przy wykorzystaniu w miarę możliwości sukcesji naturalnej i przebudowy drzewostanów,
- ochrona i zachowanie różnorodności biologicznej oraz bogactwa genetycznego zbiorowisk roślinnych i zwierząt,
- wzmoczenie korzystnego wpływu lasu na środowisko przyrodnicze oraz harmonizowanie społecznego i gospodarczego rozwoju regionu przez racjonalne użytkowanie i odnawianie zasobów leśnych, bez umniejszania produkcyjnej zasobności lasów.

Podstawą doskonalenia gospodarki leśnej nadleśnictwa winny być rozpoznanie warunków geologicznych, hydrologicznych, klimatycznych, glebowych i siedliskowych.

W celu poprawy stanu środowiska przyrodniczego w trakcie wykonywania prac leśnych szczególną uwagę należy zwracać na wytyczne zawarte w punkcie 7.1.9.

7.9. Założenia w zakresie stosowania obcych gatunków drzew i krzewów

Należy bezwzględnie zaniechać wprowadzania obcych (geograficznie) gatunków drzew i krzewów do drzewostanów. W przypadku obsadzania leśniczówek czy innych tego typu obiektów należy unikać gatunków, uznanych w Polsce za inwazyjne.

7.10. Zadania dotyczące ochrony środowiska

Stosować zalecenia opisane w punktach od 7.4 do 7.9. Ponadto Nadleśnictwo Dojlidy objęte jest programami ochrony środowiska zarówno województwa podlaskiego, jak i powiatu oraz gmin, na terenie których administracyjnie jest położone. Założenia zawarte w tych programach powinny być uwzględniane w zakresie dotyczącym działalności nadleśnictwa.

7.11. Założenia ochronne w zakresie rekreacji i turystyki

Rozwój turystyki krajoznawczej, edukacyjnej i specjalistycznej (np. ornitologicznej, pletwonurkowej) odbywać musi się przy maksymalnym poszanowaniu zasobów przyrodniczych. W związku z tym należy podjąć następujące działania:

- w celu ograniczenia szkód w środowisku przyrodniczym, ruch turystyczny należy kanalizować na wybranych szlakach i wydzielonych, atrakcyjnych fragmentach lasu,
- formy użytkowania turystycznego muszą być uzależnione od wymagań ekologicznych gatunków i siedlisk, na które ruch ten może mieć wpływ,
- turystyka i jej formy w rezerwatach przyrody powinny odbywać się na warunkach określonych przez obowiązujące plany ochrony lub ustanowione zadania ochronne,
- z ruchu turystycznego należy wyłączyć niektóre szczególne fragmenty lasu, jak np. ostoje i miejsca koncentracji zwierzyny, ostoje rzadkich ptaków, skupiska roślin chronionych, szczególnie cenne zbiorowiska roślinne itp.

7.12. Inne zadania z zakresu Programu Ochrony Przyrody

W ramach realizacji niniejszego „Programu ochrony przyrody” wskazana jest:

- współpraca z Regionalną Dyрекcją Ochrony Środowiska,
- koordynacja współpracy z sąsiednimi nadleśnictwami,
- aktywna współpraca w realizacji Planu Zagospodarowania Przestrzennego zwłaszcza w rejonach, w których występuje potrzeba zapewnienia niezbędnych korytarzy przemieszczeń zwierząt,
- ograniczanie do minimum stosowania środków chemicznych przy wykonywaniu zadań gospodarczych z zakresu zagospodarowania lasu.

8. Turystyka i promocja wartości przyrodniczych

Działania z zakresu ochrony przyrody prowadzone przez nadleśnictwo winny być i są wykonywane zarówno poprzez pracę stricte w obszarze przyrodniczym jak i poprzez działalność edukacyjno-popularyzatorską skierowaną do szerokiego grona odbiorców, w szczególności zaś do dzieci i młodzieży.

Działalność ta odbywać się może na wielu płaszczyznach. W Nadleśnictwie Dojlidy w minionym dziesięcioleciu promocja wartości przyrodniczych polegała m.in. na wydawaniu materiałów promocyjnych, prowadzeniu zajęć dydaktycznych dla młodzieży, udziale w organizacji wydarzeń o charakterze popularyzatorskim (np. pikników ekologicznych z okazji akcji „Sprzątanie Świata”), stworzeniu szeregu ścieżek edukacyjnych, promocja zdrowego trybu życia itp. Na obszarze nadleśnictwa funkcjonuje także szereg szlaków turystycznych pieszych, rowerowych, konnych, kajakowych i samochodowo-autokarowych.

Wydawnictwa

Największym osiągnięciem na polu wydawniczym jest album z serii Siedmiu Wspaniałych Puszczy Knyszyńskiej, wydany w 2013 nakładem nadleśnictwa, prezentujący bielika. Zdjęcia oraz opisy autorstwa Grzegorza i Tomasza Kłosowskich przedstawiają głównego bohatera – bielika oraz krajobrazy Puszczy Knyszyńskiej.

Nadleśnictwo wydało także szereg folderów dotyczących ścieżek dydaktycznych oraz materiałów związanych z projektami ochrony przyrody (np. Life+ Ochrona orlika krzykliwego).

Edukacja leśna

Edukacja leśna prowadzona jest przez nadleśnictwo na dwóch płaszczyznach: poprzez prowadzenie zajęć, głównie dla dzieci i młodzieży oraz tworzenie ścieżek edukacyjnych, stawienia tablic informacyjnych i parkingów leśnych celem zwiększenia dostępności lasów dla ludności.

Ściśle na prowadzenie zajęć edukacyjnych nastawiona jest **Izba Edukacji Leśnej** znajdująca się na terenie szkółki leśnej „Orzechówka” (ok. 20 km od siedziby nadleśnictwa). Prowadzone są tu zajęcia o tematyce przyrodniczo – leśnej z wykorzystaniem licznych pomocy dydaktycznych m.in. filmów przyrodniczych i pokazów multimedialnych. Znajduje się tu stała ekspozycja szkodników owadzych. W pobliżu izby jest też miejsce na ognisko.

Przy siedzibie Nadleśnictwa Dojlidy znajduje się wiata, przy której wyznaczono miejsce na ognisko i wypoczynek. Za wiatą ustawiono ponadto kilka tablic informacyjno-edukacyjnych.

Wiata jest doskonałym punktem wyjścia na ścieżki edukacyjne wytyczone w pobliskich lasach, w tym w rezerwacie „Antoniuk”.

Ryc. 45. Ścieżka przyrodnicza w Lesie Antoniukowskim (fot. R. Zarzecki)

Pierwszą z nich jest ścieżka przyrodniczo – leśna **Las Antoniukowski**. Jej celem jest pokazanie wysokich walorów przyrodniczych tego obiektu, jak również zapoznanie jej uczestników z ważnymi zagadnieniami dotyczącymi gospodarki leśnej i ochrony przyrody, w tym poznanie rezerwatu „Antoniuk”. Ścieżka liczy około 3 km. Pokonanie całej trasy i zapoznanie się z poszczególnymi zagadnieniami zajmuje około 2 godzin. Trasa przebiega szlakiem oznakowanym tablicami, na których prezentowane są tematy poszczególnych przystanków: 1. Skrzyżowanie linii oddziałowych; 2. Las pochodzenia sztucznego; 3. Las pochodzenia naturalnego; 4. Mrowisko; 5. Dorodne świerki; 6. Uprawa leśna; 7. „Święte drzewo”; 8. Rozdwojony pień.

W tym samym kompleksie leśnym znajduje się ścieżka **Szlakiem Drzew Leśnych** ukazująca gatunki drzew i krzewów oraz ich lecznicze właściwości. Ścieżka ma długość ok. 1,5 km i biegnie wzdłuż istniejących dróg leśnych i linii oddziałowych. Trasa posiada 16 przystanków oznakowanych barwnymi tablicami. Jej przejście zajmuje około 1 godziny.

Oprócz powyższych na obszarze nadleśnictwa funkcjonują jeszcze ścieżki edukacyjne w Lesie Solnickim, Turczyńskim oraz w Świętej Wodzie.

Ścieżka **Szlakiem Drzew Leśnych** w kompleksie Solnicki Las, ukazująca gatunki

drzew i krzewów oraz ich lecznicze właściwości. Wędrując ścieżką dowiemy się jak korzystać z energii dębu, kiedy tulić pnie sosen i brzoź oraz przy którym drzewie najlepiej odpoczywać. Spacer ścieżką to prawdziwe zajęcia praktyczne z sylwoterapii.

Ścieżka edukacyjna w Lesie Turczyńskim powstała z inicjatywy Stowarzyszenia Okolice. Na trasie ścieżki umiejscowiono: dwa totemy, hotel dla owadów i kosze na śmieci. Pierwszy totem, z elementami ruchomymi, przedstawia najciekawsze gatunki zwierząt i roślin, występujące w Lesie Turczyńskim, wraz z ich wzajemnymi powiązaniem. Tematyką drugiego totemu są mieszkańcy hotelu dla owadów. W tym miejscu można na bieżąco dokonać obserwacji owadów, a informacje o nich i ich zwyczajach znaleźć na usytuowanym w pobliżu totemie.

Ryc. 46. "Totem" w Lesie Turczyńskim (fot. R. Zarzecki)

Ścieżka przyrodniczo-leśna Przyroda Puszczy Knyszyńskiej usytuowana przy Sanktuarium Matki Boskiej Bolesnej w Świętej Wodzie k. Wasilkowa pozwala zapoznać się z przyrodą Puszczy oraz formami jej ochrony. Na tablicach zostały zamieszczone informacje dotyczące ekologicznej roli lasu oraz ochrony środowiska. Miejscem szczególnie atrakcyjnym dla najmłodszych odwiedzających ścieżkę jest blisko usytuowany plac zabaw.

W celu ułatwienia dostępu dla ludności na terenie Nadleśnictwa Dojlidy udostępniono jeden **parking leśny** z zapleczem sanitarno-gastronomicznym w oddz. 76c obrębu Katryнка oraz cztery miejsca postojowe w okrębie Dojlidy (oddz. 97r, 137a, 237f i 257Aw), w większości z zadaszeniami.

Na terenie nadleśnictwa, w miejscach o największej penetracji ludzkiej, ustawiono **tablice poglądowo-informacyjne**. Podają one szereg podstawowych informacji na temat nadleśnictwa i zasadach poruszania się po terenach leśnych.

Promocja zdrowego trybu życia

Nadleśnictwo Dojlidy aktywnie wpisuje się w promocję zdrowego trybu życia głównie poprzez popularyzację sportów biegowych, zwłaszcza sportowych biegów na orientację.

Idąc w tym kierunku nadleśnictwo weszło w akcję tworzenia Zielonych Punktów Kontrolnych – powierzchni z siecią stałych punktów kontrolnych do uprawiania orienteeingu, znanych na świecie pod nazwą Permanent Orienteering Courses. Obecnie na terenie nadleśnictwa funkcjonuje 4 takie trasy biegowe: przy siedzibie nadleśnictwa, w Lesie Pietrasze oraz dwie w Solnickim Lesie. Celem promocji tych tras, ale też wartości przyrodniczych, Nadleśnictwo Dojlidy wraz z 10 innymi nadleśnictwami z RDLP w Białymstoku uczestniczy w projekcie edukacyjnym „Poznaj Swój Las”.

Nadleśnictwo było także zaangażowane w organizację wielu imprez sportowych, na czele z X Mistrzostwami Europy Leśników w Biegu na Orientację w 2003 r., Mistrzostwa Świata w Jeździe Rowerowej na Orientację w 2014 r., czy też V Puchar Dyrektora RDLP w Białymstoku w leśnej topografii w 2015 r. Dodatkowo na terenach leśnictw Rybniki i Mostek wytyczono trasy biegowe pod hasłem „Wolność jest w naturze” o długości odpowiednio 5 i 7,5 km. Odbywa się tam cykliczna impreza pod nazwą „Biegam bo Lubię Lasy”.

Nadleśnictwo w ramach swej działalności winno zadbać o jak największą promocję ww. obiektów.

Szlaki turystyczne

Obiektami mającymi istotne znaczenie dla promocji przyrody i krajobrazu kulturowego są różnorodne szlaki turystyczne. Nie są one bezpośrednio związane z nadleśnictwem, lecz znajdują się w jego zasięgu administracyjnym, a często przechodzą przez tereny przez nie zarządzane. Na obszarze nadleśnictwa poprowadzono szereg szlaków pieszych, rowerowych, konnych, kajakowych i samochodowo-autokarowych.

Szlaki piesze

Szlaki turystyczne Miasta Białegostoku. Na terenie miasta zlokalizowano wiele mniej lub bardziej znanych i promowanych szlaków tematycznych, są to m.in.:

- Szlak rodu Branickich;
- Szlak białostockich fabrykantów;
- Szlak architektury drewnianej;
- Szlak białostockich świątyń;
- Szlak Bojar;
- Szlak Białostockiej Architektury Modernizm;
- Szlak Architektury PRL;
- Szlak esperanto i wielu kultur;
- Szlak Dziedzictwa Żydowskiego w Białymstoku;
- Szlak pielgrzymkowo-turystyczny „Śladami bł. ks. Michała Sopoćki”.

Szlak im. Zygmunta Glogera (kolor zielony) prowadzi przez miejsca związane z życiem i działalnością wybitnego etnografa pochodzącego z Jeżewa Starego. Prowadzi

z Choroszczy przez Rogówek, Rogowo, Rzędziany, Leśniki, Tykocin do Starego Jeżewa (długość 44,5 km, w tym w zasięgu Nadleśnictwa Dojlidy 11,0 km).

Skrajem Puszczy Knyszyńskiej (kolor żółty) biegnie południowym skrajem puszczy przez dorodne drzewostany i drewnianą zabudowę wiosek. Prowadzi z Sobolewa przez Kamionkę, Sokole, Gródek, Zubry, Mostowlany do wsi Wierobie (długość 60,2 km, w tym w zasięgu Nadleśnictwa Dojlidy 3,0 km).

Szlak Archeologiczny (pierw. Włókniarzy) (kolor niebieski) przebiega przez otulinę NPN. Nowa nazwa nawiązuje do wielu zabytków archeologicznych spotykanych po drodze. Prowadzi z Fast przez Żółtki, Choroszcz, Niewodnicę Kościelną, Suraż do Rajska (długość 75 km, w tym w zasięgu Nadleśnictwa Dojlidy 66,5 km).

Szlak Supraski (kolor żółty) przebiega przez tereny leśne, w niewielkim fragmencie obejmujące obszar Nadleśnictwa Dojlidy. Prowadzi z Supraśla przez Rez. Jałówka, Ożynnik, Złotą Wieś do uroczyska Czarny Blok (długość 17 km, w tym w zasięgu Nadleśnictwa Dojlidy 0,8 km).

Szlak prawosławnych świątyń (kolor żółty) wiedzie do prawosławnych cerkwi i m.in. do żeńskiego monasteru w Zwierkach. Prowadzi z Białegostoku przez Zwierki, Zabłudów do Rybołów (długość 39 km, w tym w zasięgu Nadleśnictwa Dojlidy 8,8 km).

Szlak nadnarwiański (kolor żółty) biegnie w znacznej mierze wzdłuż malowniczej doliny Narwi. Na jego trasie funkcjonuje kilka wież widokowych. Ma początek w Białymstoku (Nowe Miasto) i biegnie przez Trypucie, Topilec, Izbiszcz, Kruszewo do wsi Pańki (długość 35,5 km).

Szlak Królowej Bony (kolor niebieski, PL 2596n) łączy miejsca historyczne związane z Jagiellonami z ciekawą przyrodą Puszczy Knyszyńskiej. Prowadzi z Tykocina przez wieś Góra, Krypno Wielkie, Knyszyn-Zamek, Knyszyn, Kopisk, Czarną Wieś Kościelną, Czarną Białostocką, do Kopnej Góry (długość 76,0 km w tym w zasięgu Nadleśnictwa Dojlidy 1,5 km).

Szlak Kolejarzy (kolor zielony) biegnie przez historyczne tereny zamieszkałe przez drobną szlachtę mazowiecką. Prowadzi od Suraza przez Pietkowo, Grochy a kończy w miejscowości Łapy-Osse (długość 25,5 km, w tym w zasięgu Nadleśnictwa Dojlidy 3,0 km).

Szlak Świętej Wody (kolor niebieski) prowadzi przez jeden z najpiękniejszych na Podlasiu cmentarzy w Wasilkowie i Sanktuarium w Świętej Wodzie z charakterystyczną górą krzyży. Ma początek w Białymstoku następnie przez Wasilków, Świętą Wodę, Dąbrówki i Studzianki dociera do Supraśla (długość 28,0 km, w tym w zasięgu Nadleśnictwa Dojlidy 17,3 km).

Szlak im. prof. W. Sławińskiego (kolor zielony, PL 2578z) nazwany na cześć wielkiego popularyzatora puszczy, botanika Witolda Sławińskiego. Prowadzi z Jurowiec, przez Katrynkę (parking), Czarny Blok, Rudnię do Czarnej Białostockiej (długość 24,0 km, w tym w zasięgu Nadleśnictwa Dojlidy 16,0 km).

Szlak Pamięci Narodowej (kolor czerwony, PL 2601c) wyznaczony na terenach okalających Białystok, prowadzi przez miejsca związane z martyrologią mieszkańców. Przebiega trasą Starosielce, Cmentarz Ofiar Faszyzmu (Bacieczki), Pomnik Obrońców Białegostoku, Pomnik Ofiar wojny polsko-bolszewickiej, Cmentarz Ofiar Faszyzmu (Las Pietrasze), Sowlany, Grabówka (pomnik), Cmentarz wojskowy, Kleosin, Klepacze, Starosielce (długość 47,2 km).

Szlak Borami Dorzecza Supraśli (kolor zielony, PL 2597z) biegnie przez najciekawsze przyrodniczo i kulturowo fragmenty Puszczy Knyszyńskiej. Rozpoczyna się w Grabówce, biegnie przy leśniczówce Zielona, jez. Komosa, przez Supraśl, Krzemienne, Surążkowo, Łąnie do Arboretum w Kopnej Górze (długość 37,5 km, w tym w zasięgu Nadleśnictwa Dojlidy 14,0 km).

Szlaki rowerowe

Podlaski Szlak Bociani (kolor czerwony) łączy Puszcę Białowieską z północą Suwalszczyzną. Na obszarze nadleśnictwa przebiega wzdłuż doliny Górnej Narwi. Rozpoczyna się w Białowieży, dalej przez Narew, Doktorce, Suraż, Kurowo, Tykocin, Goniądz, Sztabin, Wigry, biegnie do Stańczyków (długość ok. 206 km, z czego na terenie Nadleśnictwa Dojlidy ok. 36 km).

Wschodni Szlak Rowerowy Green Velo (kolor pomarańczowy) przebiegający przez pięć wschodnich województw szlak o długości ponad 2000 km, przez obszar nadleśnictwa przebiega z Tykocina przez Pańki, Białystok w kierunku Supraśla (długość ok. 2000 km, w tym zasięgu Nadleśnictwa Dojlidy ok. 26 km).

Obwodnica rowerowa NPN (kolor niebieski) prowadzi głównie mniej ruchliwymi drogami wokół Narwiańskiego Parku Narodowego. Trasa: Choroszcz, Żółtki, Złotoria, Tykocin, Stare Jezewo, Kurowo, Waniewo, Jeńki, Płonka Kościelna, Łapy, Suraż, Borowskie-Michały, Turośń Dolna, Baciuty, Zaczerlany, Choroszcz (długość 90,0 km, w tym w zasięgu Nadleśnictwa Dojlidy 38,5 km).

Szlak Podmiejskich Rezydencji (kolor żółty) łączy dolinę Narwi z kompleksem leśnym Puszczy Knyszyńskiej. Prowadzi z Supraśla przez Bobrową, Zabłudów, Juchnowiec Dolny do Turośni Dolnej (długość ok. 53,0 km, z czego na terenie Nadleśnictwa Dojlidy ok. 50,5 km).

Szlak Pielgrzymi (kolor żółty) biegnie trasą przemierzaną przez pątników pielgrzymujących pieszo z Białegostoku do sanktuarium maryjnego w Krypnie. Prowadzi z Fast przez Dobrzyniewo Duże, Pogorzałki, Rudę do Krypna Kościelnego (długość ok. 21,5 km, z czego na terenie Nadleśnictwa Dojlidy ok. 17,0 km).

Szlak Ziemi Zabłudowskiej (kolor niebieski) biegnie przez wsie o typowej dla tych ziem drewnianej architekturze. Trasa: Zabłudów, Pawły, Cieluszki, Wojszki, Rzepniki, Zabłudów (długość ok. 35 km, z czego na terenie Nadleśnictwa Dojlidy 6 km).

Szlak Białystok-Czarna Białostocka (także Przez Puszcę Knyszyńską) (kolor niebieski) łączy Białystok z ciekawymi fragmentami PKPK m.in. rez. Budzisk i Wzgórzami Świętojańskimi. Prowadzi z Białegostoku przez Królowy Most, Kołodno, Cieliczankę,

Supraśl, Budzisk do Czarnej Białostockiej (długość 51,5 km, w tym w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Dojlidy 9,5 km).

Szlak „Kresowe Wędrówki” (kolor zielony) prowadzi przez ciekawe krajobrazowo lasy Puszczy Knyszyńskiej jak też miejsca interesujące z kulturowego punktu widzenia. Trasa wiedzie z Krynek przez Kruszyniany, Kopną Górę, Supraśl, Czarną Białostocką, Kopisk, Wasilków, Królowy Most, Topolany, Michałowo, Bondary i kończy się w Jałówce (długość ok. 150 km, z czego na terenie Nadleśnictwa Dojlidy ok. 36 km).

Białystok-Kruszewo (zerwany most) (kolor zielony) biegnie na trasie Białystok Starosielce, Krupniki, „Szubienica”, Konowały, Kruszewo (zerwany most) (długość 19,0 km, w tym w zasięgu Nadleśnictwa Dojlidy 18,0 km).

Obwodnica rowerowa Gminy Juchnowiec (kolor zielony) prowadzi trasą Białystok Stadion, Księżyno, Juchnowiec Dolny, Kożany, Wojszki, Stanisławowo, Olmonty, Białystok Stadion (długość 59,0 km w tym w zasięgu Nadleśnictwa Dojlidy 53,0 km).

Obwodnica rowerowa Gminy Knyszyn (kolor niebieski) trasa rozpoczyna się na rynku w Knyszynie, biegnie dalej przez Chraboły, Kopisk, Nowiny Kasjerskie do Kalinówki Kościelnej skąd wraca się do Knyszyna (długość ok. 60 km, w tym w zasięgu Nadleśnictwa Dojlidy ok. 4,5 km).

Trasa rowerowa Białystok-Supraśl (kolor czarny) rozpoczyna się na granicy Białegostoku, biegnie w większości ścieżką rowerową przez Ogrodniczki do Supraśla (długość ok. 11 km, w tym w zasięgu Nadleśnictwa Dojlidy ok. 3,7 km).

Szlaki konne

Szlak Konny „Kresowe Wędrówki” (kolor pomarańczowy). Trasa biegnie przez teren Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej z wieloma atrakcjami kulturowo-przyrodniczymi. Szlak rozpoczyna się we wsi Folwarki-Tylwickie skąd poprzez Sokole, Kopce, Radunin, Lipowy Most, rezerwat Woronicza, Kopną Górę, Surażkowo, Podsupraśl, rezerwat Jałówkę, Studzianki, Wólkę Ratowiecką, Sochonie, leśniczówkę Ponikła docieramy do wsi Krynice (długość ok. 120 km, w tym w zasięgu Nadleśnictwa Dojlidy ok. 26,6 km).

Szlak Konny Doliny Górnej Narwi (kolor pomarańczowy). Szlak biegnie z Biebrzańskiego Parku Narodowego przez narwiańskie łąki, by połączyć się w Folwarkach Tylwickich z szlakiem „Kresowe Wędrówki”. Trasa rozpoczyna się z Folwarków Tylwickich, w Ancutach przechodzi na południową stronę Narwi, poza zasięgiem nadleśnictwa, na jego teren wkracza w Surażu, poprzez Turośń Kościelną zmierza ku Choroszczy, skąd kieruje się w stronę Szorc i BPN (długość ok. 150 km, w tym w zasięgu Nadleśnictwa Dojlidy ok. 50 km).

Szlaki kajakowe

Dwie największe rzeki przepływające przez obszar nadleśnictwa: Narew i Supraśl są w całości spławne. Niemniej tylko na części wyznaczono opisane szlaki kajakowe:

Rzeka Supraśl od Gródka do Wasilkowa – szlak łatwy, rzeka miejscami silnie meandrująca, na trasie kilka przenosek (długości ok. 62 km, w tym w zasięgu Nadleśnictwa Dojlidy 3,0 km).

Szlak Pradoliny Narwi od Zbiornika Siemianówka do Suraza, do przepłynięcia w ciągu 3-5 dni (długości 90 km, w tym w zasięgu Nadleśnictwa Dojlidy ok. 20 km).

Szlaki samochodowo-autokarowe

Białystok stanowi bazę wypadową dla wielu turystycznych szlaków samochodowych, startuje tutaj m.in. Szlak rękodziela ludowego. W całości na terenie nadleśnictwa położony jest tylko jeden szlak samochodowy.

Szlak Konopielki – prowadzi dookoła Gminy Suraz i nawiązuje do tytułu powieści E. Redlińskiego, która rozgrywa się na tym terenie. Prowadzi z Kowal przez Suraz, Zawyki, Doktorce, Lesznię, Zimnochy, Rynki, Średzińskie, Zawyki Fermę z powrotem do Suraza (długości 30 km).

9. Porównanie stanu lasu – zestawienia historyczne

W dalszej części przedstawiono w formie wykresów i tabel następujące porównania:

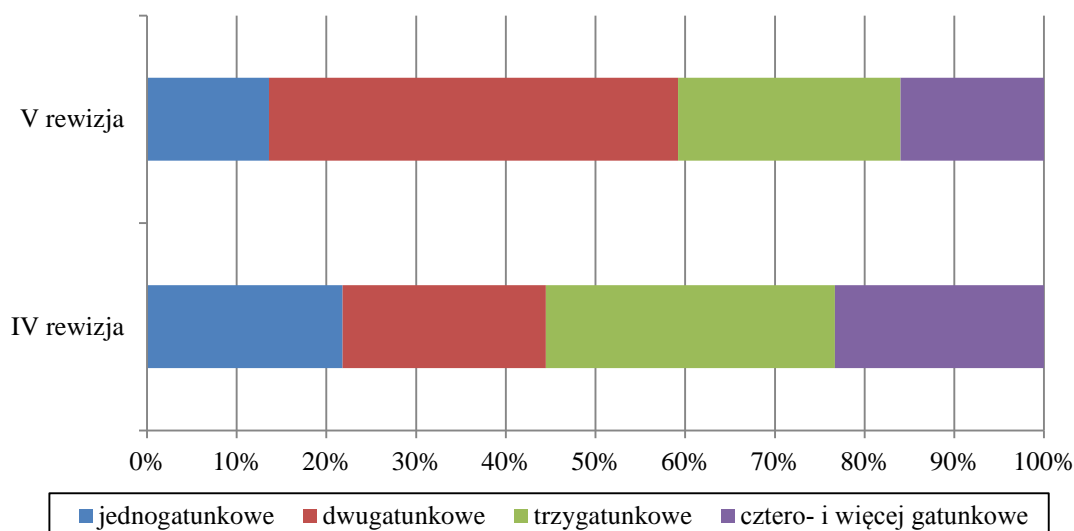
- ✓ zmiany bogactwa gatunkowego drzewostanów,
- ✓ zmiany stopnia borowacenia,
- ✓ zmiany powierzchni typów siedliskowych lasu,
- ✓ zmiany przeciętnej zasobności,
- ✓ zmiany przeciętnego wieku drzewostanów.

Zmiany bogactwa gatunkowego drzewostanów

W porównaniu do IV rewizji PUL widzimy wyraźny wzrost powierzchni zajmowanej przez drzewostany dwugatunkowe, kosztem zarówno jednogatunkowych jak i bogatszych gatunkowo. Na wielkość danych może mieć duży wpływ zmiana sposobu liczenia bogactwa atunkowego w bazie programu Taksator.

Tabela 42. Zmiany bogactwa gatunkowego

Drzewostany	IV rewizja		V rewizja	
	Powierzchnia [ha]	[%]	Powierzchnia [ha]	[%]
1	2	3	4	5
jednogatunkowe	3297,92	21,8	2009,53	13,6
dwugatunkowe	3424,16	22,7	6750,18	45,6
trzygatunkowe	4872,59	32,2	3670,72	24,8
cztero- i więcej gatunkowe	3521,88	23,3	2374,87	16,0
Razem	15116,55	100,0	14805,30	100,0

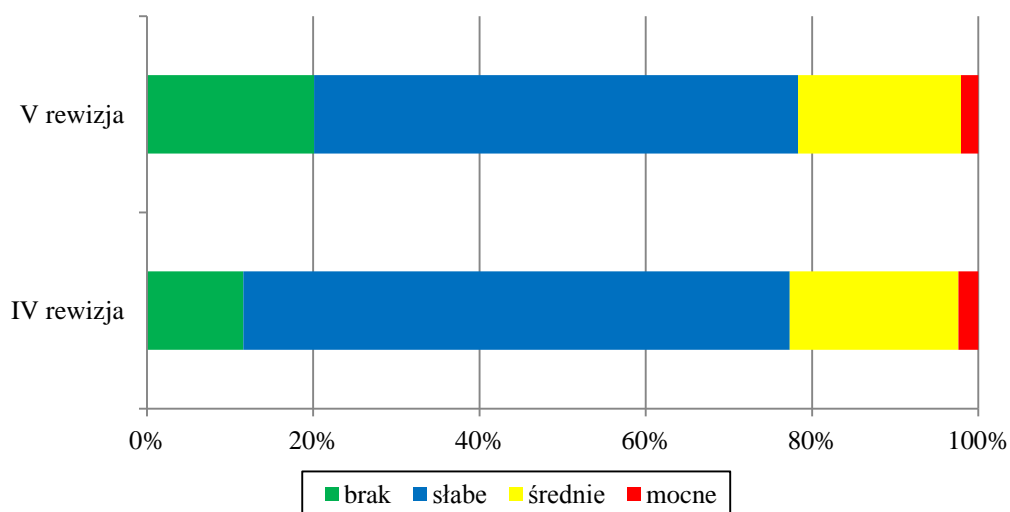
Ryc. 47. Zmiany bogactwa gatunkowego drzewostanów w % powierzchni leśnej zalesionej w Nadleśnictwie Dojlidy

Zmiany stopnia borowacenia

W minionym 10-leciu zmniejszył się udział procentowy drzewostanów z określonym stopniem borowacenia. Niemniej zmiany wynikają też ze zmiany sposobu ujęcia borowacenia w bazie programu Taksator.

Tabela 43. Zmiany stopnia borowacenia w Nadleśnictwie Dojlidy

Borowacenie	IV rewizja		V rewizja	
	Powierzchnia [ha]	[%]	Powierzchnia [ha]	[%]
1	2	3	4	5
brak	1467,79	11,6	2977,49	20,1
słabe	8328,80	65,7	8619,76	58,2
średnie	2567,21	20,3	2896,77	19,6
mocne	306,82	2,4	311,28	2,1
Razem	12670,62	100,00	14806,36	100,0

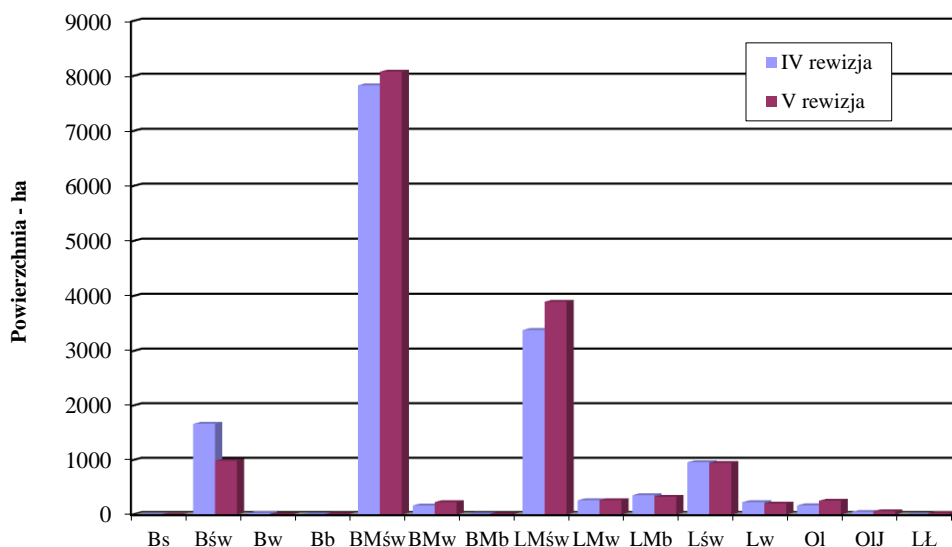
Ryc. 48. Zmiany stopnia borowacenia w % powierzchni leśnej zalesionej w Nadleśnictwie Dojlidy

Zmiany powierzchni typów siedliskowych lasu

Zmiany w typach siedliskowych lasu, które wystąpiły między IV a V rewizją urządzania lasu, są nieznaczne. Niemniej zauważalna jest eutrofizacja siedlisk – zmniejszenie się areału boru świeżego, kosztem boru mieszanego i lasu mieszanego. Zestawienie prezentują poniższa tabela i wykres.

Tabela 44. Zmiany w typach siedliskowych lasu pomiędzy IV i V rewizją urządzania lasu (pow. leśna)

Typ siedliskowy lasu	IV rewizja		V rewizja	
	ha	%	ha	%
1	2	3	4	5
Bs	0,00	0,00	0,42	0,00
Bśw	1665,32	11,02	986,54	6,45
Bw	26,51	0,17	6,82	0,04
Bb	6,05	0,04	10,19	0,07
BMśw	7831,42	51,81	8079,78	52,79
BMw	167,63	1,11	229,67	1,50
BMb	10,25	0,07	13,75	0,09
LMśw	3383,30	22,38	3897,39	25,48
LMw	262,40	1,74	265,42	1,73
LMb	357,88	2,37	325,86	2,13
Lśw	960,27	6,35	946,42	6,18
Lw	228,73	1,51	202,22	1,32
OI	169,19	1,12	254,71	1,66
OIJ	47,60	0,31	60,79	0,40
LŁ	0,00	0,00	24,32	0,16
Ogółem	15116,55	100,00	15304,30	100,00

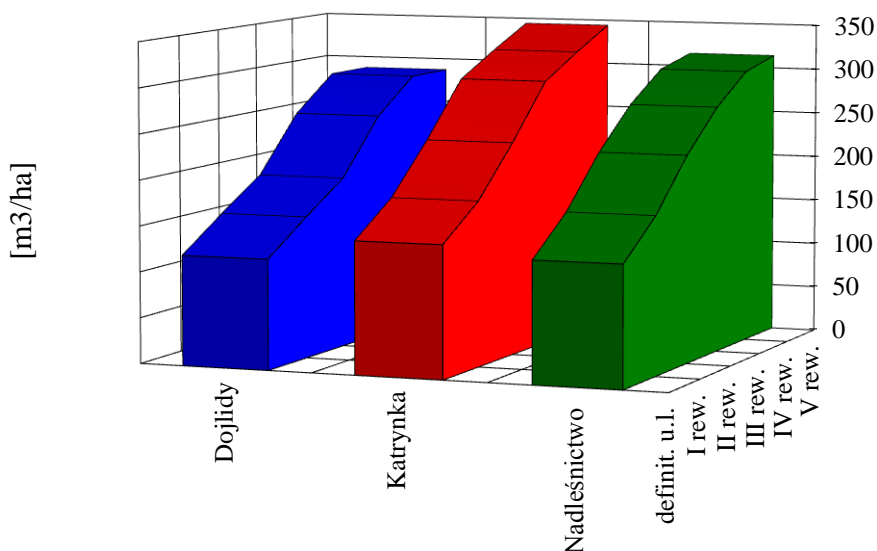
Ryc. 49. Zmiany powierzchni leśnej zalesionej i niezalesionej (w ha) typów siedliskowych lasu w Nadleśnictwie Dojlidy

Zasobność

Na poniższych danych i na wykresie widać znaczny wzrost przeciętnej zasobności w lasach Nadleśnictwa Dojlidy

Tabela 45. Zmiany przeciętnej zasobności na powierzchni leśnej w kolejnych rewizjach urządzania lasu

Obręb, Nadleśnictwo	Rewizja urządzania lasu (zasobność w m ³ /ha)					
	definit. u.l.	I rewizja	II rewizja	III rewizja	IV rewizja	V rewizja
1	2	3	4	5	6	7
Dojlidy	120	155	188	249	287	287
Katrynka	144	180	234	294	320	344
Nadleśnictwo Dojlidy	132	172	227	271	303	314

Ryc. 50. Zasobność (m³/ha) w kolejnych rewizjach u.l.

Zmiany w układzie powierzchniowym klas wieku

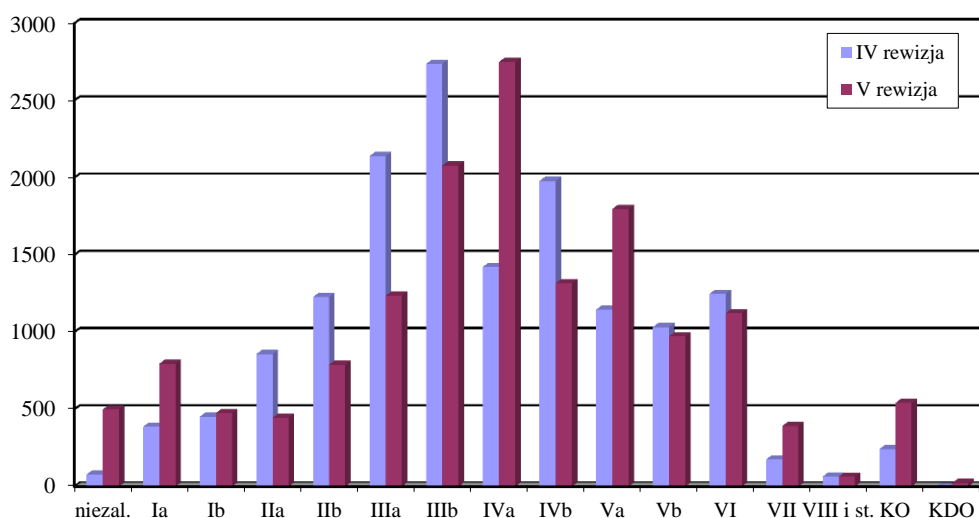
Z zawartych na następnej stronie danych i na wykresie wynika, że klasy drzewostanów przechodzą płynnie z klasy do klasy.

Tabela 46. Zmiany w powierzchni klas wieku pomiędzy IV i V rewizją urządzania lasu

Klasa wieku	IV rewizja		V rewizja		Zmiana [ha]
	[ha]	[%]	[ha]	[%]	
1	2	3	4	5	6
płazowiny	7,71	0,05	58,73	0,38	51,02
halizny i zręby	12,80	0,08	343,77	2,25	330,97
w produkcji ub.	12,77	0,08	19,39	0,13	6,62
pozostałe	44,99	0,30	77,11	0,50	32,12
Ia	387,69	2,55	795,08	5,20	407,39
Ib	452,54	2,98	476,46	3,11	23,92
IIa	858,12	5,65	446,02	2,91	-412,1
IIb	1227,43	8,08	788,94	5,16	-438,49
IIIa	2140,65	14,09	1236,83	8,08	-903,82
IIIb	2737,71	18,01	2079,25	13,59	-658,46
IVa	1422,94	9,36	2750,34	17,97	1327,40
IVb	1979,65	13,03	1317,38	8,61	-662,27

Klasa wieku	IV rewizja		V rewizja		Zmiana
	[ha]	[%]	[ha]	[%]	[ha]
1	2	3	4	5	6
Va	1145,71	7,54	1797,72	11,75	652,01
Vb	1032,69	6,80	972,49	6,35	-60,2
VI	1247,92	8,21	1122,75	7,34	-125,17
VII	175,65	1,16	392,30	2,56	216,65
VIII i starsze	65,28	0,43	64,50	0,42	-0,78
KO	242,57	1,60	541,99	3,54	299,42
KDO	0,00	0,00	23,25	0,15	23,25
Razem	15194,82	100,00	15304,30	100,00	109,48

Ryc. 51. Zmiany w układzie powierzchniowym (w ha) klas wieku w Nadleśnictwie Dojlidy

Przeciętny wiek drzewostanów

Tabela 47. Zmiany przeciętnego wieku drzewostanów w kolejnych rewizjach urządzania lasu

Obręb, Nadleśnictwo	Rewizja urządzania lasu (przeciętny wiek)					
	definit. u.l.	I rewizja	II rewizja	III rewizja	IV rewizja	V rewizja
1	2	3	4	5	6	7
Dojlidy	36	42	50	55	62	67
Katrynka	42	44	52	57	64	68
Nadleśnictwo Dojlidy	44	43	53	56	63	68

Co najmniej od 50 lat mamy stały wzrost zasobów w polskich lasach. Nie tylko zwiększa się areał zalesiony, przeciętny wiek, ale i średnia zasobność (liczba metrów sześciennych drewna na pniu w przeliczeniu na hektar powierzchni leśnej) i średni przyrost roczny. Proces redukowania liczby gatunków, poprzez wprowadzanie nadmiernych ilości gatunków iglastych (głównie sosny) został powstrzymany. Od wielu już lat, z troski

o bioróżnorodność, różnicuje się składy gatunkowe drzewostanów, dostosowując je do warunków siedliskowych.

10. Monitoring skutków realizacji postanowień Planu

Skutki realizacji postanowień *Planu* powinny być monitorowane (raportowane) w cyklu pięcioletnim. Organem monitorującym realizację obligatoryjnych zadań gospodarczych i skutków ich realizacji (w tym przyrodniczych) jest organ sporządzający projekt *Planu*, czyli Dyrektor Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych. Monitorowanie środowiska przyrodniczego powinno obejmować i raportować:

- zmiany powierzchni lasów wg pełnionych funkcji,
- zmiany powierzchni lasów wg kategorii użytkowania,
- pozyskanie drewna według sposobu zagospodarowania w wymiarze powierzchniowym,
- pozyskanie drewna według sposobu zagospodarowania w wymiarze miąższościowym,
- powierzchnię pielęgnowania lasu według kategorii zabiegu,
- powierzchnię lasów według rzeczywistych składów gatunkowych i wieku,
- szkice sytuacyjne zabiegów rębnych w miejscach występowania obiektów chronionych (sporządzanych przez leśniczych).

Zarządzeniem nr 16 Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku z dnia 29 kwietnia 2014 roku, na terenie RDLP w Białymstoku została wprowadzona „Procedura monitoringu przyrodniczego oraz oceny wpływu zabiegów gospodarczych na różnorodność biologiczną w lasach”. Należy wykorzystać zalecenia i procedury zawarte w ww. dokumencie do monitoringu środowiska przyrodniczego oraz oceny wpływu zabiegów gospodarczych na różnorodność biologiczną w lasach Nadleśnictwa Dojlidy.

LITERATURA

- BIURO URZĄDZANIA LASU I GEODEZJI LEŚNEJ: 2015 *Wielkoobszarowa inwentaryzacja stanu lasu. Wyniki II cyklu (lata 2009-2014)*. Sękocin Stary.
- BIURO URZĄDZANIA LASU I GEODEZJI LEŚNEJ ODDZIAŁ W BIAŁYMSTOKU 2006: *Charakterystyka siedlisk Nadleśnictwa Dojlidy*. Białystok. Mscr.
- BIURO URZĄDZANIA LASU I GEODEZJI LEŚNEJ ODDZIAŁ W BIAŁYMSTOKU 2012: *Plan zadań ochronnych obszaru Natura 2000 Ostoja Narwiańska PLH200004 w województwie podlaskim*. Białystok. Mscr.
- BIURO URZĄDZANIA LASU I GEODEZJI LEŚNEJ ODDZIAŁ W BIAŁYMSTOKU 2014: *Charakterystyka fitosocjologiczna Nadleśnictwa Dojlidy*. Białystok. Mscr.
- BIURO URZĄDZANIA LASU I GEODEZJI LEŚNEJ ODDZIAŁ W BIAŁYMSTOKU 2015: *Plan ochrony rezerwatu „Las Zwierzyński” w Białymstoku na okres 2015-2034*. Białystok. Mscr.
- BIURO URZĄDZANIA LASU I GEODEZJI LEŚNEJ ODDZIAŁ W BIAŁYMSTOKU 2016: *Plan Urządzenia Lasu Nadleśnictwa Dojlidy na lata 2017-26*. Białystok. Mscr.
- BOHDAN A., ŚWIERŻEWSKI G. 2016: *Nowe stwierdzenia podlegających ochronie chrząszczy saproksylicznych w Puszczy Knyszyńskiej*. Stowarzyszenie Pracownia na rzecz Wszystkich Istot Oddział Podlaski. Białystok. Mscr.
- CHĘTNICKI W., SIWAK P., MAZGAJSKA J., MAZGAJSKI T. D. 2010: *Amphibians of Białystok*. *Fragm. Faun.* 53(2): 245-256.
- CIEŚLIŃSKI S. 1995: *Porosty Puszczy Knyszyńskiej*. – [w:] A. Czerwiński: *Puszcza Knyszyńska Monografia Przyrodnicza. Zespół Parków Krajobrazowych w Supraślu*. Supraśl, ss.: 173-202.
- CZERWIŃSKI A. (red.) 1995: *Puszcza Knyszyńska, monografia przyrodnicza. Zespół Parków Krajobrazowych w Supraślu*.
- CZERWIŃSKI A. 1999: *Plan Ochrony Rezerwatu Przyrody „Las Cieliczański” na okres 01.01.1999–31.12.2018*. Białystok. Mscr.
- CZERWIŃSKI A. 2002: *Planu Ochrony rezerwatu „Antoniuk”. Plan urządzenia ekosystemów leśnych na okres od 01.01.2003 r. do 31.12.2022 r.* Białystok. Mscr.
- FALENCKA-JABŁOŃSKA M. (red.) 2011a: *Plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007*. IBL. Mscr.
- FALENCKA-JABŁOŃSKA M. (red.) 2011b: *Plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja w Dolinie Górnej Narwi PLH200010*. IBL. Mscr.
- FPP CONSULTING 2013a: *Plan zadań ochronnych dla Obszaru Mającego Znaczenie dla Wspólnoty Natura 2000 – Ostoja Knyszyńska PLH200006 w województwie podlaskim*. Warszawa. Mscr.

- FPF CONSULTING 2013b: *Plan zadań ochronnych dla Obszaru Mającego Znaczenie dla Wspólnoty Natura 2000 Puszcza Knyszyńska PLB200003 w województwie podlaskim*. Warszawa. Msc.
- GŁOWACIŃSKI Z. (red.). 2001: *Polska Czerwona Księga Zwierząt. Kręgowce*. PWRiL, Warszawa.
- GŁOWACIŃSKI Z., NOWACKI J. (red.) 2004: *Polska Czerwona Księga Zwierząt. Bezkręgowce*. Instytut Ochrony Przyrody PAN w Krakowie i Akademia Rolnicza w Poznaniu.
- GRYGORUK G., NIEDŹWIECKI S. 2011: *Faunistycznie ważne obserwacje ptaków na Północnym Podlasiu w roku 2010*. Dubelt 3: 103-127.
- GRYGORUK G., TUMIEL T. 2006: *Pierwsze w Polsce i drugie w zachodniej Palearktyce stwierdzenie słowika syberyjskiego *Luscinia sibilans**. Not. Orn. 47: 192
- GÓRNIAK A. 1999: *Wody Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej*. PKPK. Supraśl
- GÓRNIAK A. 2000: *Klimat województwa podlaskiego*. IMGW, Białystok.
- GUMIŃSKI R. 1948: *Próba wydzielenia dzielnic rolniczo-klimatycznych w Polsce*. Przegł. Meteor. i Hydrol.
- HALICKI S. 1996: *Nizina północno-podlaska. Mezoregiony i mikroregiony*. Białostoczczyzna 1/41: ss. 59-72.
- JASIONOWSKI I. 2000: *Plan ochrony rezerwatu przyrody „Kulikówka” na okres 01.01.2000 – 31.12.2020*. Projekt. Msc. Białystok.
- KAMOŃSKI A. (red.) 2013a: *Plan ochrony obszaru Natura 2000 Bagienna Dolina Narwi Szablon dokumentacji planu*. Projekt. Msc. Białystok.
- KAMOŃSKI A. (red.) 2013b: *Plan ochrony obszaru Natura 2000 Narwiańskie Bagna Szablon dokumentacji planu*. Projekt. Msc. Białystok.
- KARCZMARZ K., SOKOŁOWSKI A. 1995: *Mchy i wątrobowce Puszczy Knyszyńskiej* – [w:] A. Czerwiński: *Puszcza Knyszyńska Monografia Przyrodnicza*. Zespół Parków Krajobrazowych w Supraślu. Supraśl, ss.: 155-172.
- KAŹMIERCZAKOWA R., ZARZYCKI K., MIREK Z. 2014: *Polska czerwona księga roślin. Paprotniki i rośliny kwiatowe*. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków.
- KIERCUL S. 2015: *Bogactwo gatunkowe porostów wsi Hermanówka*. Chrońmy Przyr. Ojcz. 71 (2): 116-121.
- KLIMCZUK P. 2011: *Butterflies (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea) of the Knyszyn Forest (Puszcza Knyszyńska) and the adjacent woodland areas of Białystok – in the years 1995-2010*. Opole Scientific Society Nature Journal 44: 197-217.
- KMIECIAK M. 2004: *Objaśnienia do szczegółowej mapy geologicznej Polski 1:50000. Arkusz Białystok (339)*. Państwowy Instytut Geologiczny. Warszawa.

- KOLANKO K. 2000: *Porosty rezerwatów przyrody Puszczy Knyszyńskiej*. Parki nar. Rez. Przyr., 19(3): 55-64.
- KOŁOS A., WANAKS I. 2008: *Wpływ nasłonecznienia na strukturę populacji pióropusznika strusiego *Matteuccia struthiopteris* (L.) Tod. w łęgu gwiazdnicowym *Stellario–Alnetum* w dolinie Kulikówki (Puszcza Knyszyńska)*. Sylwan, nr 9: 60-70.
- KONDRACKI J. 2002: *Geografia regionalna Polski*. Wydawnictwo PWN, Warszawa.
- KOSIOR J. 2010: *Pierwsze stwierdzenie skowrończyka krótkopalcowego *Calandrella brachydactyla* na północnym Podlasiu*. Dubelt 2: 98-100.
- KOWALSKI T. 2007: *Chalara fraxinea – nowo opisany gatunek grzyba na zamierających jesionach w Polsce*. SYLWAN nr 4: 44-48.
- KUBISZ D., POPLAWSKI J. 1995: *Wstęp do inwentaryzacji chrząszczy Puszczy Knyszyńskiej*. – [w:] A. Czerwiński: *Puszcza Knyszyńska Monografia Przyrodnicza. Zespół Parków Krajobrazowych w Supraślu*. Supraśl, ss.: 299-311.
- KUŁAKOWSKI T. 1995: *Ptaki stawów Dojlidy koło Białegostoku*. Ptaki Północnego Podlasia. PTOP, Białowieża, ss. 71-105.
- KWIATKOWSKI W., GAJKO K. 2011: *Ekofizjografia Białegostoku. Tom I, II*. Białystok. Mscr. Dostępny online: http://www.bialystok.pl/pl/dla_biznesu/zagospodarowanie_przestrzenne/dokumenty_planistyczne/_inne-dokumenty-planistyczne-2.html
- LENIEC H., ALEKSIEJUK J. 1995: *Ssaki Puszczy Knyszyńskiej. Charakterystyka populacji*. – [w:] A. Czerwiński: *Puszcza Knyszyńska Monografia Przyrodnicza. Zespół Parków Krajobrazowych w Supraślu*. Supraśl, ss.: 255-268.
- LEWARTOWSKI Z. 1995: *Ptaki Puszczy Knyszyńskiej. Awifauna lęgowa*. – [w:] A. Czerwiński: *Puszcza Knyszyńska Monografia Przyrodnicza. Zespół Parków Krajobrazowych w Supraślu*. Supraśl, ss.: 255-268.
- LORENC H. 1994: *Ocena zmienności temperatury powietrza i opadów atmosferycznych w okresie 1931-1993 na podstawie obserwacji z wybranych stacji meteorologicznych w Polsce*. Wiadomości IMiGW nr 17.
- ŁASKA G. 2012: *Różnorodność i walory przyrodnicze zbiorowisk mokradłowych w dolinie Białej, w centrum Białegostoku*. Inżynieria Ekologiczna 29: 87-98.
- ŁASKA G., KOLENDO M. 2013: *Różnorodność biologiczna – florystyczna i zbiorowisk roślinnych strefy śródmiejskiej Białegostoku*. – [w:] I. Ciereszko, A. Bajguz (red.): *Różnorodność biologiczna – od komórki do ekosystemu*. Wyd. PTB, Białystok, s.: 183-195.
- ŁAZIUK K. 2008: *Sosna*. – [w:] I. Demianowicz (red.): *Puszcza Knyszyńska – szkice leśników*. Wydawnictwo Ekonomia i Środowisko, Białystok, ss.: 49-59.
- ŁAZIUK K. 2016: *Krajobraz po burzy*. Głos Lasu 7-8 (549): 10-12.
- MATUSZKIEWICZ J.M. 2008: *Regionalizacja geobotaniczna Polski*. IGiPZ Warszawa.

- MATWIEJUK A. 2003: *Porosty projektowanego rezerwatu „Bagno” w Białymstoku*. Parki nar. Rez. Przyr., 22 (3): 359–368.
- MATWIEJUK A., OLENDZKA E. 2013: *Changes in biota of lichens in Las Zwierzyniecki Reserve in Białystok*. Roczniki Akademii Rolniczej w Poznaniu CCCXCII Botanika – Steciana, 17: 95-100.
- MINISTERSTWO OCHRONY ŚRODOWISKA, ZASOBÓW NATURALNYCH I LEŚNICTWA 1996: *Instrukcja sporządzania programu ochrony przyrody w nadleśnictwie. Część ogólna*. Fundacja Rozwój SGGW, Warszawa.
- NATURA NIETOPERZA W PARKU KRAJOBRAZOWYM PUSZCZY KNYSZYŃSKIEJ. Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej. Supraśl.
- NIEDŹWIEDŹ T., LIMANÓWKA D. 1992: *Termiczne pory roku w Polsce*. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego MXLII. Prace Geograficzne, z. 90. Kraków
- PAŃSTWOWE GOSPODARSTWO LEŚNE LASY PAŃSTWOWE 2012a: *Instrukcja ochrony lasu. Tom I, II*. CILP, Warszawa.
- PAŃSTWOWE GOSPODARSTWO LEŚNE LASY PAŃSTWOWE 2012b: *Instrukcja ochrony przeciwpożarowej lasu*. CILP, Warszawa.
- PAŃSTWOWE GOSPODARSTWO LEŚNE LASY PAŃSTWOWE 2012c: *Instrukcja urządzania lasu. Część 1. Instrukcja sporządzania planu urządzania lasu dla nadleśnictwa*. CILP, Warszawa.
- PAWLIKOWSKI P. 2007: *Notatki florystyczne z północno-wschodniego przedpola Narwiańskiego PN*. Florist. Geobot. Polon. 14(2): 384-385.
- PIÓRO S. 1973: *Klimat województwa białostockiego*. Wojewódzkie Biuro Geodezji i Urzędzeń Rolnych, Białystok
- Planu Ochrony rezerwatu przyrody „Las Cieliczański” na okres 2012-2031*. Europejskie Centrum Lasów Naturalnych Instytut badawczy leśnictwa. Białowieża, 2011. Mscr.
- SASINOWSKI H. 1995: *Klimat Puszczy Knyszyńskiej i jego modyfikacje przez kompleks leśny*. – [w:] A. Czerwiński: *Puszcza Knyszyńska Monografia Przyrodnicza*. Zespół Parków Krajobrazowych w Supraślu. Supraśl, ss.: 23-32.
- SOKÓLSKA J.. 1995: *Rozwój osadnictwa a zasięg terytorialny dzisiejszej Puszczy Knyszyńskiej*. – [w:] A. Czerwiński: *Puszcza Knyszyńska Monografia Przyrodnicza*. Zespół Parków Krajobrazowych w Supraślu. Supraśl. ss.: 349-364.
- SOKOŁOWSKI A.W. 1995: *Flora roślin naczyniowych Puszczy Knyszyńskiej*. – [w:] A. Czerwiński: *Puszcza Knyszyńska Monografia Przyrodnicza*. Zespół Parków Krajobrazowych w Supraślu. Supraśl. ss.: 99-153.
- Standardowy Formularz Danych PLB200001 Bagienna Dolina Narwi. Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska. Dostępny online: <http://natura2000.gdos.gov.pl/datafiles> [data dostępu: 23.02.2017].

- Standardowy Formularz Danych PLB200003 Puszcza Knyszyńska. Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska. Dostępny online: <http://natura2000.gdos.gov.pl/datafiles> [data dostępu: 23.02.2017].
- Standardowy Formularz Danych PLB200007 Dolina Górnej Narwi. Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska. Dostępny online: <http://natura2000.gdos.gov.pl/datafiles> [data dostępu: 23.02.2017].
- Standardowy Formularz Danych PLH200006 Ostoja Knyszyńska. Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska. Dostępny online: <http://natura2000.gdos.gov.pl/datafiles> [data dostępu: 23.02.2017].
- Standardowy Formularz Danych PLH200010 Ostoja w Dolinie Górnej Narwi. Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska. Dostępny online: <http://natura2000.gdos.gov.pl/datafiles> [data dostępu: 23.02.2017].
- Standardowy Formularz Danych PLH200024 Ostoja Narwiańska Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska. Dostępny online: <http://natura2000.gdos.gov.pl/datafiles> [data dostępu: 23.02.2017].
- SZUFLICKI M., MALON A., TYMIŃSKI M. (red.) 2015: *Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2014 r.* Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa. Dostępny online: <http://www.pgi.gov.pl/docman-tree/publikacje-2/3125-bilans-zasobow-zloz-kopalin-w-polsce-wg-stanu-na-31-12-2015/file.html> [data dostępu: 06.10.2016]
- TUMIEL T., KORNILUK M., WERESZCZUK M., BIAŁOMYZY P., GRYGORUK G., ŚWIĘTOCHOWSKI P., FABISZEWSKI M., SKIERCZYŃSKI M. 2011: *Inwentaryzacja ptaków w granicach Obszaru specjalnej ochrony Natura 2000 Puszcza Knyszyńska PLB200003.* Polskie Towarzystwo Ochrony Ptaków, Białystok. Msc.
- WILK T., JUJKA M., KROGULEC J., CHYLARECKI P. 2010: *Ostoje ptaków o znaczeniu międzynarodowym w Polsce.* OTOP, Marki.
- WOJEWÓDZKI INSPEKTORAT OCHRONY ŚRODOWISKA W BIAŁYMSTOKU 2015: *Informacja Podlaskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska o stanie środowiska na terenie powiatu białostockiego,* Białystok, dostępny online: http://www.wios.bialystok.pl/pdf/bialostocki_2014_calosc_OK.pdf [data dostępu: 19.09.2016].
- WOJEWÓDZKI INSPEKTORAT OCHRONY ŚRODOWISKA W BIAŁYMSTOKU 2016a: *Informacja Podlaskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska o stanie środowiska na terenie powiatu miasta Białystok,* Białystok, dostępny online: http://www.wios.bialystok.pl/pdf/bialystok_calosc_2015_podpisany.pdf [data dostępu: 19.09.2016].
- WOJEWÓDZKI INSPEKTORAT OCHRONY ŚRODOWISKA W BIAŁYMSTOKU 2016b: *Ocena poziomów substancji w powietrzu klasyfikacja stref województwa podlaskiego w 2015 roku,* Białystok, dostępny online: http://www.wios.bialystok.pl/pdf/ocena_powietrza_na_strone.pdf: 20.09.2016].

- WOŁKOWYCKI D. 1999: *Materiały do flory roślin naczyniowych Białegostoku i okolic*. Zesz. Nauk. Polít. Białostockiej. Nauki Techniczne. 123. Inżynieria Środowiska 11: 49–59.
- WOŚ A. 1999: *Klimat Polski*. PWN, Warszawa.
- ZARZECKI R. & WOŁKOWYCKI D. 2012: *Nowe stanowisko Botrychium matricariifolium (Ophioglossaceae) w północno-wschodniej Polsce*. *Fragm. Florist. Geobot. Polon.*19(1): 73–78.
- ZIELONY R., KLICZKOWSKA A. 2012: *Regionalizacja przyrodniczo-leśna Polski 2012*. CILP, Warszawa.

Akty prawa krajowego i miejscowego

- Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 25 sierpnia 1992 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu uznawania lasów za ochronne oraz szczegółowych zasad prowadzenia w nich gospodarki leśnej (Dz. U. 1992 Nr 67 poz. 337).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 1 października 2012 roku zmieniające rozporządzenie w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. 2012 poz. 1109).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. 2007 Nr 221 poz. 1645).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 września 2012 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu (Dz. U. 2012 poz. 1032).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2016 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. 2016 poz. 1187).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 grudnia 2015 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych (Dz. U. 2016 poz. 85).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2008 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych (Dz. U. 2008 Nr 143 poz.896).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. 2012 poz. 1031).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 marca 2005 r. w sprawie rodzajów, typów i podtypów rezerwatów przyrody (Dz. U. 2005 Nr 60 poz. 533).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 28 grudnia 2016 roku w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. 2016 poz. 2183).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad bezpieczeństwa pożarowego (Dz. U. 2010 Nr 137 poz. 923).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 roku w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz. U. 2014 poz. 1408).

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 roku w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. 2014 poz. 1409).
- Rozporządzenie Nr 1/06 Wojewody Podlaskiego z 14.03.2006 r. w sprawie Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej im. Profesora Witolda Sławińskiego (Dz. Urz. Woj. Podl. 2006 Nr 90 poz. 888).
- Rozporządzenie nr 22/01 Wojewody Podlaskiego z dnia 9 sierpnia 2001 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej im. Profesora Witolda Sławińskiego (Dz. Urz. Woj. Podl. z dnia 20 sierpnia 2001 r. nr 31, poz. 548).
- Rozporządzenie Nr 22/03 Wojewody Podlaskiego z dnia 23 lipca 2003 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Antoniuk”. (Dz. Urz. Woj. Podl. z dnia 31 lipca 2003 r. Nr 80, poz. 1537)
- Rozporządzenie nr 7/03 Wojewody Podlaskiego z dnia 05 marca 2003 r. zmieniające zarządzenie w sprawie uznania za rezerwat przyrody (Dz. Urz. Woj. Podl. z dnia 17 marca 2003 r. nr 23, poz. 546).
- Rozporządzenie Nr 9/05 Wojewody Podlaskiego z dnia 25 lutego 2005 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Narwi” (Dz. Urz. Woj. Podl. z dnia 08 marca 2005 r. nr 54, poz. 722).
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 lipca 1996 r. w sprawie utworzenia Narwiańskiego Parku Narodowego (Dz.U. nr 77 poz. 368 z 1996 r.).
- Uchwała Nr III/21/11 Sejmiku Województwa Podlaskiego z 10.01.2011r. (Dz. Urz. woj. Podl. z 2011r., nr. 23, poz. 335)
- Uchwała Nr XII/84/86 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Białymstoku z dnia 29 kwietnia 1986 roku (Dz. Urz. Woj. Biał. 1986, Nr 12, poz. 128),
- Uchwała Nr XXIII/201/16 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 21 marca 2016 r. w sprawie Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej im. Profesora Witolda Sławińskiego (Dz. Urz. Woj. Podl z 2016 r. poz. 1502).
- Uchwała nr XXVI/172/88 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Białymstoku z dnia 24 maja 1988 r. (Dz. Urz. Wojew. Biał. nr 9, poz. 94).
- Uchwała nr XXVIII/163/2001 Rady Miejskiej w Wasilkowie z dnia 25 stycznia 2001 r. w sprawie uznania na użytek ekologiczny ekosystem bagienny, położony w Wasilkowie na części działek o Nr geod.334/87 334/6 (Dz. Urz. Woj. Podl.2001.3.36).
- Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. Nr 16 z 1995 r. poz. 78 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92 z 2004 r. poz. 880 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. 2013 poz. 21).
- Ustawa 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2001 Nr 62 poz. 627 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach. (Dz. U. 1991 Nr 101 poz. 444 z późn. zm.).

- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 2008 Nr 199 poz. 1227 z późn. zm.).
- Zarządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 14.06.1996 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M.P. nr 37, poz. 373 z 1996 r.).
- Zarządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 19 lutego 1987 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M.P. nr 7, poz. 55 z 1987 r.).
- Zarządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 25 czerwca 1990 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M.P. nr 31, poz. 248 z 1990 r.).
- Zarządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 27 czerwca 1995 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody. (M.P. nr 38, poz. 459 z 1995 r.)
- Zarządzenie 11/2014 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 12 marca 2014 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Las Cieliczański” (Dz. Urz. Woj. Podl. z dnia 14 marca 2014 r., poz. 1107).
- Zarządzenie nr 17/10 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 18 czerwca 2010 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody „Kulikówka”.
- Zarządzenie nr 25/2013 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 9 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Narwiańska PLH200024 (Dz. Urz. Woj. Podl. z dnia 13 grudnia 2013 r. poz. 4473).
- Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia z dnia 12 maja 2016 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Las Zwierzyniecki” (Dz. Urz. Woj. Podl. z dnia 20 maja 2016 r., poz. 2256).
- Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Puszcza Knyszyńska PLB200003 (Dz. Urz. Woj. Podl. z dnia 16 maja 2014 r. poz. 1967).
- Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 18 czerwca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007 (Dz. Urz. Woj. Podl. z dnia 23 czerwca 2014 r. poz. 2338).
- Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 18 czerwca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja w Dolinie Górnej Narwi PLH200010 (Dz. Urz. Woj. Podl. z dnia 23 czerwca 2014 r. poz. 2339).

Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia z dnia 25 maja 2015 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Kulikówka” (Dz. Urz. Woj. Podl. z dnia 03 czerwca 2015 r., poz. 1869).

Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 28 czerwca 2016 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Las Zwierzyniecki”. (Dz. Urz. Woj. Podl. z dnia 12 lipca 2016 r. poz. 2969).

Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 30 czerwca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Knyszyńska PLH200006 (Dz. Urz. Woj. Podl. z dnia 01 lipca 2014 poz. 2431).

Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 6 grudnia 2016 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Las Cieliczański” (Dz. Urz. Woj. Podl. z dnia 8 grudnia 2016 r, poz. 4624).

Akty prawa międzynarodowego

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa.

Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk dzikiej fauny i flory (wraz z późniejszymi zmianami).

Źródła internetowe

El Tiempo <http://tutiempo.net/> [dostęp: 24.06.2016]

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik 1. Wykaz stanowisk chronionych roślin w Nadleśnictwie Dojlidy

Lp.	Adres leśny	Gatunek	Status ochrony
1	2	3	4
Obręb Dojlidy			
1	01-08-1-06-1 -a -00	widłak jałowcowaty	cz
2	01-08-1-06-1 -c -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
3	01-08-1-06-10 -a -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
4	01-08-1-06-10 -d -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
5	01-08-1-06-10 -f -00	widłak jałowcowaty	cz
6	01-08-1-06-10 -h -00	biczycza trójwřębna	cz
7	01-08-1-06-10 -h -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
8	01-08-1-06-11 -b -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
9	01-08-1-06-12 -a -00	widłak jałowcowaty	cz
10	01-08-1-06-12 -b -00	widłak jałowcowaty	cz
11	01-08-1-06-16 -f -00	gnieźnik leśny	cz
12	01-08-1-06-17 -d -00	gnieźnik leśny	cz
13	01-08-1-06-17 -d -00	kukulka - rodzaj	cz
14	01-08-1-06-17 -d -00	torfowiec - rodzaj	cz
15	01-08-1-06-17 -d -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
16	01-08-1-06-17 -g -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
17	01-08-1-06-18 -b -00	widłak jałowcowaty	cz
18	01-08-1-06-19 -a -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
19	01-08-1-06-19 -a -00	widłak jałowcowaty	cz
20	01-08-1-06-19 -b -00	lilia złotogłów	ś
21	01-08-1-06-19 -b -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
22	01-08-1-06-19 -d -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
23	01-08-1-06-2 -a -00	widłak jałowcowaty	cz
24	01-08-1-06-2 -b -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
25	01-08-1-06-2 -c -00	widłak jałowcowaty	cz
26	01-08-1-06-25 -h -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
27	01-08-1-06-25 -k -00	biczycza trójwřębna	cz
28	01-08-1-06-26 -b -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
29	01-08-1-06-26 -c -00	storczyk - rodzaj	cz
30	01-08-1-06-26 -c -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
31	01-08-1-06-26 -d -00	storczyk - rodzaj	cz
32	01-08-1-06-26 -d -00	torfowiec - rodzaj	cz
33	01-08-1-06-26 -d -00	turzyca życicowa	ś
34	01-08-1-06-26 -d -00	widłak jałowcowaty	cz
35	01-08-1-06-26 -g -00	bagno zwyczajne	cz
36	01-08-1-06-26 -g -00	torfowiec - rodzaj	cz
37	01-08-1-06-26 -g -00	turzyca życicowa	ś
38	01-08-1-06-26 -g -00	widłak jałowcowaty	cz
39	01-08-1-06-26 -h -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
40	01-08-1-06-26 -h -00	widłak jałowcowaty	cz
41	01-08-1-06-27 -a -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
42	01-08-1-06-27 -c -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
43	01-08-1-06-27 -d -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
44	01-08-1-06-3 -b -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
45	01-08-1-06-3 -c -00	widłak goździsty	cz
46	01-08-1-06-3 -d -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
47	01-08-1-06-3 -f -00	widłak goździsty	cz
48	01-08-1-06-3 -g -00	widłak goździsty	cz
49	01-08-1-06-32 -a -00	widłak jałowcowaty	cz
50	01-08-1-06-33 -b -00	torfowiec - rodzaj	cz
51	01-08-1-06-33 -b -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
52	01-08-1-06-33 -b -00	widłak jałowcowaty	cz
53	01-08-1-06-33 -c -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
54	01-08-1-06-33 -h -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
55	01-08-1-06-35 -b -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
56	01-08-1-06-39 -b -00	wawrzynek wilcze łyko	cz

Lp.	Adres leśny	Gatunek	Status ochrony
1	2	3	4
57	01-08-1-06-39 -c -00	torfowiec - rodzaj	cz
58	01-08-1-06-39 -g -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
59	01-08-1-06-40 -f -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
60	01-08-1-06-41 -d -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
61	01-08-1-06-47 -a -00	widłak jałowcowaty	cz
62	01-08-1-06-48 -b -00	miodownik melisowaty	cz
63	01-08-1-06-48 -d -00	miodownik melisowaty	cz
64	01-08-1-06-49 -d -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
65	01-08-1-06-49 -h -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
66	01-08-1-06-50 -a -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
67	01-08-1-06-50 -j -00	torfowiec - rodzaj	cz
68	01-08-1-06-50 -n -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
69	01-08-1-06-58 -a -00	widłak jałowcowaty	cz
70	01-08-1-06-58 -b -00	widłak jałowcowaty	cz
71	01-08-1-06-58 -c -00	widłak jałowcowaty	cz
72	01-08-1-06-58 -d -00	torfowiec - rodzaj	cz
73	01-08-1-06-58 -d -00	widłak jałowcowaty	cz
74	01-08-1-06-58 -f -00	widłak jałowcowaty	cz
75	01-08-1-06-59 -d -00	widłak jałowcowaty	cz
76	01-08-1-06-59 -f -00	widłak jałowcowaty	cz
77	01-08-1-06-59 -i -00	widłak jałowcowaty	cz
78	01-08-1-06-6 -a -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
79	01-08-1-06-6 -c -00	tączęta jednostronna	ś
80	01-08-1-06-6 -c -00	widłak jałowcowaty	cz
81	01-08-1-06-6 -d -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
82	01-08-1-06-6 -f -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
83	01-08-1-06-6 -n -00	widłak jałowcowaty	cz
84	01-08-1-06-60 -a -00	miodownik melisowaty	so
85	01-08-1-06-60 -a -00	podkolan biały	cz
86	01-08-1-06-60 -f -00	torfowiec - rodzaj	cz
87	01-08-1-06-61 -g -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
88	01-08-1-06-69 -a -00	lilia złotogłów	ś
89	01-08-1-06-69 -c -00	miodownik melisowaty	cz
90	01-08-1-06-69 -i -00	miodownik melisowaty	cz
91	01-08-1-06-7 -a -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
92	01-08-1-06-7 -a -00	widłak jałowcowaty	cz
93	01-08-1-06-7 -c -00	widłak jałowcowaty	cz
94	01-08-1-06-71 -b -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
95	01-08-1-06-71 -o -00	miodownik melisowaty	cz
96	01-08-1-06-72 -d -00	sasanka otwarta	ś
97	01-08-1-06-8 -a -00	biczycza trójwrębna	cz
98	01-08-1-06-8 -a -00	bielistka siwa	cz
99	01-08-1-06-8 -a -00	torfowiec - rodzaj	cz
100	01-08-1-06-8 -a -00	widłak jałowcowaty	cz
101	01-08-1-06-8 -c -00	torfowiec - rodzaj	cz
102	01-08-1-06-8 -c -00	widłak jałowcowaty	cz
103	01-08-1-06-8 -g -00	widłak jałowcowaty	cz
104	01-08-1-06-9 -d -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
105	01-08-1-06-9 -d -00	widłak jałowcowaty	cz
106	01-08-1-06-9 -g -00	widłak jałowcowaty	cz
107	01-08-1-06-9 -h -00	widłak jałowcowaty	cz
108	01-08-1-07-13 -b -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
109	01-08-1-07-13 -d -00	widłak jałowcowaty	cz
110	01-08-1-07-13 -h -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
111	01-08-1-07-13 -k -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
112	01-08-1-07-13 -s -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
113	01-08-1-07-14 -a -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
114	01-08-1-07-14 -f -00	czosnek niedźwiedzi	cz
115	01-08-1-07-14 -g -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
116	01-08-1-07-15 -b -00	widłak jałowcowaty	cz
117	01-08-1-07-15 -i -00	wawrzynek wilcze łyko	cz

Lp.	Adres leśny	Gatunek	Status ochrony
1	2	3	4
118	01-08-1-07-15 -i -00	widłak jałowcowaty	cz
119	01-08-1-07-15 -j -00	widłak goździsty	cz
120	01-08-1-07-24 -a -00	widłak jałowcowaty	cz
121	01-08-1-07-29 -a -00	tajeża jednostronna	ś
122	01-08-1-07-29 -a -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
123	01-08-1-07-31F -t -00	widłak jałowcowaty	cz
124	01-08-1-07-31F -y -00	widłak goździsty	cz
125	01-08-1-07-36 -a -00	lilia złotogłów	ś
126	01-08-1-07-36 -a -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
127	01-08-1-07-36 -a -00	widłak jałowcowaty	cz
128	01-08-1-07-36 -b -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
129	01-08-1-07-36 -b -00	widłak jałowcowaty	cz
130	01-08-1-07-36 -c -00	lilia złotogłów	ś
131	01-08-1-07-36 -c -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
132	01-08-1-07-37 -c -00	widłak jałowcowaty	cz
133	01-08-1-07-38B -h -00	widłak jałowcowaty	cz
134	01-08-1-07-4 -b -00	widłak jałowcowaty	cz
135	01-08-1-07-4 -h -00	widłak goździsty	cz
136	01-08-1-07-4 -h -00	widłak jałowcowaty	cz
137	01-08-1-07-43 -b -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
138	01-08-1-07-43 -c -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
139	01-08-1-07-43 -f -00	widłak goździsty	cz
140	01-08-1-07-43 -h -00	widłak jałowcowaty	cz
141	01-08-1-07-43 -i -00	widłak jałowcowaty	cz
142	01-08-1-07-43 -k -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
143	01-08-1-07-43 -l -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
144	01-08-1-07-43 -p -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
145	01-08-1-07-44 -a -00	widłak jałowcowaty	cz
146	01-08-1-07-44 -g -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
147	01-08-1-07-45 -c -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
148	01-08-1-07-45 -f -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
149	01-08-1-07-45 -h -00	torfowiec - rodzaj	cz
150	01-08-1-07-45 -h -00	widłak jałowcowaty	cz
151	01-08-1-07-45 -i -00	torfowiec - rodzaj	cz
152	01-08-1-07-45 -i -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
153	01-08-1-07-45 -i -00	widłak jałowcowaty	cz
154	01-08-1-07-45 -k -00	torfowiec - rodzaj	cz
155	01-08-1-07-45 -k -00	widłak jałowcowaty	cz
156	01-08-1-07-45 -k -00	wroniec widlasty (widłak wron)	cz
157	01-08-1-07-45 -m -00	torfowiec - rodzaj	cz
158	01-08-1-07-45 -m -00	widłak jałowcowaty	cz
159	01-08-1-07-45 -n -00	torfowiec - rodzaj	cz
160	01-08-1-07-45 -n -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
161	01-08-1-07-45 -n -00	widłak jałowcowaty	cz
162	01-08-1-07-46 -a -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
163	01-08-1-07-46 -b -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
164	01-08-1-07-46 -c -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
165	01-08-1-07-46 -d -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
166	01-08-1-07-46 -g -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
167	01-08-1-07-46 -h -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
168	01-08-1-07-46 -i -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
169	01-08-1-07-5 -b -00	widłak jałowcowaty	cz
170	01-08-1-07-5 -c -00	widłak jałowcowaty	cz
171	01-08-1-07-5 -f -00	widłak goździsty	cz
172	01-08-1-07-5 -g -00	sasanka otwarta	ś
173	01-08-1-07-51 -b -00	skosatka zanokcicowata	cz
174	01-08-1-07-51 -d -00	skosatka zanokcicowata	cz
175	01-08-1-07-51 -g -00	czosnek niedźwiedzi	cz
176	01-08-1-07-51 -g -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
177	01-08-1-07-51 -n -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
178	01-08-1-07-52 -c -00	wawrzynek wilcze łyko	cz

Lp.	Adres leśny	Gatunek	Status ochrony
1	2	3	4
179	01-08-1-07-52 -c -00	widłak jałowcowaty	cz
180	01-08-1-07-52 -h -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
181	01-08-1-07-52 -j -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
182	01-08-1-07-52 -j -00	widłak jałowcowaty	cz
183	01-08-1-07-53 -a -00	widłak jałowcowaty	cz
184	01-08-1-07-53 -b -00	torfowiec - rodzaj	cz
185	01-08-1-07-53 -b -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
186	01-08-1-07-53 -f -00	torfowiec - rodzaj	cz
187	01-08-1-07-53 -f -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
188	01-08-1-07-53 -h -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
189	01-08-1-07-53 -h -00	widłak jałowcowaty	cz
190	01-08-1-07-53 -k -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
191	01-08-1-07-53 -m -00	widłak goździsty	cz
192	01-08-1-07-54 -f -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
193	01-08-1-07-54 -g -00	widłak jałowcowaty	cz
194	01-08-1-07-54 -h -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
195	01-08-1-07-54 -j -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
196	01-08-1-07-54 -k -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
197	01-08-1-07-54 -l -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
198	01-08-1-07-56 -b -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
199	01-08-1-07-56 -c -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
200	01-08-1-07-56 -d -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
201	01-08-1-07-56 -g -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
202	01-08-1-07-57 -a -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
203	01-08-1-07-57 -c -00	grzybień białe	cz
204	01-08-1-07-57 -i -00	torfowiec - rodzaj	cz
205	01-08-1-07-57 -i -00	widłak jałowcowaty	cz
206	01-08-1-07-57A -c -00	widłak goździsty	cz
207	01-08-1-07-57A -c -00	widłak jałowcowaty	cz
208	01-08-1-07-62 -b -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
209	01-08-1-07-62 -d -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
210	01-08-1-07-62 -f -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
211	01-08-1-07-62 -g -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
212	01-08-1-07-62 -h -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
213	01-08-1-07-62 -i -00	tajeża jednostronna	ś
214	01-08-1-07-62 -l -00	miodownik melisowaty	cz
215	01-08-1-07-62 -l -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
216	01-08-1-07-63 -a -00	widłak jałowcowaty	cz
217	01-08-1-07-63 -b -00	widłak jałowcowaty	cz
218	01-08-1-07-64 -a -00	widłak jałowcowaty	cz
219	01-08-1-07-65 -a -00	widłak jałowcowaty	cz
220	01-08-1-07-65 -b -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
221	01-08-1-07-65 -f -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
222	01-08-1-07-66 -f -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
223	01-08-1-07-67 -d -00	widłak goździsty	cz
224	01-08-1-07-67 -f -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
225	01-08-1-07-67 -h -00	torfowiec - rodzaj	cz
226	01-08-1-07-67 -h -00	widłak jałowcowaty	cz
227	01-08-1-07-67 -j -00	widłak jałowcowaty	cz
228	01-08-1-07-68 -a -00	widłak jałowcowaty	cz
229	01-08-1-07-68 -f -00	torfowiec - rodzaj	cz
230	01-08-1-07-68 -k -00	torfowiec - rodzaj	cz
231	01-08-1-07-68 -n -00	torfowiec - rodzaj	cz
232	01-08-1-07-68A -b -00	widłak goździsty	cz
233	01-08-1-07-73 -a -00	widłak jałowcowaty	cz
234	01-08-1-07-73 -b -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
235	01-08-1-07-73 -c -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
236	01-08-1-07-73 -d -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
237	01-08-1-07-73 -g -00	widłak goździsty	cz
238	01-08-1-07-73 -l -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
239	01-08-1-07-73 -l -00	widłak goździsty	cz

Lp.	Adres leśny	Gatunek	Status ochrony
1	2	3	4
240	01-08-1-07-73 -n -00	widłak goździsty	cz
241	01-08-1-07-76 -c -00	widłak jałowcowaty	cz
242	01-08-1-07-78 -b -00	widłak jałowcowaty	cz
243	01-08-1-07-78 -f -00	widłak jałowcowaty	cz
244	01-08-1-07-78 -h -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
245	01-08-1-07-78 -j -00	bagno zwyczajne	cz
246	01-08-1-07-78 -j -00	torfowiec - rodzaj	cz
247	01-08-1-07-79 -h -00	widłak jałowcowaty	cz
248	01-08-1-08-117 -a -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
249	01-08-1-08-117 -c -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
250	01-08-1-08-118 -a -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
251	01-08-1-08-120 -a -00	mącznica lekarska	ś
252	01-08-1-08-120 -a -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
253	01-08-1-08-120 -a -00	widłak goździsty	cz
254	01-08-1-08-120 -d -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
255	01-08-1-08-121 -a -00	podkolan biały	cz
256	01-08-1-08-121 -a -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
257	01-08-1-08-121 -b -00	mącznica lekarska	ś
258	01-08-1-08-121 -c -00	widlicz (widłak) spłaszczony	cz
259	01-08-1-08-121 -d -00	bielistka siwa	cz
260	01-08-1-08-121 -d -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
261	01-08-1-08-121 -f -00	widłak jałowcowaty	cz
262	01-08-1-08-127A -a -00	sasanka otwarta	ś
263	01-08-1-08-129 -c -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
264	01-08-1-08-129 -k -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
265	01-08-1-08-130 -a -00	widłak jałowcowaty	cz
266	01-08-1-08-131 -d -00	sasanka otwarta	ś
267	01-08-1-08-133 -a -00	pomocnik baldaszkowy	cz
268	01-08-1-08-133 -b -00	tajeża jednostronna	ś
269	01-08-1-08-134 -a -00	tajeża jednostronna	ś
270	01-08-1-08-136 -h -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
271	01-08-1-08-138 -d -00	tajeża jednostronna	ś
272	01-08-1-08-138 -g -00	lenieć bezpodkwiatkowy	ś
273	01-08-1-08-139 -b -00	tajeża jednostronna	ś
274	01-08-1-08-182A -b -00	widłak goździsty	cz
275	01-08-1-08-185 -a -00	pomocnik baldaszkowy	cz
276	01-08-1-08-193 -c -00	podęjrzon marunowy	ś
277	01-08-1-08-193 -c -00	podkolan biały	cz
278	01-08-1-08-193 -c -00	rojownik (rojnik) pospolity	ś
279	01-08-1-08-193A -d -00	arnika górską	ś
280	01-08-1-09-144 -k -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
281	01-08-1-09-145 -a -00	miodownik melisowaty	cz
282	01-08-1-09-155 -a -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
283	01-08-1-09-155 -c -00	widłak jałowcowaty	cz
284	01-08-1-09-157 -a -00	widłak goździsty	cz
285	01-08-1-09-159 -h -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
286	01-08-1-09-160 -a -00	lenieć bezpodkwiatkowy	ś
287	01-08-1-09-160 -b -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
288	01-08-1-09-160 -c -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
289	01-08-1-09-164 -a -00	widłak jałowcowaty	cz
290	01-08-1-09-164 -c -00	widłak jałowcowaty	cz
291	01-08-1-09-165 -a -00	widłak jałowcowaty	cz
292	01-08-1-09-165 -b -00	widłak goździsty	cz
293	01-08-1-09-173 -a -00	widłak jałowcowaty	cz
294	01-08-1-09-176 -g -00	widłakowate - rodzina	cz
295	01-08-1-09-226 -h -00	widłak goździsty	cz
296	01-08-1-09-226 -j -00	torfowiec - rodzaj	cz
297	01-08-1-09-226 -j -00	widłak jałowcowaty	cz
298	01-08-1-09-226 -k -00	torfowiec - rodzaj	cz
299	01-08-1-09-226 -k -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
300	01-08-1-09-226 -k -00	widłak jałowcowaty	cz

Lp.	Adres leśny	Gatunek	Status ochrony
1	2	3	4
301	01-08-1-09-226 -l -00	widłak jałowcowaty	cz
302	01-08-1-09-227 -d -00	torfowiec - rodzaj	cz
303	01-08-1-09-227 -d -00	widłak jałowcowaty	cz
304	01-08-1-09-227 -f -00	widłak jałowcowaty	cz
305	01-08-1-09-227 -g -00	widłak goździsty	cz
306	01-08-1-09-227 -g -00	widłak jałowcowaty	cz
307	01-08-1-09-227 -j -00	widłak goździsty	cz
308	01-08-1-09-228 -a -00	widłak goździsty	cz
309	01-08-1-09-229 -a -00	widłakowate - rodzina	cz
310	01-08-1-09-229 -b -00	widłak jałowcowaty	cz
311	01-08-1-09-229 -d -00	widłak goździsty	cz
312	01-08-1-09-229 -d -00	widłak jałowcowaty	cz
313	01-08-1-09-229 -i -00	widłak goździsty	cz
314	01-08-1-09-229 -i -00	widłak jałowcowaty	cz
315	01-08-1-09-230 -b -00	wawrzynek wilcze лыko	cz
316	01-08-1-09-230 -c -00	widłak jałowcowaty	cz
317	01-08-1-09-230 -d -00	widłak jałowcowaty	cz
318	01-08-1-09-230 -f -00	widłak jałowcowaty	cz
319	01-08-1-09-230 -m -00	widłak jałowcowaty	cz
320	01-08-1-09-230 -p -00	widłak goździsty	cz
321	01-08-1-09-243 -c -00	widłak goździsty	cz
322	01-08-1-09-243 -c -00	widłak jałowcowaty	cz
323	01-08-1-09-243 -d -00	widłak goździsty	cz
324	01-08-1-09-243 -f -00	widłak jałowcowaty	cz
325	01-08-1-09-244 -p -00	widłak goździsty	cz
326	01-08-1-09-244A -f -00	widłak goździsty	cz
327	01-08-1-09-244A -g -00	widłak jałowcowaty	cz
328	01-08-1-09-254 -b -00	widłak jałowcowaty	cz
329	01-08-1-09-254A -l -00	widłak goździsty	cz
330	01-08-1-09-254A -l -00	widłak jałowcowaty	cz
331	01-08-1-09-259 -i -00	widłak jałowcowaty	cz
332	01-08-1-09-259 -p -00	widłak jałowcowaty	cz
333	01-08-1-09-259A -ax -00	widłak jałowcowaty	cz
334	01-08-1-09-259A -b -00	widłak goździsty	cz
335	01-08-1-09-259A -b -00	widłak jałowcowaty	cz
336	01-08-1-09-259A -i -00	widłak jałowcowaty	cz
337	01-08-1-09-259A -k -00	widłak goździsty	cz
338	01-08-1-09-259A -n -00	widłak jałowcowaty	cz
339	01-08-1-09-259A -s -00	widłak jałowcowaty	cz
340	01-08-1-09-259A -x -00	widłak jałowcowaty	cz
341	01-08-1-09-259A -y -00	widłak jałowcowaty	cz
342	01-08-1-09-259B -a -00	widłak goździsty	cz
343	01-08-1-09-259B -c -00	widłak goździsty	cz
344	01-08-1-09-259B -c -00	widłak jałowcowaty	cz
345	01-08-1-09-259B -d -00	widłak jałowcowaty	cz
346	01-08-1-09-259B -f -00	widłak jałowcowaty	cz
347	01-08-1-09-259B -h -00	widłak jałowcowaty	cz
348	01-08-1-09-259B -r -00	widłak jałowcowaty	cz
349	01-08-1-09-259B -y -00	widłak jałowcowaty	cz
350	01-08-1-09-262 -ax -00	widłak goździsty	cz
351	01-08-1-09-263 -i -00	widłak jałowcowaty	cz
352	01-08-1-09-263 -l -00	widłak jałowcowaty	cz
353	01-08-1-09-263A -h -00	widłak jałowcowaty	cz
354	01-08-1-09-263A -ix -00	widłak goździsty	cz
355	01-08-1-09-263A -jx -00	widłak jałowcowaty	cz
356	01-08-1-09-263A -px -00	widłak jałowcowaty	cz
357	01-08-1-09-263A -y -00	widłak jałowcowaty	cz
358	01-08-1-09-263B -c -00	widłak goździsty	cz
359	01-08-1-09-263B -c -00	widłak jałowcowaty	cz
360	01-08-1-09-264 -f -00	widłak jałowcowaty	cz
361	01-08-1-09-264 -n -00	widłak jałowcowaty	cz

Lp.	Adres leśny	Gatunek	Status ochrony
1	2	3	4
362	01-08-1-09-266 -m -00	widłak goździsty	CZ
363	01-08-1-09-267 -b -00	widłak goździsty	CZ
364	01-08-1-09-267 -b -00	widłak jałowcowaty	CZ
365	01-08-1-09-267 -f -00	widłak jałowcowaty	CZ
366	01-08-1-09-267 -l -00	widłak jałowcowaty	CZ
367	01-08-1-09-269 -i -00	widłak goździsty	CZ
368	01-08-1-10-180 -b -00	widłak goździsty	CZ
369	01-08-1-10-180 -c -00	widłak goździsty	CZ
370	01-08-1-10-199 -a -00	widłak goździsty	CZ
371	01-08-1-10-199 -a -00	widłak jałowcowaty	CZ
372	01-08-1-10-199 -b -00	widłak goździsty	CZ
373	01-08-1-10-199 -b -00	widłak jałowcowaty	CZ
374	01-08-1-10-199 -c -00	bielistka siwa	CZ
375	01-08-1-10-200 -a -00	bielistka siwa	CZ
376	01-08-1-10-200 -b -00	bielistka siwa	CZ
377	01-08-1-10-200 -d -00	bielistka siwa	CZ
378	01-08-1-10-200 -d -00	torfowiec - rodzaj	CZ
379	01-08-1-10-201 -f -00	widłak goździsty	CZ
380	01-08-1-10-201 -f -00	zawilec wielkokwiatowy	CZ
381	01-08-1-10-201 -g -00	widłak goździsty	CZ
382	01-08-1-10-201 -g -00	widłak jałowcowaty	CZ
383	01-08-1-10-201 -h -00	widłak goździsty	CZ
384	01-08-1-10-201 -h -00	widłak jałowcowaty	CZ
385	01-08-1-10-201 -l -00	rzęsiak pospolity	CZ
386	01-08-1-10-201 -l -00	widłak goździsty	CZ
387	01-08-1-10-202 -a -00	zawilec wielkokwiatowy	CZ
388	01-08-1-10-202 -b -00	widłak jałowcowaty	CZ
389	01-08-1-10-202 -b -00	zawilec wielkokwiatowy	CZ
390	01-08-1-10-202 -c -00	widłak goździsty	CZ
391	01-08-1-10-202 -f -00	widłakowate - rodzina	CZ
392	01-08-1-10-202 -g -00	widłak goździsty	CZ
393	01-08-1-10-202 -g -00	widłak jałowcowaty	CZ
394	01-08-1-10-202 -h -00	widłakowate - rodzina	CZ
395	01-08-1-10-203 -c -00	torfowiec - rodzaj	CZ
396	01-08-1-10-203 -c -00	widłak jałowcowaty	CZ
397	01-08-1-10-203 -d -00	torfowiec - rodzaj	CZ
398	01-08-1-10-203 -d -00	widłak jałowcowaty	CZ
399	01-08-1-10-203 -g -00	widłak goździsty	CZ
400	01-08-1-10-203 -g -00	widłak jałowcowaty	CZ
401	01-08-1-10-203 -h -00	bagno zwyczajne	CZ
402	01-08-1-10-203 -h -00	torfowiec - rodzaj	CZ
403	01-08-1-10-203 -h -00	widłak jałowcowaty	CZ
404	01-08-1-10-203 -j -00	bielistka siwa	CZ
405	01-08-1-10-203 -j -00	widłak jałowcowaty	CZ
406	01-08-1-10-203 -k -00	bagno zwyczajne	CZ
407	01-08-1-10-203 -k -00	widłak jałowcowaty	CZ
408	01-08-1-10-203 -n -00	bagno zwyczajne	CZ
409	01-08-1-10-203 -n -00	bielistka siwa	CZ
410	01-08-1-10-204 -b -00	widłak jałowcowaty	CZ
411	01-08-1-10-204 -f -00	widłak jałowcowaty	CZ
412	01-08-1-10-204 -h -00	bielistka siwa	CZ
413	01-08-1-10-204 -i -00	bielistka siwa	CZ
414	01-08-1-10-204 -i -00	torfowiec - rodzaj	CZ
415	01-08-1-10-205 -a -00	podkolan biały	CZ
416	01-08-1-10-205 -a -00	widłak goździsty	CZ
417	01-08-1-10-205 -c -00	widłak goździsty	CZ
418	01-08-1-10-205 -d -00	widłak goździsty	CZ
419	01-08-1-10-205 -f -00	widłak jałowcowaty	CZ
420	01-08-1-10-205 -f -00	wroniec widlasty (widłak wron)	CZ
421	01-08-1-10-205 -g -00	widłak jałowcowaty	CZ
422	01-08-1-10-205 -i -00	widłak goździsty	CZ

Lp.	Adres leśny	Gatunek	Status ochrony
1	2	3	4
423	01-08-1-10-205 -i -00	widłak jałowcowaty	cz
424	01-08-1-10-205 -k -00	bielistka siwa	cz
425	01-08-1-10-206 -a -00	bielistka siwa	cz
426	01-08-1-10-206 -b -00	bielistka siwa	cz
427	01-08-1-10-206 -b -00	torfowiec - rodzaj	cz
428	01-08-1-10-206 -b -00	widłak jałowcowaty	cz
429	01-08-1-10-206 -g -00	widłak jałowcowaty	cz
430	01-08-1-10-207 -b -00	widłak goździsty	cz
431	01-08-1-10-207 -f -00	widłak goździsty	cz
432	01-08-1-10-207 -g -00	widłak jałowcowaty	cz
433	01-08-1-10-207 -h -00	widłak goździsty	cz
434	01-08-1-10-207A -g -00	widłak goździsty	cz
435	01-08-1-10-207A -k -00	widłak jałowcowaty	cz
436	01-08-1-10-207A -l -00	widłak goździsty	cz
437	01-08-1-10-208 -a -00	widłak jałowcowaty	cz
438	01-08-1-10-208 -b -00	widłak jałowcowaty	cz
439	01-08-1-10-209 -a -00	widłak goździsty	cz
440	01-08-1-10-209 -a -00	widłak jałowcowaty	cz
441	01-08-1-10-209 -b -00	widłak goździsty	cz
442	01-08-1-10-209 -c -00	widłak goździsty	cz
443	01-08-1-10-209 -d -00	widłak goździsty	cz
444	01-08-1-10-209 -g -00	bielistka siwa	cz
445	01-08-1-10-209 -g -00	widlicz (widłak) spłaszczony	cz
446	01-08-1-10-209 -g -00	widłak goździsty	cz
447	01-08-1-10-209 -g -00	zimoziół północny	cz
448	01-08-1-10-210 -a -00	widlicz (widłak) spłaszczony	cz
449	01-08-1-10-210 -a -00	widłak goździsty	cz
450	01-08-1-10-210 -a -00	widłak jałowcowaty	cz
451	01-08-1-10-210 -b -00	widłak jałowcowaty	cz
452	01-08-1-10-210 -c -00	widłak goździsty	cz
453	01-08-1-10-210 -f -00	widłak jałowcowaty	cz
454	01-08-1-10-210 -g -00	widłak jałowcowaty	cz
455	01-08-1-10-210 -i -00	widłak jałowcowaty	cz
456	01-08-1-10-210A -f -00	widłak goździsty	cz
457	01-08-1-10-211 -c -00	widłak jałowcowaty	cz
458	01-08-1-10-212 -d -00	widłak jałowcowaty	cz
459	01-08-1-10-213 -c -00	drabik drzewkowy	cz
460	01-08-1-10-214 -x -00	bagno zwyczajne	cz
461	01-08-1-10-216 -g -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
462	01-08-1-10-221 -d -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
463	01-08-1-10-222 -b -00	widłakowate - rodzina	cz
464	01-08-1-10-225 -h -00	widłak jałowcowaty	cz
465	01-08-1-10-232 -b -00	widłak jałowcowaty	cz
466	01-08-1-10-232 -g -00	widłak jałowcowaty	cz
467	01-08-1-10-232 -h -00	widłak jałowcowaty	cz
468	01-08-1-10-235 -ax -00	widłak jałowcowaty	cz
469	01-08-1-10-235 -b -00	kosaciec syberyjski	ś
470	01-08-1-10-235 -l -00	widłak jałowcowaty	cz
471	01-08-1-10-235 -n -00	widłak jałowcowaty	cz
472	01-08-1-10-235 -r -00	widłak jałowcowaty	cz
473	01-08-1-10-235A -c -00	widłak jałowcowaty	cz
474	01-08-1-10-235A -g -00	widłak goździsty	cz
475	01-08-1-10-235A -s -00	widłak goździsty	cz
476	01-08-1-10-235A -s -00	widłak jałowcowaty	cz
477	01-08-1-10-236 -c -00	kruszczyk szerokolistny	cz
478	01-08-1-10-236 -c -00	mącznica lekarska	ś
479	01-08-1-10-236 -c -00	podkolan biały	cz
480	01-08-1-10-236 -c -00	sasanka łukowa	cz
481	01-08-1-10-236 -c -00	widłak goździsty	cz
482	01-08-1-10-236 -d -00	widłak goździsty	cz
483	01-08-1-10-236 -f -00	podkolan biały	cz

Lp.	Adres leśny	Gatunek	Status ochrony
1	2	3	4
484	01-08-1-10-236 -f -00	sasanka łąkowa	CZ
485	01-08-1-10-236 -f -00	widłak goździsty	CZ
486	01-08-1-10-236 -f -00	widłak jałowcowaty	CZ
487	01-08-1-10-236 -g -00	widłak goździsty	CZ
488	01-08-1-10-236 -g -00	widłak jałowcowaty	CZ
489	01-08-1-10-236B -a -00	widłak jałowcowaty	CZ
490	01-08-1-10-236B -f -00	widłak goździsty	CZ
491	01-08-1-10-236B -f -00	widłak jałowcowaty	CZ
492	01-08-1-10-238 -a -00	widłak goździsty	CZ
493	01-08-1-10-238 -f -00	widłakowate - rodzina	CZ
494	01-08-1-10-239 -b -00	widłak goździsty	CZ
495	01-08-1-10-239 -f -00	widłak jałowcowaty	CZ
496	01-08-1-10-240 -a -00	widłak jałowcowaty	CZ
497	01-08-1-10-240 -c -00	widłak jałowcowaty	CZ
498	01-08-1-10-240A -a -00	widłak goździsty	CZ
499	01-08-1-10-240A -a -00	widłak jałowcowaty	CZ
500	01-08-1-10-252 -b -00	widłak goździsty	CZ
501	01-08-1-10-252 -bx -00	widłak goździsty	CZ
502	01-08-1-10-252 -bx -00	widłak jałowcowaty	CZ
503	01-08-1-10-252 -d -00	widłak goździsty	CZ
504	01-08-1-10-252 -g -00	widłak goździsty	CZ
505	01-08-1-10-252 -m -00	podkolan biały	CZ
506	01-08-1-10-252 -p -00	sasanka łąkowa	CZ
507	01-08-1-10-253 -c -00	widłak goździsty	CZ
508	01-08-1-10-253 -d -00	widłak goździsty	CZ
509	01-08-1-10-255 -g -00	widłak goździsty	CZ
510	01-08-1-10-255 -i -00	widłak goździsty	CZ
511	01-08-1-10-255 -o -00	widlicz (widłak) spłaszczony	CZ
512	01-08-1-10-255 -o -00	widłak goździsty	CZ
513	01-08-1-10-255 -o -00	widłak jałowcowaty	CZ
514	01-08-1-10-255 -r -00	widłak goździsty	CZ
515	01-08-1-10-255 -t -00	widłak goździsty	CZ
516	01-08-1-10-255A -i -00	widłak jałowcowaty	CZ
517	01-08-1-10-255A -j -00	widłak jałowcowaty	CZ
518	01-08-1-10-256 -i -00	widłak jałowcowaty	CZ
519	01-08-1-10-256 -j -00	widłak jałowcowaty	CZ
520	01-08-1-10-256 -k -00	widlicz (widłak) spłaszczony	CZ
521	01-08-1-10-256 -k -00	widłak jałowcowaty	CZ
522	01-08-1-10-257A -kx -00	widłak jałowcowaty	CZ
523	01-08-1-10-257A -lx -00	widłak jałowcowaty	CZ
524	01-08-1-10-257A -p -00	widłak goździsty	CZ
525	01-08-1-10-258 -j -00	widłak jałowcowaty	CZ
526	01-08-1-10-265 -n -00	widłak jałowcowaty	CZ
527	01-08-1-10-265 -p -00	widłak jałowcowaty	CZ
528	01-08-1-11-100 -a -00	widłak jałowcowaty	CZ
529	01-08-1-11-100A -a -00	widłak jałowcowaty	CZ
530	01-08-1-11-100A -d -00	widłakowate - rodzina	CZ
531	01-08-1-11-101 -d -00	miodownik melisowaty	CZ
532	01-08-1-11-101 -f -00	miodownik melisowaty	CZ
533	01-08-1-11-102 -b -00	wawrzynek wilcze łyko	CZ
534	01-08-1-11-102 -i -00	widłak jałowcowaty	CZ
535	01-08-1-11-102 -n -00	miodownik melisowaty	CZ
536	01-08-1-11-102 -t -00	kosaciec syberyjski	ś
537	01-08-1-11-105 -b -00	widłak jałowcowaty	CZ
538	01-08-1-11-106 -a -00	widłak jałowcowaty	CZ
539	01-08-1-11-106 -b -00	wawrzynek wilcze łyko	CZ
540	01-08-1-11-107 -f -00	widłakowate - rodzina	CZ
541	01-08-1-11-107 -h -00	widłakowate - rodzina	CZ
542	01-08-1-11-108 -b -00	widłak jałowcowaty	CZ
543	01-08-1-11-108 -c -00	wawrzynek wilcze łyko	CZ
544	01-08-1-11-109 -b -00	bagno zwyczajne	CZ

Lp.	Adres leśny	Gatunek	Status ochrony
1	2	3	4
545	01-08-1-11-109 -d -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
546	01-08-1-11-109 -d -00	widłak jałowcowaty	cz
547	01-08-1-11-109 -f -00	widłak jałowcowaty	cz
548	01-08-1-11-110 -a -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
549	01-08-1-11-110 -h -00	widłak jałowcowaty	cz
550	01-08-1-11-111 -a -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
551	01-08-1-11-111 -a -00	widłakowate - rodzina	cz
552	01-08-1-11-111 -f -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
553	01-08-1-11-111 -h -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
554	01-08-1-11-111 -p -00	widłak jałowcowaty	cz
555	01-08-1-11-112 -h -00	lilia złotogłów	ś
556	01-08-1-11-112 -l -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
557	01-08-1-11-112 -n -00	widłakowate - rodzina	cz
558	01-08-1-11-112 -p -00	widłak jałowcowaty	cz
559	01-08-1-11-112 -s -00	widłakowate - rodzina	cz
560	01-08-1-11-112 -t -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
561	01-08-1-11-112 -w -00	widłakowate - rodzina	cz
562	01-08-1-11-112 -x -00	widłakowate - rodzina	cz
563	01-08-1-11-113 -a -00	widłakowate - rodzina	cz
564	01-08-1-11-113 -c -00	widłakowate - rodzina	cz
565	01-08-1-11-113 -d -00	widłak jałowcowaty	cz
566	01-08-1-11-113 -f -00	widłakowate - rodzina	cz
567	01-08-1-11-113 -g -00	kosaciec syberyjski	ś
568	01-08-1-11-113 -g -00	widłak jałowcowaty	cz
569	01-08-1-11-113 -h -00	widłak jałowcowaty	cz
570	01-08-1-11-113 -j -00	widłak jałowcowaty	cz
571	01-08-1-11-113 -k -00	widłakowate - rodzina	cz
572	01-08-1-11-113 -l -00	widłak jałowcowaty	cz
573	01-08-1-11-114 -a -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
574	01-08-1-11-114 -a -00	widłak jałowcowaty	cz
575	01-08-1-11-114 -b -00	widłak jałowcowaty	cz
576	01-08-1-11-114 -g -00	widłak jałowcowaty	cz
577	01-08-1-11-115 -f -00	torfowiec - rodzaj	cz
578	01-08-1-11-115 -f -00	widłak jałowcowaty	cz
579	01-08-1-11-115 -h -00	torfowiec - rodzaj	cz
580	01-08-1-11-115 -h -00	widłak jałowcowaty	cz
581	01-08-1-11-116 -d -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
582	01-08-1-11-242 -a -00	widłak jałowcowaty	cz
583	01-08-1-11-242 -fx -00	widłak jałowcowaty	cz
584	01-08-1-11-242 -g -00	lilia złotogłów	ś
585	01-08-1-11-242 -h -00	widłak jałowcowaty	cz
586	01-08-1-11-242 -hx -00	widlicz (widłak) spłaszczony	cz
587	01-08-1-11-242 -n -00	widłak jałowcowaty	cz
588	01-08-1-11-242 -p -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
589	01-08-1-11-242 -r -00	widłak goździsty	cz
590	01-08-1-11-242 -s -00	widłak goździsty	cz
591	01-08-1-11-242 -w -00	widłak goździsty	cz
592	01-08-1-11-81 -b -00	tajęża jednostronna	ś
593	01-08-1-11-81 -b -00	widłak jałowcowaty	cz
594	01-08-1-11-82 -i -00	miodownik melisowaty	cz
595	01-08-1-11-83 -b -00	widłak jałowcowaty	cz
596	01-08-1-11-83 -c -00	widłak jałowcowaty	cz
597	01-08-1-11-84 -d -00	widłak jałowcowaty	cz
598	01-08-1-11-85 -b -00	lilia złotogłów	ś
599	01-08-1-11-85 -b -00	widłak jałowcowaty	cz
600	01-08-1-11-85 -c -00	lilia złotogłów	ś
601	01-08-1-11-85 -c -00	widłak goździsty	cz
602	01-08-1-11-85 -f -00	bagno zwyczajne	cz
603	01-08-1-11-85 -f -00	torfowiec - rodzaj	cz
604	01-08-1-11-85 -f -00	widłak jałowcowaty	cz
605	01-08-1-11-85 -h -00	widłakowate - rodzina	cz

Lp.	Adres leśny	Gatunek	Status ochrony
1	2	3	4
606	01-08-1-11-86 -g -00	bagno zwyczajne	CZ
607	01-08-1-11-86 -g -00	torfowiec - rodzaj	CZ
608	01-08-1-11-86 -h -00	widłakowate - rodzina	CZ
609	01-08-1-11-87 -a -00	miodownik melisowaty	CZ
610	01-08-1-11-87 -a -00	tajeża jednostronna	ś
611	01-08-1-11-88 -a -00	widłakowate - rodzina	CZ
612	01-08-1-11-88 -c -00	widłak jałowcowaty	CZ
613	01-08-1-11-88 -f -00	wawrzynek wilcze łyko	CZ
614	01-08-1-11-88 -l -00	miodownik melisowaty	CZ
615	01-08-1-11-88 -l -00	tajeża jednostronna	ś
616	01-08-1-11-89 -d -00	widłak jałowcowaty	CZ
617	01-08-1-11-89 -h -00	widłak jałowcowaty	CZ
618	01-08-1-11-90 -a -00	widłak jałowcowaty	CZ
619	01-08-1-11-90 -g -00	widłak jałowcowaty	CZ
620	01-08-1-11-90 -i -00	widłak jałowcowaty	CZ
621	01-08-1-11-92 -c -00	bagno zwyczajne	CZ
622	01-08-1-11-92 -d -00	naparstnica zwyczajna	CZ
623	01-08-1-11-92 -d -00	wawrzynek wilcze łyko	CZ
624	01-08-1-11-93A -a -00	widlicz (widłak) spłaszczony	CZ
625	01-08-1-11-93A -b -00	bagno zwyczajne	CZ
626	01-08-1-11-93B -a -00	widłakowate - rodzina	CZ
627	01-08-1-11-93B -b -00	widłakowate - rodzina	CZ
628	01-08-1-11-93B -c -00	widłakowate - rodzina	CZ
629	01-08-1-11-93B -i -00	torfowiec - rodzaj	CZ
630	01-08-1-11-93B -i -00	wawrzynek wilcze łyko	CZ
631	01-08-1-11-93B -i -00	widłak jałowcowaty	CZ
632	01-08-1-11-93B -j -00	widłak jałowcowaty	CZ
633	01-08-1-11-93B -r -00	widłak jałowcowaty	CZ
634	01-08-1-11-93B -t -00	widłak jałowcowaty	CZ
635	01-08-1-11-93C -a -00	widłak goździsty	CZ
636	01-08-1-11-95 -a -00	tajeża jednostronna	ś
637	01-08-1-11-97 -d -00	widłak jałowcowaty	CZ
638	01-08-1-11-97 -f -00	widłak jałowcowaty	CZ
639	01-08-1-11-97 -h -00	widłakowate - rodzina	CZ
640	01-08-1-11-97 -i -00	widłakowate - rodzina	CZ
641	01-08-1-11-97 -n -00	kosaciec syberyjski	ś
642	01-08-1-11-97 -p -00	widłak jałowcowaty	CZ
643	01-08-1-11-98 -g -00	widłak jałowcowaty	CZ
644	01-08-1-11-99 -a -00	naparstnica zwyczajna	CZ
645	01-08-1-11-99 -c -00	widłak jałowcowaty	CZ
Obwód Katryńka			
1	01-08-2-01-2 -a -00	widłakowate - rodzina	CZ
2	01-08-2-01-2 -d -00	widłakowate - rodzina	CZ
3	01-08-2-01-240 -d -00	widłak jałowcowaty	CZ
4	01-08-2-01-240 -f -00	arnika górską	ś
5	01-08-2-01-240 -f -00	sasanka otwarta	ś
6	01-08-2-01-240 -f -00	widłak goździsty	CZ
7	01-08-2-01-240 -g -00	widłakowate - rodzina	CZ
8	01-08-2-01-241 -a -00	widłak jałowcowaty	CZ
9	01-08-2-01-243 -a -00	widłak goździsty	CZ
10	01-08-2-01-243 -b -00	widłakowate - rodzina	CZ
11	01-08-2-01-244 -b -00	widłakowate - rodzina	CZ
12	01-08-2-01-244 -m -00	widłak jałowcowaty	CZ
13	01-08-2-01-246 -d -00	widłakowate - rodzina	CZ
14	01-08-2-01-246 -f -00	widłak jałowcowaty	CZ
15	01-08-2-01-247 -f -00	widłak goździsty	CZ
16	01-08-2-01-25 -a -00	widłak goździsty	CZ
17	01-08-2-01-25 -c -00	widłak goździsty	CZ
18	01-08-2-01-250 -f -00	widłak goździsty	CZ
19	01-08-2-01-250 -f -00	widłak jałowcowaty	CZ
20	01-08-2-01-251 -i -00	widłak goździsty	CZ

Lp.	Adres leśny	Gatunek	Status ochrony
1	2	3	4
21	01-08-2-01-251 -j -00	widłak goździsty	cz
22	01-08-2-01-251 -o -00	widłak jałowcowaty	cz
23	01-08-2-01-252 -ax -00	widłak goździsty	cz
24	01-08-2-01-252 -ax -00	widłak jałowcowaty	cz
25	01-08-2-01-252 -b -00	widłak goździsty	cz
26	01-08-2-01-252 -d -00	widłak goździsty	cz
27	01-08-2-01-253 -f -00	widłakowate - rodzina	cz
28	01-08-2-01-253 -h -00	widłak jałowcowaty	cz
29	01-08-2-01-254 -a -00	widłak jałowcowaty	cz
30	01-08-2-01-255 -d -00	widłakowate - rodzina	cz
31	01-08-2-01-255 -f -00	widłak goździsty	cz
32	01-08-2-01-256 -b -00	pomocnik baldaszkowy	cz
33	01-08-2-01-257 -b -00	widłak jałowcowaty	cz
34	01-08-2-01-258 -c -00	widłak goździsty	cz
35	01-08-2-01-259 -g -00	widłak goździsty	cz
36	01-08-2-01-26 -b -00	widłakowate - rodzina	cz
37	01-08-2-01-260 -l -00	torfowiec - rodzaj	cz
38	01-08-2-01-261 -c -00	pszczelnik wąskolistny	ś
39	01-08-2-01-262 -a -00	lenieć bezpodkwiatkowy	ś
40	01-08-2-01-264 -b -00	widłakowate - rodzina	cz
41	01-08-2-01-264 -f -00	widłakowate - rodzina	cz
42	01-08-2-01-265 -j -00	widłak goździsty	cz
43	01-08-2-01-266 -a -00	widłak goździsty	cz
44	01-08-2-01-266 -f -00	widłak goździsty	cz
45	01-08-2-01-27 -g -00	wielosił błękitny	cz
46	01-08-2-01-28 -a -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
47	01-08-2-01-28 -b -00	widłakowate - rodzina	cz
48	01-08-2-01-29 -a -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
49	01-08-2-01-29 -d -00	widłak jałowcowaty	cz
50	01-08-2-01-29 -f -00	tączęta jednostronna	ś
51	01-08-2-01-29 -f -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
52	01-08-2-01-3 -f -00	widłakowate - rodzina	cz
53	01-08-2-01-4 -c -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
54	01-08-2-01-4 -g -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
55	01-08-2-01-47 -a -00	widłak jałowcowaty	cz
56	01-08-2-01-5 -b -00	widłakowate - rodzina	cz
57	01-08-2-01-5 -f -00	widłakowate - rodzina	cz
58	01-08-2-01-50 -a -00	widłak goździsty	cz
59	01-08-2-01-51 -a -00	widłak goździsty	cz
60	01-08-2-01-51 -a -00	widłak jałowcowaty	cz
61	01-08-2-01-51 -b -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
62	01-08-2-01-52 -b -00	widłakowate - rodzina	cz
63	01-08-2-01-52 -k -00	widłak jałowcowaty	cz
64	01-08-2-01-73 -a -00	widłak goździsty	cz
65	01-08-2-01-73 -b -00	bagno zwyczajne	cz
66	01-08-2-01-74 -a -00	widłak jałowcowaty	cz
67	01-08-2-01-93A -b -00	widłak goździsty	cz
68	01-08-2-01-93A -dx -00	widłak goździsty	cz
69	01-08-2-01-93A -f -00	widłakowate - rodzina	cz
70	01-08-2-01-93A -fx -00	widłak goździsty	cz
71	01-08-2-01-93A -gx -00	widłak goździsty	cz
72	01-08-2-01-93A -l -00	widłak goździsty	cz
73	01-08-2-01-93A -n -00	widłakowate - rodzina	cz
74	01-08-2-01-93A -o -00	widłak goździsty	cz
75	01-08-2-01-93A -p -00	widłakowate - rodzina	cz
76	01-08-2-01-93A -t -00	widłak goździsty	cz
77	01-08-2-01-93A -t -00	widłak jałowcowaty	cz
78	01-08-2-01-93A -xx -00	widłakowate - rodzina	cz
79	01-08-2-02-111 -d -00	wielosił błękitny	cz
80	01-08-2-02-113 -b -00	widłakowate - rodzina	cz
81	01-08-2-02-117 -a -00	widłakowate - rodzina	cz

Lp.	Adres leśny	Gatunek	Status ochrony
1	2	3	4
82	01-08-2-02-124 -c -00	widłakowate - rodzina	cz
83	01-08-2-02-124 -d -00	wielosił błękitny	cz
84	01-08-2-02-124 -f -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
85	01-08-2-02-124 -f -00	widłak jałowcowaty	cz
86	01-08-2-02-124 -g -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
87	01-08-2-02-124 -g -00	widłak jałowcowaty	cz
88	01-08-2-02-124 -m -00	widłakowate - rodzina	cz
89	01-08-2-02-125 -b -00	lilia złotogłów	ś
90	01-08-2-02-125 -g -00	widłak jałowcowaty	cz
91	01-08-2-02-125 -j -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
92	01-08-2-02-125 -k -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
93	01-08-2-02-126 -a -00	wroniec widlasty (widłak wron)	cz
94	01-08-2-02-127 -h -00	lilia złotogłów	ś
95	01-08-2-02-127 -h -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
96	01-08-2-02-128 -g -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
97	01-08-2-02-30 -c -00	widłak goździsty	cz
98	01-08-2-02-30 -f -00	widłak jałowcowaty	cz
99	01-08-2-02-54 -g -00	widłak jałowcowaty	cz
100	01-08-2-02-55 -b -00	torfowiec - rodzaj	cz
101	01-08-2-02-55 -b -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
102	01-08-2-02-55 -k -00	torfowiec - rodzaj	cz
103	01-08-2-02-55 -k -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
104	01-08-2-02-56 -k -00	widłakowate - rodzina	cz
105	01-08-2-02-6 -c -00	widłak jałowcowaty	cz
106	01-08-2-02-75 -b -00	kosaciec syberyjski	ś
107	01-08-2-02-75 -d -00	widłakowate - rodzina	cz
108	01-08-2-02-75 -f -00	kosaciec syberyjski	ś
109	01-08-2-02-75 -f -00	torfowiec - rodzaj	cz
110	01-08-2-02-75 -j -00	kosaciec syberyjski	ś
111	01-08-2-02-76 -b -00	widłakowate - rodzina	cz
112	01-08-2-02-76 -f -00	widłak jałowcowaty	cz
113	01-08-2-02-76 -j -00	widłakowate - rodzina	cz
114	01-08-2-02-77 -c -00	widłakowate - rodzina	cz
115	01-08-2-02-8 -d -00	widłakowate - rodzina	cz
116	01-08-2-02-81 -b -00	widłakowate - rodzina	cz
117	01-08-2-02-94 -a -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
118	01-08-2-02-94 -b -00	widłakowate - rodzina	cz
119	01-08-2-02-95 -d -00	widłak jałowcowaty	cz
120	01-08-2-02-96 -b -00	widłakowate - rodzina	cz
121	01-08-2-03-1 -f -00	lilia złotogłów	ś
122	01-08-2-03-103 -c -00	widłak jałowcowaty	cz
123	01-08-2-03-106 -a -00	tajeża jednostronna	ś
124	01-08-2-03-11 -a -00	widłak jałowcowaty	cz
125	01-08-2-03-11 -b -00	widłak jałowcowaty	cz
126	01-08-2-03-13 -d -00	lilia złotogłów	ś
127	01-08-2-03-14 -j -00	widłak jałowcowaty	cz
128	01-08-2-03-15 -a -00	torfowiec - rodzaj	cz
129	01-08-2-03-15 -i -00	widłak jałowcowaty	cz
130	01-08-2-03-16 -b -00	widłak jałowcowaty	cz
131	01-08-2-03-16 -d -00	widłak jałowcowaty	cz
132	01-08-2-03-16 -f -00	widłak jałowcowaty	cz
133	01-08-2-03-16 -g -00	widłak jałowcowaty	cz
134	01-08-2-03-17 -a -00	widłak jałowcowaty	cz
135	01-08-2-03-35 -a -00	widłak jałowcowaty	cz
136	01-08-2-03-35 -f -00	widlicz (widłak) spłaszczony	cz
137	01-08-2-03-38 -a -00	widłak jałowcowaty	cz
138	01-08-2-03-39 -b -00	widłak goździsty	cz
139	01-08-2-03-39 -g -00	widłak jałowcowaty	cz
140	01-08-2-03-64 -a -00	widłakowate - rodzina	cz
141	01-08-2-03-64 -h -00	turówka wonna	cz
142	01-08-2-03-84 -a -00	bagno zwyczajne	cz

Lp.	Adres leśny	Gatunek	Status ochrony
1	2	3	4
143	01-08-2-03-88 -a -00	widłakowate - rodzina	cz
144	01-08-2-03-88 -b -00	widłakowate - rodzina	cz
145	01-08-2-03-89 -c -00	lilia złotogłów	ś
146	01-08-2-03-89 -c -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
147	01-08-2-04-109 -b -00	sasanka otwarta	ś
148	01-08-2-04-109 -c -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
149	01-08-2-04-109 -c -00	widłak jałowcowaty	cz
150	01-08-2-04-109 -h -00	widłak jałowcowaty	cz
151	01-08-2-04-109 -k -00	widłak goździsty	cz
152	01-08-2-04-109 -k -00	widłak jałowcowaty	cz
153	01-08-2-04-109 -k -00	wroniec widlasty (widłak wron)	cz
154	01-08-2-04-109 -l -00	torfowiec - rodzaj	cz
155	01-08-2-04-109 -l -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
156	01-08-2-04-109 -l -00	widłak jałowcowaty	cz
157	01-08-2-04-109 -m -00	widłak jałowcowaty	cz
158	01-08-2-04-109 -n -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
159	01-08-2-04-109 -o -00	torfowiec - rodzaj	cz
160	01-08-2-04-109 -s -00	torfowiec - rodzaj	cz
161	01-08-2-04-109 -s -00	widłak jałowcowaty	cz
162	01-08-2-04-18 -a -00	widłak jałowcowaty	cz
163	01-08-2-04-18 -b -00	widłak jałowcowaty	cz
164	01-08-2-04-19 -b -00	widłak jałowcowaty	cz
165	01-08-2-04-20 -g -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
166	01-08-2-04-201 -b -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
167	01-08-2-04-201 -f -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
168	01-08-2-04-202 -a -00	torfowiec - rodzaj	cz
169	01-08-2-04-202 -a -00	widłak goździsty	cz
170	01-08-2-04-202 -b -00	bielistka siwa	cz
171	01-08-2-04-202 -b -00	torfowiec - rodzaj	cz
172	01-08-2-04-203 -a -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
173	01-08-2-04-205 -b -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
174	01-08-2-04-206 -a -00	miodownik melisowaty	pt
175	01-08-2-04-208 -a -00	widłak goździsty	cz
176	01-08-2-04-208 -a -00	widłak jałowcowaty	cz
177	01-08-2-04-210 -a -00	widłak goździsty	cz
178	01-08-2-04-210 -c -00	widłak jałowcowaty	cz
179	01-08-2-04-213 -a -00	widłak jałowcowaty	cz
180	01-08-2-04-214 -a -00	widłak jałowcowaty	cz
181	01-08-2-04-216 -b -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
182	01-08-2-04-216 -i -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
183	01-08-2-04-217 -c -00	widłak jałowcowaty	cz
184	01-08-2-04-218 -a -00	widłak jałowcowaty	cz
185	01-08-2-04-218 -c -00	widłak jałowcowaty	cz
186	01-08-2-04-219 -c -00	torfowiec - rodzaj	cz
187	01-08-2-04-219 -c -00	widłak jałowcowaty	cz
188	01-08-2-04-219 -g -00	torfowiec - rodzaj	cz
189	01-08-2-04-219 -g -00	widłak jałowcowaty	cz
190	01-08-2-04-22 -h -00	miodownik melisowaty	cz
191	01-08-2-04-220 -c -00	widłak jałowcowaty	cz
192	01-08-2-04-221 -a -00	widłak jałowcowaty	cz
193	01-08-2-04-221 -b -00	widłak jałowcowaty	cz
194	01-08-2-04-221 -c -00	torfowiec - rodzaj	cz
195	01-08-2-04-221 -c -00	widłak jałowcowaty	cz
196	01-08-2-04-221 -d -00	torfowiec - rodzaj	cz
197	01-08-2-04-221 -d -00	widłak jałowcowaty	cz
198	01-08-2-04-221 -l -00	torfowiec - rodzaj	cz
199	01-08-2-04-221 -l -00	widłak jałowcowaty	cz
200	01-08-2-04-221 -m -00	torfowiec - rodzaj	cz
201	01-08-2-04-221 -m -00	widłak jałowcowaty	cz
202	01-08-2-04-222 -a -00	widłak goździsty	cz
203	01-08-2-04-222 -c -00	widłak jałowcowaty	cz

Lp.	Adres leśny	Gatunek	Status ochrony
1	2	3	4
204	01-08-2-04-222 -g -00	torfowiec - rodzaj	CZ
205	01-08-2-04-222 -i -00	torfowiec - rodzaj	CZ
206	01-08-2-04-222 -i -00	widłak jałowcowaty	CZ
207	01-08-2-04-222 -m -00	widłak jałowcowaty	CZ
208	01-08-2-04-223 -d -00	bielistka siwa	CZ
209	01-08-2-04-223 -f -00	widłak goździsty	CZ
210	01-08-2-04-223 -p -00	widłak jałowcowaty	CZ
211	01-08-2-04-223 -r -00	widłak goździsty	CZ
212	01-08-2-04-223 -r -00	widłak jałowcowaty	CZ
213	01-08-2-04-225 -a -00	pióropusznik strusi	CZ
214	01-08-2-04-225 -b -00	kukułka - rodzaj	CZ
215	01-08-2-04-225 -b -00	pióropusznik strusi	CZ
216	01-08-2-04-225 -c -00	kukułka - rodzaj	CZ
217	01-08-2-04-225 -d -00	pióropusznik strusi	CZ
218	01-08-2-04-225 -d -00	torfowiec - rodzaj	CZ
219	01-08-2-04-225 -g -00	pióropusznik strusi	CZ
220	01-08-2-04-225 -g -00	torfowiec - rodzaj	CZ
221	01-08-2-04-225 -g -00	wawrzynek wilcze łyczo	CZ
222	01-08-2-04-225 -g -00	wroniec widlasty (widłak wron)	CZ
223	01-08-2-04-225 -h -00	pióropusznik strusi	CZ
224	01-08-2-04-225 -h -00	wroniec widlasty (widłak wron)	CZ
225	01-08-2-04-225 -j -00	torfowiec - rodzaj	CZ
226	01-08-2-04-225 -j -00	widłak jałowcowaty	CZ
227	01-08-2-04-225 -k -00	torfowiec - rodzaj	CZ
228	01-08-2-04-225 -k -00	widłak jałowcowaty	CZ
229	01-08-2-04-225 -l -00	widłak jałowcowaty	CZ
230	01-08-2-04-225 -m -00	torfowiec - rodzaj	CZ
231	01-08-2-04-225 -m -00	widłak jałowcowaty	CZ
232	01-08-2-04-226 -a -00	torfowiec - rodzaj	CZ
233	01-08-2-04-226 -a -00	widłak jałowcowaty	CZ
234	01-08-2-04-226 -b -00	bielistka siwa	CZ
235	01-08-2-04-226 -b -00	torfowiec - rodzaj	CZ
236	01-08-2-04-226 -b -00	widłak jałowcowaty	CZ
237	01-08-2-04-226 -b -00	wroniec widlasty (widłak wron)	CZ
238	01-08-2-04-226 -c -00	torfowiec - rodzaj	CZ
239	01-08-2-04-226 -c -00	widłak jałowcowaty	CZ
240	01-08-2-04-226 -d -00	widłak jałowcowaty	CZ
241	01-08-2-04-226 -f -00	widłak goździsty	CZ
242	01-08-2-04-226 -f -00	widłak jałowcowaty	CZ
243	01-08-2-04-227 -a -00	widłak goździsty	CZ
244	01-08-2-04-227 -b -00	widłak goździsty	CZ
245	01-08-2-04-227 -c -00	widłak goździsty	CZ
246	01-08-2-04-227 -d -00	widłak jałowcowaty	CZ
247	01-08-2-04-228 -c -00	bagno zwyczajne	CZ
248	01-08-2-04-228A -a -00	widłak goździsty	CZ
249	01-08-2-04-229 -c -00	widłakowate - rodzina	CZ
250	01-08-2-04-229 -f -00	widłakowate - rodzina	CZ
251	01-08-2-04-229 -g -00	widłak jałowcowaty	CZ
252	01-08-2-04-229 -j -00	widłak jałowcowaty	CZ
253	01-08-2-04-22A -a -00	widłak goździsty	CZ
254	01-08-2-04-230 -a -00	widłak jałowcowaty	CZ
255	01-08-2-04-230 -b -00	widłak jałowcowaty	CZ
256	01-08-2-04-230 -c -00	widłak jałowcowaty	CZ
257	01-08-2-04-230 -d -00	widłak jałowcowaty	CZ
258	01-08-2-04-231 -a -00	widłak jałowcowaty	CZ
259	01-08-2-04-231 -b -00	widłak jałowcowaty	CZ
260	01-08-2-04-231 -j -00	widłak jałowcowaty	CZ
261	01-08-2-04-232 -b -00	widłak goździsty	CZ
262	01-08-2-04-232 -b -00	widłak jałowcowaty	CZ
263	01-08-2-04-232 -d -00	torfowiec - rodzaj	CZ
264	01-08-2-04-232 -d -00	widłak jałowcowaty	CZ

Lp.	Adres leśny	Gatunek	Status ochrony
1	2	3	4
265	01-08-2-04-232 -h -00	widłak jałowcowaty	cz
266	01-08-2-04-232 -j -00	torfowiec - rodzaj	cz
267	01-08-2-04-232 -j -00	widłak jałowcowaty	cz
268	01-08-2-04-234 -a -00	widłak jałowcowaty	cz
269	01-08-2-04-235 -j -00	widłak jałowcowaty	cz
270	01-08-2-04-236 -f -00	widłak jałowcowaty	cz
271	01-08-2-04-236 -g -00	widłak jałowcowaty	cz
272	01-08-2-04-236 -i -00	bielistka siwa	cz
273	01-08-2-04-236 -i -00	torfowiec - rodzaj	cz
274	01-08-2-04-236 -m -00	bagno zwyczajne	cz
275	01-08-2-04-236 -m -00	torfowiec - rodzaj	cz
276	01-08-2-04-236 -n -00	torfowiec - rodzaj	cz
277	01-08-2-04-237 -a -00	widłak jałowcowaty	cz
278	01-08-2-04-237 -c -00	widłak jałowcowaty	cz
279	01-08-2-04-237 -f -00	widłak jałowcowaty	cz
280	01-08-2-04-237 -g -00	torfowiec - rodzaj	cz
281	01-08-2-04-237 -g -00	widłak jałowcowaty	cz
282	01-08-2-04-237 -h -00	widłak jałowcowaty	cz
283	01-08-2-04-237 -i -00	widłak jałowcowaty	cz
284	01-08-2-04-237 -l -00	torfowiec - rodzaj	cz
285	01-08-2-04-237 -n -00	torfowiec - rodzaj	cz
286	01-08-2-04-237 -o -00	widłak jałowcowaty	cz
287	01-08-2-04-237A -a -00	widłak goździsty	cz
288	01-08-2-04-237A -a -00	widłak jałowcowaty	cz
289	01-08-2-04-237A -b -00	widłak goździsty	cz
290	01-08-2-04-237A -c -00	widłakowate - rodzina	cz
291	01-08-2-04-237A -g -00	widłak goździsty	cz
292	01-08-2-04-237A -g -00	widłak jałowcowaty	cz
293	01-08-2-04-237A -i -00	bagno zwyczajne	cz
294	01-08-2-04-237A -i -00	torfowiec - rodzaj	cz
295	01-08-2-04-237A -i -00	widłak goździsty	cz
296	01-08-2-04-237A -n -00	widłak goździsty	cz
297	01-08-2-04-237B -c -00	widłak goździsty	cz
298	01-08-2-04-237B -c -00	widłakowate - rodzina	cz
299	01-08-2-04-237B -d -00	widłak goździsty	cz
300	01-08-2-04-237B -d -00	widłakowate - rodzina	cz
301	01-08-2-04-237C -d -00	widłak goździsty	cz
302	01-08-2-04-237C -f -00	widłak goździsty	cz
303	01-08-2-04-237C -g -00	widłak goździsty	cz
304	01-08-2-04-237C -g -00	widłak jałowcowaty	cz
305	01-08-2-04-238 -d -00	widłak goździsty	cz
306	01-08-2-04-238 -f -00	widłak goździsty	cz
307	01-08-2-04-42 -a -00	widłak jałowcowaty	cz
308	01-08-2-04-42 -b -00	widłak goździsty	cz
309	01-08-2-04-43 -a -00	widłak jałowcowaty	cz
310	01-08-2-04-44 -b -00	widłak goździsty	cz
311	01-08-2-04-45 -f -00	sasanka otwarta	ś
312	01-08-2-04-69 -c -00	widłak jałowcowaty	cz
313	01-08-2-04-70 -b -00	widłak jałowcowaty	cz
314	01-08-2-04-70 -c -00	widłak goździsty	cz
315	01-08-2-04-70 -d -00	widłakowate - rodzina	cz
316	01-08-2-04-71 -c -00	widłak jałowcowaty	cz
317	01-08-2-04-71 -d -00	widłak goździsty	cz
318	01-08-2-04-90 -a -00	widłak jałowcowaty	cz
319	01-08-2-04-90 -b -00	widłak goździsty	cz
320	01-08-2-04-90 -b -00	widłak jałowcowaty	cz
321	01-08-2-04-90 -c -00	widłak jałowcowaty	cz
322	01-08-2-04-90 -d -00	tajęża jednostronna	ś
323	01-08-2-04-90 -d -00	widłak goździsty	cz
324	01-08-2-04-90 -g -00	widłak jałowcowaty	cz
325	01-08-2-04-91 -c -00	widłak jałowcowaty	cz

Lp.	Adres leśny	Gatunek	Status ochrony
1	2	3	4
326	01-08-2-04-91 -i -00	tajeża jednostronna	ś
327	01-08-2-04-92 -c -00	widłak jałowcowaty	cz
328	01-08-2-04-92 -f -00	widłak jałowcowaty	cz
329	01-08-2-05-137 -c -00	bobrek trójlistkowy	cz
330	01-08-2-05-137 -c -00	kukułka (storczyk) krwista	cz
331	01-08-2-05-137 -d -00	torfowiec - rodzaj	cz
332	01-08-2-05-137 -d -00	widłak jałowcowaty	cz
333	01-08-2-05-137 -f -00	widłak jałowcowaty	cz
334	01-08-2-05-137 -o -00	widłak jałowcowaty	cz
335	01-08-2-05-138 -f -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
336	01-08-2-05-138 -n -00	widłak jałowcowaty	cz
337	01-08-2-05-139 -c -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
338	01-08-2-05-139 -f -00	widłak jałowcowaty	cz
339	01-08-2-05-140 -b -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
340	01-08-2-05-140 -d -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
341	01-08-2-05-140 -f -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
342	01-08-2-05-140 -f -00	widłak jałowcowaty	cz
343	01-08-2-05-148 -b -00	lilia złotogłów	ś
344	01-08-2-05-148 -k -00	storczyk - rodzaj	cz
345	01-08-2-05-148 -k -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
346	01-08-2-05-148 -l -00	storczyk - rodzaj	cz
347	01-08-2-05-148 -l -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
348	01-08-2-05-149 -a -00	widłak jałowcowaty	cz
349	01-08-2-05-149 -c -00	widłak jałowcowaty	cz
350	01-08-2-05-151 -a -00	tajeża jednostronna	ś
351	01-08-2-05-157 -g -00	bielistka siwa	cz
352	01-08-2-05-157 -g -00	torfowiec - rodzaj	cz
353	01-08-2-05-157 -g -00	turzyca zycicowa	ś
354	01-08-2-05-157 -g -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
355	01-08-2-05-157 -g -00	widłak jałowcowaty	cz
356	01-08-2-05-158 -c -00	widłak jałowcowaty	cz
357	01-08-2-05-158 -i -00	widłak jałowcowaty	cz
358	01-08-2-05-158 -l -00	widłak jałowcowaty	cz
359	01-08-2-05-166 -a -00	widłak jałowcowaty	cz
360	01-08-2-05-166 -f -00	widłak jałowcowaty	cz
361	01-08-2-05-167 -a -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
362	01-08-2-05-167 -b -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
363	01-08-2-05-173 -f -00	widłakowate - rodzina	cz
364	01-08-2-05-174 -j -00	wawrzynek wilcze łyko	cz
365	01-08-2-05-176 -b -00	widłak jałowcowaty	cz
366	01-08-2-05-178 -a -00	tajeża jednostronna	ś
367	01-08-2-05-181 -g -00	bielistka siwa	cz
368	01-08-2-05-181 -g -00	tajeża jednostronna	ś
369	01-08-2-05-183 -g -00	lilia złotogłów	ś
370	01-08-2-05-184 -c -00	tajeża jednostronna	ś
371	01-08-2-05-189A -d -00	widłak goździsty	cz
372	01-08-2-05-192 -k -00	pomocnik baldaszkowy	cz
373	01-08-2-05-192 -k -00	tajeża jednostronna	ś
374	01-08-2-05-193 -a -00	tajeża jednostronna	ś
375	01-08-2-05-195 -a -00	widlicz (widłak) spłaszczony	cz
376	01-08-2-05-196 -h -00	turówka leśna	cz
377	01-08-2-05-197 -g -00	tajeża jednostronna	ś

Załącznik 2. Wykaz stanowisk chronionych porostów w Nadleśnictwie Dojlidy

Lp.	Adres leśny	Gatunek	Status ochrony
1	2	3	4
Obręb Dojlidy			
1	01-08-1-07-57C -a -00	chrobotki - rodzaj	cz
2	01-08-1-09-230 -l -00	chrobotki - rodzaj	cz
3	01-08-1-09-230 -r -00	chrobotki - rodzaj	cz
4	01-08-1-09-259B -r -00	chrobotki - rodzaj	cz
5	01-08-1-09-259B -x -00	chrobotki - rodzaj	cz
6	01-08-1-09-259B -x -00	ślucznica islandzka	cz
7	01-08-1-10-201 -i -00	chrobotki - rodzaj	cz
8	01-08-1-10-201 -l -00	chrobotki - rodzaj	cz
9	01-08-1-10-201 -l -00	ślucznica islandzka	cz
10	01-08-1-10-207 -g -00	ślucznica islandzka	cz
11	01-08-1-10-207A -h -00	chrobotki - rodzaj	cz
12	01-08-1-10-208 -c -00	chrobotki - rodzaj	cz
13	01-08-1-10-208 -c -00	ślucznica islandzka	cz
14	01-08-1-10-208 -f -00	chrobotki - rodzaj	cz
15	01-08-1-10-212 -a -00	chrobotki - rodzaj	cz
16	01-08-1-10-212 -a -00	ślucznica islandzka	cz
17	01-08-1-10-255 -r -00	ślucznica islandzka	cz
18	01-08-1-10-257A -ax -00	chrobotki - rodzaj	cz
19	01-08-1-10-257A -s -00	chrobotki - rodzaj	cz
Obręb Katrynka			
1	01-08-2-01-251 -m -00	chrobotki - rodzaj	cz
2	01-08-2-04-202 -a -00	chrobotki - rodzaj	cz
3	01-08-2-04-202 -a -00	ślucznica islandzka	cz
4	01-08-2-04-221 -a -00	chrobotki - rodzaj	cz
5	01-08-2-04-221 -b -00	chrobotki - rodzaj	cz
6	01-08-2-04-221 -h -00	chrobotki - rodzaj	cz
7	01-08-2-04-221 -m -00	chrobotki - rodzaj	cz
8	01-08-2-04-222 -k -00	chrobotki - rodzaj	cz
9	01-08-2-04-222 -l -00	chrobotki - rodzaj	cz
10	01-08-2-04-222 -o -00	chrobotki - rodzaj	cz
11	01-08-2-04-222 -o -00	ślucznica islandzka	cz
12	01-08-2-04-223 -c -00	chrobotki - rodzaj	cz
13	01-08-2-04-224 -f -00	chrobotki - rodzaj	cz
14	01-08-2-04-226 -f -00	chrobotki - rodzaj	cz
15	01-08-2-04-227 -a -00	chrobotki - rodzaj	cz
16	01-08-2-04-227 -a -00	ślucznica islandzka	cz
17	01-08-2-04-227 -b -00	chrobotki - rodzaj	cz
18	01-08-2-04-227 -b -00	ślucznica islandzka	cz
19	01-08-2-04-227 -c -00	chrobotki - rodzaj	cz
20	01-08-2-04-227 -c -00	ślucznica islandzka	cz
21	01-08-2-04-227 -d -00	chrobotki - rodzaj	cz
22	01-08-2-04-227 -d -00	ślucznica islandzka	cz
23	01-08-2-04-227 -f -00	chrobotki - rodzaj	cz
24	01-08-2-04-227 -f -00	ślucznica islandzka	cz
25	01-08-2-04-227 -g -00	chrobotki - rodzaj	cz
26	01-08-2-04-227 -g -00	ślucznica islandzka	cz
27	01-08-2-04-228 -a -00	chrobotki - rodzaj	cz
28	01-08-2-04-228 -a -00	ślucznica islandzka	cz
29	01-08-2-04-228 -c -00	chrobotki - rodzaj	cz
30	01-08-2-04-228 -d -00	chrobotki - rodzaj	cz
31	01-08-2-04-228 -g -00	chrobotki - rodzaj	cz
32	01-08-2-04-228 -h -00	chrobotki - rodzaj	cz
33	01-08-2-04-228 -h -00	ślucznica islandzka	cz
34	01-08-2-04-228A -a -00	chrobotki - rodzaj	cz
35	01-08-2-04-228A -b -00	chrobotki - rodzaj	cz
36	01-08-2-04-228A -k -00	chrobotki - rodzaj	cz
37	01-08-2-04-228B -m -00	chrobotki - rodzaj	cz
38	01-08-2-04-231 -a -00	chrobotki - rodzaj	cz

Lp.	Adres leśny	Gatunek	Status ochrony
1	2	3	4
39	01-08-2-04-232 -h -00	chrobotki - rodzaj	CZ
40	01-08-2-04-236 -l -00	chrobotki - rodzaj	CZ
41	01-08-2-04-237 -r -00	chrobotki - rodzaj	CZ
42	01-08-2-04-237A -b -00	chrobotki - rodzaj	CZ
43	01-08-2-04-237A -c -00	chrobotki - rodzaj	CZ
44	01-08-2-04-237A -d -00	chrobotki - rodzaj	CZ
45	01-08-2-04-237A -g -00	chrobotki - rodzaj	CZ
46	01-08-2-04-237A -i -00	chrobotki - rodzaj	CZ
47	01-08-2-04-237A -n -00	chrobotki - rodzaj	CZ
48	01-08-2-04-237A -n -00	plucnica islandzka	CZ
49	01-08-2-04-237B -c -00	chrobotki - rodzaj	CZ
50	01-08-2-04-237B -d -00	chrobotki - rodzaj	CZ
51	01-08-2-04-237B -f -00	chrobotki - rodzaj	CZ
52	01-08-2-04-237C -d -00	chrobotki - rodzaj	CZ
53	01-08-2-04-237C -f -00	chrobotki - rodzaj	CZ
54	01-08-2-04-237C -k -00	chrobotki - rodzaj	CZ
55	01-08-2-04-238 -a -00	chrobotki - rodzaj	CZ
56	01-08-2-04-238 -b -00	chrobotki - rodzaj	CZ
57	01-08-2-04-70 -c -00	plucnica islandzka	CZ

CZ - ochrona częściowa

Załącznik 3. Wykaz stanowisk chronionych zwierząt w Nadleśnictwie Dojlidy

Lp.	Adres leśny	Gatunek	Status ochrony
1	2	3	4
Obwód Dojlidy			
1	01-08-1-06-16 -f -00	dzięcioł średni	ś
2	01-08-1-06-16 -f -00	osadnik wielkooki	ś
3	01-08-1-06-16 -i -00	osadnik wielkooki	ś
4	01-08-1-06-16 -j -00	mucholówka mała	ś
5	01-08-1-06-17 -g -00	zgniotek cynobrowy	ś
6	01-08-1-06-17 -h -00	zgniotek cynobrowy	ś
7	01-08-1-06-17 -h -00	mucholówka mała	ś
8	01-08-1-06-17 -k -00	mucholówka mała	ś
9	01-08-1-06-19 -c -00	lelek	ś
10	01-08-1-06-22 -f -00	lelek	ś
11	01-08-1-06-25 -a -00	mucholówka mała	ś
12	01-08-1-06-25 -a -00	dzięcioł trójpalczasty	ś
13	01-08-1-06-26 -b -00	mucholówka mała	ś
14	01-08-1-06-3 -f -00	dzięcioł czarny	ś
15	01-08-1-06-6 -d -00	trzepla zielona	ś
16	01-08-1-06-6 -h -00	mucholówka mała	ś
17	01-08-1-06-69 -h -00	lelek	ś
18	01-08-1-06-69 -i -00	lelek	ś
19	01-08-1-06-7 -b -00	dzięcioł czarny	ś
20	01-08-1-06-7 -f -00	dzięcioł średni	ś
21	01-08-1-06-7 -f -00	mucholówka mała	ś
22	01-08-1-06-7 -k -00	dzięcioł trójpalczasty	ś
23	01-08-1-06-9 -g -00	dzięcioł średni	ś
24	01-08-1-07-15 -a -00	kumak nizinny	ś
25	01-08-1-07-24 -c -00	samotnik	ś
26	01-08-1-07-24 -d -00	bóbr europejski	ś
27	01-08-1-07-36 -a -00	mucholówka mała	ś
28	01-08-1-07-36 -b -00	lelek	ś
29	01-08-1-07-37 -a -00	lelek	ś
30	01-08-1-07-43 -k -00	lelek	ś
31	01-08-1-07-45 -h -00	bóbr europejski	ś
32	01-08-1-07-45 -h -00	samotnik	ś
33	01-08-1-07-45 -l -00	trzcinniak	ś
34	01-08-1-07-45 -o -00	dzięcioł czarny	ś
35	01-08-1-07-46 -k -00	łabędź krzykliwy	ś
36	01-08-1-07-5 -b -00	dzięcioł czarny	ś
37	01-08-1-07-52 -b -00	trzmiełojad	ś
38	01-08-1-07-52 -c -00	mucholówka mała	ś
39	01-08-1-07-52 -d -00	zimorodek	ś
40	01-08-1-07-52 -d -00	dzięcioł średni	ś
41	01-08-1-07-52 -h -00	kszyk	ś
42	01-08-1-07-53 -f -00	bóbr europejski	ś
43	01-08-1-07-53 -f -00	samotnik	ś
44	01-08-1-07-53 -g -00	bóbr europejski	ś
45	01-08-1-07-53 -p -00	kszyk	ś
46	01-08-1-07-54 -c -00	czerwończyk nieparek	ś
47	01-08-1-07-57 -a -00	zimorodek	ś
48	01-08-1-07-57 -c -00	dzięcioł czarny	ś
49	01-08-1-07-57 -c -00	wydra	ś
50	01-08-1-07-57 -g -00	bóbr europejski	ś
51	01-08-1-07-57 -g -00	samotnik	ś
52	01-08-1-07-66 -g -00	wydra	ś
53	01-08-1-07-68 -l -00	orzecówka	ś
54	01-08-1-07-77 -h -00	dzięcioł czarny	ś
55	01-08-1-07-78 -b -00	samotnik	ś
56	01-08-1-08-138 -d -00	czerwończyk nieparek	ś
57	01-08-1-09-155 -j -00	czerwończyk nieparek	ś
58	01-08-1-09-259B -j -00	gąsiorek	ś

Lp.	Adres leśny	Gatunek	Status ochrony
1	2	3	4
59	01-08-1-10-200 -c -00	kszyk	ś
60	01-08-1-10-208 -b -00	kszyk	ś
61	01-08-1-10-208 -k -00	bóbr europejski	ś
62	01-08-1-10-208 -l -00	kszyk	ś
63	01-08-1-10-238 -f -00	dzięcioł czarny	ś
64	01-08-1-10-240 -f -00	dzięcioł czarny	ś
65	01-08-1-11-110 -d -00	bóbr europejski	ś
66	01-08-1-11-111 -n -00	bóbr europejski	ś
67	01-08-1-11-112 -h -00	czerwończyk nieparek	ś
68	01-08-1-11-112 -l -00	bóbr europejski	ś
69	01-08-1-11-112 -r -00	samotnik	ś
70	01-08-1-11-112 -s -00	lerka	ś
71	01-08-1-11-114 -a -00	bóbr europejski	ś
72	01-08-1-11-82 -j -00	włochatka	ś
73	01-08-1-11-89 -d -00	lelek	ś
Obwód Katryńka			
1	01-08-2-01-2 -h -00	bóbr europejski	ś
2	01-08-2-01-240 -i -00	żuraw	ś
3	01-08-2-01-251 -i -00	dzięcioł czarny	ś
4	01-08-2-01-252 -ax -00	lerka	ś
5	01-08-2-01-27 -d -00	dzięcioł średni	ś
6	01-08-2-01-27 -f -00	głowacz białopłetwy	ś
7	01-08-2-01-51 -b -00	dzięcioł czarny	ś
8	01-08-2-01-52 -j -00	samotnik	ś
9	01-08-2-01-52 -l -00	bóbr europejski	ś
10	01-08-2-01-93A -g -00	lerka	ś
11	01-08-2-02-110 -a -00	orzecówka	ś
12	01-08-2-02-110 -b -00	piskorz	cz
13	01-08-2-02-113 -a -00	bóbr europejski	ś
14	01-08-2-02-113 -a -00	mucholówka mała	ś
15	01-08-2-02-124 -d -00	lelek	ś
16	01-08-2-02-124 -d -00	derkacz	ś
17	01-08-2-02-124 -f -00	zgniotek cynobrowy	ś
18	01-08-2-02-124 -f -00	mucholówka mała	ś
19	01-08-2-02-124 -i -00	strumieniówka	ś
20	01-08-2-02-124 -k -00	bóbr europejski	ś
21	01-08-2-02-124 -k -00	samotnik	ś
22	01-08-2-02-125 -d -00	bóbr europejski	ś
23	01-08-2-02-125 -d -00	dzięcioł czarny	ś
24	01-08-2-02-125 -d -00	kszyk	ś
25	01-08-2-02-125 -d -00	żuraw	ś
26	01-08-2-02-125 -d -00	trzmiełojad	ś
27	01-08-2-02-125 -g -00	bóbr europejski	ś
28	01-08-2-02-125 -g -00	wójcik	ś
29	01-08-2-02-125 -g -00	samotnik	ś
30	01-08-2-02-126 -a -00	bóbr europejski	ś
31	01-08-2-02-32 -m -00	lelek	ś
32	01-08-2-02-53 -k -00	bóbr europejski	ś
33	01-08-2-02-53 -m -00	lerka	ś
34	01-08-2-02-55 -b -00	bóbr europejski	ś
35	01-08-2-02-55 -c -00	samotnik	ś
36	01-08-2-02-55 -k -00	bóbr europejski	ś
37	01-08-2-02-58 -f -00	lelek	ś
38	01-08-2-02-58 -f -00	lerka	ś
39	01-08-2-02-59 -b -00	lerka	ś
40	01-08-2-02-59 -c -00	dzięcioł czarny	ś
41	01-08-2-02-75 -f -00	bóbr europejski	ś
42	01-08-2-02-75 -k -00	dzięcioł czarny	ś
43	01-08-2-02-77 -b -00	dzięcioł czarny	ś
44	01-08-2-02-77 -h -00	krogulec	ś
45	01-08-2-02-78 -c -00	włochatka	ś

Lp.	Adres leśny	Gatunek	Status ochrony
1	2	3	4
46	01-08-2-02-78 -g -00	lelek	ś
47	01-08-2-02-79 -a -00	siniak	ś
48	01-08-2-02-79 -a -00	sóweczka	ś
49	01-08-2-02-98 -c -00	orzechówka	ś
50	01-08-2-03-13 -b -00	włochatka	ś
51	01-08-2-04-109 -l -00	bóbr europejski	ś
52	01-08-2-04-109 -m -00	bóbr europejski	ś
53	01-08-2-04-109 -o -00	bóbr europejski	ś
54	01-08-2-04-221 -d -00	bóbr europejski	ś
55	01-08-2-04-223 -i -00	bóbr europejski	ś
56	01-08-2-04-229 -d -00	włochatka	ś
57	01-08-2-04-91 -i -00	włochatka	ś
58	01-08-2-05-137 -a -00	strumieniówka	ś
59	01-08-2-05-137 -b -00	lelek	ś
60	01-08-2-05-137 -b -00	czerwończyk nieparek	ś
61	01-08-2-05-137 -g -00	lelek	ś
62	01-08-2-05-137 -i -00	strumieniówka	ś
63	01-08-2-05-137 -k -00	jarzebatka	ś
64	01-08-2-05-137 -m -00	derkacz	ś
65	01-08-2-05-137 -m -00	kszyk	ś
66	01-08-2-05-137 -n -00	strumieniówka	ś
67	01-08-2-05-137 -o -00	lelek	ś
68	01-08-2-05-148 -a -00	lelek	ś
69	01-08-2-05-148 -a -00	lerka	ś
70	01-08-2-05-149 -f -00	siniak	ś
71	01-08-2-05-158 -c -00	dzięciol czarny	ś
72	01-08-2-05-174 -f -00	dzięciol czarny	ś
73	01-08-2-05-183 -h -00	siniak	ś

s - ochrona ścisła

cz - ochrona częściowa

Załącznik 4. Wykaz bagien na terenie Nadleśnictwa Dojlidy

Lp.	Lokalizacja	Rodzaj powierzchni	Pow. (ha)
1	2	3	4
Obwód Dojlidy			
1	01-08-1-06-60 -g -00	BAGNO	1,09
2	01-08-1-06-61 -d -00	BAGNO	2,57
3	01-08-1-07-45 -j -00	BAGNO	0,12
4	01-08-1-07-45 -l -00	BAGNO	0,26
5	01-08-1-08-192 -n -00	BAGNO	0,02
6	01-08-1-08-250D -fx -00	BAGNO	0,22
7	01-08-1-08-250D -m -00	BAGNO	0,20
8	01-08-1-09-244 -r -00	BAGNO	0,64
9	01-08-1-09-263B -ax -00	BAGNO	0,08
10	01-08-1-10-200 -c -00	BAGNO	6,47
11	01-08-1-10-203 -b -00	BAGNO	2,54
12	01-08-1-10-204 -i -00	BAGNO	6,77
13	01-08-1-10-205 -j -00	BAGNO	0,33
14	01-08-1-10-206 -d -00	BAGNO	0,45
15	01-08-1-10-207A -c -00	BAGNO	0,47
16	01-08-1-10-208 -j -00	BAGNO	0,12
17	01-08-1-10-210 -h -00	BAGNO	0,24
18	01-08-1-10-210 -l -00	BAGNO	0,52
19	01-08-1-10-213 -l -00	BAGNO	1,13
20	01-08-1-10-213 -n -00	BAGNO	0,92
21	01-08-1-10-232 -c -00	BAGNO	2,14
22	01-08-1-11-102 -t -00	BAGNO	0,21
23	01-08-1-11-97 -m -00	BAGNO	0,08
24	01-08-1-11-97 -n -00	BAGNO	0,27
Razem obwód Dojlidy			27,86
Obwód Katrynka			
1	01-08-2-01-239 -f -00	BAGNO	1,51
2	01-08-2-01-239 -h -00	BAGNO	0,45
3	01-08-2-01-240 -i -00	BAGNO	7,03
4	01-08-2-01-243 -f -00	BAGNO	2,82
5	01-08-2-01-244 -k -00	BAGNO	0,33
6	01-08-2-01-247 -c -00	BAGNO	0,38
7	01-08-2-01-248 -h -00	BAGNO	0,68
8	01-08-2-01-249 -i -00	BAGNO	2,57
9	01-08-2-01-249 -j -00	BAGNO	0,60
10	01-08-2-01-259 -f -00	BAGNO	1,03
11	01-08-2-04-216 -c -00	BAGNO	6,10
12	01-08-2-04-237 -m -00	BAGNO	0,50
Razem obwód Katrynka			24,00
Ogółem Nadleśnictwo Dojlidy			51,86

Załącznik 5. Grunty do naturalnej sukcesji w Nadleśnictwie Dojlidy

Lp.	Lokalizacja	Rodzaj powierzchni	Pow. (ha)
1	2	3	4
Obwód Dojlidy			
1	01-08-1-06-26 -i -00	SUKCESJA	0,82
2	01-08-1-06-28 -g -00	SUKCESJA	0,79
3	01-08-1-07-14 -h -00	SUKCESJA	1,34
4	01-08-1-07-24A -i -00	SUKCESJA	0,01
5	01-08-1-07-31A -a -00	SUKCESJA	0,13
6	01-08-1-07-31B -d -00	SUKCESJA	0,05
7	01-08-1-07-31B -j -00	SUKCESJA	0,44
8	01-08-1-07-31B -o -00	SUKCESJA	0,29
9	01-08-1-07-31C -c -00	SUKCESJA	0,04
10	01-08-1-07-31C -o -00	SUKCESJA	0,03
11	01-08-1-07-31C -x -00	SUKCESJA	0,05
12	01-08-1-07-31D -b -00	SUKCESJA	0,18
13	01-08-1-07-31D -c -00	SUKCESJA	0,21
14	01-08-1-07-31D -j -00	SUKCESJA	0,19
15	01-08-1-07-31D -m -00	SUKCESJA	0,11
16	01-08-1-07-31D -p -00	SUKCESJA	0,10
17	01-08-1-07-31F -j -00	SUKCESJA	0,09
18	01-08-1-07-31F -k -00	SUKCESJA	0,46
19	01-08-1-07-31F -y -00	SUKCESJA	0,14
20	01-08-1-07-38A -g -00	SUKCESJA	0,09
21	01-08-1-07-38B -f -00	SUKCESJA	0,07
22	01-08-1-07-38B -h -00	SUKCESJA	0,08
23	01-08-1-07-38B -k -00	SUKCESJA	0,11
24	01-08-1-07-38B -n -00	SUKCESJA	0,15
25	01-08-1-07-38C -a -00	SUKCESJA	0,08
26	01-08-1-07-38C -b -00	SUKCESJA	0,19
27	01-08-1-07-38C -d -00	SUKCESJA	0,06
28	01-08-1-07-38C -h -00	SUKCESJA	0,42
29	01-08-1-07-38C -j -00	SUKCESJA	0,47
30	01-08-1-07-38C -k -00	SUKCESJA	0,23
31	01-08-1-07-38C -p -00	SUKCESJA	0,26
32	01-08-1-07-38D -f -00	SUKCESJA	0,11
33	01-08-1-07-38D -g -00	SUKCESJA	0,10
34	01-08-1-07-38D -i -00	SUKCESJA	0,05
35	01-08-1-07-38D -k -00	SUKCESJA	0,04
36	01-08-1-07-38D -t -00	SUKCESJA	0,31
37	01-08-1-07-38D -x -00	SUKCESJA	0,22
38	01-08-1-07-38F -d -00	SUKCESJA	0,57
39	01-08-1-07-38F -i -00	SUKCESJA	0,04
40	01-08-1-07-38F -k -00	SUKCESJA	0,05
41	01-08-1-07-45 -h -00	SUKCESJA	1,55
42	01-08-1-07-45 -n -00	SUKCESJA	0,78
43	01-08-1-07-51 -m -00	SUKCESJA	1,08
44	01-08-1-07-52 -d -00	SUKCESJA	3,07
45	01-08-1-07-53 -p -00	SUKCESJA	1,63
46	01-08-1-07-57 -j -00	SUKCESJA	0,57
47	01-08-1-07-57 -k -00	SUKCESJA	0,37
48	01-08-1-07-62 -c -00	SUKCESJA	0,47
49	01-08-1-07-66 -a -00	SUKCESJA	0,74
50	01-08-1-07-68 -b -00	SUKCESJA	1,74
51	01-08-1-08-130 -f -00	SUKCESJA	0,55
52	01-08-1-08-193A -f -00	SUKCESJA	0,69
53	01-08-1-08-193A -h -00	SUKCESJA	0,80
54	01-08-1-08-194A -b -00	SUKCESJA	1,19
55	01-08-1-09-155 -n -00	SUKCESJA	1,30
56	01-08-1-09-161 -g -00	SUKCESJA	0,62
57	01-08-1-09-177 -c -00	SUKCESJA	1,99
58	01-08-1-09-243 -g -00	SUKCESJA	0,26

Lp.	Lokalizacja	Rodzaj powierzchni	Pow. (ha)
1	2	3	4
59	01-08-1-09-243 -n -00	SUKCESJA	0,32
60	01-08-1-09-244 -h -00	SUKCESJA	0,28
61	01-08-1-09-244A -d -00	SUKCESJA	0,70
62	01-08-1-09-254 -g -00	SUKCESJA	0,27
63	01-08-1-09-266 -h -00	SUKCESJA	0,32
64	01-08-1-10-200A -b -00	SUKCESJA	1,27
65	01-08-1-10-208 -h -00	SUKCESJA	2,68
66	01-08-1-10-214 -bx -00	SUKCESJA	1,20
67	01-08-1-10-215 -d -00	SUKCESJA	1,25
68	01-08-1-10-216 -d -00	SUKCESJA	0,39
69	01-08-1-10-240A -dx -00	SUKCESJA	0,50
70	01-08-1-10-255 -p -00	SUKCESJA	0,03
71	01-08-1-10-256 -l -00	SUKCESJA	0,49
72	01-08-1-10-257A -px -00	SUKCESJA	2,48
73	01-08-1-10-257A -rx -00	SUKCESJA	0,42
74	01-08-1-10-258 -r -00	SUKCESJA	0,29
75	01-08-1-11-107 -f -00	SUKCESJA	1,16
76	01-08-1-11-109 -g -00	SUKCESJA	1,41
77	01-08-1-11-110 -d -00	SUKCESJA	2,99
78	01-08-1-11-111 -k -00	SUKCESJA	0,17
79	01-08-1-11-113 -h -00	SUKCESJA	2,03
80	01-08-1-11-114 -f -00	SUKCESJA	0,77
81	01-08-1-11-114 -h -00	SUKCESJA	2,06
82	01-08-1-11-82 -b -00	SUKCESJA	0,41
Razem obręb Dojlidy			52,46
Obręb Katrynka			
1	01-08-2-01-246 -g -00	SUKCESJA	0,96
2	01-08-2-01-27 -i -00	SUKCESJA	1,10
3	01-08-2-01-28 -g -00	SUKCESJA	0,82
4	01-08-2-01-52 -f -00	SUKCESJA	1,27
5	01-08-2-01-52 -j -00	SUKCESJA	0,88
6	01-08-2-02-124 -k -00	SUKCESJA	5,01
7	01-08-2-02-124 -l -00	SUKCESJA	0,56
8	01-08-2-02-125 -d -00	SUKCESJA	6,91
9	01-08-2-02-125 -k -00	SUKCESJA	0,69
10	01-08-2-02-53 -n -00	SUKCESJA	1,41
11	01-08-2-02-53 -r -00	SUKCESJA	0,42
12	01-08-2-02-75 -j -00	SUKCESJA	2,07
13	01-08-2-04-109 -o -00	SUKCESJA	2,24
14	01-08-2-05-138 -x -00	SUKCESJA	0,13
15	01-08-2-05-138 -y -00	SUKCESJA	0,17
16	01-08-2-05-192 -j -00	SUKCESJA	0,01
Razem obręb Katrynka			24,65
Ogółem Nadleśnictwo Dojlidy			77,11

Załącznik 6. Wykaz drzewostanów bez zabiegów gospodarczych

Lp.	Adres leśny	Rodzaj powierzchni	Pow. (ha)
1	2	3	4
Obręb Dojlidy			
1	01-08-1-06-16 -a -00	D-STAN	0,63
2	01-08-1-06-16 -b -00	D-STAN	0,62
3	01-08-1-06-16 -c -00	D-STAN	2,78
4	01-08-1-06-16 -d -00	D-STAN	1,53
5	01-08-1-06-16 -f -00	D-STAN	5,42
6	01-08-1-06-16 -g -00	D-STAN	5,70
7	01-08-1-06-16 -h -00	D-STAN	2,48
8	01-08-1-06-16 -i -00	D-STAN	1,31
9	01-08-1-06-16 -j -00	D-STAN	3,78
10	01-08-1-06-16 -k -00	D-STAN	0,89
11	01-08-1-06-16 -l -00	D-STAN	0,36
12	01-08-1-06-17 -a -00	D-STAN	4,52
13	01-08-1-06-17 -b -00	D-STAN	3,47
14	01-08-1-06-17 -c -00	D-STAN	1,17
15	01-08-1-06-17 -d -00	D-STAN	8,32
16	01-08-1-06-17 -f -00	D-STAN	1,57
17	01-08-1-06-17 -g -00	D-STAN	8,37
18	01-08-1-06-17 -h -00	D-STAN	4,17
19	01-08-1-06-17 -i -00	D-STAN	0,60
20	01-08-1-06-17 -j -00	D-STAN	1,50
21	01-08-1-06-17 -k -00	D-STAN	1,66
22	01-08-1-06-17 -l -00	D-STAN	0,44
23	01-08-1-06-25 -a -00	D-STAN	7,99
24	01-08-1-06-25 -b -00	D-STAN	1,19
25	01-08-1-06-25 -c -00	D-STAN	1,74
26	01-08-1-06-25 -d -00	D-STAN	2,08
27	01-08-1-06-25 -f -00	D-STAN	1,99
28	01-08-1-06-25 -g -00	D-STAN	1,14
29	01-08-1-06-25 -h -00	D-STAN	7,46
30	01-08-1-06-25 -i -00	D-STAN	0,98
31	01-08-1-06-25 -j -00	D-STAN	2,28
32	01-08-1-06-25 -k -00	D-STAN	2,78
33	01-08-1-06-26 -g -00	D-STAN	0,72
34	01-08-1-06-32 -c -00	D-STAN	1,09
35	01-08-1-06-39 -c -00	D-STAN	3,27
36	01-08-1-06-6 -a -00	D-STAN	1,77
37	01-08-1-06-6 -b -00	D-STAN	0,92
38	01-08-1-06-6 -c -00	D-STAN	5,09
39	01-08-1-06-6 -d -00	D-STAN	3,07
40	01-08-1-06-6 -f -00	D-STAN	1,31
41	01-08-1-06-6 -g -00	D-STAN	0,97
42	01-08-1-06-6 -h -00	D-STAN	0,90
43	01-08-1-06-6 -i -00	D-STAN	2,43
44	01-08-1-06-6 -j -00	D-STAN	0,91
45	01-08-1-06-7 -a -00	D-STAN	8,91
46	01-08-1-06-7 -b -00	D-STAN	2,03
47	01-08-1-06-7 -c -00	D-STAN	1,32
48	01-08-1-06-7 -d -00	D-STAN	0,75
49	01-08-1-06-7 -f -00	D-STAN	3,05
50	01-08-1-06-8 -a -00	D-STAN	3,56
51	01-08-1-07-14 -j -00	D-STAN	0,68
52	01-08-1-07-24 -c -00	D-STAN	2,39
53	01-08-1-07-24A -a -00	D-STAN	2,17
54	01-08-1-07-24A -b -00	D-STAN	1,60
55	01-08-1-07-24A -d -00	D-STAN	0,42
56	01-08-1-07-24A -f -00	D-STAN	0,90
57	01-08-1-07-24A -g -00	D-STAN	0,12
58	01-08-1-07-24A -h -00	D-STAN	0,53

Lp.	Adres leśny	Rodzaj powierzchni	Pow. (ha)
1	2	3	4
59	01-08-1-07-31A -b -00	D-STAN	0,17
60	01-08-1-07-31A -c -00	D-STAN	0,08
61	01-08-1-07-31A -d -00	D-STAN	0,02
62	01-08-1-07-31A -f -00	D-STAN	0,19
63	01-08-1-07-31B -a -00	D-STAN	0,12
64	01-08-1-07-31B -b -00	D-STAN	0,40
65	01-08-1-07-31B -c -00	D-STAN	0,03
66	01-08-1-07-31B -f -00	D-STAN	0,05
67	01-08-1-07-31B -g -00	D-STAN	0,29
68	01-08-1-07-31B -h -00	D-STAN	0,14
69	01-08-1-07-31B -i -00	D-STAN	0,22
70	01-08-1-07-31B -k -00	D-STAN	0,22
71	01-08-1-07-31B -l -00	D-STAN	0,08
72	01-08-1-07-31B -m -00	D-STAN	0,11
73	01-08-1-07-31B -n -00	D-STAN	0,02
74	01-08-1-07-31B -p -00	D-STAN	0,42
75	01-08-1-07-31C -a -00	D-STAN	0,02
76	01-08-1-07-31C -b -00	D-STAN	0,06
77	01-08-1-07-31C -d -00	D-STAN	0,03
78	01-08-1-07-31C -f -00	D-STAN	0,07
79	01-08-1-07-31C -g -00	D-STAN	0,21
80	01-08-1-07-31C -h -00	D-STAN	0,39
81	01-08-1-07-31C -i -00	D-STAN	0,30
82	01-08-1-07-31C -j -00	D-STAN	0,16
83	01-08-1-07-31C -k -00	D-STAN	0,77
84	01-08-1-07-31C -l -00	D-STAN	0,23
85	01-08-1-07-31C -m -00	D-STAN	0,22
86	01-08-1-07-31C -n -00	D-STAN	0,11
87	01-08-1-07-31C -s -00	D-STAN	0,13
88	01-08-1-07-31C -t -00	D-STAN	0,04
89	01-08-1-07-31C -w -00	D-STAN	0,18
90	01-08-1-07-31C -y -00	D-STAN	0,07
91	01-08-1-07-31C -z -00	D-STAN	0,25
92	01-08-1-07-31D -a -00	D-STAN	0,21
93	01-08-1-07-31D -d -00	D-STAN	0,09
94	01-08-1-07-31D -f -00	D-STAN	0,05
95	01-08-1-07-31D -g -00	D-STAN	0,21
96	01-08-1-07-31D -h -00	D-STAN	0,06
97	01-08-1-07-31D -i -00	D-STAN	0,24
98	01-08-1-07-31D -k -00	D-STAN	0,29
99	01-08-1-07-31D -l -00	D-STAN	0,06
100	01-08-1-07-31D -n -00	D-STAN	0,03
101	01-08-1-07-31D -o -00	D-STAN	0,33
102	01-08-1-07-31D -r -00	D-STAN	0,24
103	01-08-1-07-31D -s -00	D-STAN	0,10
104	01-08-1-07-31D -t -00	D-STAN	0,17
105	01-08-1-07-31D -w -00	D-STAN	0,27
106	01-08-1-07-31D -x -00	D-STAN	0,46
107	01-08-1-07-31D -y -00	D-STAN	0,13
108	01-08-1-07-31D -z -00	D-STAN	0,30
109	01-08-1-07-31F -a -00	D-STAN	0,03
110	01-08-1-07-31F -ax -00	D-STAN	0,11
111	01-08-1-07-31F -b -00	D-STAN	0,05
112	01-08-1-07-31F -c -00	D-STAN	0,02
113	01-08-1-07-31F -d -00	D-STAN	0,11
114	01-08-1-07-31F -f -00	D-STAN	0,13
115	01-08-1-07-31F -g -00	D-STAN	0,36
116	01-08-1-07-31F -h -00	D-STAN	0,41
117	01-08-1-07-31F -i -00	D-STAN	0,41
118	01-08-1-07-31F -l -00	D-STAN	0,25
119	01-08-1-07-31F -m -00	D-STAN	0,24

Lp.	Adres leśny	Rodzaj powierzchni	Pow. (ha)
1	2	3	4
120	01-08-1-07-31F -n -00	D-STAN	0,10
121	01-08-1-07-31F -o -00	D-STAN	0,13
122	01-08-1-07-31F -p -00	D-STAN	2,87
123	01-08-1-07-31F -r -00	D-STAN	0,27
124	01-08-1-07-31F -s -00	D-STAN	0,06
125	01-08-1-07-31F -t -00	D-STAN	0,29
126	01-08-1-07-31F -w -00	D-STAN	0,11
127	01-08-1-07-31F -x -00	D-STAN	0,47
128	01-08-1-07-31F -z -00	D-STAN	0,26
129	01-08-1-07-38A -b -00	D-STAN	0,07
130	01-08-1-07-38A -c -00	D-STAN	0,03
131	01-08-1-07-38A -d -00	D-STAN	0,13
132	01-08-1-07-38A -f -00	D-STAN	0,27
133	01-08-1-07-38A -h -00	D-STAN	0,13
134	01-08-1-07-38A -i -00	D-STAN	0,05
135	01-08-1-07-38A -j -00	D-STAN	0,04
136	01-08-1-07-38A -k -00	D-STAN	0,16
137	01-08-1-07-38A -l -00	D-STAN	0,06
138	01-08-1-07-38A -m -00	D-STAN	0,78
139	01-08-1-07-38A -n -00	D-STAN	0,20
140	01-08-1-07-38A -o -00	D-STAN	0,12
141	01-08-1-07-38A -p -00	D-STAN	0,33
142	01-08-1-07-38A -r -00	D-STAN	0,61
143	01-08-1-07-38A -s -00	D-STAN	0,46
144	01-08-1-07-38A -t -00	D-STAN	0,34
145	01-08-1-07-38A -w -00	D-STAN	0,09
146	01-08-1-07-38A -x -00	D-STAN	0,21
147	01-08-1-07-38A -y -00	D-STAN	0,31
148	01-08-1-07-38B -a -00	D-STAN	0,15
149	01-08-1-07-38B -b -00	D-STAN	0,05
150	01-08-1-07-38B -c -00	D-STAN	0,05
151	01-08-1-07-38B -d -00	D-STAN	0,17
152	01-08-1-07-38B -g -00	D-STAN	0,16
153	01-08-1-07-38B -i -00	D-STAN	0,49
154	01-08-1-07-38B -j -00	D-STAN	0,11
155	01-08-1-07-38B -l -00	D-STAN	0,50
156	01-08-1-07-38B -m -00	D-STAN	0,51
157	01-08-1-07-38B -o -00	D-STAN	1,05
158	01-08-1-07-38C -c -00	D-STAN	0,08
159	01-08-1-07-38C -f -00	D-STAN	0,38
160	01-08-1-07-38C -g -00	D-STAN	0,55
161	01-08-1-07-38C -l -00	D-STAN	0,30
162	01-08-1-07-38C -m -00	D-STAN	1,37
163	01-08-1-07-38C -n -00	D-STAN	0,11
164	01-08-1-07-38C -o -00	D-STAN	0,33
165	01-08-1-07-38C -r -00	D-STAN	0,22
166	01-08-1-07-38C -s -00	D-STAN	0,26
167	01-08-1-07-38C -t -00	D-STAN	0,74
168	01-08-1-07-38C -w -00	D-STAN	0,06
169	01-08-1-07-38C -x -00	D-STAN	0,08
170	01-08-1-07-38C -y -00	D-STAN	0,04
171	01-08-1-07-38D -a -00	D-STAN	0,06
172	01-08-1-07-38D -b -00	D-STAN	0,10
173	01-08-1-07-38D -c -00	D-STAN	0,28
174	01-08-1-07-38D -d -00	D-STAN	0,12
175	01-08-1-07-38D -h -00	D-STAN	0,68
176	01-08-1-07-38D -j -00	D-STAN	0,03
177	01-08-1-07-38D -l -00	D-STAN	0,06
178	01-08-1-07-38D -m -00	D-STAN	0,10
179	01-08-1-07-38D -n -00	D-STAN	0,43
180	01-08-1-07-38D -o -00	D-STAN	0,42

Lp.	Adres leśny	Rodzaj powierzchni	Pow. (ha)
1	2	3	4
181	01-08-1-07-38D -p -00	D-STAN	0,05
182	01-08-1-07-38D -r -00	D-STAN	0,21
183	01-08-1-07-38D -s -00	D-STAN	0,86
184	01-08-1-07-38D -w -00	D-STAN	0,28
185	01-08-1-07-38F -a -00	D-STAN	0,39
186	01-08-1-07-38F -b -00	D-STAN	0,21
187	01-08-1-07-38F -c -00	D-STAN	0,14
188	01-08-1-07-38F -f -00	D-STAN	0,04
189	01-08-1-07-38F -g -00	D-STAN	0,38
190	01-08-1-07-38F -h -00	D-STAN	0,14
191	01-08-1-07-38F -j -00	D-STAN	0,14
192	01-08-1-07-38F -l -00	D-STAN	0,10
193	01-08-1-07-38F -m -00	D-STAN	0,05
194	01-08-1-07-38F -n -00	D-STAN	0,16
195	01-08-1-07-38F -o -00	D-STAN	0,07
196	01-08-1-07-38F -p -00	D-STAN	0,09
197	01-08-1-07-38F -r -00	D-STAN	0,11
198	01-08-1-07-38F -s -00	D-STAN	0,14
199	01-08-1-07-38F -t -00	D-STAN	0,14
200	01-08-1-07-38F -w -00	D-STAN	0,12
201	01-08-1-07-38F -x -00	D-STAN	0,30
202	01-08-1-07-45 -m -00	D-STAN	0,39
203	01-08-1-07-51 -c -00	D-STAN	0,97
204	01-08-1-07-51 -d -00	D-STAN	6,30
205	01-08-1-07-51 -g -00	D-STAN	3,15
206	01-08-1-07-51 -i -00	D-STAN	1,89
207	01-08-1-07-51 -p -00	D-STAN	1,02
208	01-08-1-07-52 -a -00	D-STAN	4,53
209	01-08-1-07-52 -g -00	D-STAN	3,43
210	01-08-1-07-52 -j -00	D-STAN	3,46
211	01-08-1-07-52 -k -00	D-STAN	2,08
212	01-08-1-07-53 -b -00	D-STAN	2,64
213	01-08-1-07-53 -f -00	D-STAN	6,35
214	01-08-1-07-62 -k -00	D-STAN	0,63
215	01-08-1-07-68 -f -00	D-STAN	0,52
216	01-08-1-07-68A -f -00	D-STAN	0,05
217	01-08-1-07-78 -f -00	D-STAN	0,91
218	01-08-1-07-78 -j -00	D-STAN	0,87
219	01-08-1-07-79 -a -00	D-STAN	0,99
220	01-08-1-08-117 -a -00	D-STAN	3,54
221	01-08-1-08-117 -b -00	D-STAN	1,67
222	01-08-1-08-118 -a -00	D-STAN	14,28
223	01-08-1-08-118 -b -00	D-STAN	3,32
224	01-08-1-08-118 -c -00	D-STAN	0,65
225	01-08-1-08-120 -a -00	D-STAN	9,87
226	01-08-1-08-120 -b -00	D-STAN	0,74
227	01-08-1-08-120 -c -00	D-STAN	2,70
228	01-08-1-08-120 -d -00	D-STAN	1,48
229	01-08-1-08-121 -a -00	D-STAN	7,69
230	01-08-1-08-121 -b -00	D-STAN	0,89
231	01-08-1-08-121 -c -00	D-STAN	1,90
232	01-08-1-08-121 -d -00	D-STAN	13,18
233	01-08-1-08-121 -f -00	D-STAN	1,71
234	01-08-1-08-121 -g -00	D-STAN	2,95
235	01-08-1-08-121 -h -00	D-STAN	1,61
236	01-08-1-08-182A -a -00	D-STAN	0,20
237	01-08-1-08-182A -c -00	D-STAN	0,20
238	01-08-1-08-182A -g -00	D-STAN	0,31
239	01-08-1-08-182A -p -00	D-STAN	0,21
240	01-08-1-08-182A -w -00	D-STAN	0,14
241	01-08-1-08-192 -w -00	D-STAN	0,89

Lp.	Adres leśny	Rodzaj powierzchni	Pow. (ha)
1	2	3	4
242	01-08-1-08-231 -m -00	D-STAN	0,24
243	01-08-1-08-231 -o -00	D-STAN	0,17
244	01-08-1-08-231 -x -00	D-STAN	0,83
245	01-08-1-08-231 -y -00	D-STAN	0,49
246	01-08-1-08-231 -z -00	D-STAN	0,76
247	01-08-1-08-231A -a -00	D-STAN	0,13
248	01-08-1-08-231A -b -00	D-STAN	0,25
249	01-08-1-08-231A -c -00	D-STAN	0,33
250	01-08-1-08-231A -d -00	D-STAN	0,67
251	01-08-1-08-231A -f -00	D-STAN	0,52
252	01-08-1-08-231A -g -00	D-STAN	0,33
253	01-08-1-08-231A -h -00	D-STAN	0,18
254	01-08-1-08-231A -i -00	D-STAN	0,07
255	01-08-1-08-231A -k -00	D-STAN	0,37
256	01-08-1-08-231A -l -00	D-STAN	0,31
257	01-08-1-08-231A -m -00	D-STAN	0,22
258	01-08-1-08-231A -n -00	D-STAN	0,13
259	01-08-1-08-231A -o -00	D-STAN	0,08
260	01-08-1-08-231A -p -00	D-STAN	0,11
261	01-08-1-08-231A -w -00	D-STAN	0,12
262	01-08-1-08-231A -x -00	D-STAN	0,23
263	01-08-1-08-246 -j -00	D-STAN	0,39
264	01-08-1-08-246 -k -00	D-STAN	0,40
265	01-08-1-08-246 -l -00	D-STAN	0,16
266	01-08-1-08-246 -m -00	D-STAN	0,75
267	01-08-1-08-246 -o -00	D-STAN	0,48
268	01-08-1-08-246 -p -00	D-STAN	0,12
269	01-08-1-08-246 -r -00	D-STAN	0,76
270	01-08-1-08-246 -s -00	D-STAN	0,08
271	01-08-1-08-246 -t -00	D-STAN	0,46
272	01-08-1-08-246 -w -00	D-STAN	0,11
273	01-08-1-08-246 -x -00	D-STAN	0,18
274	01-08-1-08-246 -y -00	D-STAN	0,22
275	01-08-1-08-249 -ax -00	D-STAN	0,35
276	01-08-1-08-249 -bx -00	D-STAN	0,54
277	01-08-1-08-249 -cx -00	D-STAN	0,34
278	01-08-1-08-249 -dx -00	D-STAN	0,32
279	01-08-1-08-249 -y -00	D-STAN	0,65
280	01-08-1-08-249 -z -00	D-STAN	0,82
281	01-08-1-08-250A -m -00	D-STAN	0,06
282	01-08-1-08-250A -o -00	D-STAN	0,51
283	01-08-1-08-250A -p -00	D-STAN	0,93
284	01-08-1-08-250A -r -00	D-STAN	0,93
285	01-08-1-08-250A -s -00	D-STAN	0,81
286	01-08-1-08-250A -t -00	D-STAN	1,11
287	01-08-1-08-250A -w -00	D-STAN	0,59
288	01-08-1-08-250A -x -00	D-STAN	0,74
289	01-08-1-08-250B -a -00	D-STAN	0,74
290	01-08-1-08-250B -b -00	D-STAN	0,52
291	01-08-1-08-250B -f -00	D-STAN	0,50
292	01-08-1-08-250B -i -00	D-STAN	2,20
293	01-08-1-08-250B -j -00	D-STAN	0,75
294	01-08-1-08-250B -k -00	D-STAN	0,88
295	01-08-1-08-250B -l -00	D-STAN	0,22
296	01-08-1-08-250B -m -00	D-STAN	0,49
297	01-08-1-08-250C -d -00	D-STAN	0,84
298	01-08-1-08-250C -f -00	D-STAN	1,28
299	01-08-1-08-250C -g -00	D-STAN	0,79
300	01-08-1-08-250C -i -00	D-STAN	1,78
301	01-08-1-08-250C -j -00	D-STAN	0,22
302	01-08-1-08-250C -k -00	D-STAN	0,14

Lp.	Adres leśny	Rodzaj powierzchni	Pow. (ha)
1	2	3	4
303	01-08-1-08-250C -l -00	D-STAN	0,23
304	01-08-1-08-250D -ix -00	D-STAN	0,44
305	01-08-1-08-250D -t -00	D-STAN	0,16
306	01-08-1-08-250D -z -00	D-STAN	1,42
307	01-08-1-09-156 -k -00	D-STAN	0,05
308	01-08-1-09-160 -c -00	D-STAN	3,17
309	01-08-1-09-176 -l -00	D-STAN	0,17
310	01-08-1-09-176 -m -00	D-STAN	0,16
311	01-08-1-09-176 -n -00	D-STAN	0,50
312	01-08-1-09-176 -o -00	D-STAN	0,23
313	01-08-1-09-176 -p -00	D-STAN	0,25
314	01-08-1-09-176 -r -00	D-STAN	0,43
315	01-08-1-09-177 -h -00	D-STAN	1,41
316	01-08-1-09-227 -k -00	D-STAN	2,94
317	01-08-1-09-227 -l -00	D-STAN	0,10
318	01-08-1-09-230 -m -00	D-STAN	3,38
319	01-08-1-09-243 -p -00	D-STAN	0,25
320	01-08-1-09-243 -r -00	D-STAN	0,08
321	01-08-1-09-243 -s -00	D-STAN	0,16
322	01-08-1-09-243 -t -00	D-STAN	0,19
323	01-08-1-09-243 -w -00	D-STAN	0,19
324	01-08-1-09-243 -x -00	D-STAN	0,97
325	01-08-1-09-243 -y -00	D-STAN	1,96
326	01-08-1-09-244 -j -00	D-STAN	0,10
327	01-08-1-09-244 -k -00	D-STAN	0,17
328	01-08-1-09-244 -l -00	D-STAN	0,13
329	01-08-1-09-244 -m -00	D-STAN	0,09
330	01-08-1-09-244 -s -00	D-STAN	3,41
331	01-08-1-09-244 -y -00	D-STAN	0,12
332	01-08-1-09-244 -z -00	D-STAN	0,16
333	01-08-1-09-244A -a -00	D-STAN	0,55
334	01-08-1-09-254 -d -00	D-STAN	0,05
335	01-08-1-09-254 -f -00	D-STAN	0,17
336	01-08-1-09-254 -h -00	D-STAN	1,75
337	01-08-1-09-254 -j -00	D-STAN	0,40
338	01-08-1-09-254A -m -00	D-STAN	0,40
339	01-08-1-09-254A -o -00	D-STAN	2,02
340	01-08-1-09-254B -a -00	D-STAN	3,41
341	01-08-1-09-259 -o -00	D-STAN	0,16
342	01-08-1-09-259 -r -00	D-STAN	0,08
343	01-08-1-09-259A -b -00	D-STAN	1,63
344	01-08-1-09-259A -bx -00	D-STAN	0,14
345	01-08-1-09-259A -j -00	D-STAN	0,11
346	01-08-1-09-259A -k -00	D-STAN	0,62
347	01-08-1-09-259A -y -00	D-STAN	3,06
348	01-08-1-09-259B -ax -00	D-STAN	0,19
349	01-08-1-09-259B -bx -00	D-STAN	0,59
350	01-08-1-09-259B -cx -00	D-STAN	0,20
351	01-08-1-09-259B -d -00	D-STAN	0,16
352	01-08-1-09-259B -k -00	D-STAN	0,24
353	01-08-1-09-259B -n -00	D-STAN	0,48
354	01-08-1-09-259B -z -00	D-STAN	0,46
355	01-08-1-09-263 -a -00	D-STAN	0,29
356	01-08-1-09-263 -n -00	D-STAN	0,18
357	01-08-1-09-263A -ax -00	D-STAN	0,08
358	01-08-1-09-263A -fx -00	D-STAN	1,08
359	01-08-1-09-263A -hx -00	D-STAN	0,41
360	01-08-1-09-263A -p -00	D-STAN	0,09
361	01-08-1-09-263A -t -00	D-STAN	0,29
362	01-08-1-09-263A -w -00	D-STAN	0,27
363	01-08-1-09-263B -k -00	D-STAN	0,29

Lp.	Adres leśny	Rodzaj powierzchni	Pow. (ha)
1	2	3	4
364	01-08-1-09-263B -l -00	D-STAN	0,26
365	01-08-1-09-264 -b -00	D-STAN	0,17
366	01-08-1-09-264 -k -00	D-STAN	0,17
367	01-08-1-09-264 -m -00	D-STAN	0,42
368	01-08-1-09-264 -n -00	D-STAN	0,40
369	01-08-1-09-264 -o -00	D-STAN	0,38
370	01-08-1-09-266 -g -00	D-STAN	0,21
371	01-08-1-09-266 -i -00	D-STAN	0,34
372	01-08-1-09-266 -k -00	D-STAN	1,57
373	01-08-1-09-266 -l -00	D-STAN	0,37
374	01-08-1-09-266 -n -00	D-STAN	0,49
375	01-08-1-09-266 -o -00	D-STAN	1,04
376	01-08-1-09-267 -i -00	D-STAN	0,59
377	01-08-1-09-267 -o -00	D-STAN	0,22
378	01-08-1-09-268 -f -00	D-STAN	1,71
379	01-08-1-09-268 -g -00	D-STAN	0,16
380	01-08-1-09-268 -h -00	D-STAN	1,31
381	01-08-1-09-268 -i -00	D-STAN	0,96
382	01-08-1-09-269 -a -00	D-STAN	0,91
383	01-08-1-09-269 -h -00	D-STAN	0,33
384	01-08-1-09-269 -i -00	D-STAN	3,86
385	01-08-1-09-269 -l -00	D-STAN	0,48
386	01-08-1-09-269 -m -00	D-STAN	0,13
387	01-08-1-09-269 -n -00	D-STAN	0,20
388	01-08-1-10-201 -g -00	D-STAN	0,73
389	01-08-1-10-201 -j -00	D-STAN	1,58
390	01-08-1-10-201 -k -00	D-STAN	0,10
391	01-08-1-10-202 -d -00	D-STAN	1,83
392	01-08-1-10-202 -f -00	D-STAN	1,94
393	01-08-1-10-202 -h -00	D-STAN	1,10
394	01-08-1-10-202 -j -00	D-STAN	2,77
395	01-08-1-10-203 -d -00	D-STAN	1,33
396	01-08-1-10-203 -f -00	D-STAN	1,89
397	01-08-1-10-203 -g -00	D-STAN	1,80
398	01-08-1-10-203 -h -00	D-STAN	1,92
399	01-08-1-10-203 -l -00	D-STAN	0,86
400	01-08-1-10-203 -m -00	D-STAN	3,13
401	01-08-1-10-203 -n -00	D-STAN	1,82
402	01-08-1-10-204 -h -00	D-STAN	0,83
403	01-08-1-10-205 -g -00	D-STAN	2,71
404	01-08-1-10-205 -h -00	D-STAN	0,58
405	01-08-1-10-205 -i -00	D-STAN	0,87
406	01-08-1-10-214 -y -00	D-STAN	0,06
407	01-08-1-10-235 -ax -00	D-STAN	1,21
408	01-08-1-10-235 -bx -00	D-STAN	0,62
409	01-08-1-10-235 -fx -00	D-STAN	0,29
410	01-08-1-10-235 -nx -00	D-STAN	0,31
411	01-08-1-10-235 -z -00	D-STAN	0,61
412	01-08-1-10-235A -i -00	D-STAN	1,02
413	01-08-1-10-235A -j -00	D-STAN	0,95
414	01-08-1-10-235A -n -00	D-STAN	0,22
415	01-08-1-10-235A -o -00	D-STAN	0,18
416	01-08-1-10-235A -t -00	D-STAN	0,12
417	01-08-1-10-240A -cx -00	D-STAN	0,62
418	01-08-1-10-240A -fx -00	D-STAN	0,47
419	01-08-1-10-240A -h -00	D-STAN	0,38
420	01-08-1-10-240A -ix -00	D-STAN	0,60
421	01-08-1-10-240A -j -00	D-STAN	0,43
422	01-08-1-10-240A -l -00	D-STAN	0,23
423	01-08-1-10-240A -m -00	D-STAN	0,37
424	01-08-1-10-240A -mx -00	D-STAN	0,22

Lp.	Adres leśny	Rodzaj powierzchni	Pow. (ha)
1	2	3	4
425	01-08-1-10-240A -n -00	D-STAN	0,24
426	01-08-1-10-240A -nx -00	D-STAN	0,44
427	01-08-1-10-240A -o -00	D-STAN	0,43
428	01-08-1-10-240A -ox -00	D-STAN	0,25
429	01-08-1-10-252 -bx -00	D-STAN	0,27
430	01-08-1-10-255 -o -00	D-STAN	0,65
431	01-08-1-10-255 -r -00	D-STAN	0,35
432	01-08-1-10-255 -s -00	D-STAN	1,01
433	01-08-1-10-255 -t -00	D-STAN	0,16
434	01-08-1-10-255A -f -00	D-STAN	0,30
435	01-08-1-10-255A -i -00	D-STAN	0,88
436	01-08-1-10-255A -m -00	D-STAN	0,88
437	01-08-1-10-256 -a -00	D-STAN	0,64
438	01-08-1-10-256 -d -00	D-STAN	0,16
439	01-08-1-10-256 -f -00	D-STAN	0,11
440	01-08-1-10-256 -g -00	D-STAN	0,11
441	01-08-1-10-256 -h -00	D-STAN	0,47
442	01-08-1-10-256 -i -00	D-STAN	0,58
443	01-08-1-10-256 -j -00	D-STAN	0,28
444	01-08-1-10-256 -k -00	D-STAN	0,77
445	01-08-1-10-256 -t -00	D-STAN	0,08
446	01-08-1-10-257A -ox -00	D-STAN	0,56
447	01-08-1-10-258 -ax -00	D-STAN	0,61
448	01-08-1-10-258 -h -00	D-STAN	0,29
449	01-08-1-10-258 -p -00	D-STAN	0,27
450	01-08-1-10-258 -y -00	D-STAN	0,62
451	01-08-1-10-265 -c -00	D-STAN	0,61
452	01-08-1-10-265 -d -00	D-STAN	0,14
453	01-08-1-10-265 -f -00	D-STAN	0,24
454	01-08-1-10-265 -g -00	D-STAN	0,21
455	01-08-1-10-265 -i -00	D-STAN	0,17
456	01-08-1-10-265 -w -00	D-STAN	0,33
457	01-08-1-10-265 -x -00	D-STAN	0,86
458	01-08-1-11-102 -x -00	D-STAN	1,02
459	01-08-1-11-111 -a -00	D-STAN	1,31
460	01-08-1-11-111 -f -00	D-STAN	0,79
461	01-08-1-11-111 -n -00	D-STAN	3,71
462	01-08-1-11-113 -g -00	D-STAN	1,67
463	01-08-1-11-88 -h -00	D-STAN	0,70
464	01-08-1-11-93A -b -00	D-STAN	2,22
465	01-08-1-11-93A -h -00	D-STAN	0,46
Razem obręb Dojlidy			439,18
Obwód Katrynka			
1	01-08-2-01-2 -g -00	D-STAN	2,05
2	01-08-2-01-240 -j -00	D-STAN	0,79
3	01-08-2-01-25 -b -00	D-STAN	0,84
4	01-08-2-01-250 -b -00	D-STAN	3,00
5	01-08-2-01-252 -dx -00	D-STAN	0,25
6	01-08-2-01-26 -a -00	D-STAN	1,67
7	01-08-2-01-260 -l -00	D-STAN	0,41
8	01-08-2-01-262 -h -00	D-STAN	1,82
9	01-08-2-01-27 -d -00	D-STAN	1,32
10	01-08-2-01-27 -f -00	D-STAN	4,32
11	01-08-2-01-28 -c -00	D-STAN	1,66
12	01-08-2-01-51 -c -00	D-STAN	2,32
13	01-08-2-01-52 -l -00	D-STAN	0,55
14	01-08-2-01-52 -n -00	D-STAN	0,35
15	01-08-2-01-52 -o -00	D-STAN	0,26
16	01-08-2-01-52 -t -00	D-STAN	0,54
17	01-08-2-01-73 -b -00	D-STAN	2,88
18	01-08-2-01-93A -bx -00	D-STAN	0,42

Lp.	Adres leśny	Rodzaj powierzchni	Pow. (ha)
1	2	3	4
19	01-08-2-01-93A -kx -00	D-STAN	0,87
20	01-08-2-01-93A -l -00	D-STAN	0,60
21	01-08-2-01-93A -n -00	D-STAN	0,53
22	01-08-2-01-93A -ox -00	D-STAN	0,94
23	01-08-2-01-93A -r -00	D-STAN	0,87
24	01-08-2-01-93A -sx -00	D-STAN	0,67
25	01-08-2-01-93A -wx -00	D-STAN	0,57
26	01-08-2-01-93A -xx -00	D-STAN	0,32
27	01-08-2-02-111 -h -00	D-STAN	2,02
28	01-08-2-02-112 -d -00	D-STAN	0,98
29	01-08-2-02-113 -a -00	D-STAN	13,75
30	01-08-2-02-124 -c -00	D-STAN	0,95
31	01-08-2-02-124 -f -00	D-STAN	6,10
32	01-08-2-02-124 -i -00	D-STAN	1,88
33	01-08-2-02-124 -j -00	D-STAN	1,73
34	01-08-2-02-125 -f -00	D-STAN	0,67
35	01-08-2-02-125 -g -00	D-STAN	8,08
36	01-08-2-02-126 -a -00	D-STAN	11,88
37	01-08-2-02-53 -k -00	D-STAN	1,99
38	01-08-2-02-55 -b -00	D-STAN	2,30
39	01-08-2-02-55 -c -00	D-STAN	0,76
40	01-08-2-02-55 -k -00	D-STAN	3,64
41	01-08-2-02-56 -g -00	D-STAN	0,97
42	01-08-2-02-56 -z -00	D-STAN	0,10
43	01-08-2-02-57 -d -00	D-STAN	0,11
44	01-08-2-02-57 -f -00	D-STAN	0,11
45	01-08-2-02-57 -g -00	D-STAN	0,08
46	01-08-2-02-57 -h -00	D-STAN	0,04
47	01-08-2-02-58 -d -00	D-STAN	0,17
48	01-08-2-02-7 -h -00	D-STAN	0,19
49	01-08-2-02-75 -a -00	D-STAN	0,64
50	01-08-2-02-75 -b -00	D-STAN	0,82
51	01-08-2-02-75 -k -00	D-STAN	0,71
52	01-08-2-02-76 -f -00	D-STAN	4,00
53	01-08-2-02-76 -g -00	D-STAN	2,14
54	01-08-2-02-94 -a -00	D-STAN	0,73
55	01-08-2-02-94 -c -00	D-STAN	2,51
56	01-08-2-02-95 -c -00	D-STAN	9,18
57	01-08-2-02-96 -b -00	D-STAN	2,82
58	01-08-2-03-147B -a -00	D-STAN	0,78
59	01-08-2-03-147B -b -00	D-STAN	0,55
60	01-08-2-03-147B -d -00	D-STAN	0,38
61	01-08-2-03-147B -n -00	D-STAN	0,41
62	01-08-2-03-16 -g -00	D-STAN	1,12
63	01-08-2-03-235A -g -00	D-STAN	0,20
64	01-08-2-03-235A -h -00	D-STAN	0,18
65	01-08-2-03-235A -i -00	D-STAN	0,18
66	01-08-2-03-84 -a -00	D-STAN	0,86
67	01-08-2-04-109 -n -00	D-STAN	0,94
68	01-08-2-04-109 -r -00	D-STAN	0,05
69	01-08-2-04-109 -s -00	D-STAN	2,04
70	01-08-2-04-201 -f -00	D-STAN	2,64
71	01-08-2-04-202 -a -00	D-STAN	3,72
72	01-08-2-04-221 -c -00	D-STAN	1,79
73	01-08-2-04-221 -d -00	D-STAN	1,90
74	01-08-2-04-221 -m -00	D-STAN	3,56
75	01-08-2-04-221 -p -00	D-STAN	0,78
76	01-08-2-04-222 -g -00	D-STAN	2,81
77	01-08-2-04-225 -c -00	D-STAN	0,50
78	01-08-2-04-225 -d -00	D-STAN	0,91
79	01-08-2-04-225 -g -00	D-STAN	1,68

Lp.	Adres leśny	Rodzaj powierzchni	Pow. (ha)
1	2	3	4
80	01-08-2-04-225 -h -00	D-STAN	2,51
81	01-08-2-04-226 -a -00	D-STAN	1,24
82	01-08-2-04-226 -b -00	D-STAN	1,55
83	01-08-2-04-228B -r -00	D-STAN	0,28
84	01-08-2-04-237A -n -00	D-STAN	0,34
85	01-08-2-04-237B -i -00	D-STAN	0,93
86	01-08-2-04-237B -o -00	D-STAN	0,06
87	01-08-2-04-237C -d -00	D-STAN	0,41
88	01-08-2-04-237C -f -00	D-STAN	0,47
89	01-08-2-04-237C -m -00	D-STAN	0,86
90	01-08-2-04-237C -n -00	D-STAN	0,40
91	01-08-2-05-137 -d -00	D-STAN	12,45
92	01-08-2-05-137 -g -00	D-STAN	0,87
93	01-08-2-05-138 -bx -00	D-STAN	0,10
94	01-08-2-05-157 -g -00	D-STAN	3,27
95	01-08-2-05-189C -bx -00	D-STAN	0,31
96	01-08-2-05-189C -i -00	D-STAN	0,14
97	01-08-2-05-189C -l -00	D-STAN	0,04
98	01-08-2-05-189C -o -00	D-STAN	0,42
99	01-08-2-05-192 -i -00	D-STAN	0,03
Razem obręb Katrynka			168,57
Ogółem Nadleśnictwo Dojlidy			607,75

Załącznik 7. Zestawienie przedmiotów ochrony, dla których wyznaczono obszary Natura 2000 w lasach Nadleśnictwa Dojlidy

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz stan ochrony wg SDF)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
SPECJALNY OBSZAR OCHRONY SIEDLISK – OSTOJA KNYSZYŃSKA PLH200006 – siedliska przyrodnicze wg SDF					
1	6510 - Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>)	01-08-2-03-16 -a -00 powierzchnia: 1,36 ha	zbiorowiska wrażliwe na proces zarastania	brak	brak wskazówek gospodarczych
2	7110 - Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą	01-08-2-01-239 -h -00 01-08-2-01-240 -i -00 01-08-2-01-243 -f -00 powierzchnia: 10,30 ha	zagrożeniem jest zanik tradycyjnej, ekstensywnej gospodarki łąkarskiej	brak	brak wskazówek gospodarczych
3	9170 - Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)	01-08-1-06-17 -k -00 01-08-1-06-25 -h -00 01-08-1-06-25 -i -00 01-08-1-06-26 -a -00 01-08-1-06-26 -b -00 01-08-1-06-26 -c -00 01-08-1-06-26 -k -00 01-08-1-06-27 -a -00 01-08-1-06-27 -b -00 01-08-1-06-27 -c -00 01-08-1-06-27 -d -00 01-08-1-06-27 -f -00 01-08-1-06-28 -a -00 01-08-1-06-28 -b -00 01-08-1-06-28 -c -00 01-08-1-06-28 -f -00 01-08-1-06-28 -l -00 01-08-1-06-34 -a -00 01-08-1-06-34 -b -00 01-08-1-06-34 -c -00 01-08-1-06-34 -d -00 01-08-1-06-34 -g -00 01-08-1-06-34 -h -00 01-08-1-06-34 -i -00 01-08-1-06-35 -a -00 01-08-1-06-35 -b -00	maksymalna różnorodność biologiczna jest związana ze starymi, zbliżonymi do naturalnych drzewostanami o strukturze wielopiętrowej i wielowiekowej	utrzymywanie i wprowadzanie obcych w regionie gatunków drzew (modrzewia) oraz odnowienie i hodowla lasu w oparciu o niewłaściwe składy upraw, niszczenie runa i warstwy krzewów podczas zrywki	zminimalizowanie uszkodzeń runa podczas zrywki, zabezpieczanie młodego pokolenia przed szkodami powodowanymi przez zwierzynę

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz stan ochrony wg SDF)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
		01-08-1-06-35 -c -00 01-08-1-06-35 -d -00 01-08-1-06-35 -g -00 01-08-1-06-35 -h -00 01-08-1-06-35 -i -00 01-08-1-06-35 -j -00 01-08-1-06-39 -f -00 01-08-1-06-39 -h -00 01-08-1-06-41 -a -00 01-08-1-06-41 -d -00 01-08-1-06-41 -f -00 01-08-1-06-41 -g -00 01-08-1-06-41 -h -00 01-08-1-06-42 -a -00 01-08-1-06-42 -b -00 01-08-1-06-42 -c -00 01-08-1-06-42 -f -00 01-08-1-06-47 -c -00 01-08-1-06-48 -a -00 01-08-1-06-49 -b -00 01-08-1-06-49 -c -00 01-08-1-06-49 -d -00 01-08-1-06-49 -h -00 01-08-1-06-50 -a -00 01-08-1-06-50 -c -00 01-08-1-06-50 -h -00 01-08-1-06-50 -k -00 01-08-1-06-50 -l -00 01-08-1-06-50 -n -00 01-08-1-06-60 -b -00 01-08-1-06-60 -d -00 01-08-1-06-61 -a -00 01-08-1-06-61 -b -00 01-08-1-06-61 -i -00 01-08-1-06-61 -l -00 01-08-1-06-61 -o -00 01-08-1-07-43 -a -00			

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz stan ochrony wg SDF)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
		01-08-1-07-51 -i -00 01-08-1-07-51 -j -00 01-08-1-07-51 -n -00 01-08-1-07-62 -d -00 01-08-1-07-62 -g -00 01-08-1-07-66 -f -00 01-08-1-07-79 -c -00 01-08-1-11-93C -t -00 01-08-2-01-29 -b -00 01-08-2-01-4 -a -00 01-08-2-01-4 -f -00 01-08-2-01-4 -g -00 01-08-2-01-5 -d -00 01-08-2-03-38 -c -00 01-08-2-03-40 -b -00 01-08-2-03-40 -c -00 01-08-2-04-203 -a -00 01-08-2-04-204 -a -00 01-08-2-04-205 -b -00 01-08-2-04-205 -d -00 01-08-2-04-205 -g -00 01-08-2-04-206 -a -00 01-08-2-04-206 -b -00 powierzchnia: 391,70 ha			
4	91D0 - Bory i lasy bagienne (<i>Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis</i> , <i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i> , <i>Pino mugo-Sphagnetum</i> , <i>Sphagno girgensohnii-Piceetum</i> i brzoźowo-sosnowe bagienne lasy borealne)	01-08-1-06-26 -d -00 01-08-1-06-26 -h -00 01-08-1-06-3 -a -00 01-08-1-06-32 -c -00 01-08-1-06-39 -c -00 01-08-1-06-50 -j -00 01-08-1-07-45 -h -00 01-08-1-07-45 -n -00 01-08-1-07-68 -f -00 01-08-1-11-112 -x -00 01-08-1-11-113 -d -00 01-08-1-11-113 -g -00	utrzymanie stosunków wodnych właściwych dla siedliska	użytkowanie rębne	zabiegi jedynie wg potrzeb hodowlanych

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz stan ochrony wg SDF)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
		01-08-1-11-113 -m -00 01-08-1-11-93A -b -00 01-08-1-11-93A -h -00 01-08-2-01-239 -f -00 01-08-2-01-244 -k -00 01-08-2-01-25 -b -00 01-08-2-01-28 -a -00 01-08-2-01-52 -j -00 01-08-2-01-73 -b -00 01-08-2-01-93A -r -00 01-08-2-02-110 -b -00 01-08-2-02-124 -c -00 01-08-2-02-124 -f -00 01-08-2-02-124 -i -00 01-08-2-02-125 -g -00 01-08-2-02-55 -b -00 01-08-2-02-55 -k -00 01-08-2-02-75 -f -00 powierzchnia: 109,18 ha			
5	91E0 - Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis</i> , <i>Fraxino-Alnetum</i> , <i>Alnenion glutinosae-incanae</i> , olsy źródłiskowe)	01-08-1-06-17 -d -00 01-08-1-06-25 -f -00 01-08-1-06-25 -g -00 01-08-1-06-25 -j -00 01-08-1-06-33 -b -00 01-08-1-06-6 -a -00 01-08-1-06-6 -b -00 01-08-1-06-6 -h -00 01-08-1-06-8 -a -00 01-08-1-07-13 -h -00 01-08-1-07-51 -d -00 01-08-1-07-52 -a -00 01-08-1-07-52 -k -00 01-08-1-11-106 -b -00 01-08-1-11-111 -a -00 01-08-1-11-111 -f -00 01-08-1-11-111 -n -00 01-08-2-01-2 -g -00	zachowanie morfologii koryt rzecznych, ochrona warunków wodnych, wyłączenie z użytkowania	użytkowanie rębne	zabiegi jedynie wg potrzeb hodowlanych

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz stan ochrony wg SDF)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
		01-08-2-01-27 -c -00 01-08-2-01-27 -d -00 01-08-2-01-27 -f -00 01-08-2-01-28 -c -00 01-08-2-02-56 -g -00 01-08-2-02-93 -c -00 01-08-2-02-94 -c -00 01-08-2-04-109 -c -00 01-08-2-04-221 -c -00 01-08-2-04-225 -c -00 01-08-2-04-225 -d -00 01-08-2-04-225 -h -00 powierzchnia: 71,17 ha			
9	91F0 - Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe <i>Ficario-Ulmetum</i>	01-08-2-04-206 -c -00 powierzchnia: 4,31 ha	utrzymanie poziomu uwilgotnienia	użytkowanie rębne	Rębnia IV (1 wydz.)
10	91T0 - sosnowy bór chrobotkowy (<i>Cladonio-Pinetum</i> i chrobotkowa postać <i>Peucedano-Pinetum</i>)	01-08-2-04-227 -f -00 01-08-2-04-227 -g -00 01-08-2-04-228 -h -00 powierzchnia: 2,31 ha	zahamowanie sukcesji roślinności zielnej i krzewiastej	użytkowane rębne	podczas zabiegów trzebieży wycinak ekspansywne gatunki drzew i krzewów
SPECJALNY OBSZAR OCHRONY SIEDLISK – OSTOJA KNYSZYŃSKA PLH200006 – gatunki roślin i zwierząt (z wyjątkiem ptaków) wg SDF					
1	1477 Sasanka otwarta <i>Pulsatilla patens</i>	01-08-1-06-72 -d -00 01-08-1-07-5 -g -00 01-08-2-01-240 -f -00 01-08-2-04-109 -b -00 01-08-2-04-45 -f -00	zachowanie nasłonecznionych, suchych obrzeży lasów	zrywka, przypadkowe zniszczenie podczas prac leśnych, składowanie drewna w obrębie stanowisk	wycinać drzewa i krzewy w podszycie, zacieniające stanowiska gatunku; usuwać ręcznie krzewinki i byliny na stanowiskach gatunku, punktowo naruszać lub zdejmować nadkładową warstwę próchnicy w celu odsłonięcia nagiej gleby, usuwać pozyskaną biomasę poza stanowiska gatunku.; prowadząc rębnię należy pozostawić w miejscach występowania sasanki kępy drzewostanu
2	1060 Czerwończyk nieparek <i>Lycaena dispar</i>	01-08-1-07-54 -c -00 01-08-1-11-112 -h -00 01-08-2-05-137 -b -00	utrzymanie istniejących stanowisk i (jeśli to wskazane i wykonalne) poprawa jakości siedlisk lokalnych populacji	zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	usuwanie podrostu drzew i krzewów z pozostawieniem części krzewów wierzbowych

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz stan ochrony wg SDF)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
3	1086 Zgniotek cynobrowy <i>Cucujus cinnaberinus</i>	01-08-1-06-17 -g -00 01-08-1-06-17 -h -00 01-08-2-02-124 -f -00	zapewnienie stałej obecności drzew zamierających i martwych	brak	-
4	1145 Piskorz <i>Misgurnus fossilis</i>	01-08-2-02-110 -b -00	zachowanie dogodnych siedlisk	brak	-
5	1337 Bóbr europejski <i>Castor fiber</i>	teren całego nadleśnictwa	zachowanie dogodnych siedlisk	zabiegi dotyczą miejsc żerowania, a nie bytowania - brak wpływu	nie przewiduje się działań ochronnych
6	1352 Wilk <i>Canis lupus</i>	teren całego nadleśnictwa	zachowanie dogodnych siedlisk	zagrożeniem mogą być prace leśne wykonywane wokół niepoznanych miejsc rozrodu, powodujące płoszenie	wyznaczenie stref ochrony wokół znanych miejsc rozrodu (czasowe wstrzymanie prac oraz ograniczenie wstępu ludzi)
7	1355 Wydra <i>Lutra lutra</i>	01-08-1-07-57 -c -00 01-08-1-07-66 -g -00	zachowanie dogodnych siedlisk	brak	-
8	1361 Ryś euroazjatycki <i>Lynx lynx</i>	teren całego nadleśnictwa	zachowanie dogodnych siedlisk	zagrożeniem mogą być prace leśne wykonywane wokół niepoznanych miejsc rozrodu, powodujące płoszenie	wyznaczenie stref ochrony wokół znanych miejsc rozrodu (czasowe wstrzymanie prac oraz ograniczenie wstępu ludzi)
9	2647 Żubr <i>Bison bonasus</i>	teren całego nadleśnictwa	zachowanie dogodnych siedlisk	brak	zewiduje się działań ochronnych
OBSZAR SPECJALNEJ OCHRONY PTAKÓW – BAGIENNA DOLINA NARWI PLB200001 – gatunki ptaków oraz ich ostoje wg SDF					
1	A153 Kszyk <i>Gallinago gallinago</i>	01-08-1-10-200 -c -00 01-08-1-10-208 -b -00 01-08-1-10-208 -l -00	brak	brak	nie przewiduje się działań ochronnych
OBSZAR SPECJALNEJ OCHRONY PTAKÓW – PUSZCZA KNYSZYŃSKA PLB200003 – gatunki ptaków oraz ich ostoje wg SDF					
1	A038 Łabędź krzykliwy <i>Cygnus cygnus</i>	01-08-1-07-46 -k -00	brak	brak	nie przewiduje się działań ochronnych
2	A072 Trzmielojad <i>Pernis apivorus</i>	01-08-1-07-52 -b -00 01-08-2-02-125 -d -00	brak	brak	nie przewiduje się działań
3	A0,75 Bielik <i>Haliaeetus albicilla</i>	dane niejawne	w granicach strefy ochrony całorocznej w okresie całego roku, a w granicach strefy okresowej w terminie od 1 stycznia do 31 lipca zabronione jest: - dokonywania zmian obejmujących wycinanie drzew i krzewów,	zrównoważona gospodarka leśna prowadzona na podstawie planu urzędzenia lasu nie stanowi zagrożenia	w strefie ochrony okresowej, w przypadkach występowania na gruncie indywidualnych potrzeb hodowlano-ochronnych poszczególnych drzewostanów dopuszczone jest planowanie zabiegów ochronnych mających na celu pielęgnację lub przebudowę

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz stan ochrony wg SDF)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
			- prowadzenia robót melioracyjnych - wznoszenia obiektów urządzeń i instalacji - innych prac mających wpływ na ochronę miejsc rozrodu i regularnego przebywania gatunków chronionych - przebywania poza miejscami wyznaczonymi		drzewostanów po uprzednim pozytywnym zaopiniowaniu przez RDOŚ.
4	A086 Krogulec <i>Accipiter nisus</i>	01-08-2-02-77 -h -00	brak	brak	nie przewiduje się działań ochronnych
5	A089 Orlik krzykliwy <i>Aquila pomarina</i>	dane niejawne	zostawienie na zrębach kęp starodrzewów o powierzchni nie mniej niż 6 arów i grupowanie pozostawianych kęp z sąsiednich powierzchni zrębowych w celu utworzenia jednej większej kępy starodrzewia	ubytek starodrzewów	ochrona strefowa, niestosowanie rębni zupełnych, częściowych i gniazdowych, (przy dopuszczeniu rębni IV stopniowej i V przerębowej) w istniejących strefach ochrony okresowej oraz pozostawianie w nich drzew nadających się do założenia gniazd
6	A104 Jarząbek <i>Bonasa bonasia</i>	01-08-1-06-16 -f -00 01-08-1-06-2 -g -00 01-08-1-06-6 -i -00 01-08-1-07-13 -a -00 01-08-1-07-45 -f -00 01-08-1-07-57 -a -00 01-08-1-11-111 -p -00 01-08-1-11-116 -d -00 01-08-2-02-110 -a -00 01-08-2-02-111 -b -00 01-08-2-02-115 -a -00 01-08-2-02-124 -a -00 01-08-2-02-124 -f -00 01-08-2-02-125 -j -00 01-08-2-02-126 -a -00 01-08-2-02-56 -b -00 01-08-2-02-58 -a -00 01-08-2-02-58 -c -00	zachowanie dogodnych siedlisk i miejsc gniazdowania, wyłączenie z użytkowania rębego drzewostanów w okresie lęgowym tj, od 01.03 - 31.06.	brak	nie przewiduje się działań ochronnych

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz stan ochrony wg SDF)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
		01-08-2-02-59 -c -00 01-08-2-02-75 -i -00 01-08-2-02-77 -b -00 01-08-2-02-79 -a -00 01-08-2-02-96 -a -00 01-08-2-02-97 -a -00 01-08-2-02-98 -b -00 01-08-2-02-99 -c -00 01-08-2-05-138 -m -00 01-08-2-05-148 -i -00 01-08-2-05-150 -c -00 01-08-2-05-165 -d -00			
7	A122 Derkacz <i>Cred crex</i>	01-08-2-02-124 -d -00 01-08-2-05-137 -m -00	brak	intensywne koszenie	ograniczenie sukcesji na wilgotnych terenach otwartych, utrzymanie ekstensywnego użytkowania łąk
8	A127 Żuraw <i>Grus grus</i>	01-08-2-01-240 -i -00 01-08-2-02-125 -d -00	brak	zabiegi polegające na usuwaniu drzew prowadzone w sezonie lęgowym. Zrównoważona gospodarka leśna prowadzona na podstawie planu urządzenia lasu nie stanowi zagrożenia	nie przewiduje się działań ochronnych
9	A153 Kszyk <i>Gallinago gallinago</i>	01-08-1-07-52 -h -00 01-08-1-07-53 -p -00 01-08-2-02-125 -d -00 01-08-2-05-137 -m -00	brak	brak	nie przewiduje się działań ochronnych
10	A165 Samotnik <i>Tringa ochropus</i>	01-08-1-07-24 -c -00 01-08-1-07-45 -h -00 01-08-1-07-53 -f -00 01-08-1-07-57 -g -00 01-08-1-07-78 -b -00 01-08-1-11-112 -r -00 01-08-2-01-52 -j -00 01-08-2-02-124 -k -00 01-08-2-02-125 -g -00 01-08-2-02-55 -c -00	brak	brak	nie przewiduje się działań ochronnych
11	A207 Siniak <i>Columba oenas</i>	01-08-2-02-79 -a -00 01-08-2-05-149 -f -00	zachowanie terenów lęgowych - pozostawianie drzew z dziuplami,	Wycinka i inne zabiegi polegające na usuwaniu drzew prowadzone w	Dla zrębów (zupełnych, gniazdowych itp.) pozostawienie

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz stan ochrony wg SDF)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
		01-08-2-05-183 -h -00	w tym w szczególności po dzięciolę czarnym (lub naturalnych o zbliżonej średnicy), a w przypadku konieczności nadrzędnej (drzewo dziuplaste zagrażające życiu lub zdrowiu ludzi) należy w promieniu 150 m od usuniętego drzewa wywiesić 5 budek lęgowych typu D.	sezonie lęgowym, zrównoważona gospodarka leśna prowadzona na podstawie planu urządzenia lasu nie stanowi zagrożenia	kęp starodrzewów o powierzchni co najmniej 6 arów Grupowanie pozostawianych kęp z sąsiednich powierzchni zrębowych w celu utworzenia jednej większej kępy starodrzewia.
12	A217 Sóweczka <i>Glaucidium passerinum</i>	Dane niejawne	brak	Wycinka i inne zabiegi polegające na usuwaniu drzew prowadzone w sezonie lęgowym, zrównoważona gospodarka leśna prowadzona na podstawie planu urządzenia lasu nie stanowi zagrożenia	Przed przystąpieniem do zabiegów kontrola ornitologiczna wydzielen z których gatunek został podany.
13	A223 Włochatka <i>Aegolius funereus</i>	Dane niejawne	zachowanie dogodnych siedlisk i miejsc gniazdowania - starych drzewostanów	Wycinka i inne zabiegi polegające na usuwaniu drzew prowadzone w sezonie lęgowym, zrównoważona gospodarka leśna prowadzona na podstawie planu urządzenia lasu nie stanowi zagrożenia	Przed przystąpieniem do zabiegów kontrola ornitologiczna wydzielen z których gatunek został podany. Pozyskanie drewna w wyznaczonych wydzieleniach nie powinno odbywać się w okresie lęgowym gatunku (1 marca-31 lipca)
14	A224 Lelek <i>Caprimulgus europaeus</i>	01-08-1-06-19 -c -00 01-08-1-06-22 -f -00 01-08-1-06-69 -h -00 01-08-1-06-69 -i -00 01-08-1-07-36 -b -00 01-08-1-07-37 -a -00 01-08-1-07-43 -k -00 01-08-1-11-89 -d -00 01-08-2-02-32 -m -00 01-08-2-02-58 -f -00 01-08-2-02-78 -g -00 01-08-2-05-148 -a -00	brak	brak	nie przewiduje się działań ochronnych
15	A229 Zimorodek <i>Alcedo atthis</i>	01-08-1-07-52 -d -00 01-08-1-07-57 -a -00	-	-	-
16	A236 Dzięciol czarny	01-08-1-06-3 -f -00	utrzymanie przynajmniej na	Wycinka, trzebieże i inne zabiegi	dla rębni (zupełnych, gniazdowych

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz stan ochrony wg SDF)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
	<i>Dryocopus martius</i>	01-08-1-06-7 -b -00 01-08-1-07-45 -o -00 01-08-1-07-5 -b -00 01-08-1-07-57 -c -00 01-08-1-07-77 -h -00 01-08-2-01-251 -i -00 01-08-2-01-51 -b -00 01-08-2-02-125 -d -00 01-08-2-02-59 -c -00 01-08-2-02-75 -k -00 01-08-2-02-77 -b -00 01-08-2-05-158 -c -00 01-08-2-05-174 -f -00	obecnym poziomie powierzchni drzewostanów liściastych w wieku 60 lat i starszych dla utrzymania populacji gatunku istotna jest odpowiednia powierzchnia optymalnych siedlisk. Ważne jest, aby udział preferowanych przez gatunek siedlisk pozostał na poziomie adekwatnym do wielkości populacji	polegające na usuwaniu drzew prowadzone w sezonie lęgowym. Zrównoważona gospodarka leśna prowadzona na podstawie planu urzędzenia lasu nie stanowi zagrożenia	itp.) pozostawienie kęp starodrzewów o powierzchni, co najmniej 6 arów. Grupowanie pozostawianych kęp z sąsiednich powierzchni zrębowych w celu utworzenia jednej większej kępy.
17	A238 Dzięcioł średni <i>Dendrocopos medius</i>	01-08-1-06-16 -f -00 01-08-1-06-7 -f -00 01-08-1-06-9 -g -00 01-08-1-07-52 -d -00 01-08-2-01-27 -d -00	utrzymanie przynajmniej na obecnym poziomie powierzchni drzewostanów liściastych w wieku 60 lat i starszych	Wycinka, trzebieże i inne zabiegi polegające na usuwaniu drzew prowadzone w sezonie lęgowym. Zrównoważona gospodarka leśna prowadzona na podstawie planu urzędzenia lasu nie stanowi zagrożenia	wstrzymanie się od użytkowania rębnych drzewostanów liściastych (OI, Lł) w wieku 80 lat i starszych w okresie lęgowym: 1 kwietnia - 10 lipca
18	A241 Dzięcioł trójpalczasty <i>Picoides tridactylus</i>	01-08-1-06-25 -a -00 01-08-1-06-7 -k -00	W miarę możliwości (poza okresami gradacji) pozostawienie zamierających świerków w odległości dwóch wysokości drzewostanu od granicy rozlewisk bobrowych	Wycinka, trzebieże i inne zabiegi polegające na usuwaniu drzew prowadzone w sezonie lęgowym. Zrównoważona gospodarka leśna prowadzona na podstawie planu urzędzenia lasu nie stanowi zagrożenia	na siedliskach wilgotnych i bagiennych (OI, BMb, LMb, Lł, LMw, OIJ, BMw, Bw) poza okresami gradacji kornika pozostawianie zamierających świerków o średnicy co najmniej 20 cm w liczbie około 15 sztuk/ha, W miarę możliwości i potrzeb dążenie do wyłączania takich drzewostanów w wieku 50 lat i starszych z użytkowania.
19	A246 Lerka <i>Lullula arborea</i>	01-08-1-11-112 -s -00 01-08-2-01-252 -ax -00 01-08-2-01-93A -g -00 01-08-2-02-53 -m -00 01-08-2-02-58 -f -00 01-08-2-02-59 -b -00	brak	brak	nie przewiduje się działań ochronnych

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz stan ochrony wg SDF)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
		01-08-2-05-148 -a -00			
20	A291 Strumieniówka <i>Locustella fluviatilis</i>	01-08-2-02-124 -i -00 01-08-2-05-137 -a -00 01-08-2-05-137 -i -00 01-08-2-05-137 -n -00	brak	wycinka, trzebieże i inne zabiegi polegające na usuwaniu drzew prowadzone w sezonie lęgowym na skraju drzewostanów	nie przewiduje się działań ochronnych
21	A298 Trzciniak <i>Acrocephalus arundinaceus</i>	01-08-1-07-45 -l -00	brak	brak	nie przewiduje się działań ochronnych
22	A307 Jarzębatka <i>Sylvia nisoria</i>	01-08-2-05-137 -k -00	brak	usuwanie krzewów i zarośli	nie przewiduje się działań ochronnych
23	A312 Wójcik <i>Phylloscopus trochiloides</i>	01-08-2-02-125 -g -00	brak	wycinka, trzebieże i inne zabiegi polegające na usuwaniu drzew prowadzone w sezonie lęgowym na skraju drzewostanów	nie przewiduje się działań ochronnych
24	A320 Mucholówka mała <i>Ficedula parva</i>	01-08-1-06-16 -j -00 01-08-1-06-17 -h -00 01-08-1-06-17 -k -00 01-08-1-06-25 -a -00 01-08-1-06-26 -b -00 01-08-1-06-6 -h -00 01-08-1-06-7 -f -00 01-08-1-07-36 -a -00 01-08-1-07-52 -c -00 01-08-2-02-113 -a -00 01-08-2-02-124 -f -00	utrzymanie korzystnych warunków siedliskowych dla gatunku	wycinka, trzebieże i inne zabiegi polegające na usuwaniu drzew prowadzone w sezonie lęgowym na skraju drzewostanów	pozostawianie domieszki grabu w drzewostanach na siedliskach leśnych
25	A344 Orzechówka <i>Nucifraga caryocatactes</i>	01-06-1-02-130 -i -00 01-06-1-02-131 -a -00 01-06-1-02-143 -i -00 01-06-1-02-158 -a -00 01-06-1-05-223 -a -00 01-06-3-17-33 -b -00 01-06-3-17-37 -a -00 01-06-3-17-44 -a -00	utrzymanie korzystnych warunków siedliskowych dla gatunku	wycinka, trzebieże i inne zabiegi polegające na usuwaniu drzew prowadzone w sezonie lęgowym na skraju drzewostanów	nie przewiduje się działań ochronnych
26	A371Dziwonia <i>Carpodacus erythrinus</i>	01-08-2-02-124 -d -00 01-08-2-05-137 -b -00 01-08-2-05-137 -g -00 01-08-2-05-137 -o -00			

Załącznik 8. Zestawienie zadań z zakresu ochrony przyrody

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
			zadania obligatoryjne	zadania fakultatywne (wskazania ochronne)*
1	2	3	4	5
1	Rezerваты przyrody	wg planów ochrony lub zadań ochronnych	wg planów ochrony lub zadań ochronnych	wg planów ochrony lub zadań ochronnych
2	Grąd subkontynentalny (<i>Tilio-Carpinetum</i>) 9170	utrzymanie lub doprowadzenie drzewostanów do struktury wielopiętrowej i wielogeneracyjnej,	dostosowanie rębni i składu odnowień do siedliska, zminimalizowanie uszkodzeń runa podczas zrywki, zabezpieczanie młodego pokolenia przed szkodami powodowanymi przez zwierzynę, usuwanie podczas zabiegów gatunków obcych geograficznie	-
3	Bory i lasy bagienne (<i>Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis</i> , <i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i> , <i>Pino mugos-Sphagnetum</i> , <i>Sphagno girgensohnii-Piceetum</i> i brzozowo-sosnowe bagienne lasy borealne) 91D0	utrzymanie poziomu uwilgotnienia	brak użytkowania rębnego,	poprawa stanu uwilgotnienia siedlisk odwodnionych
4	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis</i> , <i>Fraxino-Alnetum</i> , <i>Alnion glutinosae-incanae</i> , olsy źródłiskowe) 91E0	utrzymanie poziomu uwilgotnienia	brak użytkowania rębnego,	poprawa stanu uwilgotnienia siedlisk odwodnionych
5	Dąbrowy ciepłolubne (<i>Quercetalia pubescenti-petraeae</i>)	zahamowanie sukcesji w kierunku grądów	w ramach trzebieży wycinka podszytu i podrostu	-
6	Sosnowy bór chrobotkowy (<i>Cladonio-Pinetum</i> i chrobotkowa postać <i>Peucedano-Pinetum</i>)	zahamowanie sukcesji w kierunku kontynentalnego boru świeżego	w ramach trzebieży wycinka podszytu i podrostu gatunków liściastych	-
7	Siedliska bagienne: Bb, BMb	utrzymanie poziomu uwilgotnienia	brak użytkowania rębnego	działania służące utrzymaniu właściwego reżimu wodnego
8	Strefy ochrony ptaków	wszelkie działania podporządkowane pełnionej roli ochronnej względem miejsc gniazdowania ptaków	nie wykonywanie żadnych zabiegów w strefie ochrony całorocznej, a w strefie ochrony okresowej jedynie w określonym terminie	-

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
			zadania obligatoryjne	zadania fakultatywne (wskazania ochronne)*
1	2	3	4	5
9	Lasy wodochronne	utrzymać stan zasobów wodnych	ograniczyć powierzchnię cięć rębnych, wydłużyć nawrót cięć i okres odnowienia; zasady postępowania w lasach ochronnych reguluje rozporządzenie MOŚZNiL z dnia 25 sierpnia 1992r. (Dz. U. Nr 67 z 1992 r. poz. 337)	-
10	Lasy glebochronne	zabezpieczenie gleby przed erozją	drzewostany wyłączone z użytkowania rębnią zupełną; Zasady postępowania w lasach ochronnych reguluje rozporządzenie MOŚZNiL z dnia 25 sierpnia 1992r. (Dz. U. Nr 67 z 1992 r. poz. 337).	-
11	Lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody	utrzymanie funkcji lasów (ochrona rzadkich lub zagrożonych siedlisk, zwierząt i roślin)	wielkość działań hodowlano-ochronnych podporządkowana funkcji lasów; Zasady postępowania w lasach ochronnych reguluje rozporządzenie MOŚZNiL z dnia 25 sierpnia 1992r. (Dz. U. Nr 67 z 1992 r. poz. 337).	-
12	Lasy stanowiące wyłączone drzewostany nasienne	zabezpieczenie bazy nasiennej	zabiegi gospodarcze mają służyć wzmaganiu obradzania nasion, usuwaniu drzew chorych i źle ukształtowanych; likwidacja drzewostanów nasiennych w oddz.: 110 d, k, l obr. Złota Wieś i 25 d, 72 c, 73 a obr. Czarna Białostocka	-
13	Lasy na stałych powierzchniach badawczych i doświadczalnych	wymagania ochronne stosowne do prowadzonych badań	ewentualne zabiegi hodowlano-ochronne należy uzgadniać z prowadzącymi badania; zasady postępowania w lasach ochronnych reguluje rozporządzenie MOŚZNiL z dnia 25 sierpnia 1992r. (Dz. U. Nr 67 z 1992 r. poz. 337).	-

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
			zadania obligatoryjne	zadania fakultatywne (wskazania ochronne)*
1	2	3	4	5
14	Lasy położone w granicach administracyjnych miast	ochrona zdrowia człowieka przed szkodliwym działaniem zanieczyszczeniem atmosfery i hałasem	Prowadzenie gospodarki leśnej z uwzględnieniem ograniczeń wynikających z bliskiego położenia miasta Zasady postępowania w lasach ochronnych reguluje rozporządzenie MOŚZNiL z dnia 25 sierpnia 1992r. (Dz. U. Nr 67 z 1992 r. poz. 337).	-
15	Lasy mające szczególne znaczenie dla obronności i bezpieczeństwa państwa	ustanowienie rezerwy surowca drzewnego	Zabiegi gwarantujące zachowanie w dobrej kondycji zdrowotnej lasów obronnych	-
16	Lasy stanowiące ostoje zwierząt podlegających ochronie gatunkowej	drzewostany nieużytkowane rębnie, wszelkie działania podporządkowane pełniejszej roli ochronnej względem miejsc gniazdowania ptaków	nie wykonywanie żadnych zabiegów w strefie ochrony całorocznej, a w strefie ochrony okresowej jedynie w określonym terminie	-
17	Lasy na obszarach chronionego krajobrazu	spełnianie przez lasy funkcji krajobrazowo-rekreacyjnych	wykorzystanie odnowień naturalnych, dążenie do zapewnienia składu gatunkowego zgodnego z typem siedliskowym lasu	rozbudowa zaplecza rekreacyjnego
18	Lasy ze stanowiskami chronionych roślin siedlisk borowych	ochrona stanowisk roślin chronionych	utrzymanie dostępu światła do dna lasu, utrzymanie szerokich, niezacienionych dróg, - pozostawienie biogrup drzew na zrębach w miejscach najbogatszych stanowisk gatunków	przeciwdziałanie zarastaniu (wykaszenie trzcinnika i traw, ograniczenia podszytów), wykaszanie poboczy lub usuwanie nalotów
19	Lasy ze stanowiskami chronionych roślin siedlisk żyznych	ochrona stanowisk roślin chronionych	ochrona stanowisk przed zniszczeniem podczas prac leśnych, utrzymanie niewielkiego dostępu światła do dna lasu, pozostawianie kęp starodrzewów na zrębach	-
20	Lasy ze stanowiskami chronionych roślin śródleśnych obszarów podmokłych	ochrona stanowisk roślin chronionych	utrzymanie poziomu uwilgotnienia,	ograniczenie sukcesji leśnej, zachowanie niewielkich śródleśnych powierzchni otwartych, o wysokim uwilgotnieniu

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
			zadania obligatoryjne	zadania fakultatywne (wskazania ochronne)*
1	2	3	4	5
21	Stanowiska sasanki otwartej	ochrona stanowisk gatunku	rezygnacja z wprowadzania podszytów; usuwanie podszytu i podrostu w obrębie stanowisk podczas trzebieży	zapobieganie sukcesji naturalnej poprzez usuwanie drzew i krzewów w obrębie stanowisk, wykaszanie ekspansywnej roślinności
22	Stanowiska leńca bezpodkwiatkowego	ochrona stanowisk gatunku	rezygnację z wprowadzania podszytów, usuwanie podszytu i podrostu w obrębie stanowisk podczas trzebieży	zapobieganie sukcesji naturalnej poprzez usuwanie drzew i krzewów w obrębie stanowisk, wykaszanie ekspansywnej roślinności
23	Stanowiska motyli dziennych (czerwończyk nieparek)	ochrona stanowisk gatunku	zapewnienie stałej obecności drzew zamierających i martwych	-
24	Stanowiska zgniotka cynobrowego	ochrona stanowisk gatunku	zapewnienie stałej obecności drzew zamierających i martwych	-
25	Stanowiska ptaków gnieźdzących się w dziuplach	obecność drzew dziuplastych	pozostawienie podczas wykonywania zabiegów wszystkich drzew dziuplastych; pozostawienie kęp starodrzewów na zrębach, grupowanie pozostawianych kęp z sąsiadujących powierzchni zrębowych; w stosunku do znanych stanowisk, przy wykonywaniu czynności gospodarczych w okresie lęgowym przeprowadzić lustrację terenu w celu wykluczenia negatywnego oddziaływania zabiegu lub wykonanie zabiegu poza okresem lęgowym.	-
26	Stanowiska ptaków szponiastych i bociana czarnego	obecność starych drzew i drzewostanów	pozostawianie części starych drzewostanów, kęp starodrzewów, przestojów dogodnych do założenia gniazda	-

* zadania nie związane z gospodarką leśną mogą zostać wykonane przy zapewnieniu dofinansowania ze źródeł zewnętrznych

KRONIKA

